

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สู่การศึกษาไทย 4.0

ประสงค์ สุบรรณพงษ์

GRAD VRU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2566

60B74650105_3983524951

VRU 1Thesis 60B74650105 Thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL OF NETWORK SCHOOLS
UNDER OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION
FOR THAI EDUCATION 4.0

PRASONG SUBANNAPHONG

GRAD VRU

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE
PATHUM THANI PROVINCE

2023

VRU 1Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0
ชื่อนักศึกษา ประสงค์ สุพรรณพงษ์
รหัสประจำตัว 60B74650105
ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน ..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์) (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์)

..... กรรมการ ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์) (รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์)

..... กรรมการและเลขานุการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิ
(อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง)

GRAD VRU

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย คลังพหล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 20 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ประสงค์ สุพรรณพงษ์. (2566). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0. ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ อ.ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 2) ศึกษาองค์ประกอบกระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และ 3) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 วิธีการดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โดยการสอบถามผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 226 คน ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และ 2) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 57 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมนั้น ค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.06, SD = .08$) ส่วนค่าเฉลี่ยของปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($M = 4.15, SD = .11$) 2) องค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ และ 3) รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72, \sigma = .19$)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ซึ่งกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายต่าง ๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานร่วมกัน เช่น การสร้างอัตลักษณ์ การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น อันจะช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสนองต่อการศึกษาไทย 4.0 และการจัดการศึกษาในอนาคตสืบไป

คำสำคัญ : การศึกษาไทย 4.0 การบริหารงานงานวิชาการ กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

Prasong Subannaphong. (2023). Academic Administration Model of Network Schools under Office of the Basic Education Commission for Thai Education 4.0. Doctor of Education (Educational Administration). Advisors: Asst. Prof. Dr. Chanchai Wongsirasawat, Dr. Phadungchai Pupat

ABSTRACT

This research and development aimed to 1) study the status and problems of academic administration of network schools, 2) study the components, processes, and guidelines for academic administration of network schools, and 3) create and evaluate an academic administration model of network schools under the Office of the Basic Education Commission for Thai Education 4.0. The research methodology included 3 steps. Step 1 was to study the status and problems of academic administration of network schools. The sample consisted of 226 directors, deputy directors, and heads of learning areas in the network schools. Step 2 involved analyzing the components and processes of academic administration of network schools. This step included 2 parts, which were 1) studying and analyzing components and processes for academic administration of network schools from academic documents, textbooks, journals, academic articles and related research by using a recording form as research instrument and the data were analyzed by content analysis, and 2) studying the guidelines for academic administration of network schools by interviewing 9 experts. Step 3 was to create and validate the academic administration model of network schools under the Office of the Basic Education Commission for Thai Education 4.0. This step was consisted of 1) drafting and validating the model using the academic administration model of network schools under the Office of the Basic Education Commission for Thai Education 4.0 through the focus group discussion of 9 experts, and 2) studying opinions about the feasibility, utility, accuracy, and appropriateness of the model by interviewing 57 school directors in network schools.

The results of the research were as follows: 1) In overall, an average of status of the academic administration of network schools under the Office of the Basic Education Commission for Thai education 4.0 was at a low level ($M = 2.06$, $SD = .08$) while an average of problems was at a high level ($M = 4.15$, $SD = .11$); 2) The components of the academic administration model of network schools under the Office of Basic Education Commission for Thai Education 4.0 were consisted of 4 parts which were part 1 concerning the introduction including principles, objectives, and concepts used in developing the model, part 2 involving the essence of academic administration of the network schools, part 3 relating to the guidelines to implement the model, and part 4 concerning conditions for success; and 3) The overall view of feasibility, utility, accuracy, and appropriateness of the academic administration model of network schools under the Office of the Basic Education Commission to Thai Education 4.0 were at the highest level ($\mu = 4.72$, $\sigma = .19$).

The knowledge gained from this research is the academic administration model of network schools under the Office of the Basic Education Commission for Thai Education 4.0 which schools in networks can use as guidelines for co-administrating to create identity, quality culture, participatory management and so on. This provides effective educational management corresponding to Thai Education 4.0 and further educational management.

Keywords: Thai Education 4.0, Academic Administration, Network Schools

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านได้เมตตาให้คำแนะนำ ชี้แนะ สนับสนุน และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ อันเป็นคุณูปการ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ประธานกรรมการ และคณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการปรับ แก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระทุกท่าน ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 7 เครือข่าย ที่กรุณาให้ความร่วมมือ และ อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

สุดท้ายนี้ ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา แต่ บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์ และ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้วางรากฐานการศึกษาและประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย จนกระทั่งประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ประสงค์ สุบรรณพงษ์

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	13
2.2 ขอบข่าย และภารกิจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา.....	28
2.3 หลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ.....	48
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ.....	82
2.5 แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ.....	92
2.6 ประสิทธิภาพของโรงเรียน.....	95

3933524951

VRU :Thesis 60574650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา 4.0	104
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	106
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	113
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาไทย 4.0.....	113
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษา ไทย 4.0	115
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0.....	118
บทที่ 4 ผลการดำเนินการวิจัย.....	123
4.1 ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0.....	123
4.2 ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารงาน วิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0.....	148
4.3 ขั้นตอนที่ 3 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0.....	150
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	184
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	184
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	186
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	191
บรรณานุกรม.....	192
ภาคผนวก.....	200
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	201
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสันทนากลุ่ม.....	203
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์.....	205

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 207

ประวัติผู้วิจัย..... 264

GRAD VRU

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ประเภทของเครือข่าย	64
ตารางที่ 2 ตัวแบบประสิทธิผลของโรงเรียนในทัศนะของ Cheng.....	98
ตารางที่ 3 ข้อมูลจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา.....	114
ตารางที่ 4 สรุปแสดงขั้นตอนการวิจัย.....	122
ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง	124
ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้าน (n = 226)	124
ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226).....	126
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226).....	127
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ภาพรวม ในและรายข้อ (n = 226)	128
ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226) ..	129
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวม และ รายข้อ (n = 226).....	131

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้บทบาทและหน้าที่ ของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 132

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 134

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 135

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการนิเทศการศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 136

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการแนะแนว ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 137

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 139

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 140

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 142

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่

การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน
 สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226)..... 143

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ
 บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่
 การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ใน
 ภาพรวม และรายชื่อ (n = 226) 144

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ
 บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่
 การศึกษาไทย 4.0 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ
 (n = 226) 146

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การ
 บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่
 การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n
 = 226)..... 147

ตารางที่ 24 แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0..... 149

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ ความ
 เป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
 เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม (n = 9)161

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการ
 บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่
 การศึกษาไทย 4.0 (9 คน)..... 162

ตารางที่ 27 ผลการบรรณาธิกรกิจร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
 สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 164

ตารางที่ 28 จำนวน และร้อยละของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 175

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ ความ
 เป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
 เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม (n = 57)
 176

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ของ
รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)..... 177

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)..... 178

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ของ
รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)..... 180

ตารางที่ 33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ของ
รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)..... 181

3933524951

VRU :Thes1s 60B74650105 thes1s / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

GRAD VRU

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
ภาพที่ 2 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ.....	58
ภาพที่ 3 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ.....	63
ภาพที่ 4 ตัวแบบบูรณาการความมีประสิทธิผลโรงเรียน.....	73
ภาพที่ 5 กระบวนการสร้างรูปแบบตามแนวคิดของ Keeves (1988).....	90
ภาพที่ 6 ตัวแบบบูรณาการความมีประสิทธิผลโรงเรียน (Hoy and Miskel, 2001).....	102
ภาพที่ 7 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 (ฉบับร่าง).....	151
ภาพที่ 8 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0.....	166

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในยุค “Thailand 4.0” มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ กล่าวคือ นอกจากให้ความรู้แล้ว ต้องทำให้เขาเป็นคนที่รักที่จะเรียนรู้พร้อมกับการมีคุณธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือการสร้างคนให้มีทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นการฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก แต่ในการศึกษายุค Thailand 4.0 เน้นการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยมีรายได้มากขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ และต้องสามารถติดต่อกับนานาชาติได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) พบว่า แผนการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศ จะมีการพัฒนาในระดับเขตพื้นที่ จึงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาชาติโดยใช้ “เครือข่ายการศึกษา” อย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์ “ร่วมพลัง” การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 คือ “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ฟื้นฟูความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคม โดยการศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาคุณภาพเป็นยุคที่ต้องการผลผลิตหรือ Products เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ โดยให้เด็กได้แสวงหาโอกาส นำไปสู่การออกแบบ คิดวิเคราะห์ และนำสู่การสร้างผลผลิตออกมาใช้ประโยชน์ ครูต้องให้เสรีภาพเด็กเลือกเรียนตามความถนัด โดยส่งเสริมเติมเต็มตามศักยภาพของนักเรียนให้นักเรียนได้ลงมือทำ มุ่งพัฒนาคนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมเรียนรู้ผ่าน Internet สร้าง Smart Farmer & Smart Startup และแรงงานเฉพาะทางได้ โดยใช้การศึกษาเป็นฐาน ทักษะที่ควรเน้นคือการศึกษาพัฒนาคนไปสร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งเด็กและเยาวชนยุคใหม่จะมีลักษณะเป็นชนพื้นเมืองดิจิทัล Digital native ซึ่งนับว่าเป็นการศึกษายุค Next Generation Education ต้องเน้นแสวงหา เรียนรู้ได้เอง อย่างท้าทาย สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้เหมาะสมกับตนเอง สังคม ตามสถานการณ์ (กัลยา ดิงศภิทัย, 2557; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2558 และสุพจน์ ทารหนองบัว, 2559)

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องและมีคุณภาพโดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย (พิสิฐ เทพไกรวัล, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3933524951

VRU 1Thesis 60574650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว โดยมีกลยุทธ์คือการเร่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและขยายผลให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมพัฒนาเป็นสถานศึกษานิตិบุคคลในกำกับ โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในประเด็นส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การศึกษาจะเป็นกระบวนการที่มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขแล้ว การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551) และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังปรากฏใน มาตรา 39 ที่เน้นการบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังหน่วยปฏิบัติ คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องปฏิรูปตนเองเพื่อให้อยู่รอดเท่าทันกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น องค์กรที่มีความสมบูรณ์สามารถเรียนรู้และปรับตัวเองเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วเท่านั้นที่จะดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบขององค์กรในศตวรรษที่ 21 จะต้องพัฒนาและมองว่าอนาคตจะมุ่งไปที่ใด จะสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายอย่างไรองค์กรแต่ละองค์กรนั้นจะมีบุคลิกภาพของตนเองที่ส่งผลต่อองค์กร ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร อันหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่จะมีอิทธิพลต่อผลผลิตและการบริหารงานขององค์กรอันหมายรวมถึงบริบททางวัฒนธรรมได้ เช่นเดียวกัน (Kotter, 1992) โดย Easton (1965) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีระบบ (System Theory) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม (Environment) ส่วนของปัจจัยนำเข้า (Input) ส่วนของการดำเนินการ (Process) ส่วนของผลลัพธ์ที่ออกมาจากการทำงาน ของระบบ (Output) และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) กรอบความคิดเชิงระบบ เป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาคำตอบว่า องค์กรจะดำรงอยู่ เกิดขึ้นได้อย่างไร และจะดำเนินต่อไปอย่างไร รวมทั้งช่วยให้สามารถวิเคราะห์ถึงหน้าที่เฉพาะขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถชี้ให้เห็นถึงสมรรถนะของระบบส่วนต่าง ๆ ต่อการตอบสนองอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมว่ามีมากน้อยเพียงใด ภายใต้เงื่อนไขเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีระบบเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่เป็นอยู่ เพื่อใช้อธิบายเสถียรภาพขององค์กรที่ดีควรเป็นอย่างไรใช้เป็นการทำนาย (Predict) ปรากฏการณ์ที่อาจเกิดขึ้นสืบเนื่องต่อไปได้ด้วย

สำหรับผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552 - 2559 (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579) พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่าผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนเทียบกับนานาชาติประเทศทั่วโลก และในอาเซียนตามโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for international Student Assessment: PISA) เป็นการประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ จากการเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตหรือสถานการณ์จริง พบว่า ใน พ.ศ. 2558 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ยทั้งวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่ในลำดับที่ 26 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถ การคิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้ โดยเฉพาะด้านที่กำหนดเป็นสาระการเรียนรู้หลัก ในการประเมินระดับนานาชาติ ได้แก่ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้การประเมินผลการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในช่วงที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพการศึกษาในภาพรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่พึงพอใจเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น โรงเรียนมีทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มจำนวนนักเรียนลดลง ซึ่งปัญหาเกิดจากการขาดคุณภาพของการศึกษา สาเหตุมาจาก ขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสารด้วยระบบเทคโนโลยีไม่สะดวก ขาดสื่ออุปกรณ์และงบประมาณในการศึกษาไม่เพียงพอเนื่องจาก รัฐจัดสรรให้ตามจำนวนนักเรียนเป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์ในระดับความพึงพอใจ

จากการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสี่ปี พ.ศ 2559 - 2562 พบว่า มีโรงเรียนที่เข้ารับการประเมิน ไม่ผ่านการประเมิน คิดเป็นร้อยละ 39.20 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 500 คนลงมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ยิ่งไปกว่านั้นผลการประเมินทางการศึกษาของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา (O - NET) ปีการศึกษา 2562 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.86 สังคมศึกษามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.03 ภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.28 คณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.52 วิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.00 จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ คือ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ สร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาเยาวชน และบุคลากรในชุมชน ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคมด้วยการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการรวมทั้งวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาจากเดิมที่โรงเรียน จัดการศึกษาแต่เพียงลำพังเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาส่งผลให้โครงสร้างการจัดองค์กรของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีสาย

บังคับบัญชาไปสู่การจัดองค์กรแบบเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) และผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) พบว่า ยังมีความแตกต่างกันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงสมควรจัดกลุ่มสถานศึกษาในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว สมบูรณ์เรียบร้อย มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ดังเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาและความมุ่งหวังของชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ

เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างโรงเรียน เน้นกระบวนการบริหารส่งเสริมและช่วยเหลือด้านวิชาการในลักษณะการรวมกลุ่มโรงเรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2543) ตามเนื้อหาในแง่สังคมวิทยา เครือข่ายถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มบุคคล หรือองค์กร เช่น โรงเรียนที่สามารถเชื่อมต่อกันด้วยชุดของความสัมพันธ์ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นทางการไม่มากนักน้อย (Borgatti & Foster, 2003) และจากข้อมูลของ Hargreaves (2004) กล่าวว่า เครือข่ายที่เชื่อมโยงโรงเรียนสามารถสนับสนุนกลยุทธ์ที่สร้างนักสร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างรวดเร็วและอาจเป็นผู้นำไปสู่นวัตกรรมที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและท้าทายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553” ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการจัดองค์กรและเครือข่ายโรงเรียนในแต่ละเครือข่ายโรงเรียนจะประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ในเขตเดียวกัน ประมาณ 4 - 8 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ควบคู่กัน เพื่อสนับสนุนให้เกิดพลังแห่งการช่วยเหลือกันได้ในแต่ละเครือข่ายโรงเรียน ภายใต้การบริหารเครือข่ายด้วยการใช้ความร่วมมือก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหาร แต่ในทางปฏิบัติบางเครือข่ายยังไม่สามารถพัฒนาได้ตามเป้าหมาย อันเนื่องจากประสบปัญหาในการบริหารเครือข่ายโรงเรียนหลาย ๆ ด้าน เช่น ขอบข่ายและภารกิจงานเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการไม่มีความชัดเจน บุคลากรขาดภาวะผู้นำของแกนนำเครือข่ายหรือผู้ประสานงานเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายขาดความร่วมมือ ปัญหาด้านวัฒนธรรมองค์กรของแต่ละโรงเรียนมีการแข่งขันทางด้านวิชาการ ทำให้เกิดการช่วยเหลือทางด้านวิชาการน้อย เป็นต้น ซึ่งการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายการศึกษามีความชัดเจนขึ้นเมื่อมีการระบุไว้ในกฎหมายการศึกษา สอดคล้องกับสุนัย วงศ์สุวคันธ (2555) ในปัจจุบันปรากฏว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น การจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจึงมีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากสถานศึกษาขาดความร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ก็ยากที่จะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การจัดการเครือข่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การทำงานเครือข่ายการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สมศักดิ์ เอี่ยมดี, 2556)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นถึงปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น และเห็นประโยชน์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จึงให้สนับสนุนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงจัดตั้งเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเครือข่ายความร่วมมือ และประสานงาน

ในการพัฒนางานการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจและความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การบูรณาการภารกิจในการทำงาน การแบ่งปันความรู้และ ประสบการณ์การบริหารจัดการร่วมกัน เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย ของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงนั้นเป็นโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชาติสื่อวัสดุเทคโนโลยีทางการศึกษา ขาดกำลังในการเสริมสร้าง ขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือกิจกรรม พัฒนานักเรียน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมาย

ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรจัดกลุ่มโรงเรียน เป็นกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่จะบริหารการ จัดการศึกษาและจัดกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกัน ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ภายใต้หลักการกระจาย อำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีกลุ่มโรงเรียนในเครือข่าย 7 กลุ่มได้แก่ กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวน 18 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์ จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 10 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน เครือข่ายบดินทรเดชา (สิงห์ สิงเสนี) จำนวน 6 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา จำนวน 4 โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน เครือข่ายหอวัง จำนวน 3 โรงเรียน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้ กำกับติดตาม และควบคุมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดได้เริ่มมีการสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และแนวโน้มที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการเพิ่มกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และเพิ่มจำนวน โรงเรียนในกลุ่มให้มากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การสร้างกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จึงเป็น ทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเป็นประโยชน์ ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานโรงเรียน มัธยมศึกษา โดยในด้านการศึกษการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกันได้แพร่หลายมากขึ้นและ แม้ว่าจะมีการศึกษาอย่างกว้างขวางมากขึ้นในองค์กรทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐแน่นอนใน ภาคเอกชนการเคลื่อนไหวนี้เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ในด้านการศึกษามองว่าองค์กรเครือข่ายมี ความก้าวหน้าในการทำความเข้าใจการเรียนรู้ขององค์กรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ข้อดีของการ ทำงานร่วมกันการเรียนรู้และนวัตกรรมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งที่สำคัญเครือข่ายสามารถลดความเสี่ยงและความ ไม่แน่นอนขององค์กรได้ (Borgatti & Foster, 2003; Cohen & Levinthal, 1990) สอดคล้อง กับ Galaskiewicz (1985) ที่กำหนดเป้าหมาย 4 ประการของความร่วมมือเครือข่ายประกอบด้วย การได้มาซึ่งทรัพยากร ลดความไม่แน่นอน เพิ่มความชอบธรรม และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานั้น โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญในระดับ ปฏิบัติการที่ต้องคำนึงการทำหน้าที่สร้าง และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพสนองต่อความคาดหวังของ สังคมในยุคประเทศไทย 4.0 จึงจำเป็นต้องแสวงหารูปแบบและวิธีการบริหารจัดการการศึกษา ในรูปแบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงาน วิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของนักเรียนต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 อยู่ในระดับใด

1.2.2 องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

1.2.3 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับใด

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.3.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบ กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.3.3 เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4.1 ภาระงานการบริหารงานวิชาการ

ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินงานตามภาระงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำนวน 17 ภาระงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชน 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ และ 17) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.4.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์ (2553); ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543) เจริญศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549); พรชัย ทองเจือ (2550) พิสิฐ

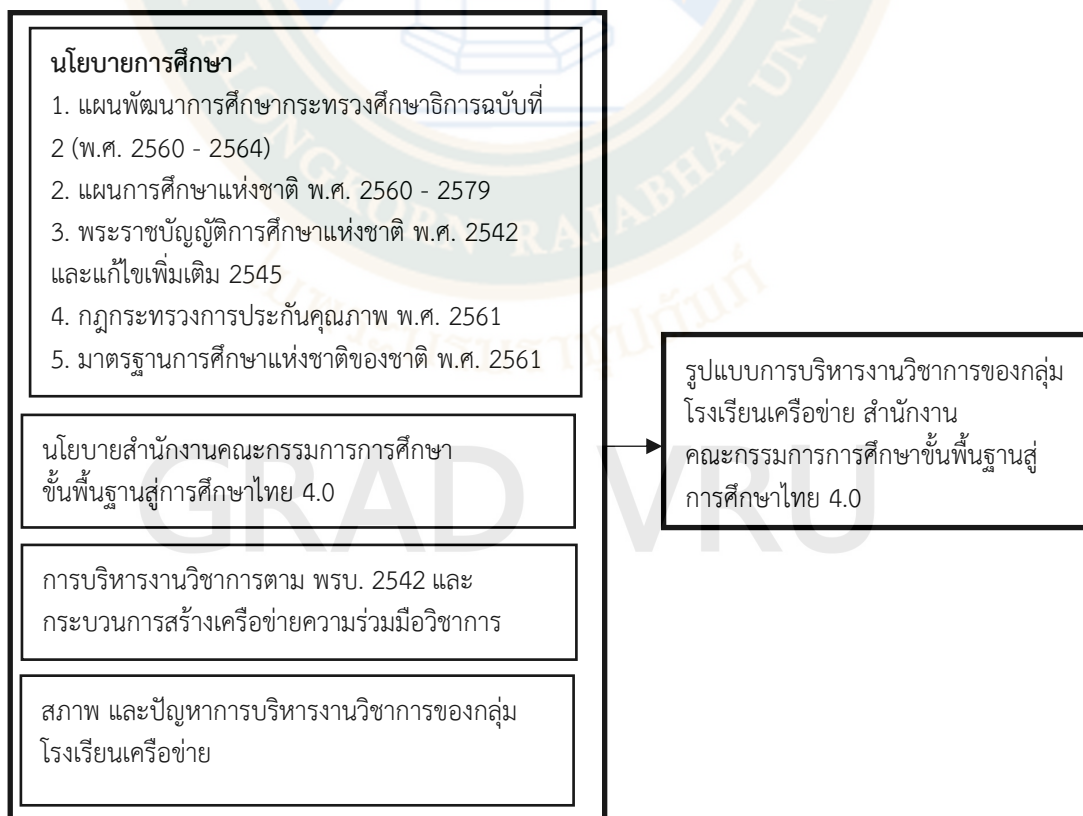
เทพไกรวัล (2554) วรรณดี นาคสุขปาน (2557) สามารถสรุปกระบวนการและแนวทางการบริหารเครือข่ายได้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นติดต่อกับผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์และพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ 5) ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และ 6) ชั้นติดตามและประเมินผล

1.4.3 แนวคิดการพัฒนารูปแบบ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ทิศนา แชมมณี (2545) อุทัย บุญประเสริฐ (2546) เขียวดี วิบูลย์ศรี (2549) รุจิร ภู่อสาร (2551) รัตนะ บัวสนธ์ (2552) ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล (2552) มาลี สืบกระแสน (2552) ปัญญา ทองนิล (2553) ณัฐญา พลเสน (2562) Good (1973) Smith, et al. (1980) Bardo & Hartman (1982) Tosi & Carroll (1982) Stoner & Wankel (1986) Longman (1987) Husen and Postlethwaite (1994) Raj (1996) และ Daft (1998) โดยมีองค์ประกอบรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) สารสำคัญ 5) การนำรูปแบบไปใช้ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

1.4.4 การตรวจสอบรูปแบบ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ศิริชัย กาญจนวาสี (2554) สต๊ฟเฟิลบีม (Stuffebeam, 2001) โดยพิจารณา 4 ด้าน คือ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.5.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาไทย 4.0

1.5.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 57 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 570 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 226 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามภูมิภาคของสถานศึกษา

1.5.1.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาไทย 4.0

1.5.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัย ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.5.2.1 สังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร

1) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบ และขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.5.2.2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา จากหน่วยงานการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ จำนวน 9 คน ได้แก่ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้มาจากการใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารงานวิชาการของ กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.5.3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนย่อย

1.5.3.1 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน ได้มาจากการใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.5.3.2 ศึกษาความคิดเห็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสอบถาม

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 57 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 57 คน

2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความคิดเห็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 กำหนดคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ดังต่อไปนี้

1.6.1 รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางความคิด ที่ศึกษาประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) สารสำคัญ 5) การนำรูปแบบไปใช้ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

1.6.2 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย หมายถึง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ส่วนนำ หลักการ วัตถุประสงค์ แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ด้วยการบริหารคุณภาพ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านทรัพยากร

1.6.3 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานตามภาระงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำนวน 17 ภาระงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การ แนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชน 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 14) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ และ 17) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.6.4 สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย หมายถึง สภาพ และอุปสรรคหรือข้อขัดข้องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา

1.6.5 กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย หมายถึง การรวมกลุ่มของโรงเรียนที่มีรูปแบบการบริหาร จัดการเครือข่ายความร่วมมือ เป็นแบบเชื่อมโยงพึ่งพาอาศัยกันและกันในลักษณะของพันธมิตรเน้น เครือข่ายที่มีสภาพปัญหาความต้องการ วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม คล้ายคลึงกันและมีอัตลักษณ์ เฉพาะ ที่อาจมีสถานศึกษาใกล้เคียงกัน หรือห่างไกลกัน แล้วแต่ความเหมาะสม รวมกลุ่มกันบริหาร จัดการทางวิชาการ งบประมาณ และบุคลากรร่วมกัน โดยมีโรงเรียนแกนนำทางวิชาการภายในกลุ่ม เป็นหน่วยประสานการดำเนินงาน มีการสร้างข้อตกลง และร่วมกันพัฒนางานวิชาการโดยวิสัยทัศน์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งการประเมินเพื่อปรับปรุง และพัฒนาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบ วิทยาลัย กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบดินทรเดชา (สิงห์ สิงเสนี) กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้า กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา และกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง

1.6.6 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง การทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล หรือสถานศึกษาทางการศึกษากับเครือข่าย เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ประกอบด้วย ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ขั้นติดต่อกับผู้มีส่วน ได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย ขั้นกำหนดวิสัยทัศน์และพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน ขั้นพัฒนา ความสัมพันธ์และความร่วมมือ ขั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และขั้นติดตามและประเมินผล

1.6.7 ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง รูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ กระบวนการและขั้นตอนการ ดำเนินงานได้อย่างชัดเจนสำหรับสถานศึกษาเครือข่ายความร่วมมือ

1.6.8 ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง รูปแบบที่สามารถสนับสนุนให้สถานศึกษา มีความมั่นใจในการดำเนินงานตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน และส่งผลที่ได้จากการดำเนินการตามรูปแบบแต่ละขั้นตอนเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาเครือข่าย ความร่วมมือ

1.6.9 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง รูปแบบที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงสะดวก ต่อการปฏิบัติงาน และเงื่อนไขที่กำหนดของสถานศึกษาเครือข่ายความร่วมมือ

1.6.10 ความถูกต้องของรูปแบบ หมายถึง รูปแบบที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหาสำหรับสถานศึกษาเครือข่ายความร่วมมือ

1.6.11 การศึกษาไทย 4.0 คือ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตัวเองโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสืบค้นองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลายและกว้างขวางมีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นนวัตกรรม สร้างนวัตกรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1.7.1 หน่วยงานต้นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ไปใช้ในการยกระดับการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.7.2 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ใช้เป็นแนวทางในการบริหารเครือข่ายเพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.1.1 นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.1.2 การบริหารจัดการโรงเรียนเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 ขอบข่าย และภารกิจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
  - 2.2.1 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา
  - 2.2.2 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
- 2.3 หลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ
  - 2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
  - 2.3.2 ลักษณะเครือข่าย
  - 2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ
  - 2.3.4 รูปแบบของเครือข่าย
  - 2.3.5 การส่งเสริมรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานทางการศึกษา
  - 2.3.6 กระบวนการบริหารเครือข่าย
  - 2.3.7 องค์ประกอบของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ
  - 2.3.8 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
  - 2.4.1 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับรูปแบบ
  - 2.4.2 ประเภทและองค์ประกอบของรูปแบบ
  - 2.4.3 การพัฒนารูปแบบ
- 2.5 แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ
  - 2.5.1 ความสำคัญของวิธีการเชิงระบบ
  - 2.5.2 วิธีการเชิงระบบ
  - 2.5.3 การประยุกต์ใช้วิธีการเชิงระบบ
- 2.6 ประสิทธิภาพของโรงเรียน
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา 4.0
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 2.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

3933524951

VRU :Thesis 60574650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 บัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 เรื่อง ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตามนัยข้อ 3 กำหนดว่า “ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี ให้มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และตามหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 บัญญัติว่า “ให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดการผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว”

อนึ่ง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ประกาศ ณ วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาประเทศ ดังนี้ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและ ภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู้การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง”

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรมฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 แผนการปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาลที่ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 - 26 กรกฎาคม 2562 และนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ มาตรการและแนวทางในการดำเนินการ

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยยึดหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และมุ่งสู่ Thailand 4.0 ดังนี้

นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ และของชาติ

นโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

โดยมาตรการและแนวดำเนินการของแต่ละนโยบายมี รายละเอียด ดังนี้

1. นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

นโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติเป็นการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนทุกคน ให้มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมืองมีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติและพลเมืองโลกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณธรรมอัตลักษณ์ มีจิตสาธารณะมีจิตอาสา รับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อุดม โอปอ้อมอารี มีวินัย และรักษาศีลธรรม เป็นนักเรียนที่มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทุกรูปแบบที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงเช่น ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์อาชญากรรมไซเบอร์ และภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ควบคู่ไปกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และเน้นการจัดการศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของพื้นฐาน สภาพทางภูมิศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ เช่น การจัดการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่เฉพาะ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารพื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่ง เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ได้รับการบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และเหมาะสมตรงตามความต้องการ เป็นต้น

3983524951

VRU - IThesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

1.1 เป้าประสงค์

- 1) นักเรียนทุกคนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) นักเรียนทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะมีจิตอาสา รับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้อื่น และสังคมโดยรวม ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย และรักษาศีลธรรม
- 3) นักเรียนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์ อาชญากรรมไซเบอร์ และภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น
- 4) นักเรียนในเขตพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับโอกาสและการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่
- 5) นักเรียนในเขตพื้นที่เฉพาะ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น พื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง เป็นต้น ได้รับบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และเหมาะสมตรงตามความต้องการ

1.2 มาตรการและแนวทางการดำเนินการ

- 1) พัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดีของชาติและเป็นพลโลกที่ดี เป็นมาตรการในการพัฒนานักเรียนให้มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติและพลเมืองโลกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม มีอัตลักษณ์มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสา รับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมและประเทศชาติซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย และรักษาศีลธรรม
- 2) พัฒนานักเรียนมีความให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกระดับความรุนแรง ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นมาตรการในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคาม รูปแบบใหม่ทุกรูปแบบ ทุกระดับความรุนแรง เช่น ภัยจากยาเสพติด ภัยจากความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์ อาชญากรรมไซเบอร์ และภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
- 3) การจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 4) การพัฒนาคุณภาพนักเรียนในเขตพื้นที่เฉพาะ เป็นมาตรการการจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น พื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่ง ได้รับการบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และเหมาะสมตรงตามความต้องการ

2. นโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
 นโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ความสำคัญกับศักยภาพ และคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญเนื่องจาก “ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนา

แล้วมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ” ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพนักเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกัน โดยเน้นปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ให้เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนเชิงสมรรถนะรายบุคคล ตามความสนใจ และความถนัดอย่างเต็มศักยภาพมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศด้านทักษะสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 มีทักษะความรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะวิชาชีพชั้นสูง เป็นนักคิด เป็นผู้สร้างนวัตกรรม เป็นนวัตกรรมเป็นผู้ประกอบการ เป็นเกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม และมีความสามารถในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

2.1 เป้าประสงค์

- 1) นักเรียนทุกระดับให้มีความเป็นเลิศ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
- 2) นักเรียนมีความเป็นเลิศตามความถนัดและความสนใจนำไปสู่การพัฒนาทักษะวิชาชีพ เป็นนักคิด เป็นผู้สร้างนวัตกรรม เป็นนวัตกรรม
- 3) นักเรียนได้รับโอกาสเข้าสู่เวทีการแข่งขันระดับนานาชาติ

2.2 มาตรการและแนวทางการดำเนินการ

- 1) ดำเนินการวัดแววนักเรียน และพัฒนาขีดความสามารถของนักเรียนตามศักยภาพ และความถนัด โดยจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เช่น การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน หรือบันได 5 ขั้น (Independent Study: IS) การเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น สะเต็มศึกษา (Science Technology Engineering and Mathematics Education: STEM Education) เป็นต้น โดยส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบดิจิทัล (Digital Learning Platform)
- 2) ปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของสถานศึกษาให้มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการตามความถนัด ความสามารถความสนใจของนักเรียน และจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัย ให้เป็นคนที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ
- 3) สถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามความสนใจและความถนัดเต็มตามศักยภาพ
- 4) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่เรียนโดยเน้นการจัดการเรียนรู้ให้แก่เรียนเป็นรายบุคคลตามความต้องการ และความถนัดของนักเรียน
- 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีความเป็นเลิศในทักษะสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 เพิ่มเติมอย่างน้อย 1 ภาษา

6) ปรับเปลี่ยนวิธีการวัด ประเมิน ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยมุ่งเน้นการวัด ประเมินตามสมรรถนะรายบุคคล โดยการวัดให้มีการวัดประเมินจากส่วนกลางในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

7) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

นโยบายด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์เริ่มตั้งแต่ประชากรวัยเรียนทุกช่วงวัย ตลอดจน การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ พัฒนาประชากรวัยเรียนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา นักเรียนที่มีความต้องการดูแลเป็นพิเศษ ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีศักยภาพมีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการ วางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตนักเรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่าง ต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงปัญหาของมนุษย์ที่ หลากหลายและการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท เสริมสร้างให้นักเรียนมีลักษณะนิสัย มีความรักในสุขภาพและพลานามัย และพัฒนาทักษะด้านกีฬา สู่ความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อการอาชีพ

ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้คน ไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพและหน้าที่ของตน โดยครูต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและจริยธรรมพัฒนาตนเองทาง วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานักเรียน เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” หรือผู้อำนวยการการเรียนรู้ทำหน้าที่กระตุ้น สร้าง แรงบันดาลใจแนะนำ วิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้าง นวัตกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียน

3.1 เป้าประสงค์

1) หลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการพัฒนาที่ สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาของประเทศ

2) นักเรียนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีทักษะ ความสามารถที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรมรวมถึง การวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อ การวางแผนชีวิต ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้

3) นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม

- 4) นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำมีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ
- 5) นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- 6) ครู เปลี่ยนบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” ผู้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะการเรียนรู้หรือผู้อำนวยการการเรียนรู้
- 7) ครู มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและจริยธรรม

3.2 มาตรการและแนวทางการดำเนินการ

- 1) พัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา
เป็นมาตรการสนับสนุนให้มีการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางให้เป็นหลักสูตรเชิงสมรรถนะ สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเหมาะสมทุกด้านทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะสื่อสารภาษาไทย
- 2) การพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของนักเรียน
  - 2.1) การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของนักเรียนระดับปฐมวัย
เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาเหมาะสมกับวัยในทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีวินัย มีทักษะสื่อสารภาษาไทย และมีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ (ฟัง พูด) และทักษะด้านดิจิทัลพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น
  - 2.2) การพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพนักเรียนระดับประถมศึกษา
นักเรียนระดับประถมศึกษาได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีวินัย มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
  - 2.3) การพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีวินัย มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีทักษะด้านภาษาไทยเพื่อใช้ในการเรียนรู้ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำ นำไปสู่การมีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศมีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตมีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สถานศึกษาดำเนินการ (1) ส่งเสริมครูให้จัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) (2) ส่งเสริมครูให้จัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน หรือบันได 5 ขั้น (Independent Study: IS) (3) ส่งเสริม สนับสนุนครูให้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบความคิดในลักษณะ สหวิทยาการ (STEAM Education) เช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความรู้ทางวิศวกรรม และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา ความรู้และทักษะในด้านศิลปะ และความรู้ด้านคณิตศาสตร์และระบบคิดของเหตุผลและการหา

ความสัมพันธ์ จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนที่มีความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เป็นนักคิด นักปฏิบัติ นักประดิษฐ์ เป็นนวัตกรรม นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในอนาคตรวมทั้งจัดกิจกรรมกีฬา การออกกำลังกาย และสนับสนุนให้นักเรียน มีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดีสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อถึงขั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถวางแผนการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความต้องการ และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาด้านอารมณ์ และสังคม (Social and Emotional Learning: SEL) และสรุปและรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4) พัฒนาคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการดูแลเป็นพิเศษ

เป็นการจัดการศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ในรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับบริบทและความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล

3) นำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้สนับสนุนการเรียนรู้ให้นักเรียนทุกระดับการจัดการศึกษา

เป็นมาตรการในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ตามความต้องการ และความถนัดของนักเรียนสามารถสร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge - Based Society) ของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4) การพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพครู จึงต้องดำเนินการตั้งแต่การผลิตและการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องร่วมมือกับสถาบันการผลิตครู ในการผลิต และพัฒนาครูให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ มีการดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครู คุณภาพมีระบบการพัฒนา ศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือนเส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และประเมินครูจากการวัดผลงานการพัฒนาเด็กนักเรียนโดยตรง

4. นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

นโยบายด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เน้นการสร้างโอกาสให้เด็กวัยเรียน และนักเรียนทุกคนเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ ที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน ไม่ว่านักเรียนจะยาก ดี มี จน จะอยู่ในพื้นที่ใดของประเทศ อยู่ในชุมชนเมือง พื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร หรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศ โดยสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Global Goals for Sustainable Development) สร้างกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับตั้งแต่ระดับองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดระดับภูมิภาค และส่วนกลาง สร้างมาตรฐานสถานศึกษาตามบริบทของพื้นที่จัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อสนับสนุนให้เด็กวัยเรียนทุกคนตั้งแต่ระดับปฐมวัย

ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอย่างเพียงพอ และเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจและที่ตั้งของสถานศึกษา จัดหาทุนการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และงบบุคลากรให้สถานศึกษาตามความจำเป็นตลอดจนนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงพัฒนาระบบการติดตาม สนับสนุน และประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน

4.1 เป้าประสงค์

- 1) สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Global Goals for Sustainable Development)
- 2) สถานศึกษากับองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ร่วมมือในการจัดการศึกษา
- 3) สถานศึกษามีคุณภาพ และมีมาตรฐานตามบริบทของพื้นที่
- 4) งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษามีเพียงพอ และเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจ และที่ตั้งของสถานศึกษา
- 5) งบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย และงบบุคลากรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) นำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาเป็นเครื่องมือให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) พัฒนาระบบการติดตาม สนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน

4.2 มาตรการและแนวทางการดำเนินการ

- 1) สร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองระดับท้องถิ่น ภาคเอกชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่
- 2) การยกระดับสถานศึกษาในสังกัดทุกระดับและทุกประเภทให้มีคุณภาพ และมาตรฐานตามบริบทของพื้นที่
- 3) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนนักเรียนทุกกลุ่ม และสถานศึกษาทุกประเภทอย่างเหมาะสม และเพียงพอ
- 4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

5. นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้น้อมนำ ศาสตร์ของพระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ “มีความพอประมาณ มีเหตุผล

มีภูมิคุ้มกัน” มาเป็นหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติควบคู่กับการนำเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 17 เป้าหมาย มาเป็นกรอบแนวคิดที่จะผลักดันดำเนินการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ ระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อให้ประเทศไทย “เป็นประเทศพัฒนาแล้ว มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2580”

ดังนั้น นโยบายด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงได้น้อมนำ ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมาย มาเป็นหลักในการปรับปรุงหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว บนพื้นฐานความเชื่อในการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะ เป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

5.1 เป้าประสงค์

- 1) สถานศึกษา นักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ การสร้างจิตสำนึกด้านการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2) สถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาจัดทำระบบสารสนเทศการเก็บข้อมูลด้านความรู้ เรื่อง ฉลากสีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุกโรงเรียน ตามแนวทาง Thailand 4.0
- 3) สถานศึกษามีการจัดทำนโยบายจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 4) สถานศึกษามีการบูรณาการหลักสูตร กิจกรรมเรื่องวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ การผลิตและบริโภค ส่งการลดปริมาณคาร์บอนในโรงเรียนคาร์บอนต่ำสู่ชุมชนคาร์บอนต่ำ
- 5) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน ทุกโรงเรียนในสังกัดมีการปรับปรุงและพัฒนาเป็นหน่วยงานต้นแบบสำนักงานสีเขียว (Green Office) เพื่อให้มีบริบทที่เป็นแบบอย่างเอื้อหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน
- 6) สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 265 เขต มีนโยบายส่งเสริมความรู้และสร้างจิตสำนึกและจัดการเรียนรู้การผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 7) สถานศึกษาต้นแบบนำขยะมาใช้ประโยชน์เพื่อลดปริมาณขยะจำนวน 15,000 โรงเรียน
- 8) มีสถานศึกษานวัตกรรมต้นแบบในการนำ 3RS มาประยุกต์ใช้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 6,000 โรงเรียน
- 9) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 265 เขต มีการทำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.2 มาตรการและแนวทางการดำเนินการ

- 1) จัดทำ Road Map และแผนปฏิบัติการเพื่อจัดแนวทางการดำเนินการให้องค์ความรู้และสร้างจิตสำนึกด้านการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2) จัดทำคู่มือและพัฒนาสื่อนวัตกรรมในรูปแบบ QR CODE และสื่อระบบ Multimedia และอื่น ๆ
- 3) จัดทำเกณฑ์การประกวดโรงเรียนคาร์บอนต่ำและชุมชนคาร์บอนต่ำและพัฒนาวิทยากรให้ความรู้เรื่องวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (LCA) ส่งเสริมคาร์บอนต่ำ
- 4) พัฒนา วิเคราะห์ แผนการจัดการเรียนและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ในเรื่องการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษา และพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการเก็บข้อมูลการลดก๊าซที่มีผลต่อปรากฏการณ์ภาวะเรือนกระจก เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ ในรูปแบบการเปรียบเทียบและการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน Carbon emission/Carbon Footprint ในสถานศึกษาสู่ชุมชน
- 5) จัดจ้างผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำ Road Map เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการโรงเรียนคาร์บอนต่ำและชุมชนคาร์บอนต่ำ
- 6) พัฒนาต่อยอดและขยายผลศูนย์การเรียนรู้ลดใช้พลังงาน การจัดการขยะและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน 6 ศูนย์ 4 ภูมิภาค
- 7) พัฒนาเครื่องมือ และกระบวนการให้ความรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้กิจกรรม เรื่อง การผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใน 6 ภูมิภาค
- 8) จัดสรรงบประมาณดำเนินการตาม Road map และแผนปฏิบัติการ 265 เขต เพื่อดำเนินการต่อยอดขยายความรู้และสร้างเครือข่ายโรงเรียน ชุมชนและเชื่อมต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน
- 9) สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาระบบการรณรงค์ให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและยกระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่ต้นแบบ 265 เขต และสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการสำนักงานสีเขียว และสถานศึกษาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Office)
- 10) พัฒนา ยกระดับสถานศึกษานำร่องขยายผลสู่สถานศึกษาต้นแบบด้านการพัฒนา ด้านการผลิต และบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ เช่น การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เบอร์ 5 และผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากและสัญลักษณ์ เบอร์ 5 เพื่อลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดปริมาณขยะในสำนักงาน และสถานศึกษา
- 11) ส่งเสริมการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และบูรณาการสาระการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 12) ขยายผลผ่านระบบ DLTV ส่งเสริมความรู้เรื่อง การผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อความปลอดภัย และสุขภาพที่ดีสู่สังคมเมืองเชิงนิเวศและการจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อมที่ดีและการเลือกผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและฉลากที่แสดงสัญลักษณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

13) พัฒนานวัตกรรมโดยใช้กระบวนการ BBL/PLC และ Decision - Making การนำขยะมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบผลิตภัณฑ์และพลังงานและลดปริมาณขยะ การบำบัดน้ำเสีย ลดการเผาและลดใช้สารเคมี สุโรงเรียนปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

14) ขยายผลจากโรงเรียนคาร์บอนต่ำและชุมชนคาร์บอนต่ำสู่ชุมชนเชิงนิเวศ และการจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อมดี Green City ด้านพลังงาน การจัดการขยะและน้ำเสียชุมชนผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

15) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้นักเรียน สถานศึกษาได้ศึกษา เรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้โรงงานอุตสาหกรรม การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชุมชนเมืองนิเวศ และหน่วยงานส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้และจัดทำโครงการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

16) ส่งเสริมแนวทางการจัดการเรียนรู้อาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดค่ายเยาวชนวัยชนลดคาร์บอนเพื่อโลก ประกวดชุมชนต้นแบบที่นำความรู้จากโรงเรียนต่อยอดสู่ชุมชนนิเวศ ปลอดภัย ปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างน้อย 2,000 ชุมชน

17) จัดทำระบบนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานในสถานศึกษาทั้งในระบบออนไลน์และนิเทศเชิงคุณภาพพัฒนาการกรอกข้อมูลระบบการนิเทศติดตาม แลกเปลี่ยนนำเสนอผลงาน และมอบรางวัลเกียรติยศ ประชาสัมพันธ์และจัดพิมพ์ เว็บไซต์ ผลงานเพื่อเผยแพร่และเป็นต้นแบบ สรุปผลรายงาน

6. นโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

นโยบายด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา เป็นนโยบายจุดเน้นที่สำคัญ เนื่องจากเป็นนโยบายที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษา ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป และปรับบทบาทภารกิจของหน่วยงานทั้งระดับสำนักงานทั้งส่วนกลาง และระดับภูมิภาค โดยปรับโครงสร้างของหน่วยงานทุกระดับตั้งแต่สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานส่วนกลาง ให้มีความทันสมัยพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา หน่วยงานสำนักงานเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีดิจิทัล Digital Technology เช่น Cloud Technology Big Data Technology และ Communication Technology เป็นต้น มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานทั้งระบบ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

6.1 เป้าประสงค์

1) สถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษา มีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาครอบคลุม ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2) หน่วยงานส่วนกลาง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นหน่วยงานที่มีความทันสมัย พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) หน่วยงานทุกระดับ มีความโปร่งใส ปลอดภัย ยุติธรรม และประพฤติมิชอบ บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

4) หน่วยงานทุกระดับมีกระบวนการ และการวิจัยงบประมาณด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่นักเรียน

5) หน่วยงานทุกระดับ พัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

6.2 มาตรการและแนวทางการดำเนินการ

1) ให้สถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ การศึกษา

เป็นมาตรการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาครอบคลุม ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหาร งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยดำเนินการเป็นราย สถานศึกษาหรือกลุ่มสถานศึกษา อาจดำเนินการเป็นรายด้านหรือทุกด้านได้

2) พัฒนาสำนักงานส่วนกลาง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงาน มีความทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นมาตรการในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของสำนักงานทั้งระดับ สำนักงานส่วนกลาง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้เป็นหน่วยงานที่ทันสมัย พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา มีความโปร่งใส ปลอดภัย ยุติธรรม และประพฤติมิชอบ บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ปฏิรูปการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการ การศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่โรงเรียน และสถานศึกษา

เป็นมาตรการที่เน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการ จัดสรรงบประมาณอุดหนุนนักเรียนทุกคน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ที่ต้องการปฏิรูปการคลัง โดยการจัดสรรงบประมาณตรงไปยังนักเรียน เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) จะเป็น เครื่องมือสำคัญในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าว โดยสามารถพิสูจน์ตัวตนของ นักเรียนที่รับจัดสรรงบประมาณได้อย่างถูกต้อง ลดความซ้ำซ้อนในการจัดสรรงบประมาณอุดหนุน นักเรียน สามารถกำหนดเงื่อนไขการจัดสรรงบประมาณให้แก่นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและ สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบธนาคาร ในการจัดสรรงบประมาณตรงไปยังนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

4) พัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3938524951

VRU_1Thesis_60B74650105_thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

เป็นมาตรการในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบนำไปสู่การนำเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Technology) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลครู ข้อมูลสถานศึกษาข้อมูลงบประมาณ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น มาวิเคราะห์เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลตามสมรรถนะและความถนัด และสามารถวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ นำ Cloud Technology มาให้บริการแก่หน่วยงานทุกระดับ ทั้งระดับ LaaS PaaS และ SaaS และพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ระบบบริหารงานสำนักงาน เช่น ระบบแผนงานและงบประมาณระบบบัญชีระบบพัสดุ ระบบสารบรรณ เป็นต้น เพื่อเจ้าหน้าที่ที่สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกันทั้งองค์กร

2.1.2 การบริหารจัดการโรงเรียนเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พยายามจัดทำโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนเครือข่ายขึ้นตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา โดยวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับโรงเรียนเครือข่ายให้ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงในเรื่องคุณภาพของนักเรียนกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ทั้งนี้ได้กำหนดกิจกรรมเพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จึงได้กำหนดกิจกรรมในการดำเนินงาน ดังนี้

1) ประชาสัมพันธ์เชิงรุกของหน่วยงานทุกระดับในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงถึงกลุ่มเป้าหมาย และทางอ้อมโดยผ่านสื่อในหลายลักษณะ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุท้องถิ่น เว็บไซต์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สังคมโดยเฉพาะชุมชนที่มีโรงเรียนเครือข่ายอยู่ในพื้นที่ เกิดความตระหนักในการที่จะช่วยกันสนับสนุนเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนเครือข่ายในท้องถิ่นของตนเอง

2) สสำรวจข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนโรงเรียนเครือข่าย จำนวนนักเรียนบุคลากรซึ่งรวมไปถึงครุภัณฑ์ที่จำเป็น ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ต้องถูกนำมาวิเคราะห์ให้เป็นสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเครือข่ายต่อไป

3) จัดทำแผนที่ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้มาจัดทำแผนที่ทางการศึกษา ซึ่งจะแสดงที่ตั้งของโรงเรียน เส้นทางคมนาคม แหล่งทรัพยากรสนับสนุน ตัวป้อนที่เป็นทั้งนักเรียนและทรัพยากรบุคคลอื่น ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนจัดสรรโอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพ

4) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะนำข้อมูลและสารสนเทศที่สำรวจได้ข้างต้นมาจัดทำเป็นเป้าหมายพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเครือข่าย โดยจำแนกโรงเรียนเครือข่ายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนที่มีคุณภาพและชุมชนให้มีความร่วมมือเป็นอย่างดี โรงเรียนที่พร้อมรับการพัฒนาให้มีคุณภาพ และประเภทสุดท้าย คือ โรงเรียนที่ไม่มีคุณภาพและชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา ซึ่งต้องยุบรวม เลิกล้ม เพราะประชาชนขาดศรัทธา ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนและมีทางเลือกในการบริหารจัดการแบบอื่นที่ดีกว่า แผนดังกล่าวมีทั้งแผนระยะยาวและระยะสั้น มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน รวมทั้งมีงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรอื่น ให้แก่โรงเรียนเครือข่ายอย่างพอเพียงต่อการ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรอื่นให้แก่โรงเรียนเครือข่าย อาจจัดโดยใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างไปจากโรงเรียนอื่นโดยทั่วไปก็ได้ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความขาดแคลนของโรงเรียนเครือข่าย

5) จัดซื้อหนังสือเรียน แบบฝึกหัด ปัจจัยหลักที่สำคัญยิ่ง คือ หนังสือเรียน ซึ่งเดิม จะได้รับแจกให้ยืมเรียนซึ่งไม่เพียงพอ ต่อมาสำนักงบประมาณได้จัดสรรงบประมาณสำหรับหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดรวมไว้ในค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียน ซึ่งตามปกติโรงเรียนเครือข่ายจะได้รับเงินอุดหนุนที่เป็นค่าใช้จ่ายรายหัวน้อย ทั้งนี้เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนน้อยหากงบประมาณรายหัวนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายถูกนำไปเป็นค่าหนังสือและแบบฝึกหัดแล้วก็จะยิ่งทำให้มีงบประมาณสำหรับนำไปพัฒนาโรงเรียนน้อยลงไปอีก ดังนั้นจึงได้จัดสรรงบประมาณสำหรับค่าหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดเพิ่มเติมให้แก่นักเรียนในโรงเรียนเครือข่าย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะจัดซื้อให้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3, 4, 5 ทุกคนใน 5 กลุ่มสาระหลัก คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมและภาษาอังกฤษ ส่วนอีก 3 กลุ่มสาระ จะซื้อร้อยละ 30 ของนักเรียน สำหรับหนังสือเรียนในชั้น ป.3 และ ป.6 กำลังอยู่ในช่วงการปรับปรุงจึงยังไม่แจกในปี

6) หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ในการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนนั้น จำนวนนักเรียนจะเป็นเกณฑ์ ๑ หนึ่งในการจัดสรร ดังนั้น โรงเรียนเครือข่ายมักจะไม่ได้รับจัดสรรครุภัณฑ์ที่มีราคาสูง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ดังนั้น จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายจะไม่มีโอกาสได้เรียนคอมพิวเตอร์ นอกจากจะได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่นเป็นกรณีพิเศษ ด้วยเหตุนี้ จึงมีแนวคิดที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้าไปหานักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ โดยจัดเป็นหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ซึ่งเรียกว่า Computer Mobile Unit ลักษณะของหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่นั้นจะมีหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับ การจะนำหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ดังกล่าว ไปใช้ในสภาพภูมิศาสตร์เช่นไร เช่น ถ้าโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ราบก็สามารถใช้รถบัสหรือรถตู้ แต่ถ้าอยู่ในถิ่นทุรกันดารก็จะใช้รถ 6 ล้อ ที่มีสภาพดี รูปแบบหน่วยงานคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเลือกใช้มี 3 รูปแบบ คือ Bus Mobile Unit (มีคอมพิวเตอร์คันละ 21 เครื่อง) Minibus Mobile Unit (มีคอมพิวเตอร์คันละ 11 เครื่อง) และ Container Mobile Unit (มีคอมพิวเตอร์คันละ 15 เครื่อง) เหมาะสมกับพื้นที่ราบห่างไกล วิ่งให้บริการสัปดาห์ละ 6 วัน รวม 120 วัน (พฤษภาคม-กันยายน) ในบางพื้นที่อาจมีสภาพไม่เหมาะที่จะใช้หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ อย่างไรก็ตามก็จะต้องมีวิธีการที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนคอมพิวเตอร์ โดยใช้วิธีเลือกโรงเรียนหนึ่งที่โรงเรียนอื่น ๆ สามารถเดินทางมาได้สะดวก โรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นศูนย์กลางดังกล่าว จะเป็นที่ตั้งห้องคอมพิวเตอร์ซึ่งได้ค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกับรถ Mobile Unit เพียงแต่เปลี่ยนค่าน้ำมันรถเป็นค่าพาหนะครูและนักเรียนเดินทางมาเรียนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนศูนย์คอมพิวเตอร์

7) จัดหาสื่อการเรียนการสอน หนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอนนับเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นห้องสมุดยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ ซึ่งต้องการให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันงบประมาณเรื่องสื่อการเรียนการสอนและหนังสือห้องสมุดอยู่ในงบอุดหนุนนักเรียน ดังนั้น จึงทำให้โรงเรียนเครือข่ายมีสื่อการเรียนการสอนและหนังสือห้องสมุดน้อย ทั้ง ๆ ที่นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายก็จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ เหมือนโรงเรียนขนาดอื่น ๆ

งบประมาณสำหรับสื่อการเรียนการสอนและหนังสือห้องสมุด จัดให้พื้นที่เท่ากันโรงเรียนละ 10,000 บาท และเพิ่มเติมให้ตามจำนวนนักเรียนอีกคนละ 65 บาท เช่น โรงเรียนแห่งหนึ่งมีนักเรียน 100 คน โรงเรียนนี้ก็จะได้งบประมาณส่วนนี้เท่ากับ 16,500 บาท

8) การหมุนเวียนครู โรงเรียนเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนครูที่มีความสามารถเฉพาะทาง ดังนั้น จึงทำให้นักเรียนขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้ จากกิจกรรมที่ครูที่มีประสบการณ์จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องหาบุคลากรเพิ่มเติม ให้กับโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งบุคลากรอาจมาจากโรงเรียนที่มีครูเกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรืออาจเป็น นักศึกษาฝึกสอน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนเครือข่ายต้องบริหารจัดการเรื่องเวลาสำหรับ บุคคลภายนอกอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีรูปแบบการหมุนเวียนครู

8.1) ครูจากโรงเรียนที่ครูเกินหมุนเวียนมาสอนที่โรงเรียนเครือข่ายสัปดาห์ละ 1 - 2 วัน

8.2) ครูเพียงพอแต่คุณวุฒิไม่ตรง ให้สลับโรงเรียนกันสอน

8.3) กรณีครูขาดแคลนสามารถดำเนินการ 1) จ้างครู 1 คน หมุนเวียนสอน 2 - 3 โรงเรียน 2) จ้างครู 1 คน ปฏิบัติแทนครูแกนนำหรือครูต้นแบบแล้วให้ครูแกนนำหรือต้นแบบไป ช่วยเหลือด้านวิชาการแก่โรงเรียนเครือข่าย 3) ขอครูนักศึกษาฝึกสอน 4) ใช้วิทยากรท้องถิ่นมา ช่วยสอน 5) ใช้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายช่วยจัดกิจกรรมในการหมุนเวียนครูจะ ใช้ งบประมาณเป็นค่าจ้าง ค่าตอบแทน และค่าพาหนะในการเดินทางโรงเรียนละ 2,000 บาทต่อเดือน รวมเป็นเงิน 108,770,000 บาท ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณนั้นคงต้องพิจารณาตาม ความต้องการจำเป็น ซึ่งต้องมีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณสำหรับงานนี้ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาต้องดำเนินการเกลี้ยครูก่อนเป็นอันดับแรก จากโรงเรียนที่ครูเกินเกณฑ์ไปยังโรงเรียนที่ครู ขาดตามเกณฑ์ จากนั้นหากยังขาดแคลนอยู่อีกจึงจะจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาสอน ทั้งนี้ยึดหลักเกณฑ์ อัตราครูตามเกณฑ์อัตรากำลังข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานข้าราชการครู ที่กำหนดเกณฑ์อัตรากำลังครูต่อสัดส่วนนักเรียนแต่ละโรงเรียน คือ จำนวนนักเรียน 20 คนลงมา มีอัตราครูตามเกณฑ์ได้ 2 คน จำนวนนักเรียน 21 - 40 คน มีอัตรากำลังครูตามเกณฑ์ 3 คน จำนวน นักเรียน 41 - 60 คน มีอัตราครูตามเกณฑ์ได้ 4 คน จำนวนนักเรียน 61 - 80 คน มีอัตราครูตาม เกณฑ์ ได้ 5 คน จำนวนนักเรียน 81 - 100 คน อัตราครูตามเกณฑ์ได้ 6 คน และบุคลากรสนับสนุน การสอน

9) การพัฒนาครู รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่าย ต้องมีลักษณะ ต่างจากโรงเรียนทั่ว ๆ ไปในบางเรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเครือข่ายส่วนใหญ่จะขาดปัจจัยด้าน ต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครูไม่ครบชั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเร่งพัฒนาครูใน โรงเรียนเครือข่าย เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามรูปแบบในการพัฒนาครูนั้น คงต้องพยายามไม่ให้ครูทิ้งห้องเรียนไปเข้ารับการอบรม สัมมนา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเครือข่ายจะมี ปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียนอยู่แล้ว งบประมาณที่จัดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะจัดให้ 500 บาท ต่อครู 1 คน

10) การนิเทศ ติดตามผล การนิเทศเป็นกระบวนการแนะนำช่วยเหลือผู้บริหารและครูใน โรงเรียนเครือข่าย ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นการติดตามผล

การดำเนินงานจะช่วยให้สามารถเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดอ่อนได้อย่างทันท่วงที ผู้ที่จะไปนิเทศติดตามผล ก็คือศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2547 นี้ควรไปนิเทศอย่างน้อย 2 ครั้ง งบประมาณที่จัดให้ นั้น คือ 500 บาทต่อโรงเรียน

11) การซ่อมแซมอาคารสถานที่ สืบเนื่องจากการที่โรงเรียนเครือข่ายได้รับงบประมาณค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะงบประมาณที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง ซ่อมแซม เพราะเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณได้คำนึงถึงความคุ้มทุนเอาไว้เป็นเกณฑ์หนึ่ง ดังนั้น โรงเรียนเครือข่ายจึงได้รับงบประมาณด้านนี้น้อยหรือไม่ได้รับเลยในบางปี ซึ่งทำให้โรงเรียนเครือข่ายบางแห่งชำรุดทรุดโทรม จำเป็นต้องซ่อมแซมอย่างเร่งด่วน งบประมาณที่จัดให้สำหรับซ่อมแซมอาคารสถานที่จัดให้โดยใช้เกณฑ์การจัดสรรโรงเรียนละ 5,000 บาท อย่างไรก็ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น บางแห่งอาจต้องใช้งบประมาณมากกว่า 5,000 บาท หรือไม่ต้องใช้โรงเรียนที่มีแผนว่าจะยุบรวมเลิกก็ไม่จำเป็นต้องไปซ่อมแซม

2.2 ขอบข่าย และภารกิจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

2.2.1 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติถึงงานการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย งานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการได้บัญญัติให้สถานศึกษาเป็น “นิติบุคคล” ซึ่งเป็นเจตนาารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีหรือยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมีประสิทธิภาพโดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ดังนี้

“มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 39 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนที่ฐานะเป็นนิติบุคคลเมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง”

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้สามารถกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ

วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

- 1) เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจ และการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 2) เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

วิจิตร ศรีสอาน (2523) มีความเห็นว่า โรงเรียนเป็นองค์กรการศึกษาที่อยู่ระดับล่างสุดและมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นหน่วยที่นำนโยบายและหลักสูตรไปดำเนินการให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ระบบบริหารการศึกษาทั้งหมดจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใดจึง

ขึ้นกับระบบบริหารของโรงเรียน ดังนั้นระบบบริหารงานโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องศึกษาอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจตลอดเวลาจึงจะสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติ ตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติ และการประเมินผลการปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

Griffiths (1959) และ Kimbrough and Nunnery (1988) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และภาระงานหรือภารกิจของสถานศึกษาเอาไว้ดังนี้ 1) บริหารงานวิชาการ 2) บริหารงานบุคคล 3) บริหารงานธุรการ-การเงิน-พัสดุ 4) บริหารงานกิจการนักเรียน 5) บริหารงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน 6) บริหารงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 7) การจัดโครงสร้างองค์กร และ 8) การประเมินผล

Smith et al. (1980) ได้จำแนกงานการบริหารสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย (1) งานวิชาการ (2) งานบริหารงานบุคคล (3) งานกิจการนักเรียน (4) งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (5) งานการเงิน (6) งานธุรการทั่วไป และ (7) อาคารสถานที่

Campbell et al. (1983) ได้นำเสนองานบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า ประกอบด้วย (1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกฎของโรงเรียน เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน (2) กำหนดกลยุทธ์ และมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน (3) จัดตั้งและประสานงานในองค์กรเพื่อการนำนโยบาย แผนงาน โครงการไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่ทำให้บุคลากรเข้าใจระบบงาน (4) จัดหาแหล่งสนับสนุนทรัพยากร รวมถึงการบริหารทรัพยากรและงบประมาณให้เพียงพอและประสบผลสำเร็จ (5) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และสร้างการยอมรับในการบริหารจัดการ (6) บริหารจัดการให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า

Kimbrough and Nunnery (1988) ได้กล่าวถึงงานการบริหารการศึกษาว่า ประกอบด้วย (1) การจัดโครงสร้างและองค์กร (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) การบริหารกิจการนักเรียน (4) การเป็นผู้นำในชุมชนของโรงเรียน (5) การบริหารงานบุคคล (6) การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งปลูกสร้าง (7) การบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียน และ (8) การจัดหาธุรการและการเงิน

Sergiovanni et al. (1992) ได้อ้างอิงถึงโครงการความร่วมมือทางการบริหารการศึกษาของกลุ่มรัฐตอนใต้ของสหรัฐอเมริกาว่า ได้กล่าวถึงภารกิจทางการบริหารการศึกษาไว้ว่า ประกอบด้วย (1) งานด้านการสอนและปรับปรุงหลักสูตร (2) งานด้านกิจการนักเรียน (3) งานด้านการเป็นผู้นำของชุมชน (4) การบริหารงานบุคคล (5) งานบริหารอาคารสถานที่ (6) งานด้านการคมนาคมและขนส่งนักเรียน (7) งานด้านโครงสร้างและองค์กร และ (8) งานด้านธุรการและการเงิน

จะเห็นได้ว่านักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้หลายประการ และใกล้เคียงกัน แต่ที่ทุกท่านระบุตรงกันและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 คือการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ซึ่งสมิธ และคณะ (Smith et al., 1966) ได้ศึกษาการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของงาน

ในสถานศึกษาโดยแยกออกเป็น 7 งาน พบว่าร้อยละ 40 เป็นการบริหารงานวิชาการ รองลงมาได้แก่ งานบริหารบุคคลและงานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 20 จากนั้นเป็นงานบริหารการเงิน งานบริหารอาคารสถานที่ งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน และงานบริหารทั่วไปเพียงร้อยละ 5 สอดคล้องกับปองสิน วิเศษศิริ (2555) ซึ่งกล่าวว่างานวิชาการเป็นงานสำคัญที่ส่งผลต่อนักเรียน โดยตรงเพราะการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดจากการบริหารงานวิชาการ โดยเริ่มจากการบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียน

การบริหารงานวิชาการ นักวิชาการ และนักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและสรุปได้ ดังนี้

อุทัย ธรรมเตโช (2531) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด หรือการบริหารให้พลเมืองมีความรู้มีคุณธรรม สามารถประกอบสัมมาอาชีพ ดำรงตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นทั้งกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินผล และเป็นทั้งงานของสถาบันการศึกษาซึ่งงานบริหารวิชาการ ได้แก่ การควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดบทเรียน คู่มือครู และกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน ทั้งนี้การบริหารวิชาการจึงเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารโดยหลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) จะมุ่งเน้นที่เป้าหมายที่กำหนดให้นักเรียนสามารถมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาจะกำหนดเป้าหมายที่สำคัญด้านคุณภาพและมาตรฐาน คือ 1) เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) 2) เน้นความมีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) 3) มีการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 4) เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้มีความสอดคล้องกับนโยบาย สังคมไทยและภูมิปัญญาไทย อันเป็นการยกระดับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของบุคคลให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ที่ให้ความหมายการบริหารวิชาการว่าเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

จันทรานี สงวนนาม (2551) ซึ่งได้กล่าวถึงการบริหารวิชาการไว้ว่าเป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดใน สถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตร อย่างมีประสิทธิภาพ

สันติ บุญภิรมย์ (2552) กล่าวว่า งานวิชาการ คือ งานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษาหรือโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยงานย่อยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา และงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการว่าเป็นการบริหารสถานศึกษาโดยการจัดการกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

ภิญโญ สาธร (2556) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

Robert (1957, อ้างถึงในสันติ บุญภิรมย์, 2552) ได้สรุป การบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการ คือ หน้าที่ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบทางวิชาการ เริ่มตั้งแต่กำหนดปรัชญา และจุดมุ่งหมายของการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐาน รวมทั้งการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ตลอดจนการวัดผลเพื่อติดตามการเรียนการสอนให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานภารกิจที่มีขอบข่ายเกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

2.2.2 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพัฒนานักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนตลอดจนการวัดผล โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อให้สถานศึกษาบริการด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

2) เพื่อให้การบริการ และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับระบบประกันประสิทธิภาพการศึกษา และการประเมินประสิทธิภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้อันสนองความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) เพื่อให้สถานศึกษา ได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษาของสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

กาญจนา ภาสุรพันธ์ (2545) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ความพร้อมของสถานศึกษาต่อนโยบายการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาองค์ประกอบด้านวิชาการประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ

1. การจัดการเกี่ยวหลักสูตร
2. การจัดการกระบวนการเรียนการสอน

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 4. การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา
 5. การจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ (2546) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานด้านวิชาการไว้ในคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันประสิทธิภาพในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดขอบข่ายการดำเนินการด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาการดำเนินการประกอบด้วยงานวิชาการ 17 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนวการศึกษา
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานและสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

17. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

พิมพ์อร สดเอี่ยม (2547) ขอบข่ายของการบริหารวิชาการในระดับบัณฑิตศึกษา สามารถสรุปได้ 4 งาน คือ

1. งานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง บทบาทหน้าที่การประสานงาน การใช้หลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ให้ความเห็นชอบหลักสูตร วางระเบียบข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารและการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พิจารณากลับกรองหลักสูตร บัณฑิตศึกษาสาขาวิชาต่าง ๆ เสนอชื่อผู้สำเร็จการศึกษาต่อสภาประจำสถาบันเพื่ออนุมัติประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร ให้คำปรึกษาหรือเสนอความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงาน บัณฑิตศึกษาต่อมหาวิทยาลัย วางนโยบายและแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายของสถาบัน กำกับดูแลมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์ของสภามหาวิทยาลัย ประสานงานการบริหารงานบัณฑิตศึกษา และควบคุมมาตรฐานการประเมินผลการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

2. งานจัดการเรียนการสอน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้แก่ การแต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้ คือ อาจารย์ผู้สอน กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ กรรมการสอบภาคนิพนธ์ กรรมการที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ และอาจารย์บัณฑิตศึกษา ประสานงานการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของ สาขาวิชาโดยไม่ขัดต่อนโยบายที่คณะกรรมการบัณฑิตศึกษากำหนด เสนอรายชื่อผู้มีคุณสมบัติครบ และเหมาะสมเพื่อให้คณะกรรมการบัณฑิตศึกษานำเสนออธิการบดีแต่งตั้งเป็นอาจารย์บัณฑิต พิจารณาเกณฑ์เกี่ยวกับการรับนักศึกษา การสอน การวิจัย การจัดทำรายงาน การจัดสอบในระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชา เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบประมวล ความรู้ คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระแล้วแต่กรณี

3. งานส่งเสริมวิชาการ ได้แก่ การบริหารงานทั่วไปที่ควบคุมกลไกและควบคุมการดำเนินงาน ให้กิจกรรมทางวิชาการของการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และแผนที่กำหนดไว้ คือ กำกับจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของแต่ละสาขาวิชา ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด พิจารณาจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา เป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา พิจารณาเสนองบประมาณเพื่อดำเนินการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชา

4. งานพัฒนาอาจารย์ ได้แก่ การดำเนินงาน ส่งเสริมและประสานงานการพัฒนา อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาให้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถสูงขึ้นทั้งในด้านการวิจัย การเรียนการสอนและด้านวิชาการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการดำเนินงานเป็นทีม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่างานวิชาการมีขอบข่ายดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ประยูร เจริญสุข (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบหลักของงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศภายใน และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้เสนอขอบข่ายการบริหารวิชาการไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้

- 1.1) การประชุมเกี่ยวกับการจัดปฏิทินการศึกษา ความรับผิดชอบของงานตาม ภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน

- 1.2) โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

- 1.3) บันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนใน แต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสามารถปฏิบัติได้ จึงมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่

- 2.1) การจัดตารางสอน เป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจน นักเรียนในแต่ละรายวิชา

- 2.2) การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคาร สถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

- 2.3) การจัดครูเข้าสอน ต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

- 2.4) การจัดแบบเรียน ครูอาจใช้หนังสือ หรือเอกสารประกอบการเรียนที่ครูเตรียมเอง

- 2.5) การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าวิชาการ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

- 2.6) การฝึกงาน จุดมุ่งหมายเป็นการให้นักเรียนรู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ กับชีวิตจริง และยังมุ่งให้นักเรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสนักเรียน ได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1) งานการจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษานักเรียน เน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2) การจัดห้องสมุด เป็นแหล่งรวบรวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็น แหล่งวิชาการให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3) การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข ปัญหา การเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและ วิเคราะห์ผลการเรียน

ปองสิน วิเศษศิริ (2555) การบริหารงานวิชาการต้องเริ่มต้นจาก การบริหารหลักสูตร เพื่อกำหนดสิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ น้ำหนักหรือปริมาณรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดก็ควรเป็นไปตามความ ต้องการของนักเรียน โดยมีการกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร และการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านการบริหารการเรียนการสอน โดยมีการจัดทำแผนการเรียน การจัดตารางสอน การแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดครูเข้าทำการสอน การจัดสอนเสริม มีการจัดสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องใช้ ตำรา มีการจัดสถานที่ ห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องเป็นไปตามมาตรฐาน หลักสูตรที่องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดไว้ในการประเมินผลการเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2557) กล่าวว่า ขอบข่ายงานวิชาการ ได้แก่ งานด้านหลักสูตร การเรียน การสอน และการประเมินผลและมาตรฐานการศึกษา

ศุภลักษณ์ ชัยอาวุธและเพียงแข ภูผายาง (2564) ได้สังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการได้ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน 2) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 3) ด้านนิเทศการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีส่วนร่วมตัดสินใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน ร่วมมือกันเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่การเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม โดยมีการประเมินการใช้หลักสูตร และส่งเสริมการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ทั้งปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพื่อให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้เกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น

2) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มุ่งเน้นวิธีการและการใช้เครื่องมือในการประเมินผลนักเรียน ที่หลากหลายและพิจารณาตัดสินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนเพราะจะทำให้ได้ข้อมูล สำหรับนักเรียน ผู้สอน ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ปกครองใช้ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามจุดหมาย ของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้และได้สรุป ประโยชน์ของการวัดผลประเมินผลไว้ คือ 1) เพื่อปรับปรุงการสอนของครู 2) เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน 3) เพื่อปรับปรุงระบบการ

บริหารของโรงเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4) เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น การสำเร็จการศึกษาและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ

3) ด้านนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือของผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์ โดยมีสถานศึกษาคอยช่วยเหลือสนับสนุน แนะนำและ กระตุ้นการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ครูแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนร่วมกันและมีการสร้างเครื่องมือนิเทศการศึกษาที่ชัดเจน

4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนและเพื่อการบริหารงานวิชาการ สื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้โรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ควรมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และเลือกใช้สื่อที่มีคุณภาพ มีการประเมินคุณภาพสื่อ พัฒนาสื่อ ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และ 5) การนิเทศการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตร

สาลิ ทองทิว (2545) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องความต้องการท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการโดยครูและบุคลากรในสถานศึกษา มี 10 ขั้นตอน ดังนี้ 1) คณะครูศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของท้องถิ่น กรอบโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรแกนกลาง แล้วร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา 2) กำหนดเนื้อหา โดยมีเนื้อหาสาระส่วนกลางเป็นหลักและเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น 3) กำหนดกิจกรรม 4) กำหนดเวลาเรียนโดยยึดหลักสูตรแกนกลางระดับชาติเป็นเกณฑ์ 5) กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล 6) จัดทำเอกสารหลักสูตร 7) ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร 8) เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตรจากหน่วยงานหน่วยต้นสังกัด 9) นำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา และ 10) ประเมินผลหลักสูตร โดยครูในสถานศึกษา

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การจัดเนื้อหาของหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผลหลักสูตร และ 5) การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

เกสรี แจ่มสกุล (2551) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเรื่องตัดสินใจหลายขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มตั้งวัตถุประสงค์และวัตถุประสงค์เฉพาะ การเลือกเนื้อหาให้ตรงและครอบคลุมชนิดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ ท้ายสุดคือ วิธีการประเมินผลของการเรียนรู้นั้น การพัฒนาหลักสูตรต้องทำอย่างมีระบบ มีหลักเกณฑ์และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง

ขั้นตอนการบริหารหลักสูตร ตามแนวคิดของ สมชาย คำปลิว (2549 อ้างถึงใน ประทุมพร โหม่ทิม, 2552) โดยเริ่มจาก

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระแกนกลาง ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น

2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ

3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สภาพการดำรงชีวิตและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับชุมชนและท้องถิ่นโดยตรง แต่เนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางจะเขียนไว้ครอบคลุมค่อนข้างมาก ถ้าสถานศึกษาเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้มีอยู่แล้ว ก็อาจกำหนดเฉพาะสาระการเรียนรู้เฉพาะท้องถิ่นที่จำแนกตามช่วงชั้น

4. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร ทำบันทึกการสอน เพื่อแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

5. นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารหลักสูตรให้เหมาะสม

6. นิเทศการใช้หลักสูตร

7. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

8. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

ประวัติ เหล่าสาย (2553) กล่าวว่า หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้นักเรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มุ่งให้นักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ คือ เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา หลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังที่จะให้เกิดกับนักเรียน แนวทางการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ หลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษาก็ควรมีลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพของสถานศึกษานั้น ๆ แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการจัดทำสาระของหลักสูตรให้เป็นไปตามกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนจัดทำหลักสูตรในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและ

ประสบการณ์การเรียนรู้และการกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การใช้หลักสูตร กิจกรรมในชั้นตอนนี้ประกอบด้วยการจัดทำวัสดุหลักสูตรต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการดำเนินการสอนตามหลักสูตร การประเมินหลักสูตร ในชั้นตอนนี้ ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร ในชั้นตอนนี้ ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ การพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทส่งเสริม สนับสนุนให้คำแนะนำในการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตรในระดับนี้เกิดได้จากการส่งเสริมและสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน

Skilbeck (1984) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิจัยถึงความต้องการจำเป็น 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) การคัดเลือกเนื้อหา 4) การจัดเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความเหมาะสม 5) การเลือกประสบการณ์เรียนรู้ 6) การจัดเรียบเรียงประสบการณ์เรียนรู้ให้มีลำดับที่เหมาะสม และ 7) กำหนดวิธีการประเมินผล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การกำหนดมวลประสบการณ์ตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีกระบวนการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอที่ต่อเนื่องโดยใช้การมีส่วนร่วมตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน บุคลากรในชุมชนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษามาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง

ของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและนักเรียน อาจเรียนไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และ แหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การสอนในสถานศึกษามีได้หมายถึงการสอนในด้านทฤษฎี เนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่รวมถึงทักษะ คุณภาพที่ต้องการ รวมทั้งความสามารถในการจัดการ ครูจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ แนะนำแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการให้กำลังใจ ให้ความรักและความเอาใจใส่ด้วย

เกสรี แจ่มสกุล (2551) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของสถานศึกษาอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ งานด้านการเรียนการสอนมีหลายงาน ได้แก่ การจัดทำแผนการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การสอนซ่อมเสริม การเลือกตำราเรียน การจัดทำคู่มือครูด้านวิชาการ จัดทำคู่มือให้นักเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน สถานศึกษาควรวางแผนปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง

ตรีโชค กางกัน (2552) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ผู้สอนและนักเรียนได้จัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วย เนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการ การประเมินผลและมืองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอนและการประเมินผลการสอน

ประทุมพร โม่ทิม (2552) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนมีขั้นตอนในการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของนักเรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การประยุกต์ใช้ความรู้ นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ โดยมีการร่วมมือกันของบุคลากรในสถานศึกษา จัดครูเข้าสอนอย่างเหมาะสม จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดความสมบูรณ์ตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554) กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เพียงใดนั้น ภารกิจการบริหารงานวิชาการประหนึ่งที่สำคัญยิ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดความสนใจและความต้องการของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง สถานศึกษามีแนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

2. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

การพัฒนาการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากประสบการณ์ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีจะต้องอาศัยสภาพการณ์สนับสนุนหลายอย่าง ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องหาทางให้นักเรียนได้ผ่านประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุดและเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือการจัดการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยมีแนวความคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรฐานคุณภาพ การศึกษา ด้านระบบบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษา ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ผู้ที่มีความสำคัญก็คือ ครูเปรียบเสมือนผู้จัดการหรือผู้อำนวยการและผู้บริหารที่จะต้องมีความสำคัญในการเป็นผู้ให้การส่งเสริมและสนับสนุน

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมตามความหลากหลายของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ กระบวนการตรงตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การสำรวจปัญหาความต้องการ การวางแผนพัฒนา การปฏิบัติตามแผนการพัฒนา ประเมินผล และการปรับปรุง

การวัดและประเมินผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยนรูปแบบการวัดและประเมินผลนักเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นกระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัดโดยอาศัย กฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธ์ (2543) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อที่จะสรุปว่าสิ่งนั้นดีเลวปานใด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการวัดและประเมินผล

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ทำให้ครูอาจารย์ทราบว่าผลการสอนของตนเป็นอย่างไรและจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น
2. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน นักศึกษา จะได้ทราบว่าตนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง
3. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอนที่นำมาสู่การปฏิบัติว่าประสบปัญหาอย่างไร จะได้แก้ไขปรับปรุงอย่างไร
4. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษาสำเร็จตามหลักสูตร เป็นแนวทางในการทำงานและศึกษาต่อ
5. เพื่อเป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการรับนักศึกษา ผลการเรียนและการสำเร็จตามหลักสูตร
6. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียน และการสำเร็จการเรียนของนักเรียน นักศึกษา

สิริพัทธ์ เจษฎาวโรจน์ (2546) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนานักเรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้อุ้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมการเรียนและการพัฒนาการของนักเรียนโดยตรงและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียนอีกด้วย การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการประเมินผลในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินระหว่างเรียน การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน เป็นการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของนักเรียนเมื่อผ่านการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่งหรือสิ้นสุดการเรียนปลายปี/ปลายภาค การประเมินกิจกรรมพัฒนานักเรียนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ

ตรีโชค กางกัน (2552) กล่าวว่า การวัดผลจะต้องอาศัยเครื่องมือทางการศึกษามาวัด เมื่อวัดแล้วต้องทำการประเมินจึงจะช่วยให้กระบวนการวัดผลและประเมินผลเสร็จสิ้นสมบูรณ์ การประเมินผลต้องกระทำหลังจากวัดผลมาแล้ว และการประเมินผลจะต้องมีเกณฑ์ที่ใช้สำหรับการพิจารณาตัดสิน

ประทุมพร โม้ทิม (2552) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะทำให้ทราบว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ควรจะมีการปรับปรุงในเรื่องใดโดยใช้วิธีการพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียน การประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีขั้นตอนการกำหนดเป้าหมาย เตรียมการ ดำเนินการ และพัฒนาเครื่องมือ รายงานผล ทั้งการประเมินหลังการเรียนการสอนเสร็จสิ้น และประเมินย่อยในระหว่างการเรียนการสอน

ประวัติ เหล่าสาย (2553) กล่าวว่า การวัดผล ประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไป ปรับปรุงการเรียนการสอน และการนำผลการเรียนในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัยที่นักเรียน สะสมไว้จากสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาทั้งในประเทศเป็นผลการเรียนส่วนหนึ่งของ หลักสูตรในระดับใดระดับหนึ่งที่นักเรียนจะเข้าศึกษาต่อ

ศุทธิณี สุวรรณศรี (2553) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการการประเมินค่าขั้น สุดท้ายว่าวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงไร ทั้งนี้โดยการพิจารณาผลที่ได้จาก ผลของการวัดและส่วนประกอบอื่นเพื่อการประเมินค่าที่เหมาะสม การวัดและประเมินผลเป็น กระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการ ที่ครูใช้พัฒนาคุณภาพนักเรียน จะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและ ความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียนโดยการวัดและประเมินผลตามระดับชั้นเรียน ที่มุ่งหาคำตอบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ การ ประเมินคุณภาพระดับสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายปีและช่วงชั้น นำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ได้มาตรฐานการเรียนรู้และการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในปีสุดท้าย ของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ มัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่สามารถจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่า จบการศึกษาระดับชั้น และถ้าจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่า จบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ นักเรียนต้องผ่านการศึกษามาตาม เกณฑ์ที่กำหนด การวัดและประเมินผลเป็นสิ่งที่จำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน มีประโยชน์ใน ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปรับปรุงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ทำให้ครูอาจารย์ทราบว่าผลการสอนของตน เป็นอย่างไรและจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น
2. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนว่ามีความรู้ความเข้าใจบทเรียนหรือไม่ เพียงใด ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง
3. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอนที่นำมาสู่การปฏิบัติว่าประสบปัญหาอย่างไร จะได้แก้ไขปรับปรุง
4. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษาสำเร็จตามหลักสูตรเป็น แนวทางในการทำงานและศึกษาต่อ
5. เพื่อเป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการรับนักเรียน ผลการเรียนและ การสำเร็จหลักสูตร
6. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียนและการสำเร็จการเรียนของ นักเรียนเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ได้แก่
  - 6.1 แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการสังเกตพฤติกรรมของ นักเรียน เช่น การสังเกตนักเรียนขณะปฏิบัติงาน
  - 6.2 แบบจัดอันดับคุณภาพของงานโดยเป็นตัวเลขแสดงอันดับคุณภาพของงาน
  - 6.3 แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในสถานศึกษา มี 2 ลักษณะ คือ

6.3.1 ข้อสอบแบบอัตนัย เป็นแบบความเรียงที่ไม่จำกัดคำตอบของผู้ตอบ ใช้สำหรับต้องการวัดความคิดและการใช้เหตุผล แต่มีข้อเสียตรงที่ออกได้ไม่ครอบคลุมหลักสูตร ตรวจให้คะแนนไม่แน่นอนและเสียเวลามาก

6.3.2 ข้อสอบแบบปรนัย เป็นข้อสอบที่จำกัดการตอบของผู้สอบแต่สามารถออกได้มากข้อ ครอบคลุมหลักสูตร แบ่งได้ 3 ชนิด คือแบบถูก-ผิด แบบจับคู่ แบบเติมคำ

6.3.3 แบบเลือกตอบ เป็นข้อสอบที่เหมาะสมที่สุด วัดได้ครอบคลุมหลักสูตร สามารถหาความยากง่าย ค่าความเชื่อมั่น ค่าความเที่ยงตรงได้

เครื่องมือและวิธีการประเมินมีหลากหลายรูปแบบ จึงควรพิจารณาเลือกนำมาใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและควรใช้วิธีการวัดหลาย ๆ วิธีเพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินผลนักเรียนมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

Guiford (1954) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล คือการประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่าของการกระทำ

Good (1959) ได้ให้ความหมายการประเมินผลไว้ว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการการตัดสินใจความสำคัญของปรากฏการณ์อย่างหนึ่งกับปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่งโดยใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้

Green (1970) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าข้อมูลที่ได้จากการวัดอย่างเป็นระบบ

Gronlund & Linn (1990) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล เป็นการตัดสินค่าของผลที่ได้โดยพิจารณาจากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นการตรวจสอบตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และตัดสินระดับความรู้ ความสามารถของนักเรียนทั้งก่อนการเรียน ระหว่างเรียน และหลังจากเรียน โดยอาศัยเครื่องมือทางการศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนในรูปแบบ ต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติ ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมาย การเตรียมการดำเนินการ การพัฒนาเครื่องมือ และการรายงานผล

สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

บุญแก้ว ควรหาเวช (2542) สื่อการสอนมีหลายประเภท เช่น สื่อการสอนประเภท โสตทัศนูปกรณ์ สามารถแบ่งความสามารถและลักษณะ ได้ดังนี้ 1) โสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่ ภาพ วัสดุ ปลายเส้น และวัสดุมีทรง 2) เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่ เครื่องเสียง เครื่องฉาย โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ และ 3) กิจกรรมโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ และการจัดสถานการณ์จำลอง ซึ่งลักษณะหรือรูปแบบของการจัดบริการ สื่อการสอนในสถานศึกษามีอยู่ 2 รูปแบบ คือ 1) รวมงานสื่อทุกชนิดทั้งสิ่งพิมพ์และไม่ใช้สิ่งพิมพ์ไว้ด้วยกันจะรวมห้องสมุดและหน่วยงานโสตทัศนูปกรณ์เข้าไว้ร่วมกัน มีการบริหารงานและบริการเป็นหน่วยงานเดียวกัน และ 2) แยกเป็นเอกเทศ เป็นการแยกหน่วยงานห้องสมุดออกจากหน่วยงานทางโสตทัศนูปกรณ์ มีสถานที่ งบประมาณและการบริหารตลอดจนบริการที่แยกจากกัน สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน จึงได้นำมาใช้โดยความ มุ่งหมายของการใช้สื่อเพื่อการศึกษาเหล่านี้ก็เพื่อ 1) สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้นักเรียนได้เกิดแนวคิดและได้

ประสบการณ์ตรงมากขึ้น 2) ได้รับความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน 3) ให้นักเรียนสามารถจำสิ่งที่เรียนได้ในระยะยาว 4) นำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้มากขึ้น 5) สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียนได้มากขึ้น 6) ให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น 7) เสริมสร้างเจตคติต่อการเรียนรู้ 8) เป็นเครื่องมือที่ใช้ทบทวนสรุป และทำให้เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน 9) เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไปและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ และ 10) ช่วยให้นักเรียนเรียนได้เร็วขึ้น

ความสำคัญ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จิตติมา วรณศรี (2557) สื่อมีความสำคัญต่อนักเรียนและต่อครู ดังนี้ 1) ต่อนักเรียน คือช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจของนักเรียนให้ติดตามเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนได้ง่าย ช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปสร้างความรู้ มโนทัศน์ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และจดจำได้ยาวนาน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระได้ตามจุดมุ่งหมาย และเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักเรียน ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความสามัคคีที่นักเรียนได้แบ่งปันเรียนรู้ร่วมกันจากสื่อ สร้างเจตคติที่ดีแก่นักเรียนที่มีความถนัดในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และแรงบันดาลใจแก่นักเรียน 2) ต่อครู คือ ส่งเสริมให้บรรยากาศการเรียนการสอนน่าสนใจสนุกสนาน ช่วยลดเวลาและบทบาทในการบรรยายของผู้สอน ใช้เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้เนื้อหาสาระไปสู่ผู้เรียน ใช้ฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ช่วยให้มีมีความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาและบุคลิกภาพ ช่วยให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ส่งเสริมให้มีทักษะในการใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตหรือใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน สร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้สิ่งใหม่ที่นักเรียนอาจจะไม่เคยพบเห็นมาก่อนด้วยสื่อเทคโนโลยีทันสมัย และช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างนักเรียนรายบุคคล สามารถใช้ศึกษาซ้ำได้สำหรับนักเรียนที่ยังไม่เข้าใจ

การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นการวางแผนงานในเรื่องการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไรและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และมีการบริการฝึกอบรมบุคลากรในการใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการสร้างสื่อการเรียนการสอนมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิตใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไรและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2) พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไรและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3) พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

4) พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน

5) นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหาผลิตใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ขอบข่ายสื่อการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย

1. งานโสตทัศนศึกษา

1.1 จัดหาโสตทัศนอุปกรณ์ที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน

1.2 ให้บริการและควบคุมดูแลโสตทัศนอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ เช่น เครื่องเล่นเทป โทรทัศน์ เครื่องฉายภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องเสียง เป็นต้น

1.3 บันทึกเสียง ถ่ายภาพ ถ่ายทำสไลด์ ถ่ายเทปโทรทัศน์ประกอบคำบรรยาย

1.4 ให้คำแนะนำในการสร้างและผลิตสื่อการสอน

1.5 จัดเก็บรักษา จัดทำทะเบียน วัสดุ ครุภัณฑ์และซ่อมแซมโสตทัศนอุปกรณ์

1.6 จัดบริการขอยืมสื่อการศึกษาจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ นำมาใช้ในการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม และควบคุมการเบิกจ่าย และการให้บริการยืม โสตทัศนอุปกรณ์

1.7 พัฒนาคู นักรียน และบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา

1.8 ให้บริการและคำปรึกษาแก่หน่วยงานและชุมชนเกี่ยวกับ การใช้โสตทัศนอุปกรณ์

2. งานศูนย์เทคโนโลยีทางการบริหารและการเรียนการสอน ประกอบด้วย

2.1 วางแผน จัด ควบคุมดูแล แก้ไขปัญหาและเป็นที่ปรึกษา ในการใช้เทคโนโลยีระบบเครือข่ายภายในโรงเรียน ทั้งการใช้อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต วิทยู และโทรทัศน์

2.2 พัฒนาคู นักรียน และบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งส่วนที่เป็นฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์

2.3 สนับสนุนฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ต่อการบริหารงานและ การจัดการเรียนการสอน

2.4 พัฒนาระบบเครือข่ายภายในโรงเรียน ทั้งการใช้อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต วิทยู โทรทัศน์ ทั้งส่วนที่เป็นฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์

2.5 เป็นผู้จัดการระบบเครือข่าย และเว็บมาสเตอร์ของโรงเรียน

2.6 ประสานร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานวิชาการกับบุคลากรภายในสถานศึกษา บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

2.7 ประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. งานพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ประกอบด้วย

3.1 สนับสนุนการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะของครูและผู้บริหาร

3.2 จัดอบรมสัมมนาให้ครูได้เรียนรู้ด้านวิชาการที่ทันสมัยเกิดแนวทางในการคิดสร้างนวัตกรรม

3.3 คัดสรรนวัตกรรมต้นแบบ ยกย่อง มอบรางวัลและเผยแพร่เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สรุปได้ว่า สื่อ นวัตกรรม แลเทคโนโลยี หมายถึง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี แหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานวิชาการกับบุคลากร โดยการคัดสรรนวัตกรรมต้นแบบ ยกย่อง มอบรางวัลและเผยแพร่เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาพร้อมกัน

การนิเทศการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การนิเทศที่มีการริเริ่มและจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา และในหลายโอกาสก็เชิญบุคลากรภายนอกมาเป็นวิทยากรมาร่วมโครงการ

เกสรี แจ่มสกุล (2551) กล่าวว่า การนิเทศในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในบทบาทหน้าที่ต่อการศึกษาที่จะนำไปสู่เป้าหมายและมุ่งที่คุณภาพของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่า การนิเทศภายในจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งที่จะพัฒนาจะต้องโยงไปสู่คุณภาพของนักเรียนทั้งสิ้น

ตรีโชค กางกั้น (2552) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การช่วยเหลือ การให้คำแนะนำและร่วมมือกับครูในการปรับปรุงการสอนของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน

ประวดี เหล่าสาย (2553) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการร่วมมือของผู้นิเทศกับครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาที่กระตุ้นและส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ อันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบรรลุสูงสุด

ลักษณะของการนิเทศภายในสถานศึกษา

1. บุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้จัดดำเนินการและเป็นเจ้าของโครงการ จัดตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษานั้น

2. การดำเนินงาน กระบวนการ กิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารและงานวิชาการของสถานศึกษา

2. เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เพื่อสำรวจ วิเคราะห์ วิจัยและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

4. เพื่อพัฒนาหลักการและสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานและเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษาและครู อาจารย์

5. เพื่อพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะครูอาจารย์ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อันจำเป็นที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาทั้งให้ความสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบและมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ

การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพ
ในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการ
ดำเนินงานและใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละ
บุคคลได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่

การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่า
ปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน
สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการทำงานที่ดีและความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้

การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพันและความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นใน
ความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีความรู้สีกฎภาคภูมิในอาชีพ เป็นอาชีพที่
ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถ สามารถที่จะพัฒนาได้

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ
และผู้รับการนิเทศในการช่วยเหลือ ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ
ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือเป็นกระบวนการทำงานที่มุ่งสู่การปรับปรุง ประสิทธิภาพการสอน
ของครู ซึ่งจะยังผลสู่เป้าหมายสุดท้ายคือนักเรียนมีคุณภาพดังจุดมุ่งหมายของการศึกษา และใน
ขณะเดียวกัน การนิเทศการศึกษาต้องพิจารณาในเรื่องการพัฒนากลุ่มคนผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ครูให้มีความรู้ความสามารถ นำความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการ
ทำงาน สามารถทำงานด้วยความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน กระบวนการทำงานเป็นไปใน
ลักษณะที่ก่อการประสานสัมพันธ์อันดีปราศจากความขัดแย้ง

หลักการนิเทศการศึกษาที่ดี (ชาญชัย อาจินสมภาร. ม.ป.ป. อ่างใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ,
2554) กล่าวว่า หลักการนิเทศการศึกษาที่ดี จึงควรมีดังต่อไปนี้

1. นิเทศการศึกษาจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร การบริหาร นอกจากจะให้บริการในสิ่ง
ต่าง ๆ แล้ว ยังจัดให้มีอาคารและเครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้คือส่วนหนึ่งของสภาพการเรียนการสอน
การนิเทศการศึกษาจะเป็นงานที่อยู่ภายใต้ขอบข่ายการบริหาร แต่ถือกันว่าเป็นส่วนสำคัญของการ
บริหาร

2. การนิเทศการศึกษาคควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา หมายความว่า นโยบาย แผน
ค่านิยม และความหมายของการนิเทศการศึกษาคควรถูกกำหนดโดยแนวทางของปรัชญาชีวิตในสังคม
ซึ่งเราจะให้การศึกษาแก่บุคคลในสังคมนั้น จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย นโยบาย และแผนจะถูกตรวจสอบ
โดยวิธีการทางปรัชญา โดยให้สอดคล้องกับชีวิตในชุมชน

3. การนิเทศการศึกษาคควรเป็นวิทยาศาสตร์ กิจกรรม แผน วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ควร
ตั้งอยู่บนเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การนิเทศการศึกษาคควรเน้นเรื่องการทดลอง การสังเกต
การวินิจฉัย และความเชื่อถือได้ ควรใช้ค้นพบทางวิจัย

4. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย ควรเป็นเรื่องของความร่วมมือ ซึ่งทุกคนมีสิทธิ์ในการร่วมมือในการเลือกอุปกรณ์และวิธีสอนเป็นสิทธิของครูทุกคน

5. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมให้ทุกคนแสดงออกได้อย่างเสรี โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการอภิปรายเพื่อการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การให้คำแนะนำ สร้างวิธีการใหม่เพื่อการประดิษฐ์และการผลิตสิ่งใหม่ ๆ

6. การนิเทศการศึกษาควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า ส่งเสริมความเจริญงอกงามของนักเรียนและครู และให้เขาได้ปรับปรุงสังคมอีกต่อหนึ่ง ควรส่งเสริมภาวะผู้นำที่จะก่อให้เกิดการต่อเนื่องเกี่ยวกับแผน นโยบายและกระบวนการทางการศึกษา

7. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิชาชีพ ที่ถือเป็นการบริการอย่างหนึ่งก็เหมือนกับวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลตัวเองอยู่เสมอในด้านเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ยังควรประเมินแผน วิธีการและบุคลากรเพื่อที่จะได้พัฒนามาตรฐานและความรู้พิเศษ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ การประเมินผลใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพยากรณ์และการพัฒนาเท่านั้น

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การพัฒนาและให้ความช่วยเหลือโดยการให้คำแนะนำกับครูในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดการปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัย ประกอบด้วย การวางแผนนิเทศ สร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศ และประเมินผลการนิเทศและรายงาน

2.3 หลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ

ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบริหารวิชาการ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการจัดการเรียนการสอน ให้มีการพัฒนาหลักสูตร พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ให้มีกระบวนการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย และจัดให้มีการนิเทศการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ แนวทางสำคัญและมีประสิทธิภาพยิ่งที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน แบ่งปัน และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ คือการสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกับเครือข่าย

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

ประเวศ วะสี (2541) ได้มีการกล่าวเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมที่มีการขยายตัวออกไปว่า เครือข่ายทางสังคมจะคล้ายเครือข่ายในสมอง โดยโครงสร้างของสมองนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับที่สูงเพื่อการมีชีวิตรอด และโครงสร้างทางสังคมจะมีวิวัฒนาการไปเหมือนโครงสร้างทางสมองมากขึ้นเรื่อย ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคม จากสังคมใช้อำนาจไปเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และการที่จะเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมจากแนวตั้งไปเป็นเครือข่ายสังคมที่มีการโยนโยนความสัมพันธ์ในทุกทิศทาง เป็นเครือข่าย ทางสังคมแห่งกัลยาณมิตรหรือเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Social Network) โดยที่เครือข่ายสังคมจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องหรือมีการขยายแนวคิด กระบวนการออกไป จึงจะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้

นฤมล นิราทร (2543) ให้ความหมายของเครือข่าย หมายถึง รูปแบบการประสานงานกลุ่มของคน หรือองค์กร ที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือกัน โดยการติดต่อโดยตรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีการจัดรูปแบบหรือจัดระเบียบที่ยังคงมีความอิสระโดยมีรูปแบบการรวมตัวแบบหลวม ๆ ตามความจำเป็น หรือเป็นโครงสร้างที่มีความชัดเจน สิ่งสำคัญในการทำงานแบบเครือข่าย คือ การแสวงหารูปแบบขององค์กรที่มีความยืดหยุ่น มีโครงสร้างแนวราบมีความเป็นอิสระต่อกัน สามารถตอบสนองต่อโลกที่มีปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เปลี่ยนแปลง และมีการแข่งขันสูง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับนิยามของเครือข่ายเอาไว้ว่า อาจมีความหมายที่แตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละคนและให้นิยามเครือข่ายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่า การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อปฏิรูปการศึกษา กลุ่มเครือข่ายนั้นต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีความเห็นอีกว่า การเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่าย ไม่ใช่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจเพียงต้องการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมสังสรรค์เท่านั้น แต่มันหมายถึงความต้องการ ที่จะพัฒนาไปสู่การลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน

พรชัย ทองเจือ (2550) ได้สรุปว่า ความหมายของเครือข่ายโรงเรียนว่าเครือข่าย โรงเรียนเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการรวมโรงเรียน เพื่อความมุ่งหมายทางด้านการบริหาร และการศึกษาในการที่จะร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหลาย ๆ แห่ง ในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการศึกษา

สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์ (2552) มีความเห็นว่า เครือข่าย คือ เป็นความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง เพื่อให้เกิดความยึดโยงเป็นสายใย เป็นพลังในการสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงกับพันธมิตรอื่น ๆ โดยจุดยืนของตนเอง แต่มีการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดการรวมตัวแบบหลวม ๆ มีความสัมพันธ์แบบแนวนอนเพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียม เป็นลักษณะหุ้นส่วนแห่งความร่วมมือและความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง เพื่อเป็นการรวมกลุ่มภาคีที่แตกต่างกันโดยมุ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ให้นิยามของเครือข่ายเอาไว้ว่า เป็นการเชื่อมโยงระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของกลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

Alter & Hage (1993 อ้างถึงในนฤมล นิราทร. 2543) ให้ความหมายของ “เครือข่าย” หมายถึง รูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตแน่นอน หรือไม่ก็ได้ องค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

Greenberg & Baron (1995) สรุปว่า การแบ่งประเภทของเครือข่ายในองค์กรที่นิยมแพร่หลายที่สุด คือ แบ่งเป็นเครือข่ายทางการ (Formal Group) และเครือข่ายไม่เป็นทางการ (Informal Group)

เครือข่ายทางการ แบ่งเป็น

1) เครือข่ายสั่งการ (Command Group) หมายถึง เครือข่ายที่แบ่งอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ทำหน้าที่สั่งการแก่ผู้อื่น

2) เครือข่ายปฏิบัติการ (Task Group) หมายถึง เครือข่ายที่ถูกกำหนดอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ทำหน้าที่บางอย่างเครือข่ายประเภทนี้อาจจะถูกแบ่งอย่างถาวร ประเภทที่เรียกว่า Standing Committee หรือ แบ่งให้ทำงานเฉพาะกิจ ประเภทที่เรียกว่า Ad Hoc Committee ก็ได้

เครือข่ายไม่เป็นทางการ แบ่งเป็น

1) เครือข่ายสนใจ (Interest Group) หมายถึง เครือข่ายที่รวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพราะมีความสนใจ หรือความต้องการตรงกัน และร่วมกันทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันให้บรรลุผลสำเร็จ

2) เครือข่ายมิตรภาพ (Friendship Group) หมายถึง เครือข่ายที่รวมตัวกันด้วยความสมัครใจเพื่อสนองความพึงพอใจทางสังคมของตน

Starkey (1997) ให้ความหมายของเครือข่าย หมายถึง การรวมกลุ่มของปัจเจกชน หรือองค์กรโดยสมัครใจ โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในขณะที่แต่ละองค์กรก็มีการจัดการของตนเองอย่างเต็มที่ กล่าวคือเครือข่ายไม่ได้มีผลต่อการปกครองตนเอง (Autonomy) และการมีอิสระ (Independence) ของสมาชิก

สรุปได้ว่า เครือข่าย หมายถึง การจัดระบบให้กลุ่มบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เป็นสมาชิก ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ที่มีจุดมุ่งหมายที่เห็นพ้องต้องกันในความร่วมมือ กลุ่มเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กันมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีความต้องการร่วมกัน มีรูปแบบโครงสร้างของเครือข่ายที่ชัดเจน เน้นให้ทุกองค์กรมีความเท่าเทียมกัน และยังคงความเป็นอิสระต่อกันสามารถยืนอยู่ด้วยตนเองได้

2.3.2 ลักษณะของเครือข่าย

ลักษณะของเครือข่ายของ ชนิษฐา กาญจนรังษิณี (2542) มีดังนี้

1) เครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด ไม่ว่าจะพัฒนาไปถึงระดับใดบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรเครือข่ายมีกรอบความคิดเกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายใกล้เคียงกัน ในด้านความรู้ความสามารถ ความคาดหวังต่อเครือข่าย

2) องค์กรเครือข่ายไม่ลำดับชั้น การเชื่อมโยงระหว่างองค์กร เครือข่ายเป็นไปในลักษณะแนวราบ แต่ละองค์กรเป็นอิสระต่อกัน แต่ความอิสระของแต่ละองค์กรอาจไม่เท่ากัน

3) ความเข้มแข็งขององค์กรที่ร่วมเป็นเครือข่ายนำไปสู่ความเข้มแข็งโดยรวมของเครือข่าย ดังนั้น การพัฒนาของแต่ละองค์กรเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ

4) องค์กรเครือข่ายมีการแบ่งงานกันทำ การที่องค์กรเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายกันเพราะส่วนหนึ่งคาดหวังการพึ่งพิงแลกเปลี่ยนความสามารถระหว่างกัน ดังนั้น หากองค์กรใดไม่สามารถแสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ ก็อาจพ้นจากสมาชิกของเครือข่ายได้ ในทางตรงกันข้ามหากได้แสดง

ความสามารถจะนำไปสู่การพึ่งพิงและขึ้นต่อกัน การแบ่งงานกันทำ ทั้งยังลดโอกาส ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งแสดงอำนาจเหนือเครือข่ายด้วย

5) องค์กรเครือข่ายกำหนดการบริหารจัดการกันเอง ในการทำงานร่วมกันในลักษณะแนวราบ จำเป็นต้องมีความสมานฉันท์โดยผ่านกระบวนการทางประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง การต่อรอง การตกลงระหว่างองค์กรเครือข่ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในเพื่อให้เครือข่ายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

6) ความสำเร็จขององค์กรเครือข่ายมิใช่ได้มาอย่างง่ายตาย แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างความสัมพันธ์ ความศรัทธา และความไว้วางใจ เชื่อใจ ตลอดจนการสร้างกรอบ ทางความคิด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสาร การแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์รวมทั้ง การดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรอย่างต่อเนื่อง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายตามเกณฑ์และประยุกต์กับเครือข่ายปฏิรูปการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. จำแนกตามขนาดของกลุ่ม เช่น เครือข่ายรวม (Total Network) เครือข่ายย่อย (Sub Network)

2. จำแนกตามพื้นที่ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้านในพื้นที่ตำบล เครือข่ายระดับหมู่บ้านข้ามพื้นที่ตำบล เครือข่ายระหว่างตำบลในอำเภอใดอำเภอหนึ่ง เครือข่ายระดับตำบลข้ามพื้นที่อำเภอ เครือข่ายระดับอำเภอในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง เครือข่ายระดับอำเภอข้ามพรมแดนจังหวัด เครือข่ายระหว่างจังหวัดในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง

3. จำแนกตามประเด็นที่สนใจร่วม เช่น ประเภทของเครือข่ายขึ้นกับประเด็นที่เครือข่ายนั้นสนใจ อาทิ เครือข่ายการปฏิรูปครูประจำการ เครือข่ายการศึกษาทางเลือก เครือข่ายการศึกษาระดับปฐมวัย เครือข่ายเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอนแบบท่องถิ่น เครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. จำแนกตามวิชาชีพของสมาชิกกลุ่ม อาทิ เครือข่ายนักการเมือง เครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายครูอาจารย์ เครือข่ายนักธุรกิจ เครือข่ายสื่อสารมวลชน

5. จำแนกตามบทบาทของกลุ่ม เป็นการพิจารณาจากบทบาทหลักที่เครือข่ายนั้นดำเนินการอยู่ อาทิ เครือข่ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์การปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายการศึกษาวิจัยเพื่อปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายผู้สนับสนุนด้านเงินทุน เครือข่ายเพื่อการวิเคราะห์และเสนอแนะนโยบาย

6. จำแนกตามลักษณะภาควิชาการในเครือข่าย ได้แก่ (1) เครือข่ายแนวนอน (Horizontal Network) เป็นการสร้างเครือข่ายของกลุ่มคนที่มีลักษณะทางสังคมใกล้เคียงกัน เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน (2) เครือข่ายแนวตั้ง (Vertical Network) เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างภาคีที่แตกต่างกัน อาทิ การรวมกลุ่มระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์กรชุมชน การรวมกลุ่มระหว่างองค์กรธุรกิจกับสถานศึกษา

7. จำแนกตามระดับความผูกพัน การแบ่งด้วยเกณฑ์นี้ใช้ระดับความผูกพันระหว่างบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่ายกับภาคีต่าง ๆ ของเครือข่ายเป็นหลัก

สรุปได้ว่า ลักษณะของเครือข่ายต้องมีโครงสร้างการทำงานที่อาศัยความร่วมมือ ในการกำหนดบทบาท และตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีการประสานงานกันเป็นลักษณะเชิงราบที่ต้อง

มีการสร้างความสัมพันธ์ไว้ซึ่งกัน และกันจึงจะทำให้เครือข่ายสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ

Crowther (1996 อ้างถึงใน สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2549) ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกันหรือ การทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ ความร่วมมือจึงเป็นคุณลักษณะที่เครือข่ายหรือองค์กรปรารถนา ซึ่งหมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การร่วมมือกัน การร่วมรู้ร่วมคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน

Cramer (1998 อ้างถึงใน พรชัย ทองเจือ, 2550) สรุปว่า ความร่วมมือเป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล เครือข่ายบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

Lucus (1998) สรุปว่า ความร่วมมือเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคลหรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีเครือข่ายร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าคุณค่าได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น

Graham & Wright (1999) สรุปว่า ความร่วมมือ หมายถึง การทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การแบ่งปัน และการบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม

Martin (1999) สรุปว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการการทำงานแต่เป็นการใช้ความสัมพันธ์ของบุคคล (Human Relationship) ในการทำงานร่วมกันของบุคคล

สรุปได้ว่า ความร่วมมือ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่ร่วมกันวางแผน และปฏิบัติงานเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน องค์กรประกอบของความร่วมมือ

Graham & Wright (1999) สรุปว่าเป็น การทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม โดยมีองค์ประกอบ คือ การวางแผน (Planning) การแบ่งปัน (Sharing) และการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Goal Achieving Activities)

Weltch & Tulbert (2000) สรุปว่า องค์ประกอบของความร่วมมือมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การประนีประนอมเพื่อให้เกิดการเคารพความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง 2) การสื่อสารที่ประกอบด้วย การฟังและการเสนอความคิด ความรู้สึก 3) การแก้ปัญหาที่มีการระบุความต้องการ ความจำเป็น การปรับสิ่งที่ได้เพื่อใช้ในการสร้างแผนปฏิบัติการและการประเมิน 4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการและการประเมินการปฏิบัติงาน

Plymouth Stateg University (2003) สรุปว่า องค์ประกอบของความร่วมมือมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น 3) การแสวงหาและสนับสนุนความเห็นร่วมกันของเครือข่ายการตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น 4) การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น 5) การทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น

การสร้างความร่วมมือ

กนกอร สมปราษฎย์ และคณะ (2548) สรุปว่า ความร่วมมือมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จ เป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน การสร้างร่วมมืออาจมีทั้งในส่วนที่ไม่เป็นทางการไปจนถึงการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมืออย่างจริงจังเป็นแบบแผน ซึ่งกล่าวได้ว่าความร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นชุมชน เพิ่มความตระหนักในการยอมรับประโยชน์ในการขยายขอบเขตการใช้ทรัพยากรร่วมกันด้วยการลดความซ้ำซ้อนของการทำงาน

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) สรุปว่า การสร้างร่วมมือมีลำดับขั้นตอน คือ

1) การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจะได้ร่วมประชุมวางแผนกำหนด ความต้องการนิยามเป้าหมายและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากความเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณประโยชน์ต่อการสร้างร่วมมือ

2) การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม เมื่อกำหนดหุ้นส่วนความร่วมมือในรูปตัวแทนองค์กร ต้องมีการทบทวนอยู่เสมอว่าความร่วมมือที่ดำเนินการได้สนองความต้องการ โดยเกิดการแบ่งปันทรัพยากรและการแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญเพื่อสนองตอบความต้องการและเป้าหมายขององค์กรแล้วหรือยัง

3) สร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน ความร่วมมือที่เกิดจากการสั่งการ จะไม่ทำให้เกิดจิตสำนึกและการแลกเปลี่ยนความคิด และหากปราศจากการแลกเปลี่ยนความคิดในการกำหนดเป้าหมาย จะทำให้การประสบความสำเร็จในการสร้างร่วมมือมีน้อย ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงข้อคำถามต่อไปนี้ไปนี้อยู่เสมอ 1) ใครมีพันธสัญญาและมีความสามารถในการระดมทรัพยากร 2) ใครคือผู้สนับสนุนหรือผู้ดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ 3) ทุกคนมีทักษะเฉพาะ มีความรู้หรืออำนาจที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือ 4) ครอบครัวหรือชุมชนจะได้รับประโยชน์จากร่วมมือครั้งนี้ได้อย่างไร 5) เราเป็นหุ้นส่วนที่สะท้อนความต้องการที่หลากหลายขององค์กรหรือไม่ 6) ประโยชน์ของความร่วมมือจะมีความสำคัญกว่าค่าใช้จ่ายหรือไม่ 7) เราเคยรู้มาก่อนหรือไม่ว่าเคยมีความร่วมมือระหว่างเครือข่ายขององค์กรและชุมชนในอดีต 8) ผู้บริโภคจะมีความสำคัญเท่ากับหุ้นส่วนใช่หรือไม่ 9) องค์กรแต่ละแห่งมีเครือข่ายที่งานที่เพียงพอและมีเงินทุนที่จะสนับสนุนกิจกรรมความร่วมมืออย่างไรพอเพียงในการดำเนินการใช่หรือไม่ 10) สิ่งใดที่สังคมและผู้นำจะต้องมีต่อการสร้างร่วมมือ

4) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม คือ การสร้างร่วมมือจะประสบความสำเร็จจากผู้มีส่วนได้เสียที่มีภูมิหลังและมุมมองที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามความหลากหลาย อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจและการควบคุม ดังนั้น การหลอมรวมความร่วมมือทำได้ ดังนี้ 1) ในระหว่างการอภิปราย ต้องช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนโดยปราศจากการสร้างอาณาจักรทางความคิดของตนเองจนเกินไป 2) สร้างให้เกิดสถานการณ์ที่ง่ายต่อการตัดสินใจด้วยคำถาม ได้แก่ ผู้ร่วมมือจะรักษาความสมดุลระหว่างการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบได้อย่างไร ผู้ร่วมมือจะย้อนกลับมาประเมินและจะประสบผลสำเร็จได้อย่างไร และจะอย่างไร 3) สร้างการยอมรับในนิยาม วิธีการและบทบาทของสมาชิกโดยการพิจารณาคำถาม ได้แก่ กิจกรรมที่ดำเนินอยู่เป็นการให้โอกาสในการมีส่วนร่วมพอเพียงแล้วใช่หรือไม่ ทุกคนมีอำนาจในการตัดสินใจใช่หรือไม่ ทุกคนมีความเข้าใจชัดเจนต่อ

พันธสัญญาแล้วใช่หรือไม่ การประชุมดำเนินการไปอย่างไร และมีการสื่อสารข้อสารสนเทศเกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินงาน และพันธกิจต่าง ๆ ใช่หรือไม่ 4) สร้างและประกาศพันธกิจเพื่อแสดงถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมโดยการเน้นย้ำ ด้วยคำถาม ได้แก่ ใครคือผู้ที่ปฏิบัติตามพันธกิจเหล่านี้ สิ่งใดบ้างที่ต้องเตรียมการ และอะไรคือความปรารถนาของหุ้นส่วนทุกคน 5) กำหนดวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีการกำหนดเวลาในการพบปะสังสรรค์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างหุ้นส่วนต่าง ๆ มีการกำหนดกลไกให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสาร มีการสร้างบรรยากาศที่เป็นการให้เสรีภาพในการใช้ภาวะผู้นำของหุ้นส่วนทุกคน 6) ให้อิโภาสทุกคนแลกเปลี่ยนข่าวสารจากการประชุม มีการเลือกประเด็นที่เป็นแนวคิดของแต่ละคนมาสื่อสารและอภิปรายเพื่อหาความเชื่อมั่น

5) การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จระยะยาวภายใน 2-4 ปี ในที่ประชุมผู้มีส่วนร่วมทุกคนต้องร่วมแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญ ความหวัง สิ่งที่เป็นความวิตกกังวล และร่วมกันร่างแผนยุทธศาสตร์ โดยคำนึงถึงความใส่ใจต่อทรัพยากรที่ขาดแคลน เน้นมุมมองที่หลากหลาย อธิบายถึงรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะเกิดผลต่อองค์กรและเพื่อนบ้าน ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการชี้แจงเหตุผล บริหารจัดการโดยรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น สร้างพันธสัญญาความร่วมมือในการสร้างพันธกิจและเป้าหมาย และประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของหุ้นส่วนทุกคน

6) การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนสามารถร่วมกำหนดข้อปฏิบัติบางส่วนในการประชุม ได้แก่ 1) เริ่มประชุมตามวาระที่กำหนดให้และมีเวลาเพียงพอในการอภิปรายในแต่ละประเด็น 2) สมาชิกแต่ละคนต้องได้รับการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทในการปฏิบัติงานและสามารถปฏิบัติให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด 3) เริ่มต้นและสิ้นสุดการประชุมอย่างตรงเวลา 4) การใช้ภาวะผู้นำให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งผู้นำจะต้องใช้ความพยายามอย่างสูงเพื่อแสวงหาข้อตกลงร่วมกันของตัวแทนเครือข่ายต่าง ๆ

7) การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ ข้อขัดแย้งต่าง ๆ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเกิดขึ้น ดังนั้น การสร้างความร่วมมือจึงถือเป็นสิ่งท้าทายการย้อนกลับไปทบทวนเพื่อหาคำตอบของข้อขัดแย้งและทักษะการสร้างข้อตกลงร่วมกันเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จ การให้ความไว้วางใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ หากปราศจากความไว้วางใจแล้วหุ้นส่วนทุกคนจะไม่ยอมเปิดเผยความคิดเห็นส่วนตัว นอกจากความไว้วางใจแล้วยังมีประเด็นอื่น ๆ อีกที่จะส่งเสริมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ได้แก่ 1) การสร้างความไว้วางใจ หากไม่สร้างความไว้วางใจแล้วสมาชิกทุกคนจะไม่ยอมเปิดเผยความคิดเห็นส่วนตัว 2) การสร้างความสัมพันธ์โดยกำหนดให้มีช่วงระยะเวลาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือยกย่องชมเชย 3) การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายทั่วไปและมีการกำหนดวาระที่ผลของการปฏิบัติตามจุดนั้น 4) การสื่อสารข้อมูลเพื่อให้ทุกคนได้ทบทวนและสรุปในที่ประชุม 5) การแสดงความยินดีกับความสำเร็จหลังการทำงานสิ้นสุดลงเพราะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งต่อการสร้างความร่วมมือและทีมงาน

2.3.4 รูปแบบของเครือข่าย

รูปแบบเครือข่ายมีความแตกต่างกันไปตามนิยาม และกิจกรรม ที่แต่ละเครือข่าย หรือผู้ใช้กิจกรรมเครือข่ายกำหนดขึ้น โดยได้มีนักวิชาการกล่าวถึง รูปแบบของเครือข่ายไว้ ดังนี้

ฉันทนา จันท์บรรจง (2545 อ้างถึงใน สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2529) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า จากผลการวิจัยของ ซอร์ พบว่า ในการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel) ลูกโซ่ (Chain) และตัววาย (Y Shape) ผู้ที่อยู่ตรงกลางของโครงสร้างการสื่อสารจะได้รับเลือกเป็นผู้นำ ส่วนการสื่อสารแบบวงกลม และแบบทุกช่องทางไม่ได้ระบุว่าใคร เป็นผู้นำ และสมาชิกในเครือข่ายสื่อสาร แบบวงกลม และแบบทุกช่องทางจะได้รับข่าวสารเท่าเทียมกัน ทุกคน การสื่อสารในลักษณะวงล้อ ลูกโซ่ และตัววาย จะมีลักษณะแบบรวมอำนาจเข้าส่วนกลาง (Centralization) แต่การสื่อสารแบบวงกลม และแบบทุกช่องทางจะมีลักษณะแบบกระจายอำนาจ (Decentralization)

สหัทยา วิเศษ (2547) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะการเกิดของเครือข่าย โดยเครือข่ายประเภทนี้อาจแบ่งเป็นเครือข่ายในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งของภาครัฐ เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีกระบวนการทำงานและโครงสร้างที่ค่อนข้างเป็นทางการ มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดมาจากภาครัฐ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่าง ๆ

2) เครือข่ายที่เกิดจากการสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีการรวมกลุ่มเครือข่ายตามประเด็นปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้น เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเงิน ด้านชุมชน ด้านสุขภาพ ด้านเกษตรกรรม เป็นต้น โดยที่ลักษณะของเครือข่ายประเภทนี้จะพ้องกับเครือข่ายที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีลักษณะไม่เป็นทางการ มีการจัดโครงสร้างที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ซึ่งอยู่ในลักษณะแนวราบ (Horizontal) ไม่มีประธาน มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการนำเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน

3) เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการก่อตัวของภาคประชาชน หรือเครือข่ายภาคประชาชน โดยเป็นเครือข่ายที่เกิดจากการเรียนรู้ การสั่งสมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเชื่อมโยงกระบวนการนั้นเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายวัฒนธรรมพื้นบ้าน เครือข่ายปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น

2. เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ดำเนินการโดยยึดภารกิจหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเครือข่าย โดยเป็นการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเป็นครั้งคราวตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น เครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ เป็นต้น

สนธยา พลศรี (2550) ได้กล่าวถึงรูปแบบของเครือข่ายหลายรูปแบบตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เช่น รูปแบบตามความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ของเครือข่าย รูปแบบตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกและแกนกลางประสานงาน และรูปแบบตามลักษณะกิจกรรมของสมาชิก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. รูปแบบตามความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ของเครือข่าย แบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ เครือข่ายคู่ เครือข่ายแฉดล้อมระหว่างบุคคล และเครือข่ายแฉดล้อมที่ขยายออกไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เครือข่ายคู่ (Dyad Network) เป็นเครือข่ายที่มีคนคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางคนอื่น ๆ ต่างไม่มีความสัมพันธ์กันแต่จะมีความสัมพันธ์เฉพาะกับศูนย์กลางเท่านั้น

1.2 เครือข่ายแวดล้อมระหว่างบุคคลหรือเพื่อนบ้าน เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กัน 2 ชั้น คือ เครือข่ายชั้นแรก กับเครือข่ายชั้นสอง ที่แต่ละคนในเครือข่ายต่างก็มีเครือข่ายสัมพันธ์ของตนเอง อันเป็นเครือข่ายกับชั้นสองของคนที่อยู่ตรงกลาง

1.3 เครือข่ายที่ขยายออกไป เป็นเครือข่ายที่แวดล้อมคนคนหนึ่ง ซึ่งอาจขยายออกไปได้โดยไม่จำกัด ผลกระทบของเครือข่ายแต่ละส่วนที่มีต่อสมาชิกแต่ละคนอาจลดลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งส่วนที่มีอิทธิพลต่อศูนย์กลางมากที่สุด จะเป็นส่วนที่เป็นเครือข่ายชั้นแรกถึงชั้นที่สามเท่านั้น

2. รูปแบบตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างแกนกลางประสานงานกับสมาชิกเครือข่าย แบ่งได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ เครือข่ายรวมศูนย์ เครือข่ายกระจาย และเครือข่ายกระจายเชิงซ้อน ดังนี้

2.1 เครือข่ายรวมศูนย์ เป็นเครือข่ายที่สมาชิก มีความร่วมมือประสานงานและมีความสัมพันธ์กับศูนย์กลางรวมหรือแกนกลางสูง แต่ความเป็นเครือข่ายกันระหว่างสมาชิกด้วยกันมีน้อยมากหรือไม่มีเลย

2.2 เครือข่ายกระจาย เป็นเครือข่ายที่ศูนย์กลางรวมหรือแกนกลางประสานงาน ตลอดจนสมาชิกมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ร่วมมือซึ่งกันและกัน กระจายประสานงานเชื่อมสัมพันธ์กัน ในระหว่างสมาชิกด้วยกันและกับศูนย์กลาง ซึ่งศูนย์กลางจะคอยทำหน้าที่สนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับสมาชิกเครือข่าย

2.3 เครือข่ายกระจายเชิงซ้อน เป็นเครือข่ายที่ศูนย์กลางรวมหรือแกนกลางกระจายอำนาจให้สมาชิกเครือข่ายสามารถติดต่อ ประสานงาน ร่วมมือซึ่งกันและกัน และขยายการติดต่อไปยังสมาชิกอื่น ๆ ซึ่งสมาชิกเหล่านั้นต่างก็เป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน มีลักษณะเป็นเครือข่ายเชิงซ้อนหลายชั้น โดยมีจุดศูนย์กลางหรือแกนกลาง ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายหลายศูนย์กลาง

3. รูปแบบตามลักษณะกิจกรรมของสมาชิกเครือข่าย แบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ เครือข่ายกิจกรรมประเภทเดียวกัน และเครือข่ายกิจกรรมต่างประเภทกันดังนี้

3.1 เครือข่ายกิจกรรมประเภทเดียวกัน เป็นเครือข่ายที่สมาชิกดำเนินกิจกรรมประเภทเดียวกันมารวมตัวกัน ประสานงานช่วยเหลือเกื้อกูลให้ความร่วมมือกัน เช่น ชมรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับจังหวัด เครือข่ายหมู่บ้านแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายตามรูปแบบนี้เป็นรูปแบบในแนวราบ ในระยะแรกสมาชิกที่มารวมกันจะอยู่ในละแวกใกล้เคียงกันก่อน เมื่อความร่วมมือได้ผลก็ขยายเครือข่ายออกไปให้กว้างขึ้นจนเป็นเครือข่ายที่มีสมาชิกมาจากเขตพื้นที่ที่แตกต่างกันเช่น สมาชิกมาจากต่างตำบล ต่างอำเภอเป็นต้น

3.2 เครือข่ายกิจกรรมต่างประเภทกัน เป็นเครือข่ายที่สมาชิกต่างสาขาต่างกิจกรรมกัน ร่วมมือกัน หรือกิจกรรมที่มีผลสืบเนื่องกันมารวมมือประสานความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น เครือข่ายองค์กรการตลาดสินค้าชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เครือข่ายกิจกรรมต่างประเภทกันนี้ นิยมเรียกว่า สหเครือข่ายหรือพหุภาคี

สรุปได้ว่ารูปแบบของเครือข่าย หมายถึงการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือ กลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

2.3.5 การส่งเสริมความร่วมมือแบบเครือข่ายของหน่วยงานทางการศึกษา

การส่งเสริมความร่วมมือแบบเครือข่ายของหน่วยงานทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ เคยมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการศึกษาในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละหน่วยงาน โดยการจัดในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น การจัดการศึกษาในลักษณะของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขต หรือรูปแบบของการพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาโดยรวมโรงเรียนเครือข่ายเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นนโยบายเพื่อเร่งรัดการพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ

หน่วยงานต้นสังกัดใน ส่วนกลาง (เช่น กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร) ได้มีระเบียบ ปฏิบัติให้แต่ละสถานศึกษาในสังกัดดำเนินการบริหาร จัดการศึกษาในรูปแบบเครือข่ายกับสถานศึกษา ในสังกัดดำเนินการบริหาร จัดการศึกษาในรูปแบบเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ระเบียบคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2534 ซึ่งได้ให้ความหมายของกลุ่มโรงเรียนหมายความว่า การรวมโรงเรียนหลาย ๆ โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนึ่ง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา ประสิทธิภาพการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่ม

2) สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร สรุปว่า กลุ่มโรงเรียนเป็นวิธีการหนึ่งของระบบบริหาร การศึกษา ที่มุ่งอำนวยความสะดวกด้าน การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดย สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ การให้โรงเรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มนั้น จะเป็น การฝึกกำลังในการทำงาน และเกิดภาวะสร้างสรรค์ในกลุ่มโรงเรียน ทั้งเป็นการประหยัดและได้ผล รวดเร็วกว่าวิธีการทำงานตามลำพัง

3) กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 จนถึง พ.ศ. 2542 และได้มีการประกาศจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตามระเบียบกรมสามัญศึกษา ว่าด้วยสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด พ.ศ. 2542 ซึ่งวัตถุประสงค์ของการมีกลุ่มโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์ ประสานงานของกลุ่มโรงเรียน โดยมีศูนย์พัฒนาวิชาการเป็นศูนย์ประสานงาน เพื่อพัฒนาวิชาการ ร่วมกันภายในกลุ่ม ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาวิชาการเป็นผู้จัดทำ แผนพัฒนาของกลุ่ม และมีประธานกลุ่มเป็นผู้อนุมัติแผนงาน และโครงการ แล้วนำเสนอผลการดำเนินงานไปยังผู้อำนวยการ สามัญศึกษาจังหวัด

4) สหวิทยาเขต ในปี พ.ศ. 2542 กรมสามัญศึกษาได้ออกระเบียบกรมสามัญศึกษา ว่าด้วย การจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต วัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาที่อยู่ใน บริเวณใกล้เคียงกันได้ให้ความช่วยเหลือกันในการพัฒนางานวิชาการ โดยกำหนดให้มีการใช้ทรัพยากร ร่วมกัน ได้แก่ บุคลากร ด้านการเงินและพัสดุ ด้านอาคารสถานที่และด้านสื่อการเรียน

5) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีนโยบายที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพ ของโรงเรียนเครือข่าย เนื่องจากโรงเรียนเครือข่ายส่วนใหญ่มีปัญหา คือ โรงเรียนมีประสิทธิภาพ ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่เนื่องจากขาดความพร้อมด้านปัจจัย เช่น สภาพครูไม่ครบ ชั้นเรียน ขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และงบประมาณไม่เพียงพอ ในการบริหารจัดการ

ภายใต้ข้อจำกัด และสภาพปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดนโยบายแนวทางมาตรการดำเนินงานและการพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษา ตลอดจนรูปแบบการดำเนินการ เพื่อให้เกิดผล การปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อย่างจริงจัง และได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนา ดังต่อไปนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์กรุงเทพมหานคร, 2547)

5.1) ด้านประสิทธิภาพและการบริหารจัดการจัดครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์ และครบชั้นเรียน ทั้งโรงเรียนเอกเทศ และโรงเรียนประเภทหลอมรวมโดยใช้รูปแบบศูนย์โรงเรียนการมีส่วนร่วมของชุมชน และการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา

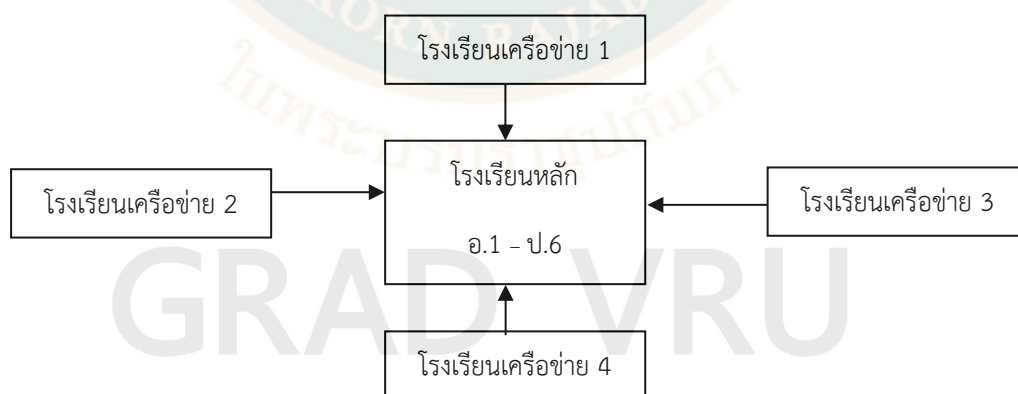
5.2) ด้านประสิทธิภาพการเรียนการสอน ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม กับสภาพของโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การสอนเป็นทีมการใช้สื่อและอุปกรณ์ช่วยสอน

ในส่วนของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนเครือข่ายให้สามารถ จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ภายใต้การบริหารจัดการแบบองค์รวม ที่ร่วมของทุกภาคส่วน (All for Education) โดยการกระจายอำนาจให้หน่วยงานในระดับที่มีอิสระในการกำหนดด้านการดำเนินการที่สอดคล้องกับสภาพข้อจำกัด จึงกำหนดแนวปฏิบัติและรูปแบบการดำเนินการ ดังนี้

1) รูปแบบศูนย์โรงเรียน

ศูนย์โรงเรียน (School Center) คือ การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโรงเรียนเครือข่ายที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา ในลักษณะนำนักเรียนมาเรียนรวมกันทั้งหมด หรือมาเรียนรวมกันบางชั้นเรียน หรือจัดการเรียนการสอนเป็นช่วงชั้น และพัฒนารูปแบบเป็นการบริหารจัดการร่วมกันซึ่งมีลักษณะของการดำเนินการ ดังนี้

รูปแบบ “รวมเรียนทุกชั้นเรียน” มีลักษณะรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ

2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ลักษณะของรูปแบบเป็นการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาของโรงเรียน เครือข่ายที่มีครูไม่ครบชั้น ดำเนินการโดยจัดชั้นเรียนแบบช่วงชั้น และบูรณาการเนื้อหารายวิชาตาม ช่วงชั้นการจัดชั้นเรียนแบบช่วงชั้นอาจจัดให้สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่โรงเรียนมีอยู่โดยการรวม ชั้นที่ติดกันเข้าด้วยกัน เช่น ช่วงชั้น ป.1-2 ป.3-4 ป. 5-6 หรือ ช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน คือ ช่วงชั้น ป. 1-3 ป. 4-6

สำหรับการบูรณาการเนื้อหาวิชา สามารถดำเนินการได้โดย การศึกษา และวิเคราะห์ หลักสูตรแล้วนำวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้นั้นแต่ละกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกันมาเชื่อมโยงสู่การ จัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลังจากนั้นจึงนำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการแล้วมากำหนด กิจกรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ครั้งเดียวพร้อมกันในแต่ละช่วงชั้น

3) การดำเนินการตามกฎหมาย

กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนเครือข่ายมีความจำเป็นต้อง ดำเนินการรวม และเลิกโรงเรียนให้ดำเนินการตามระเบียบ

3.1) การบริหารจัดการร่วมกันระหว่างโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติโดยมีหลักการบริหารจัดการโรงเรียนร่วมกัน ดังนี้ (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพิษณุโลก, 2544)

(1) สภาพภูมิศาสตร์

(1.1) เป็นโรงเรียนที่มีบริเวณโรงเรียนติดกัน หรือควรห่างกันไม่เกิน 2 กิโลเมตร

(1.2) การคมนาคมสะดวก

(2) สภาพท้องถิ่น หรือชุมชน

(2.1) จะต้องอยู่ในท้องถิ่น หรือชุมชนเดียวกัน

(2.2) ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้ความร่วมมือดี

(3) ต้นสังกัดทั้งสองโรงเรียนให้ความเห็นชอบและสนับสนุน และควรเป็นโรงเรียน

ต่างสังกัด

(4) การใช้ทรัพยากรทั้งสองโรงเรียนต้องใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้านวิชาการ ด้าน อาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์

(5) บุคลากรทั้งสองโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์และคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

(6) การบริหารจัดการโรงเรียนร่วมกันนั้นเป้าหมายการพัฒนา คือ การใช้ทรัพยากร ร่วมกันอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด อันเป็นปัจจัยของการนำไปสู่การพัฒนานักเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพ

(7) ต้องมีการติดตาม และรายงานผลให้ต้นสังกัดทราบเป็นระยะ

3.2) ขั้นตอนการดำเนินการ

(1) ผู้บริหารทั้งสองโรงเรียนที่จะดำเนินโครงการร่วมกัน ปรีกษาหารือความเป็นไป ได้ของโครงการ

(2) ชี้แจงทำความเข้าใจกับครู อาจารย์ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของทั้งสองโรงเรียน

(3) สำรวจข้อมูลพื้นฐานทั้งสองโรงเรียน สารสนเทศ ที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อการร่วมมือบริหารจัดการ

(4) จัดทำโครงการร่วมมือ

(5) เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติผู้บังคับบัญชาทั้งสองสังกัด

(6) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

(7) ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บังคับบัญชาทั้งสองสังกัดเพื่อ ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

(8) ดำเนินโครงการร่วมกัน โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ และวิธีการร่วมกัน

(8.1) ด้านวิชาการ

(8.2) ด้านอาคารสถานที่

(8.3) ด้านบุคลากร

(9) กำกับ ติดตาม และส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกัน

(10) สรุป ประเมิน และรายงาน เสนอหน่วยงานต้นสังกัด และเปิดเผยต่อสาธารณชน

(11) การเพื่อนำไปสู่การพัฒนา

สิ่งที่จะผูกโยงสมาชิกของเครือข่ายเข้าหากัน ก็คือวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง เพื่อการเสริมจุดแข็งกลบจุดอ่อน หรือเพื่อการนำเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายสนับสนุนกันและกัน จะช่วยให้เกิดการผนึกกำลังผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่าย จึงต้องดีกว่าผลลัพธ์ของการนำผลลัพธ์ของการต่างคนต่างทำมารวมกัน

จากการศึกษาแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับประเภท และรูปแบบของเครือข่ายสรุปได้ว่า ประเภท และรูปแบบของเครือข่ายขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เครือข่ายกำหนดขึ้น เช่น เครือข่ายเชิงประเด็น กิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เครือข่ายความร่วมมือที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่าง คน-คน คน-กลุ่ม กลุ่ม-กลุ่ม เครือข่าย-เครือข่าย รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการบริหารจัดการสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกัน หรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น

คุณลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ผู้ปกครอง ชุมชน เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1) สถานศึกษา

2) คณะกรรมการสถานศึกษา

3) การเรียนการสอน

4) หลักสูตร

กาญจนา แก้วเทพ (2538) สรุปว่า ในการทำงานร่วมกันแบบ Partnership มีองค์ประกอบย่อย 3 ลักษณะ คือ

1) Interdependence เป็นลักษณะที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน รับผิดชอบร่วมกันเพราะฉะนั้น ถ้าผลงานพัฒนาออกมาไม่ดี ก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งสองฝ่าย

2) Balance เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน

3) Partner เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ผลประโยชน์ไม่ขัดแย้ง หากแต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญของเครือข่ายไว้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)
- 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)
- 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation)
- 5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship)
- 6) การพึ่งพิงร่วมกัน (Interdependence)
- 7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

การปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Reciprocal Exchange) มิใช่ปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียว (Unilateral Exchange) ยิ่งสมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใด ก็ยิ่งเกิดความผูกพันภายในระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

อรณพ พงษ์วาท (2544) ได้เสนอแนะรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 2) การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ แห่งกับภาคส่วนอื่น ได้แก่ บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย 3) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ 4) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน 5) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในรูปแบบที่ 2 และ 3 และ 6) รูปแบบเครือข่ายที่อาจเกิดจากการริเริ่มระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและเอกชน หรือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา โดยไม่มีการขึ้นนำ กำกับ หรือครอบงำบางการจากหน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษาใด ๆ และยังให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า รูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนควรตั้งอยู่บนหลักการความสมัครใจ ความเสมอภาค การพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและแนบเนียน และต้องลดความเป็นราชการลง (Less Bureaucratic Model) บนพื้นฐานของการไม่รวมศูนย์ที่จะเป็นอุปสรรคในการก่อตัว และการดำรงอยู่ ตลอดจนการดำเนินงานของเครือข่าย

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546) สรุปว่า องค์ประกอบของเครือข่ายประกอบด้วย

1) การเรียนรู้ (Learning) ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็น และความต้องการของตนเองและผู้อื่น

2) การลงทุน (Investing) ได้แก่ การลงทุนด้านเวลา และพลังงานในการติดต่อ และเชื่อมประสานกับบุคคลต่าง ๆ

3) การดูแล (Nurturing) ได้แก่ การดูแลสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องของการทำงานและสัมพันธภาพส่วนตัว

4) การรักษา (Keeping) ได้แก่ การรักษาทิศทางในการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการตรวจสอบความต้องการของสมาชิก และการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547) สรุปว่า องค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายไว้ 4 ประการคือ

- 1) การมีกิจกรรมร่วมของสมาชิก
- 2) การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ความหมาย และโลกทัศน์ร่วมกัน
- 3) ความเท่าเทียมของฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่บุคคล และเครือข่ายบุคคลที่เข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย
- 4) การให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทน ได้แก่ การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน ซึ่งหมายถึง ความร่วมมือ และเอื้ออาทรต่อกัน

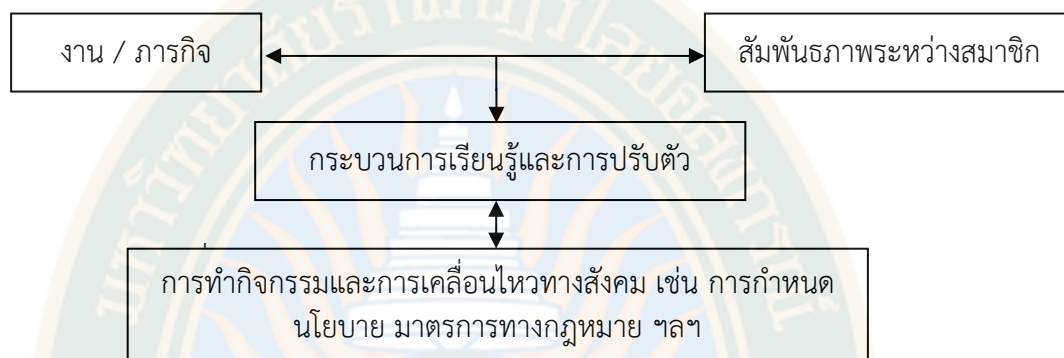
เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) สรุปว่า เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมในการบริหารขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความปรารถนาพร้อมกันที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมโดยตรงกับการมีส่วนร่วมโดยอ้อมการมีส่วนร่วมโดยตรงมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- 1) โครงสร้าง หมายถึง ในองค์กรมีการแบ่งภาระหน้าที่ภายใน มีการกำหนดตำแหน่งตามลำดับขั้น
- 2) วัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์กรขึ้นมาจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรม
- 3) บทบาทหน้าที่ หมายถึง ภาระหน้าที่ อำนาจ แบบอย่าง หรืองานที่ กำหนดไว้อย่างเป็นแบบแผน เพื่อเป็นกรอบให้สมาชิกใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงาน
- 4) วาระการดำรงตำแหน่ง สมาชิกที่ได้รับแต่งตั้งจะต้องมีการกำหนดวาระ หรือระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547) สรุปว่า ความเป็นเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับงาน และสัมพันธภาพระหว่างกัน ซึ่งงาน/ภารกิจ และความเป็นภาคีต่อกันนั้น จะนำไปสู่การเรียนรู้และการสร้างกระบวนการความเคลื่อนไหวทางสังคม กระบวนการทำงานของเครือข่าย พิจารณาได้จากการทำงาน สัมพันธภาพ การเรียนรู้และความเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ภายใต้บริบทที่เกิดขึ้น โดยแต่ละเครือข่ายมีกระบวนการทำงานที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และเป้าหมายที่กำหนด กระบวนการทำงานของเครือข่ายต่าง ๆ มีลักษณะร่วมกันใน 4 ประเด็น คือ

- 1) กระบวนการทำงานที่เชื่อมประสานจากจุดเล็กและขยายไปสู่หน่วยใหญ่
- 2) การรักษาสัมพันธภาพที่สร้างความรู้ความหมาย และโลกทัศน์ร่วมกัน
- 3) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการปรับตัว

4) การพัฒนากิจกรรม และความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างขบวนการทางนวัตกรรมและนวัตกรรมในการพัฒนา

ภาพที่ 3 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายจะพัฒนาให้ก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความรู้ ความสามารถ ของสมาชิกของเครือข่ายด้วย การทำให้เครือข่ายแข็งแกร่ง จึงต้องอาศัยระบบการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ผ่านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบของการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสัมมนา และที่สำคัญ คือ การเรียนรู้การปฏิบัติร่วมกัน (Interactive Action Learning)

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547) สรุปว่า มีจุดร่วมที่สำคัญ 5 ประการ ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่

- 1) หน่วยชีวิต หรือสมาชิก สมาชิกเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่าย และเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย
- 2) จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะความเป็นเครือข่าย หมายถึง การร่วมกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อทำกิจกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และ กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น
- 3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกสิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม
- 4) การมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่ายสิ่งหนึ่งที่จะขาดมิได้ คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
- 5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกันทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล กับปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549) การเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจะดำเนินไปก็ต่อเมื่อสมาชิกในเครือข่ายต้องมีใจเปิดกว้าง ยินดีรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง

สมาชิกแต่ละคนให้ความสนใจและเคารพต่อความคิดเห็นของผู้อื่น ต่างคนต่างรู้จักการประนีประนอม ภายใต้ความคิดแตกต่าง มิใช่ยึดมั่นถือมั่นในความคิดเห็นของตนเองอย่างเข้มแข็ง สรุปแล้วกฎเกณฑ์หลักของระบบ การเรียนรู้ร่วมกันจึงน่าจะอยู่ที่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ระหว่างกัน (Learning Culture) นั้นเอง

ประเภทของรูปแบบเครือข่ายมีความแตกต่างกันไปตามนิยาม และกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มหรือผู้ใช้กิจกรรมเครือข่ายกำหนดขึ้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ได้แบ่งเครือข่ายออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์บางประการประยุกต์เครือข่ายเพื่อปฏิรูปการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเภทของเครือข่าย

เกณฑ์การแบ่ง	ประเภทของเครือข่าย
1. ขนาดของกลุ่ม	1. เครือข่ายร่วม (Total Network) 2. เครือข่ายย่อย (Sub Network)
2. พื้นที่	1. เครือข่ายระดับหมู่บ้านในพื้นที่ตำบล 2. เครือข่ายระดับหมู่บ้านข้ามพื้นที่ตำบล 3. เครือข่ายระหว่างตำบลในอำเภอใดอำเภอหนึ่ง 4. เครือข่ายระดับตำบลข้ามพื้นที่อำเภอ 5. เครือข่ายระดับอำเภอในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง 6. เครือข่ายระดับอำเภอข้ามพรมแดนจังหวัด 7. เครือข่ายระหว่างจังหวัดในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง
3. ประเด็นที่สนใจร่วมกัน	สามารถแบ่งได้หลากหลาย เช่น เครือข่ายการศึกษาทางเลือก เครือข่ายการเรียนรู้ ฯลฯ
4. วิชาชีพของสมาชิกกลุ่ม	แบ่งตามวิชาชีพของสมาชิก เช่น เครือข่ายนักการเมือง เครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษา เครือข่ายนักธุรกิจ ฯลฯ
5. บทบาทของกลุ่ม	แบ่งตามบทบาทหน้าที่หลักที่ดำเนินการอยู่ เช่น เครือข่ายการศึกษาวิจัยเพื่อปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายผู้สนับสนุนด้านการเงิน ฯลฯ
6. ลักษณะภาคีที่ร่วมในเครือข่าย	1. เครือข่ายแนวนอน 2. เครือข่ายแนวตั้ง
7. ระดับความผูกพัน	การแบ่งด้วยเกณฑ์นี้ ใช้ระดับความผูกพันระหว่างบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่ายกับภาคีต่าง ๆ ซึ่งอาจแบ่งได้ในลักษณะเครือข่ายที่มีความผูกพันใกล้ชิดในระดับรองลงไปตามลำดับ จนถึงความผูกพันในระดับห่างไกล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) เสนอการสร้างเครือข่ายและโรงเรียนร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากล จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครือข่ายที่เป็นทางการ คือ เป็นเครือข่าย

ที่มีข้อตกลง ระบบ ระเบียบของความสัมพันธ์และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการคือ เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม มีข้อตกลงเฉพาะกิจกรรม มีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องแต่ไม่มีข้อตกลงระบบ ระเบียบของความสัมพันธ์ และมีวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนจะจัดระบบความสัมพันธ์ให้เป็นเครือข่ายประเภทใดขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ สำหรับขั้นตอนในการสร้างเครือข่าย มีข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ การสร้างเครือข่ายโรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา 2) สร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน 3) ขั้นร่วมดำเนินงานและกำกับ ติดตาม 4) ขั้นทบทวนผลการดำเนินงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยพิณสุดา สิริธังศรี และคณะ (2557) ได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับขนาดและความพร้อมของสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม มี 10 รูปแบบดังนี้ (1) กลุ่มบริหารการจัดการที่มีอยู่เดิม แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ (1.1) กลุ่มการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และเครือข่าย มี 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือ รูปแบบการบริหารจัดการแบบพี่เลี้ยง และรูปแบบการบริหารจัดการแบบแม่ข่ายและลูกข่าย (1.2) กลุ่มรูปแบบการบริหารจัดการแบบอิสระและในกำกับของรัฐ มี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการแบบอิสระ และรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาในกำกับของรัฐ (2) กลุ่มบริหารจัดการที่กำหนดขึ้นใหม่ มี 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการแบบหุ้นส่วน รูปแบบการบริหารจัดการโดยการจ้างองค์กรภายนอก (Out source) และรูปแบบการบริหารจัดการแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง (3) กลุ่มรูปแบบบริหารจัดการแบบผสมผสาน มี 1 รูปแบบ เป็นการผสมผสานระหว่าง กลุ่มที่ 1 กับ

กลุ่มที่ 2 ตามความเหมาะสมของบริบท ขนาด และความพร้อมของสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่พัฒนาขึ้นจากรูปแบบที่บริหารจัดการอยู่เดิม ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและเครือข่าย มี 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นรูปแบบที่มีการบริหารจัดการในลักษณะเป็นเจ้าของงานร่วมกันของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เช่น ตัวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมรมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง และองค์กรในชุมชน

รูปแบบที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือ

เป็นแบบเชื่อมโยงพึ่งพาอาศัยกันและกันในลักษณะของพันธมิตรเน้นเครือข่ายที่มีสภาพปัญหา ต้องการ วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม คล้ายคลึงกัน ที่อาจมีสถานศึกษาใกล้เคียงกัน หรือห่างไกลกัน แล้วแต่ความเหมาะสม รวมกลุ่มกันบริหารจัดการกันทางวิชาการ งบประมาณ และบุคลากรร่วมกัน โดยมีโรงเรียนแกนนำทางวิชาการภายในกลุ่มเป็นหน่วยประสานการดำเนินงาน

รูปแบบที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการแบบพี่เลี้ยง

เป็นการบริหารจัดการที่ต้นสังกัดโดยเขตพื้นที่การศึกษาอำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาขนาดกลาง หรือขนาดเล็กที่ขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยี และไม่สามารถช่วยตนเองได้ในบางเรื่อง เช่น การพัฒนาหลักสูตร การเบิกจ่ายงบประมาณ การเงินและบัญชี ฯลฯ ที่ต้นสังกัดควรเป็นผู้ดำเนินการแทนโรงเรียน

รูปแบบที่ 4 รูปแบบการบริหารจัดการแบบแม่ข่ายและลูกข่าย

เป็นการบริหารจัดการที่ต้นสังกัดโดยเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการแทนโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งในด้านสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้โรงเรียนทำหน้าที่เฉพาะการจัดการเรียนการสอน

1.2 กลุ่มบริหารจัดการแบบอิสระและในกำกับของรัฐ มี 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 5 รูปแบบการบริหารจัดการแบบอิสระ

เป็นการบริหารจัดการที่ต้นสังกัดให้อิสระและความคล่องตัวในการจัดการเรียนการสอนแก่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และขนาดใหญ่ ที่มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการ บุคลากร และงบประมาณที่สามารถบริหารจัดการได้เอง และการได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและเครือข่าย

รูปแบบที่ 6 รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาในกำกับของรัฐ

เป็นการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ประชาชน นักการศึกษา กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน หรือองค์กรการกุศล เข้ามาจัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐแทนรัฐเพื่อตอบสนองความต้องการ การศึกษาที่มีคุณภาพด้วยตนเอง มีระเบียบกฎหมายการบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นการเฉพาะ โดยมีสัญญาระหว่างฝ่ายจัดการศึกษากับรัฐ อย่างมีอิสระตามแนวทางของตนภายใต้การกำกับ และสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มรูปแบบที่กำหนดขึ้นใหม่

เป็นกลุ่มที่กำหนดขึ้นเป็นทิศทางอนาคตเพื่อแก้ปัญหาการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีอยู่เดิม และให้สอดคล้องกับสภาพการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด มี 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 7 รูปแบบการบริหารจัดการแบบหุ้นส่วน

เป็นการบริหารจัดการแบบความร่วมมือระหว่างรัฐกับภาคส่วนอื่น ที่มีความเห็นร่วมกันที่จะแก้ปัญหาการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ หรือสถานศึกษาที่ต้องการรับการสนับสนุนส่งเสริม การพัฒนา ห่วงไกล ทุ่กันดาร จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนจากหลายฝ่าย เช่น รัฐกับรัฐ รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐกับองค์กรเอกชน รัฐกับองค์กรการกุศล รัฐกับสมาคม มูลนิธิ หรือสถาบันสังคมอื่น เป็นต้น

รูปแบบที่ 8 รูปแบบการบริหารจัดการโดยการจ้างบุคคลภายนอก (Outsource)

เป็นการจ้างเอกชนหรือบุคคลภายนอกภาครัฐเข้ามาบริหารจัดการแทนบางเรื่องหรือทั้งระบบ โดยที่ทรัพยากรพื้นฐานทั้งหมดยังเป็นของรัฐ

รูปแบบที่ 9 รูปแบบการบริหารจัดการแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง

เป็นการบริหารจัดการแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง หรือใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area – Based Management) โดยไม่คำนึงถึงสังกัด แต่เป็นการรวมตัวกันบริหารจัดการกันทางวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นนักเรียนหรือพลเมืองของสถานศึกษาในพื้นที่เดียวกันหรือที่ใกล้เคียงกัน เป็นสำคัญ เช่น พื้นที่ตำบล พื้นที่อำเภอ เป็นต้น และนำทรัพยากรทางการบริหารบางส่วนมาร่วมมือกัน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มรูปแบบการบริหารจัดการแบบผสมผสาน

รูปแบบที่ 10 รูปแบบการบริหารจัดการแบบผสมผสาน

3938524951

VRU_1Thesis_60B74650105_thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

เป็นการผสมผสานวิธีการบริหารจัดการรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบตามกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการของทุกรูปแบบ และการไม่ยึดติดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในการบริหารจัดการ แต่เลือกใช้ผสมผสานกันตามบริบท ขนาดและความพร้อมของสถานศึกษา

โรงเรียนสามารถแสวงหาและสร้างเครือข่ายการร่วมพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การร่วมพัฒนาสามารถดำเนินการได้ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มงาน/กลุ่มสาระ ระดับสาขาวิชา ระดับชั้นเรียน ระดับบุคคล/กลุ่มบุคคล เช่น การเป็นคู่พัฒนาระหว่างครูผู้สอนในรายวิชาเดียวกัน การร่วมพัฒนาระหว่างนักเรียน ฯลฯ

กลุ่มบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและเครือข่าย ประเภทรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือนั้น เมื่อพิจารณาถึงเครือข่ายการร่วมพัฒนาระดับโรงเรียนแล้ว จำแนกได้ ดังนี้

1. เครือข่ายร่วมพัฒนาตามพื้นที่ (Area-Base Partnership)

เป็นการจำแนกโรงเรียนร่วมพัฒนาตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ ได้แก่โรงเรียนที่ตั้งอยู่ท้องถิ่นเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในเขตพื้นที่หรือจังหวัดเดียวกันเป็นสำคัญ หรืออาจตั้งอยู่ในกลุ่มจังหวัดเดียวกัน เพื่อสะดวกในการประสานงานและการวางแผนการให้ความร่วมมือพัฒนา

2. เครือข่ายกลุ่มร่วมพัฒนา (Cluster Partnership)

ประกอบด้วยโรงเรียนสองโรงเรียนหรือมากกว่านั้นในท้องถิ่นเดียวกันดำเนินการร่วมพัฒนากับโรงเรียนจำนวนใกล้เคียงกันในอีกท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งโดยปกติแล้วควรคำนึงถึงระยะทางหรือความสะดวกในการเดินทางระหว่างกลุ่ม เพื่อให้โรงเรียนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมประชุมปรึกษาหารือกันได้ทางตรง (Face-to-Face) อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของกลุ่มโรงเรียนร่วมพัฒนานี้ คือ แต่ละโรงเรียนในกลุ่มมักจะมีโรงเรียนที่เป็นคู่ร่วมพัฒนาในกลุ่มโรงเรียนของต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเชื่อมประสานการร่วมพัฒนาระหว่างกลุ่มโรงเรียนภายในประเทศและต่างประเทศ

3. เครือข่ายร่วมพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะ (Agenda-Base Partnership)

เป็นการร่วมพัฒนาระหว่างโรงเรียนที่มีวาระการพัฒนาหรือวัตถุประสงค์เฉพาะร่วมกัน เช่น กลุ่มโรงเรียนเน้นความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มโรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัยกลุ่ม Education Hub ฯลฯ

4. เครือข่ายที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ (Identity-Base Partnership) เป็นการรวมกลุ่มเพื่อให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือกันตามอัตลักษณ์ร่วมของโรงเรียน เช่น กลุ่มสวนกุหลาบวิทยาลัย กลุ่มเทพศิรินทร์กลุ่มเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กลุ่มอนุบาลจังหวัด ฯลฯ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญของเครือข่ายของความร่วมมือ ได้แก่ สมาชิกการเรียนรู้ การลงทุน การดูแล การรักษา การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการมีส่วนร่วมในการเรียน การสอนการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตร การแลกเปลี่ยน การบริหารจัดการ การมีผลประโยชน์ และสนใจร่วมกัน สมาชิกต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาคและสมัครใจของสมาชิกโดยไม่มี การขึ้นนำ กำกับ หรือครอบงำ บงการ โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษาระดับบนมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และปฏิบัติงาน โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ เช่นรูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือ ที่เป็นเครือข่ายอัตลักษณ์เฉพาะ (Identity-Base Partnership)

มีการรวมตัวกันเองตามความสมัครใจ ได้แก่กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์) กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้า กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา และกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง

2.3.6 กระบวนการบริหารเครือข่าย

กระบวนการบริหารเครือข่าย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) โครงสร้างและรูปแบบ

ทฤษฎีโครงสร้างและรูปแบบ มาจากจุดกำเนิดของวัฒนธรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปแบบของศิลปะ พิธีกรรม และการดำรงชีวิตประจำวัน วัฒนธรรม คือ สิ่งที่สะท้อนพื้นฐานของโครงสร้างความคิดของมนุษย์ โดยการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนการติดต่อสื่อสาร มนุษย์สามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาร่วมกัน สัญลักษณ์สื่อให้เห็นถึงความคิด นำไปสู่วิวัฒนาการต่าง ๆ ทางสังคม และสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นในโครงสร้าง คือ พฤติกรรมของความร่วมมือระหว่างกันของสมาชิก จนเกิดเป็นระบบการผลิต การบริโภค การจำแนกแจกจ่ายและการแลกเปลี่ยนซึ่งมีความเกี่ยวพันกันทั่วทั้งเครือข่ายหรือองค์กร และสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกำหนดในเรื่องของบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกต่อไป

ธงชัย สันติวงษ์ (2540) ได้สรุปว่า การกำหนดโครงสร้าง หมายถึงวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรแบ่งทรัพยากรต่าง ๆ และการกำหนดวิธีการรายงานตามสายบังคับบัญชาระหว่างเครือข่ายคน รวมไปถึงระบบกลไกการประสานงานที่เป็นทางการและวิธีการที่ต้องเกี่ยวข้องกันตามแบบแผนที่ได้กำหนดและวางเอาไว้ ประกอบด้วย

1) ความซับซ้อน (Complexity) หมายถึง ความหลากหลายและความแตกต่างกันของงานที่อยู่ภายในองค์กร ต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสมของงานและสายการบังคับบัญชามีการกระจายรูปแบบของหน่วยงาน โดยมีการแบ่งหน้าที่และฝ่ายงานต่าง ๆ

2) การจัดระเบียบรูปแบบทางการ (Formalization) หมายถึง การกำหนดกฎเกณฑ์และการวางระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้กำกับพฤติกรรมของพนักงานให้ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้

3) การรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) คือ อำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มีการรวมเอาไว้ในศูนย์กลาง เมื่อเกิดขึ้นในองค์กรมีทิศทางเดียวกัน คือ การนำเสนอเรื่องขึ้นไปในระดับบริหารที่อยู่สูงขึ้นไปในองค์กร เพื่อให้ผู้บริหารในระดับสูงเหล่านั้นเป็นผู้พิจารณา สามารถดำเนินการตามความเหมาะสม

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2540) ได้สรุปว่า การจัดโครงสร้างองค์กรแบบเมตริก (Metric Organization) ว่า องค์กรแบบเมตริกเป็นการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการใหม่ ๆ ให้แก่องค์กร เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีซับซ้อน ผู้ร่วมงานมักถูกยืมตัวมาร่วมงานในหน่วยงาน และปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวจนกว่าจะเสร็จภารกิจ จึงสามารถกลับไปทำงานยังหน่วยงานเดิมได้ การทำงานแบบนี้มักใช้ในองค์กรที่มีขอบเขตกว้างขวาง แต่ไม่มีการจัดองค์กรแบบถาวร โครงสร้างแบบนี้มีความยืดหยุ่นมาก แต่ยากที่จะจัดตั้งได้

สมยศ นาวิการ (2545) สรุปถึง การจัดองค์กรแบบเมตริก (Metric Organization) ว่า คือโครงสร้างที่ต้องการใช้ประโยชน์จากการที่ต้องหลีกเลี่ยงข้อเสียจากการจัดแผนงานตามหน้าที่ปกติ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545) เห็นว่า การจัดองค์กรในแนวนราบ (The Horizontal Corporation) เป็นการบริหารงานตามลำดับสายบังคับบัญชาให้มีความน้อยลง โดยเป็นขั้นตอนการปรับลดโครงสร้างองค์กรให้เป็นลักษณะของเชิงราบ 3 ประการ คือ

- 1) จัดโครงสร้างขั้นตอนเพื่อกระบวนการงานโดยไม่จัดตามงาน
- 2) ลดสายการบังคับบัญชา (Flatten Hierarchy) เพื่อลดการบังคับบัญชา
- 3) การทำงานเป็นทีม (Team Management)

มินท์เบิร์ก (Mintzberg อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2545) มีแนวคิดการจัดโครงสร้างแบบต่าง ๆ ออกมาเป็น 5 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1) โครงสร้างแบบง่าย สามารถประยุกต์ใช้กับการทำงานง่าย ๆ หรือองค์กรที่ต้องมีการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงบ่อยเพราะการดำเนินงานต่าง ๆ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีรูปแบบและพิธีการมากนัก

2) โครงสร้างแบบใหญ่เหมือนราชการ สามารถนำไปใช้ได้กับกรณีที่เกิดเหตุการณ์ดำเนินไปอย่างเป็นปกติ โดยสภาพแวดล้อมคงสภาพและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง

3) โครงสร้างแบบเครือข่ายนักวิชาการเป็นใหญ่สามารถนำไปใช้กับสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนแต่มั่นคง

4) โครงสร้างแบบกระจายรูปแบบเป็นหน่วยงานต่างหาก ใช้ได้กับสภาพแวดล้อมที่ปกติโดยสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงแต่มีความต้องการขยายประเภทธุรกิจและบริการออกไป

5) โครงสร้างแบบคล่องตัว เหมาะที่ใช้กับเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่มีความคล่องตัวสามารถเผชิญกับงานยาก ๆ ที่มีเทคนิคสูงหรือที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและการจัดองค์กรในอนาคตต้องประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 6 ส่วน คือ

ส่วนที่เป็น “แกนดำเนินงาน” หรือ Operating Core คือ เครือข่ายงานหรือพื้นฐานที่มีไว้เพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ลุ่ลงไป

ส่วนที่เป็น “แกนกลยุทธ์” หรือ Strategic Apex คือ เครือข่ายผู้บริหารระดับสูง

ส่วนที่เป็น “ผู้บริหารที่อยู่แนวกลาง” หรือ Middle Line ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับกลางทั้งหลาย ที่ทำหน้าที่บริหารงานในสายปฏิบัติ โดยทำงานอยู่ระหว่างเครือข่ายแกนกลยุทธ์และเครือข่ายแทนดำเนินงาน

ส่วนที่เป็น “โครงสร้างทางวิชาการ” หรือ Techno Structure ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการออกแบบหรือวางระบบงานต่าง ๆ เพื่อให้ฝ่ายอื่นนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ ส่วนโครงสร้างวิชาการนี้เป็นผู้ออกแบบหรือวางระบบ รวมทั้งเป็นหน่วยงานคอยควบคุมผลสำเร็จต่าง ๆ ด้วยหรือส่วนใหญ่มักเรียกว่า “ฝ่ายวิชาการ” นั้นเอง

ส่วนที่เป็น “เครือข่ายคอยช่วยเหลือสนับสนุน” หรือ Staff Support ประกอบด้วยบรรดาเจ้าหน้าที่ “กองหลัง” โดยเป็นผู้สนับสนุนหรือให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น งานสนับสนุนช่วยเหลือหรือให้บริการเหล่านี้มีมากมายหลายอย่าง เช่น งานที่ปรึกษาทางกฎหมาย งานประชาสัมพันธ์ งานธุรการต่าง ๆ เป็นต้น

3983524951

VRU-IThesis 60B74650105-thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ส่วนที่เป็น “อุดมการณ์” หรือ Ideology คือ ประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ที่อยู่รอบองค์กร ซึ่งทุกเครือข่ายถือว่าเป็นสิ่งที่ยึดมั่นเพื่อการปฏิบัติงานขององค์กร

สรุปได้ว่า การกำหนดโครงสร้างของเครือข่ายนั้น มีลักษณะเป็นโครงสร้างที่มีความหมายเชื่อมโยงเกี่ยวกันไปมา ไม่ได้มีโครงสร้างที่เป็นลำดับชั้นในทิศทางเดียวกันเหมือนกับองค์กรในระบบราชการ เป็นโครงสร้างตามแนวนอน (Horizontal) ลักษณะเครือข่ายเป็นแบบเครือข่ายผสม Mixed) คือ เครือข่ายที่รวมเอาสมาชิกขององค์กรทั้งในระดับแนวนอนและแนวตั้งเข้าด้วยกัน

2) บทบาทและหน้าที่ (Role and Function)

บทบาทและหน้าที่ เป็นส่วนที่ทำหน้าที่เชื่อมโครงสร้างแต่ละส่วนเข้าด้วยกันทำให้เครือข่ายหรือองค์กรในระบบเกิดการประสานงานและทำงานร่วมกัน ซึ่งแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ เฮอร์เบิร์ก สเปนเซอร์ เสนอแนวความคิดว่า องค์กรมีลักษณะโครงสร้างร่างกายเหมือนมนุษย์ (Humam Organism) ที่มีส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งแต่ละส่วนประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องแสดงบทบาทการบริหาร 4 บทบาท ดังนี้ คือ

2.1) บทบาทในการเสริมสร้าง (Producing)

ความคาดหวังในองค์กรหรือหน่วยงานใด ย่อมต้องการนักบริหารที่มีความเก่งพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ เก่งคิด เก่งคน เก่งงาน และเก่งข่าวสารข้อมูลเทคโนโลยี คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในบทบาทการเสริมสร้างก็คือ มีความรู้ ความสามารถในงานสาขาที่ปฏิบัตินั้นเป็นอย่างดี เพื่อให้งานสร้างผลผลิตขององค์กรเป็นผล บทบาทในการเสริมสร้างเน้นกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

2.2) บทบาทในการดำเนินการ (Implementing)

องค์กรหรือหน่วยงานย่อมมีความคาดหวังไว้ว่าผู้บริหารควรสามารถบริหารบุคคลรวมทั้งสร้างผลผลิตได้ด้วยบทบาทในการดำเนินการ และกำหนดการประสานงาน งานควบคุม และลงโทษทางวินัย โดยเฉพาะผู้บริหารที่สามารถสวมบทบาทผู้ดำเนินการ ทำให้มีความเชื่อมั่นว่าระบบได้ดำเนินการไปตามที่ออกแบบกำหนดไว้ ตามบทบาทในการดำเนินงานเน้นระบบบริหารตามโครงสร้าง

2.3) บทบาทในการเปลี่ยนแปลงพัฒนา (Innovating)

เนื่องจากทุกวันนี้สภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยและอิสระที่ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงระบบซึ่งดำเนินการอยู่ได้ด้วยตนเอง บทบาทในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเน้นในระบบข่าวสารข้อมูล และการตัดสินใจสั่งการ

2.4) บทบาทในการหล่อหลอม (Integrating)

ผู้บริหารควรสามารถหล่อหลอมคนในองค์กรได้นั้น คือ การที่ผู้บังคับบัญชาทำให้ “เครือข่ายบุคคลสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและกลยุทธ์ขององค์กร” “การหล่อหลอมเน้นในระดับบุคคล/สังคม”

ประเภทของอำนาจหน้าที่ตามแบบที่ถูกต้องตามกฎหมายมีไว้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

(1) อำนาจและบารมี (Charismatic Authority) เป็นการนับถือยกย่องบูชาในตัวบุคคลเป็นพิเศษ เป็นผู้นำด้วยการได้รับความเชื่อถือไว้วางใจเป็นส่วนตัวและได้รับการนับถือบูชาในองค์คุณลักษณะต่าง ๆ ของเขาว่าเป็นลักษณะที่ดีควรยึดถือเป็นแบบอย่าง

(2) อำนาจประเพณี (Traditional Authority) เป็นความเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ของสถานะบุคคล ซึ่งได้ใช้อำนาจหน้าที่มาแล้วในอดีต ตำแหน่งของอำนาจประเพณีศักดิ์สิทธิ์เป็นตำแหน่งที่ได้รับการเชื่อฟังปฏิบัติตาม และบุคคลที่ได้รับตำแหน่งนี้ได้รับอำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากประเพณีในอดีต

(3) อำนาจกฎหมาย (Legal Authority) เป็นความเชื่อที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบหรือแบบแผน โดยขึ้นอยู่กับความถูกต้องตามกฎหมาย ตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจ

ฐานอำนาจหน้าที่ โดยทั่วไป 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) อำนาจหน้าที่ตามแบบแผน (Formal Authority) ได้ผนึกแน่นอยู่ในองค์กรได้ถูกสร้างขึ้นมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง ระเบียบข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมอยู่ในองค์กรนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ยอมรับความสัมพันธ์ด้านอำนาจหน้าที่เพราะว่าเขาตกลงเห็นชอบด้วยที่ออกคำสั่งบังคับบัญชา และเขามีหน้าที่ที่ต้องเชื่อฟังปฏิบัติตามพื้นฐานอำนาจที่ตามแบบแผนอยู่บนข้อตกลงสัญญาที่ได้สร้างขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายระหว่างองค์กรและพนักงานเจ้าหน้าที่

(2) อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจ (Functional Authority) มีแหล่งที่มามากมาย ซึ่งรวมถึงอำนาจหน้าที่ด้านความสามารถ อำนาจหน้าที่ด้านบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา-ผู้ใต้บังคับบัญชา

สรุปว่า ในส่วนเครือข่ายนั้น จำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในประสบการณ์และมีความสามารถเป็นผู้นำได้ อนึ่งข้อควรคำนึงที่สำคัญคือ ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ควรต้องเป็นผู้ที่สมัครใจและยินยอม เพราะการทำงานทำด้วยความมุ่งมั่นมากกว่าการทำงานโดยการถูกบังคับเพราะบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายทำงานกันในเชิงประสาน ตามโครงสร้างตามแบบแนวราบและใช้เครือข่ายผสมในการทำงานเพื่อให้เกิดความทัดเทียมกันมากที่สุด

3) การประสานงาน (Co-Ordination)

3.1) การประสานงาน หมายถึง การที่บุคคลหรือหน่วยงานใดทำงานร่วมกับบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้งานบรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน แนวทางการทำงานให้เกิด “การผสมงานผสมใจ” โดยมีหลักการ ดังนี้

1) มีการประสานความคิดโดยที่ทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

2) มีการประสานแผนงาน ทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจในกรอบนโยบายของแต่ละหน่วยงาน

3) มีการประสานด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์

4) มีการประสานคน ผู้ที่ทำงานร่วมกันต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและการบริหารคนในแต่ละระดับ ต้องรู้จักใช้เทคนิคการจูงใจให้เกิดการยอมรับในการทำงานร่วมกัน

5) ระบบการติดต่อสื่อสารต้องมีประสิทธิภาพ อาจใช้หนังสือราชการ โทรศัพท์ ประชุมปรึกษาหารือ หรือการนัดหมายต่าง ๆ ต้องมีความชัดเจนและได้ผลดีตามวัตถุประสงค์

6) มีการจัดองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับองค์กรของหน่วยงานอื่นทั้งใน
ด้านงานนโยบายและระบบการปฏิบัติงาน

3.2) ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประสานงาน

1) จัดทำโครงการหรือแผนงาน โดยกำหนดกิจกรรม เป้าหมาย วัตถุประสงค์ไว้ให้
ชัดเจน และกำหนดแผนการประสานงานภายในองค์กรและระหว่างองค์กรไว้ให้ชัดเจนด้วย

2) เน้นหลักการใช้นุขยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน

3) จัดให้มีระบบติดต่อสื่อสารที่ดีในหน่วยงาน

4) กำหนดนโยบายของหน่วยงานให้สอดคล้องและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น
โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก

5) จัดให้มีระบบควบคุมกำกับงานและติดตามประเมินผลที่ดีมีประสิทธิภาพ

6) จัดทำแผนผังหน่วยงานและกำหนดหน้าที่การงานไว้ให้ชัดเจน

7) ปรับปรุงเทคนิคและวิธีปฏิบัติงานให้รัดกุมและทันสมัย

8) คำนึงถึงการบำรุงขวัญของผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดี

9) ต้องมีการฝึกอบรมศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของหน่วยงานตามความ

จำเป็น

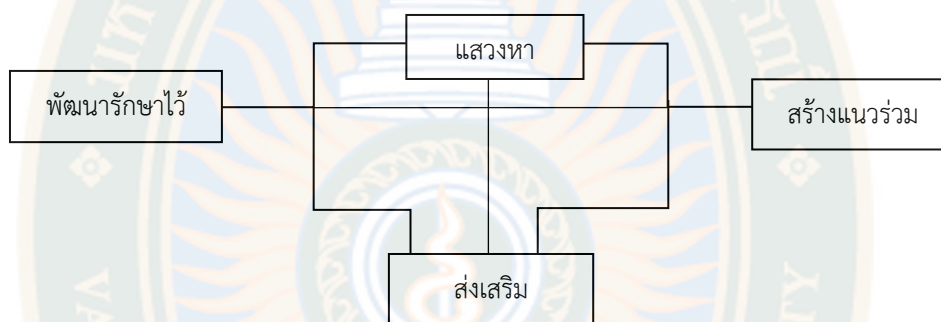
10) ผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกคนต้องปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้มีจิตใจกว้างไม่เอา
เปรียบผู้อื่น มีกิริยาวาจาดีต่อคนทั่วไปและรู้จักให้อภัย

11) นำหลักและเทคนิควิธีการประสานงานทุกวิธีมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อป้องกันมิ
ให้เกิดปัญหาในการไม่ประสานงาน

ในการจัดโรงเรียนเครือข่าย การจัดระบบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งเป็นหัวใจในการประสานงาน
เป็นเรื่องที่มีความจำเป็น หากเปรียบเทียบตามโครงสร้างในการทำงานของระบบเครือข่ายเห็นได้ว่า
การติดต่อมีการแลกเปลี่ยนกันไปมา ไม่ใช่การสั่งโดยตรงเหมือนระบบราชการ เพราะการจัดการ
เครือข่าย คือ การทำงานภายใต้ข้อตกลง มีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือจัดกิจกรรมร่วมกัน แต่ยังคงไว้ซึ่ง
ความอิสระในการบริหารจัดการตนเอง ทั้งนี้ การติดต่อสื่อสารหรือการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลต้องไม่
เป็นไปในทิศทางเดียว แต่ข้อมูลที่ส่งไปต้องมีการตอบสนองกลับ เช่น การจัดระบบการเรียนรู้ร่วม
อาจเป็นการสื่อสารที่มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ โครงการ School-Net เป็นต้น หรือ
การนำนักเรียนไปเรียนรู้จากแหล่งวิชาการในท้องถิ่นที่สามารถจัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ร่วมกันได้

นอกจากนี้ การส่งเสริมงานเครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดความสมบูรณ์ กลุ่มเครือข่ายแต่
ละเครือข่ายต่างมีวัตถุประสงค์ โครงการ สมาชิก และระบบการจัดการที่แตกต่างกัน แต่มีส่วนที่
เหลื่อมซ้อนกันอยู่ สะท้อนถึงขอบเขตและกลุ่มเป้าหมายของเครือข่าย การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่าย
เป็นการเสริมความสมบูรณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีหลายลักษณะ โดยอาจเป็นการเสริมในแง่ภูมิศาสตร์
เช่น การเชื่อมโยงเครือข่ายที่ดำเนินการในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก
เข้าด้วยกัน เช่น โรงเรียนกับชุมชน เป็นต้น หรือเชื่อมโยงเครือข่ายที่อยู่ในสาขาวิชาต่างกันเข้าด้วยกัน
เช่น ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้การเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวตั้งที่ช่วยนำความ
คิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ได้รับผลประโยชน์ ผู้กำหนดนโยบาย ทีมงาน หน่วยงานความ
ช่วยเหลือ ภาครัฐและภาคเอกชนเข้าด้วยกัน

การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายมีความจำเป็นเพื่อทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่าย ส่งเสริมความร่วมมือที่เสริมซึ่งกันและกันในเรื่องที่ทำนั้นมีความสมบูรณ์ หลีกเลี่ยงการแข่งขันลดความซ้ำซ้อนของการให้บริการ ทำให้ผลประโยชน์ของเครือข่ายมีมากขึ้น ใช้ข้อได้เปรียบหรือจุดแข็งขององค์กรต่าง ๆ มาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดการเชื่อมเครือข่ายอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดขึ้นและรักษาไว้ได้ด้วยกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องและการร่วมกันประสานงาน ซึ่งการส่งเสริมงานเครือข่ายทางการศึกษาควรมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ตัวแบบบูรณาการความมีประสิทธิผลโรงเรียน
ที่มา : เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)

การแสวงหา คือ การรวบรวมงาน กิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือการบริการศึกษา ซึ่งจัดทำเป็นทำเนียบเครือข่าย กิจกรรมงานทางศึกษา ระบุทำเนียบไว้อย่างชัดเจนว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เพื่ออะไร และเครือข่ายเป้าหมายคือใคร

การสร้างแนวร่วม คือ การเจาะลึก ศึกษาข้อมูลหน่วยงานเครือข่ายที่มีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับบริการศึกษาเป็นกลุ่มก้อน และสร้างข้อตกลง ความร่วมมือ ร่วมกันในการทำงานโดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานอย่างละเอียดและมีขั้นตอน เป้าหมายชัดเจนและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริม คือ การสนับสนุนและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในแนวทางและเป็นทิศทางเดียวกัน ได้แก่

- 1) การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร
- 2) สนับสนุนงบประมาณ
- 3) สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการ

การพัฒนารักษาไว้ คือ การพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการทีมงานเครือข่าย โดยเน้นการปรับปรุงแบบต่อเนื่อง ได้แก่

- 1) การฝึกอบรม
- 2) การเสริมสร้างแรงจูงใจ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้สรุปว่า เมื่อวงจรเครือข่ายเริ่มก้าวสู่วงจรชีวิตที่ถดถอย หากไม่มีกิจกรรมใด ๆ อาจทำให้บางเครือข่ายอาจต้องล้มเลิกหรือเสื่อมสลายไปในที่สุด การสร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่ายจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมร่วมกัน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สามารถทำได้ด้วยการกำหนดโครงสร้างกิจกรรมที่ชัดเจน ทั้งในแง่ของเวลา และความถี่ และการจัดกิจกรรมที่มีความน่าสนใจเพียงพอ โดยกิจกรรมเหล่านั้นต้องสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายภาพรวมของกิจกรรมร่วมกัน และไม่ควรจัดกิจกรรมไว้ในส่วนกลางอย่างเดียว ควรมีการกระจายกิจกรรมไปยังทุกฝ่ายอย่างทั่วถึง

1) การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย เนื่องจากการเกิดรอยร้าวในการทำงานย่อมเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เครือข่ายไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ดังนั้นจึงควรมี การจัดกิจกรรมบางอย่างที่มีจุดประสงค์เพื่อการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และควรจัดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้เมื่อใดที่เกิดความขัดแย้งต้องรีบแก้ไขปัญหาโดยทันที และดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดความเข้าใจกันใหม่

2) การกำหนดกลไกระบบจูงใจ การร่วมกลุ่มของสมาชิกเครือข่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม ปัจจัยที่มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การมีสิ่งจูงใจเพียงพอที่สามารถดึงดูดให้เข้ามามีส่วนร่วมจนกระทั่งนำไปสู่ การขยายตัวของเครือข่าย การสร้างแรงจูงใจมี 2 ประการ ได้แก่

2.1) การมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ตอบแทน การมีส่วนร่วมในเครือข่าย เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกมองเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการทำเช่นนั้น สมาชิกต้องมีส่วนได้ส่วนเสียในวัตถุประสงค์ของเครือข่าย มีผลประโยชน์ในกิจกรรมบางอย่าง มีความปรารถนาบางอย่าง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ศรัทธาต่อเครือข่าย เชื่อใจผู้นำเครือข่ายและมีความรู้สึกเชื่อมั่นต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าในอนาคตของเครือข่าย

2.2) การให้เกียรติยศและชื่อเสียงเป็นสิ่งจูงใจ ซึ่งเป็นการสร้างสัญลักษณ์บางอย่างที่มีความหมายในการให้เกียรติยกย่องและมีคุณค่าทางสังคม เช่น มีการมอบประกาศนียบัตร รางวัลแก่ผู้ทำงานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3) การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ เนื่องจากการขาดงบประมาณสนับสนุน ที่ไม่เพียงพอทำให้หลายเครือข่ายต้องยุบเลิกกันไปจากสภาพปัญหาดังกล่าว การจัดทำโรงเรียนเครือข่ายมักส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องมีน้อยลง หรืออาจขาดความต่อเนื่องจนในที่สุด การจัดทำโรงเรียนเครือข่ายจึงมักไม่ค่อยประสบความสำเร็จในสังคมไทยเท่าที่ควร

4) การให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา สิ่งที่เครือข่ายต้องทำเพื่อการแก้ไขปัญหาและธำรงรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนนั้นต้องเกิดหน่วยงานใหม่ โดยการที่รัฐบาลต้องเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานร่วมกันมีหน้าที่ ดังนี้

4.1) ทำหน้าที่เป็นศูนย์ช่วยเหลือ เช่น การติดตามความคืบหน้าในการปฏิรูปการศึกษา ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ให้ความรู้ในการบริหารเครือข่าย ด้านการเงิน ด้านการระดมทุน รวมทั้งทำหน้าที่ในการเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหา

4.2) ทำหน้าที่เป็นศูนย์ความรู้ โดยทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้าวิจัย องค์กรความรู้เกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย

4.3) ทำหน้าที่เป็นศูนย์สร้างผู้นำ โดยทำการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้นำเครือข่าย เพื่อนำไปพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถการทำงานภายในเครือข่าย

การสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง การทำให้เครือข่ายดำรงอย่างยั่งยืนต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่เข้ามาทำงานอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ในการสร้างเครือข่ายในอดีตที่ผ่านมาเรามักเลือกผู้นำที่เป็นที่ยอมรับจากในกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น บุคคลเหล่านั้นมักมีความรู้ในวงที่ค่อนข้างจำกัด อาจเนื่องมาจากการให้รูปแบบการทำงานเดิม พอเครือข่ายเข้าสู่ระยะถดถอยวิธีการทำงานเดิม ๆ จึงไม่สามารถทำให้เครือข่ายฟื้นตัวได้อีก การสร้างผู้นำรุ่นใหม่จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาโดยเครือข่ายต้องรู้จักสรรหาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ร่วมทำงานกับเครือข่ายและเป็นที่ยอมรับ บุคคลให้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นผู้นำใหม่ที่สามารถดำรงรักษาเครือข่ายไว้ได้

2.3.7 องค์ประกอบของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไว้หลายท่าน ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญของเครือข่ายไว้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) 5) การเสริมสร้าง ซึ่งกัน และกัน (Complementary Relationship) 6) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) และ 7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) สำหรับการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Reciprocal Exchange) มิใช่ปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียว (Unilateral Exchange) ยิ่งสมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใด ก็ยิ่งเกิดความผูกพันภายในระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546) กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่ายประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ (Learning) ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็นและความต้องการของตนเองและผู้อื่น 2) การลงทุน (Investing) ได้แก่ การลงทุนด้านเวลา และพลังงานในการติดต่อและเชื่อมประสานกับบุคคลต่าง ๆ 3) การดูแล (Nurturing) ได้แก่ การดูแลสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องของการทำงานและสัมพันธภาพส่วนตัว และ 4) การรักษา (Keeping) ได้แก่ การรักษาทิศทางในการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการตรวจสอบความต้องการของสมาชิกและการเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน

ธนา ประมุขกุล (2547) กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่ายว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สมาชิก ได้แก่ (1) สมาชิกแกนหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลงานตามเป้าหมายเครือข่าย และ (2) สมาชิกเสริมที่เป็นฝ่ายสนับสนุน 2) กรรมการผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดการจัดการที่สามารถนำพาเครือข่ายขับเคลื่อนไปด้วยพลังร่วมของสมาชิก 3) เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ถือเป็นจุดร่วมสำคัญของการเป็นเครือข่าย ถ้าเป็นเป้าหมายต้องชัดเจนและมีความเป็นไปได้ ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมและคงอยู่ของสมาชิก และ 4) กิจกรรม การจัดกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมทรัพยากรของสมาชิกด้วยกันเอง

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้กล่าวว่าเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมในการบริหารขึ้นอยู่กับผู้บริการและผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความปรารถนาร่วมกันที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมมีอยู่ 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมโดยตรงกับการมีส่วนร่วมโดยอ้อมการมีส่วนร่วม โดยตรงมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) โครงสร้าง หมายถึง ในองค์กรมีการแบ่งภาระหน้าที่ภายใน มีการกำหนดตำแหน่งตามลำดับชั้น 2) วัตถุประสงค์ การจัดตั้งองค์กรขึ้นมาจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรม 3) บทบาทหน้าที่ หมายถึง ภาระหน้าที่ อำนาจ แบบอย่างหรืองานที่กำหนดไว้อย่างเป็นแบบแผน เพื่อเป็นกรอบให้สมาชิกใช้เป็นหลักในการ ปฏิบัติงาน และ 4) วาระการดำรงตำแหน่ง สมาชิกที่ได้รับแต่งตั้งจะต้องมีการกำหนดวาระหรือ ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง

เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบร่วมของเครือข่าย ไว้ดังนี้ 1) เป็นกลุ่มองค์กร และบุคคลที่รวมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และความสนใจที่ตั้งขึ้นร่วมกัน 2) มีการสร้าง บรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3) มีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างเครือข่ายที่ พัฒนาขึ้นมาร่วมกันและร่วมกันรับผิดชอบ 4) มีฐานอยู่ที่มีความเป็นเจ้าของร่วมกันและความมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน รวมทั้งเครื่องมือหรือวิธีการในการดำเนินการที่คิดไว้ร่วมกัน และ 5) มีรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ

พรชัย ทองเจือ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่าง สถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน พบว่า ด้านความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือในการ พัฒนาการเรียนการสอน คือ การขาดความตระหนักและขาดการประสานงานที่ดี ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียน การสอนในโรงเรียนคือ ความร่วมมือร่วมใจ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบความร่วมมือ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ร่วมตระหนักและการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 2 ร่วมสร้างและพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 ร่วมแก้ปัญหา และขั้นตอนที่ 4 ร่วมประเมินผล และผลการใช้รูปแบบ พบว่า บรรลุเป้าหมายทุกขั้นตอน พฤติกรรม การสอนของครูเปลี่ยนแปลงจากเดิม ปรับวิธีการเรียน เปลี่ยนวิธีการสอนเน้นนักเรียนเป็นสำคัญมากขึ้น มีความแตกต่างอย่างนัยสำคัญ .01 ในส่วนกองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย (2559) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของเครือข่ายที่สำคัญมี 7 ประการ คือ 1) มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน (Common Perception) 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common vision) 3) มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (Stakeholders Participation) 5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) 6) การเกี่ยวพันพึ่งพากัน (Interdependence) และ 7) การมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

สนธยา พลศรี (2550) องค์ประกอบของเครือข่าย มี 10 องค์ประกอบ คือ

1. สมาชิกของเครือข่าย อาจจะเป็นบุคคล กลุ่มคน องค์กร หรือชุมชนขนาดต่าง ๆ ตาม ระดับของเครือข่าย สมาชิกเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของเครือข่าย เพราะถ้าหากไม่มีสมาชิกแล้ว เครือข่ายไม่สามารถเกิดขึ้นได้

2. วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกของเครือข่าย จะต้อง มี วัตถุประสงค์และเป้าหมายเหมือนกัน มารวมกันเป็นเครือข่ายเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน

3. ระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย สมาชิกของเครือข่ายมารวมกันด้วย ความสมัครใจ สมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน มีความเท่าเทียมกัน ในการดำเนินกิจกรรมมีระบบในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์หรือการถักทอสายใย ของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้เกิดความยั่งยืน

4. การบริหารจัดการ สมาชิกเครือข่ายเป็นผู้ร่วมกันกำหนดการบริหารและจัดการเครือข่าย ทั้งโครงสร้างของเครือข่าย สถานภาพและบทบาทของสมาชิกกฎระเบียบที่ใช้ร่วมกันการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร แผนและโครงการงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของการบริหารจัดการเครือข่าย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์เป้าหมายของเครือข่าย คุณลักษณะของสมาชิกเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญ

5. ผู้ประสานงานเครือข่าย เครือข่ายต้องมีผู้ประสานงาน ทำหน้าที่ประสานงานบริหารและจัดการเครือข่ายที่คัดเลือกโดยสมาชิก ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนในลักษณะของคณะกรรมการ เครือข่ายก็ได้ อาจจะมีศูนย์กลางประสานงานเพียงศูนย์เดียวหรือหลายศูนย์กลางก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ จำนวนสมาชิกหรือขนาดของเครือข่าย และความเห็นร่วมกันของสมาชิก

6. กิจกรรมร่วมกัน เครือข่ายต้องมีกิจกรรมที่สมาชิกร่วมกันดำเนินงานเพื่อการบรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่าย ซึ่งควรจะเป็นกิจกรรมในการดำเนินงานของเครือข่าย ตามปกติและกิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินการเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้สมาชิกของเครือข่ายได้ร่วมกิจกรรมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

7. การรวมพลังสมาชิก เครือข่ายต้องมีการรวมพลังหรือศักยภาพของ สมาชิกมาใช้ในการดำเนินงานร่วมกัน เพราะพลังของเครือข่ายเป็นพลังที่เพิ่มขึ้น แบบทวีคูณและมีผลต่อความสำเร็จของ เครือข่าย

8. การสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน สมาชิกของเครือข่ายสนับสนุนส่งเสริมสมาชิกคนอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ โดยทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของสมาชิกแต่ละคน มีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของเครือข่ายและการบรรลุ เป้าหมายของเครือข่ายร่วมกัน

9. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย อย่างกว้างขวางทั้งการร่วมเรียนรู้ ร่วมสรุปบทเรียน ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนงาน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์

10. ผลงานของเครือข่าย เครือข่ายต้องมีผลการดำเนินงานซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของ เครือข่าย ความสำเร็จดังกล่าวคือการทำงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่ายนั่นเอง ดังนั้นนอกจากเครือข่ายจะมีกิจกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญแล้ว ผลงานของเครือข่ายก็เป็น องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเครือข่าย

จํานงคฺ แจมจันทรวงษฺ (2553) องคฺประกอบของการบริหารเครือขายความรวมมือ มี 5 องคฺประกอบ คือ 1) กรรมกร สมาชิก และผู้ ประสานงานเครือขายมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย รวมกันจัดกิจกรรมรวมกัน การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก 2) การรับรู้มุมมองรวมกัน การมีวิสัยทัศน์ รวมกัน 3) การ ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การมีผลประโยชน์และมีความสนใจรวมกัน การฟังฟังอิง

รวมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกัน และกัน 5) การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ การสื่อสาร และการบริหารข้อมูลข่าวสาร

Weltch and Tulbert (2000) ได้ทำการวิจัยและสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการความร่วมมือ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประนีประนอมเพื่อให้เกิดการเคารพความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง 2) การสื่อสารประกอบด้วย การฟัง การเสนอความคิด และความรู้สึก 3) การแก้ปัญหาที่มีการระบุความต้องการ ความจำเป็น การระดมสมอง การปรับสิ่งที่ได้เพื่อใช้ในการสร้างแผนปฏิบัติการ และการประเมิน 4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการและ การประเมินการปฏิบัติการ

Mesa Public School (2003) ได้เสนอไว้ว่า ตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การค้นคว้า และรวบรวมสารสนเทศ 2) การตรงต่อเวลา 3) การปฏิบัติตามหน้าที่ 4) การมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม และ 5) การร่วมมือกับทีม

Plymouth State University (2003) ได้กล่าวถึง การร่วมมือว่าเป็นความสามารถในการสนับสนุนเพื่อนร่วมงานและทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกันและ ตัวบ่งชี้ของความร่วมมือประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น 3) การแสวงหาและสนับสนุนความเห็นร่วมกันของกลุ่ม การตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น 4) การตั้งเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น และ 5) การทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น

Sandiego State University's College of Education (2003) ได้นำเสนอองค์ประกอบของความร่วมมือ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือแบ่งปัน (Contribution) 2) การรับผิดชอบ (Taking Responsibility) 3) การมองเห็นคุณค่าความเห็นผู้อื่น (Valuing Other's Viewpoint) โดยที่การช่วยเหลือแบ่งปันการค้นหาและรวบรวมสารสนเทศ 4) การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร 5) การตรงต่อเวลา 6) การรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 7) การมีส่วนร่วมในการประชุม 8) การร่วมมือกับสมาชิกในทีม และ 9) การตัดสินใจด้วยความยุติธรรม

Kinsella-Meier and Gala (2016) ได้ร่างองค์ประกอบที่ออกแบบมาเพื่อการส่งเสริมการสร้างความเห็นร่วมกัน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) การใช้แผนปฏิบัติการร่วมกัน 3) การพัฒนาทีมงานเพื่อดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ 4) การสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ และ 5) สนับสนุนการอภิปราย แบบเปิดและเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของนักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทั้ง 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดรูปแบบและสมาชิกที่เหมาะสม 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ร่วมกัน 3) การติดต่อ สื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การดำเนินงานร่วมกัน และ 5) การประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

2.3.8 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการมีรายละเอียด ดังนี้

นฤมล นิราทร (2524) ได้จำแนกกระบวนการสร้างเครือข่ายออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย (Realization) เพื่อที่ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งพิจารณาองค์กรต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงานโดยต้อง

พิจารณาว่าจะได้เข้าร่วมกับใคร จะได้รับผลประโยชน์ หรือสละประโยชน์ด้านใดบ้าง และระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายนานเท่าใด

2) ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นสมาชิก หรือภาคีเครือข่าย (Courtship) ซึ่งความต้องการและอยากที่จะทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการเหมือนกัน โดยจะต้องสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับ รวมทั้งความไว้วางใจ เป็นขั้นเตรียมกลุ่ม หรือ เครือข่ายมีการปลูกจิตสำนึกอยากจะมาแก้ปัญหาและพัฒนาาร่วมกัน

3) ขั้นการสร้างพันธกรณีร่วมกัน (Commitment) เป็นการสร้างความผูกพันตกลงที่จะทำงานร่วมกัน โดยกลุ่มองค์กรจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะทำกิจกรรม จึงต้องเสริมความรู้ที่จำเป็น อาจมีการแลกเปลี่ยนทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย เช่น ศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ฯลฯ เรียกว่าเป็นกลุ่มศึกษาเรียนรู้ และเป็นที่มาของการสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ดังกล่าวถึงต่อไป

4) ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์ (Building) เป็นสร้างผลงานรูปธรรมร่วมกัน โดยมีการแบ่งปันใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการตกลงในเรื่องการบริหารจัดการเครือข่าย กำหนดกิจกรรมและบทบาท แต่ละองค์กรต้องมีการปรับกระบวนการทำงานให้เอื้อต่อประโยชน์ของเครือข่าย แต่ยังคงความเป็นเอกเทศของตนเองเอาไว้

5) ขั้นการเรียนรู้ร่วมกัน และขยายผล เมื่อผลงานรูปธรรมของเครือข่ายปรากฏชัดเจนก็จะทำให้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายแน่นแฟ้นมากขึ้น อยากที่จะเรียนรู้ร่วมกัน และขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่มออกไป

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างเครือข่ายไว้ 7 ขั้น ดังนี้ 1) ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม 3) สร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม 5) การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ 6) การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม และ 7) การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) ได้สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไว้ 6 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ขั้นการสร้างพันธกรณีร่วมกัน 4) ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์ 5) ขั้นตอนการขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และ 6) ขั้นติดตาม และประเมินผล

เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้เสนอขั้นตอน 8 ขั้นตอน ต่อไปนี้ 1) ร่างเป้าประสงค์ (Purpose) ให้ชัดเจนเพื่อให้รู้ว่าสาเหตุความเป็นมาของการก่อตั้งเครือข่ายคืออะไร ทำไมจึงต้องมีเครือข่ายนี้ ตั้งแล้วจะทำอะไร 2) บอกร่างเป้าหมาย (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives) 3) กำหนดแผนการดำเนินงาน (Action Plan) 4) กำหนดกฎระเบียบกฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน 5) กำหนดกระบวนการในการตัดสินใจ (Define Decision Making Process) 6) เตรียมแผนการสื่อสารระหว่างสมาชิก 7) เลือกโครงสร้างการจัดการองค์กร และ 8) จัดหาทุนในการดำเนินงาน (Secure Resources)

พรชัย ทองเจือ (2550) ได้กล่าวถึง กระบวนการสร้างเครือข่าย ดังนี้ 1) ร่วมตระหนักและการเรียนรู้ 2) ร่วมสร้างและพัฒนา 3) ร่วมแก้ปัญหา และ 4) ร่วมประเมินผล

จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์ (2553) ได้กำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายการศึกษา ไว้ทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

1. ต้องมีความชัดเจนในศักยภาพจุดอ่อนจุดแข็งขององค์กรของตน ความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยให้มองเห็นประโยชน์ที่องค์กรจะสามารถสร้างให้เครือข่ายหรือรับจากเครือข่าย

2. ก่อนที่จะเข้าไปสร้างเครือข่ายหรือองค์กรใด ควรจะต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติขององค์กรที่จะเข้าไปร่วมเป็นเครือข่ายด้วยคุณสมบัติได้แก่ ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร และศักยภาพขององค์กรจะสังเกตได้จากสิ่งต่าง ๆ เช่น รูปแบบการตัดสินใจเป็นแบบรวมอำนาจหรือกระจายอำนาจ การปฏิบัติต่อกันระหว่างสมาชิกในองค์กร และความร่วมมือภายในองค์กร

3. จะต้องเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายความเสี่ยงนี้ได้แก่ การฉวยโอกาสในเรื่องข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ

4. การเข้าเป็นเครือข่าย หมายถึง การเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ แม้ว่าจะมีการพึ่งพิงระหว่างกันก็ตาม แต่ก็เป็นการพึ่งพิงบนพื้นฐานของการเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้

5. เครือข่ายต้องเป็นอิสระจากองค์กรเดิม การเข้าร่วมในเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมโดยบางส่วนขององค์กรเท่านั้น และเครือข่ายมีพันธกิจที่จะต้องบรรลุเช่นเดียวกับที่องค์กรเดิมพันธกิจของตนที่ต้องบรรลุเช่นเดียวกัน

6. องค์กรในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน ไม่ต้องการชั้นนำหรือครอบงำโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การชั้นนำทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าขาดการมีส่วนร่วม การทำงานในลักษณะเครือข่ายจะต้องทำงานเป็นทีม

7. องค์กรในเครือข่ายต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าเมื่อความไว้วางใจเกิดขึ้นเครือข่ายก็มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานที่แม้จะมาจากต่างองค์กรตัดสินใจระทำการใดที่จะตอบสนองต่อปัญหาซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

8. เครือข่ายต้องมีกิจกรรมร่วมกันกิจกรรมเปรียบเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงเครือข่ายไว้ได้ และต้องมีการแบ่งงานกันทำ เครือข่ายที่ไม่มีกิจกรรมคือเครือข่ายที่ตายแล้ว

9. การสร้างเครือข่ายสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณา คือการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสดงให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายเป็นความสำคัญในระดับต้น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดการสร้างเครือข่ายการศึกษาเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรในทางการศึกษากับเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้นไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนาเป็นการสร้างความตระหนักให้บุคลากรหลักและผู้เกี่ยวข้องหลักของสถานศึกษาในการแสวงหาเครือข่ายที่มีความเข้าใจเหมาะสมสอดคล้องนำไปสู่ความสัมพันธ์ในความร่วมมือที่ดี

2. สร้างข้อตกลงและร่วมวางแผนเมื่อผู้นำและผู้บริหารของเครือข่ายเห็นความสำคัญและประโยชน์ร่วมกันและตกลงเป็นการเบื้องต้นที่จะร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานจัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน (Partnership Agreement & Action Alanning) เพื่อให้เกิดแนวทางการร่วมมือที่ชัดเจนจะมีการสร้างข้อตกลงและร่วมวางแผนต่อไป

3. ขั้นร่วมดำเนินงานและกำกับติดตามเป็นขั้นตอนสำคัญในการนำแผนงาน /โครงการที่เตรียมการไว้มาปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือของเครือข่ายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. ชั้นทบทวนผลการดำเนินงานเป็นขั้นนำผลการประเมินมาใช้ในการทบทวนปรับปรุงการทำงานร่วมกับเครือข่ายต่อไป

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) กล่าวถึงกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นประสานหน่วยงานองค์กรเครือข่าย 3) ชั้นสร้างพันธมิตรร่วมกัน 4) ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ชั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 (2556) ได้กำหนดแนวทางตามรูปแบบเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 มีขั้นตอนที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมแสวงหาเครือข่ายกลุ่มโรงเรียน 2) สร้างข้อตกลงและวางแผน 3) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา 4) การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการและแผนยุทธศาสตร์ 5) การกำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล และ 6) การรายงานผล

วรรณดี นาคสุขปาน (2557) ได้กล่าวถึง การสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน 2) การประสานความร่วมมือ 3) สรุปผลของความร่วมมือ และ 4) การปรับปรุงพัฒนาความร่วมมือ

สถาบันสวนกุหลาบ (2559) และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์) 2 (2564) ได้ดำเนินการการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ โดยยึดหลัก 5 องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 5 ประการ ที่ควรจะต้องมีการสร้างเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานสถานศึกษาภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ของเครือข่ายที่ชัดเจน 2) การออกแบบเครือข่ายภาครัฐจะต้องมีความสอดคล้องกับคุณสมบัติขององค์กรภาครัฐ บริบทการดำเนินการและขอบเขตในการดำเนินการ 3) ระบบการวัดและประเมินผลการดำเนินงาน 4) ระบบสารสนเทศที่ใช้ในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลนำไปสู่การประสานการดำเนินงานระหว่างสมาชิกในเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) การให้ความสนใจต่อการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

Starkey (1997) ได้เสนอแนวทางในการสร้างเครือข่ายว่าที่สำคัญมี ดังนี้ 1) เชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก 3) จัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน 4) จัดหาและจัดการทรัพยากร ในการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่าย 5) ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายและผู้นำเครือข่ายได้รับการสนับสนุน 6) สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น และ 7) ติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอ

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการและแนวทางการบริหารเครือข่ายได้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นติดต่อกับผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์และพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ 5) ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และ 6) ชั้นติดตามและประเมินผล

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

2.4.1 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับรูปแบบ

แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับรูปแบบมีผู้กล่าวถึง ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2541) รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องของหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ดังนั้น รูปแบบจึงน่าจะมีมากกว่าหนึ่งมิติ หลายตัวแปร และตัวแปรต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุและผล

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2551) รูปแบบคือวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์ หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และในขณะที่เดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราว หรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

ทิตินา แชมมณี (2552) รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรมหรือแผนภาพเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นรูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

รัตนะ บัวสนธ์ (2552) ความหมายของรูปแบบจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1) แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริงรูปแบบใน ความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น

2) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model”

3) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บ้างที่เรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

บุญชม ศรีสะอาด (2553) รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนของ องค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

ฮอยเซอร์ (Hausser, 1980) ได้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไป โดยที่รูปแบบเป็นสิ่งที่ ออกแบบมา เพื่อแสดงถึงองค์ประกอบและกระบวนการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ ในเชิงทฤษฎีกับปรากฏการณ์จริง

สโตนเนอร์ และแวนเคิล (Stoner & Wankle, 1986) ให้คำนิยาม รูปแบบว่าเป็นการ จำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์องค์ประกอบ ที่เป็น กระบวนการของปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้ง่ายขึ้น

วิลเลอร์ (Willer, 1986) ได้ให้ความหมายรูปแบบว่า เป็นการสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์ โดยอาศัยหลักการของระบบรูปร่างนี้ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยามความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรง จะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายรูปแบบ ดังนี้ รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้าง ของความเกี่ยวข้อง ระหว่างองค์ประกอบเกี่ยวกับหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

2.4.2 ประเภทและองค์ประกอบของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท มีผู้กล่าวถึง ดังนี้ ดังนี้ สมิต และคณะ (Smith, et al., 1980) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1) รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลองหุ่นไล่กาหุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

1.2) รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2) รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1) รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้อธิบายปฏิกิริยาธรรมดากับการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงานคำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2) รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

คีฟ (Keeves, 1988) ได้จำแนกรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถ้ำน้ำที่ประกอบด้วยถ้ำน้ำเข้าและถ้ำน้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันธุศาสตร์การศึกษา การย้ายออกจากการจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถัง

เปรียบเทียบได้กับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2) รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษา รูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่สมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ โดยรูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

4.2) รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

สไตเนอร์ (Steiner, 1988 อ้างถึงใน พรชัย ทองเจือ, 2550) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1) รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริง แต่มีขนาดย่อ

1.2) รูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้า ต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น

2) รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) จำแนกออกเป็น

2.1) รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2) รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายทฤษฎี หรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคิดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้นจากการศึกษาประเภทของรูปแบบ สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของรูปแบบจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการอธิบายรูปแบบนั้น องค์ประกอบของรูปแบบ

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบมีผู้กล่าวถึง ดังนี้

สมบูรณ์ ศิริสรหรือ (2547) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2) หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน เนื้อหา การพัฒนา วิธีการและกิจกรรมการพัฒนา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และผลที่ต้องการ และ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาพความสำเร็จ 2) การกำหนดโครงสร้าง 3) การบริหารจัดการ และ 4) การติดตามกำกับ

ทิตินา แคมมณี และคณะ (2548) ได้สังเคราะห์รูปแบบงานวิจัยการปฏิรูปทั้งโรงเรียน พบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) ความหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ 4) ยุทธศาสตร์ของรูปแบบ 5) บริบทและตัวป้อนของรูปแบบ 6) กระบวนการของรูปแบบ 7) ผลที่ควรจะได้รับจากการใช้รูปแบบ 8) ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของรูปแบบ และ 9) การนำรูปแบบไปใช้

เลขาธิการสภาการศึกษา (2549) ได้สรุปไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบมีอยู่ 2 ส่วน คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และ 2) กลไกของรูปแบบ ซึ่งเป็นตัวจักรในการทำหน้าที่ของรูปแบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์โดยมีบริบทเป็นเงื่อนไขของการเกิดขึ้น คงอยู่ และล่มสลายของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยได้ให้รายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ อาจจะมีวัตถุประสงค์เดียวหรือหลายวัตถุประสงค์ก็ได้ โดยจะมีขอบเขตกว้างหรือจำกัดก็ได้ ซึ่งหมายความว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมงานทั้งหมดที่องค์กรกำลังดำเนินการอยู่หรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานทั้งหมดก็ได้ ในการตั้งวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น อาจกำหนดออกมาในรูปของเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการหรือผลผลิตที่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ได้และวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นนี้จะเป็เป้าหมายในการออกแบบกลไกการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

2) กลไกของรูปแบบ เป็นองค์ประกอบของระบบงานที่มีความเป็นอิสระจากกันและกัน แต่ทำงานสัมพันธ์กันและพึ่งพาอาศัยกันในการทำงานตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ซึ่งเปรียบเสมือนการทำงานของเครื่องยนต์ที่ออกแบบไว้ เพื่อให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ทำงานหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างเครื่องยนต์ อย่างไรก็ตาม การออกแบบรูปแบบไม่ว่าจะเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมงานทั้งระบบขององค์กรหรืองานบางส่วนขององค์กรก็ตาม ผู้ออกแบบไม่สามารถที่จะ

ออกแบบองค์ประกอบย่อยของระบบนั้น ๆ ได้ทั้งหมด เพราะจะมีรายละเอียดและความสลับซับซ้อนมากขึ้นไป ดังนั้น การออกแบบรูปแบบจึงกำหนดเฉพาะองค์ประกอบสำคัญของระบบนั้น ๆ เท่านั้น โดยมีสมมติฐานว่า หากองค์ประกอบเหล่านั้นทำหน้าที่ตามที่ออกแบบไว้แล้ว การดำเนินงานขององค์กรจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ค่อนข้างจะแน่นอน

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการของการศึกษา ต่อเนื่อง 2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 4) โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง 5) หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง 6) วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 7) สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง 8) การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ 9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กัสนานันท์ (2550) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

Brown & Moberg (1980) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ สรุปว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม 2) เทคโนโลยี 3) โครงสร้าง 4) กระบวนการจัดการ และ 5) การตัดสินใจสั่งการ

Ivancevich (1989) ได้กล่าวเอาไว้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบเชิงระบบ จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งผ่านเข้าไปในกระบวนการซึ่งจะก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นและให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอกด้วย

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะอธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจและสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์นำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างและสาระสำคัญ 4) กระบวนการ 5) การนำรูปแบบไปใช้ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

2.4.3 การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

บุญส่ง หาญพานิช (2546) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติความรู้ องค์ความรู้ และการบริหารจัดการศึกษาของไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ โครงสร้างพื้นฐานของการบริหารจัดการความรู้ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อธิการบดี และการสอบถามผู้บริหารระดับผู้อำนวยการขึ้นไป 2) การจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยนำผลสรุปจากการวิเคราะห์สาระจากการสัมภาษณ์อธิการบดีและจากการ

วิเคราะห์แบบสอบถาม นำมาสรุปเป็นข้อค้นพบเพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างร่างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ ในสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้น จึงปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ การปฏิรูปการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 5) การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ (2547) ได้ทำวิจัย เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของคณบดี” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ 3) การศึกษาและประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4) การพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี 5) การตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ 6) การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี

อัมพร พงษ์กัสนนันท์ (2550) ได้ทำวิจัย เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างรูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Techniques) และ 2) การประเมินรูปแบบประกอบด้วย การประเมินรูปแบบเพื่อศึกษา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ ไปปฏิบัติในสถานศึกษา และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนารูปแบบจากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1) ขั้นตอนที่ 1 การสร้าง หรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละ

องค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1.1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

1.2) การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

(1) การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

(2) การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

(3) การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

1.3) การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบอย่างไรก็ตามในงานวิจัยบางเรื่องนอกจากจะศึกษาตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังอาจจะศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

2) ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่ โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นการทดสอบรูปแบบอาจจะทำได้ใน 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1) การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด การประเมิน ที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้งานดำเนินงานของ Stufflebeam et al. ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน (สุวิมล ว่องวานิช, 2549) ดังนี้

1) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2.2) การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป

บุญชม ศรีสะอาด (2553) ได้สรุปว่า กระบวนการวิจัยการพัฒนารูปแบบโดยได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

Eisner (1976) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีแนวคิด ดังนี้

1) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจเสมอไปแต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2) รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมิน โดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการศึกษาก็ยินยอมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

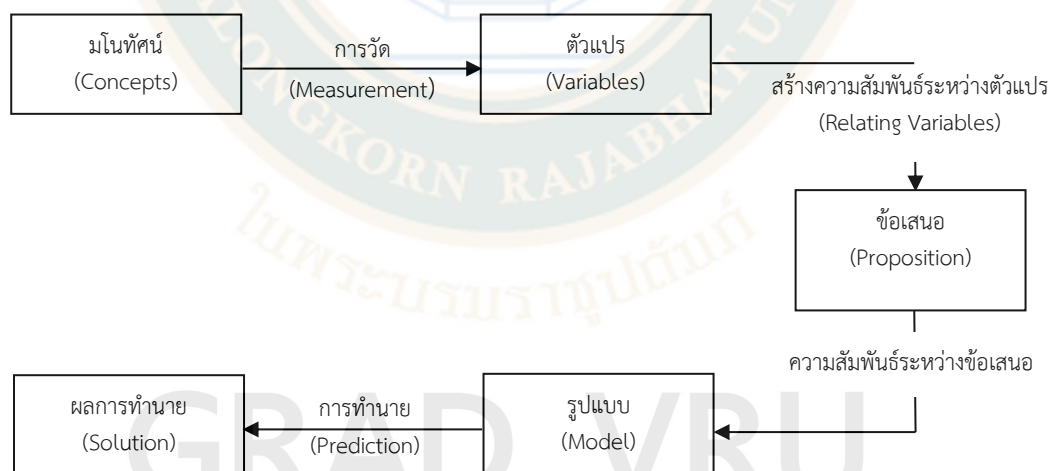
3) รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรม และมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4) รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

2.3) การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

2.4) การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ การทดสอบรูปแบบ โดยการทดลองใช้รูปแบบนี้ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายมีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วนผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

Willer (1986) สรุปว่า การพัฒนารูปแบบโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้าง (Construct) รูปแบบ และ 2) การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีข้อกำหนด 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship) 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) รูปแบบควรระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่อง ที่ศึกษาและเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์หรืออธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย และ 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งจะเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา (Keeves, 1988) ส่วน ฮูเซนและโพสเซลเวท (Husen & Postlethwaite, 1994) ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบที่มีประโยชน์และอยู่ในขอบข่ายการวิจัย มีคุณลักษณะดังนี้ คือ 1. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายของผลที่จะเกิดภายหลังได้ด้วยข้อมูลจากการสังเกตที่น่าเชื่อถือได้ 2. โครงสร้างรูปแบบ ควรจะแสดงให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกลไกเชิงเหตุผลซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องศึกษา รูปแบบนี้สามารถใช้ได้ทั้งในเชิงทำนายและอธิบาย 3. รูปแบบควรจะให้คำอธิบายที่ช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น 4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง ในการสร้างรูปแบบเป็นการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบกำลังนำเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไรและสิ่งที่ได้นั้นจะอธิบายปรากฏการณ์อะไร ตลอดจนนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ ได้บ้าง (Keeves, 1988) ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กระบวนการสร้างรูปแบบตามแนวคิดของ Keeves (1988)

หลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงเชิงเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วง

ต้นของการพัฒนารูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงกลยุทธ์ของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้ว รูปแบบควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย และ 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

การพัฒนารูปแบบนี้ อาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันออกไปแต่โดยทั่วไปจะมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้ 1) การสร้างรูปแบบ (Construct) และ 2) การหาความตรง (Validity) (Willer, 1986) ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินงานอย่างไรนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ ๆ

ภัทรวรรณ นิลแก้ววรวิชัย (2559) การพัฒนารูปแบบมีการดำเนินการเป็นสองขั้นตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบและการหาคุณภาพของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินงานอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ ๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การดำเนินงานกำหนดและศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบเกี่ยวกับหลักการ แนวทาง และวิธีการดำเนินงานจากสมมติฐานโดยยึดตามแนวทางการพัฒนาของรูปแบบ โดยองค์ประกอบของรูปแบบมีความสัมพันธ์ตามหลักการ โดยหลังจากพัฒนารูปแบบแล้วนำรูปแบบที่สร้างไปตรวจสอบกับปรากฏการณ์ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำลังศึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบว่ามีคุณภาพเพียงใด

การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

ในการพัฒนารูปแบบเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ จึงต้องนำรูปแบบไปทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ (ในขั้นนี้บางครั้งจึงใช้คำว่า การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบและอิทธิพลหรือความสำคัญของกลุ่มองค์ประกอบหรือกลุ่มตัวแปรในรูปแบบผู้วิจัยอาจปรับปรุงแบบใหม่โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่า มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบของตน ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีนักการศึกษาได้ศึกษาไว้ ดังนี้

Eisner (1976) ได้เสนอแนวทางการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณโดยเชื่อว่าการรับรู้เท่านั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวความคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้มีได้เน้นผลสัมฤทธิ์หรือเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบ การประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบตอบสนอง (Responsive Model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Model) แต่อย่างไรอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ

เข้าด้วยกันตามวิจักษณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ที่มีความละเอียดลึกซึ้งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง

3. เป็นรูปแบบที่ใช้บุคคลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือการประเมินโดยให้ความเชื่อถือถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีคุณยพิพินิจดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมรับความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัย และตามความถนัดของแต่ละบุคคล นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูลและวิธีการนำเสนอ

Keeves (1988) ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship) รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วยและรูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

2.5 แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ

2.5.1 ความสำคัญของวิธีการเชิงระบบ

ทฤษฎีระบบ (System Theory) เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1950 เริ่มจาก นักชีววิทยาชาวออสเตรเลีย นำมาใช้อธิบายความหมายของระบบต่าง ๆ ในระบบกายภาพ ชีวภาพ และระบบสังคม เขามีความเห็นว่า องค์กรเปลี่ยนแปลงได้ เป็นระบบมีความ เกี่ยวพันกันหลายด้าน มีหลายระดับ และได้ให้ทัศนะถึงระบบไว้ว่า ระบบ คือ กลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นระบบน่าจะหมายถึงส่วนต่างที่ต้องพึ่งพาอาศัยต่อกันกลุ่มหนึ่งซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะกระทำหน้าที่บางประการ เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ (วิเชียรวิทยาอุดม, 2548) โดย David Easton (1965) และ Thomas (1976) เป็นนักวิชาการที่มุมมององค์กรว่าเป็นองค์กรระบบเปิดที่ทำงานสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมระบบย่อยจะต้องทำงานสัมพันธ์กัน และเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานขององค์กรจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กร (วันชัย มีชาติ, 2550)

คำว่า “ระบบ” เป็นกลุ่มองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร (ธร สุนทรายุทธ, 2534) ทัศนะเกี่ยวกับระบบได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารจะต้องเผชิญกับ

สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน และคลุมเครือ ผู้บริหารไม่อาจจะควบคุมปัจจัยการผลิตทุกอย่างได้อย่างเต็มที่ ตามข้อเสนอแนะของทฤษฎีสมัยเดิม จึงมีความสำคัญที่จะต้องรับรู้และกำหนดความสัมพันธ์ด้านสภาพแวดล้อมและการออกแบบระบบย่อยภายใน หน้าที่หลักของผู้บริหารอย่างหนึ่ง คือ การพัฒนาความสอดคล้องระหว่างองค์กรและสภาพแวดล้อมขององค์กร และการออกแบบระบบย่อยภายในที่ทำให้เป้าหมายประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและให้ความพอใจกับพนักงาน แนวความคิดระบบจะให้

วิธีการเชิงระบบหรือเทคนิคเชิงระบบ (System Approach) เป็นการกำหนดวิธีการโดยนำเอาความรู้เรื่องระบบเข้ามาเป็นกรอบช่วยในการค้นหาปัญหา กำหนดวิธี และนำแนวทางความคิดเชิงระบบช่วยในการตัดสินใจในการพัฒนาและแก้ปัญหา โดยมีนักวิชาการเสนอความหมายไว้ ดังนี้

Hicks (1972); Semprevivo, (1976) และ Kindred, (1980) กล่าวว่า ระบบ คือ การรวมตัวของสิ่งหลายสิ่ง เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยแต่ละสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือขึ้นต่อกันและกัน หรือมีผลกระทบต่อกันและกัน เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

Schoderbek, Schoderbek and Kefalas (1990) เสนอว่าการแก้ปัญหาในปัจจุบันจำเป็นต้องมองที่ระบบมากกว่าพิจารณารายละเอียดของแต่ละปัญหา ดังนั้นจึงมองปัญหาโดยรวมหรือที่เรียกว่า Systems View or Systems Approach และได้ขยายความว่า วิธีการเชิงระบบ (Systems Approach) มีความแตกต่างกับวิธีการเชิงวิเคราะห์ (Analytical Approach) ตรงที่วิธีการเชิงระบบเป็นกระบวนการแยกแยะจากส่วนรวมทั้งหมด ออกเป็นส่วน ๆ ที่เล็กกว่าเพื่อให้เข้าใจการทำหน้าที่ของส่วนร่วม วิธีการเชิงระบบอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีระบบทั่วไปซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการรวมเอาแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ มารวมกันเข้าเพื่อการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

Robbins, Bergman, Stagg, and Coulter (2006) ได้ให้นิยามของ ระบบ คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์ซึ่งกัน ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติให้เป็นเอกภาพหรือบรรลุวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า วิธีการเชิงระบบเป็น วิธีการที่เป็นรูปแบบ ซึ่งแสดงให้เห็นวิธีการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมองแบบองค์รวม โดยองค์ประกอบในการทำงานที่มีรายละเอียดเกี่ยวข้องและร่วมกันในการแก้ปัญหาและพัฒนา

2.5.2 วิธีการเชิงระบบ

วิธีการเชิงระบบมีขั้นตอนที่สำคัญในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารและการแก้ปัญหา ขั้นตอนวิธีการเชิงระบบของนักการศึกษา 3 ท่าน ที่น่าสนใจ คือ โอเปียน, อุทัย บุญประเสริฐ และเฮนรี่ เลมาน ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการเชิงระบบ กล่าวคือ โอเปียน จากมหาวิทยาลัยอีสเทอร์นวอชิงตัน ได้ระบุไว้ในหนังสือ Management Information Systems : A Managerial and User Perspective ถึงวิธีการเชิงระบบกับการแก้ปัญหา โดยมี 3 องค์ประกอบ กิจกรรมสำคัญ 7 ประการ คือ 1. ทำความเข้าใจปัญหา 2) ระบุปัญหา/โอกาสในเชิงบริบทของระบบ 3) รวบรวมข้อมูลเพื่ออธิบายปัญหาและโอกาส 4) พัฒนาทางเลือก 5) ระบุทางเลือก/ทางเลือกในการแก้ปัญหา 6) ประเมินในแต่ละทางเลือก 7) ปฏิบัติการแก้ปัญหา 8) เลือกทางเลือกที่ดีที่สุด 9) ปฏิบัติการตามทางเลือกที่เลือกไว้ 10) ประเมินความสำเร็จของการปฏิบัติตามทางเลือก

วิธีการหรือเทคนิคเชิงระบบ เป็นการทำงานจากสภาพที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่ต้องการของงานนั้นทั้งระบบ โดยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ในเทคนิคเชิงระบบ ได้แก่ 1) กำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขและ

ความต้องการในการพัฒนาระบบให้ชัดเจน 2) กำหนดวัตถุประสงค์ย่อยที่สัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์รวมของระบบใหญ่ทั้งระบบ เพื่อสร้างกรอบหรือขอบเขตในการทำงาน 3) ศึกษาถึงสิ่งแวดล้อมหรือข้อจำกัดในการทำงานของระบบและทรัพยากรที่หามาได้ 4) สร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือวิธีการในการพัฒนา 5) ตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสม ด้วยวิธีการที่มีเหตุผลเป็นระบบ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 6) ทดลองปฏิบัติทางเลือกที่ได้ตัดสินใจเลือกไว้ 7) ประเมินผลการทดลองหรือผลการทดสอบ 8) เก็บรวบรวมข้อมูลป้อนกลับอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงระบบนั้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และ 9) ดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของระบบปกติ

วันทนี้อย่างดี, พรทิพย์ วีระสวัสดิ์ และธิดา พาหอม (2553) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการจัดระบบงาน ดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร 3) การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3.1 แผนภูมิต่าง ๆ 3.2 แผนผังการจัดองค์กร 3.3 คู่มือการปฏิบัติงาน 3.4 เอกสารของกิจการ 3.5 การสังเกตงาน 3.6 จากการสนทนากับผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 4) การวิเคราะห์จัดระบบและปรับปรุงงาน

2.5.3 การประยุกต์ใช้วิธีการเชิงระบบ

การประยุกต์ใช้วิธีการเชิงระบบในภาพรวมนั้น อุทัย บุญประเสริฐ ได้สรุปขั้นตอนสำคัญ ๆ ไว้ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. จะต้องทราบปัญหาที่จะต้องแก้ไขให้แน่ชัด ว่าเป็นปัญหาของระบบนั้นที่แท้จริง (Need Identification and Objective Setting)
2. คิดหาวิธีการหรือแนวทางเลือก (Alternative) ในการแก้ไขอันเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ระบบและทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของระบบ ตลอดจนข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีต่อการทำงานของระบบ
3. เลือกวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่พิจารณาว่าเหมาะสมที่สุด ดีที่สุด และนำออกปฏิบัติ (Designing and Implementing)
4. ประเมินผลการปฏิบัติ (Evaluation) เพื่อทราบผล และเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับ
5. รับข้อมูลป้อนกลับและปรับระบบต่อไป (Feedback and Modification) วิธีการเชิงระบบนั้น หากพิจารณาในด้านประโยชน์ที่นำมาใช้งานด้านต่าง ๆ แล้วจะพบว่า เหมาะกับปัญหาที่มีความซับซ้อนและลึกซึ้ง เพราะจะทำให้มองงานนั้นทั้งภาพรวมและส่วนปลีกย่อยอย่างทั่วถึงสัมพันธ์กัน เราสามารถนำแนวคิดของวิธีการเชิงระบบไปประยุกต์กับการบริหารจัดการในองค์กรประเภทต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยยึดสาระสำคัญและขั้นตอนการดำเนินงานของวิธีการเชิงระบบเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวมาข้างต้นของนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวไว้หลายท่าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่าวิธีการเชิงระบบ เป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การบริหารงานในองค์กรประเภทต่าง ๆ โดยที่พิจารณาการบริหารในลักษณะองค์รวมที่มีเป้าหมาย กระบวนการ ระบบย่อย และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนข่าวสาร เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการบริหาร ประโยชน์จากการใช้วิธีการเชิงระบบ คือ วิธีการนี้จะเป็นการประกันว่าการดำเนินงานจะดำเนินต่อไปตามขั้นตอนที่วางไว้ โดยช่วยให้การทำงานตามระบบบรรลุตามเป้าหมาย โดยใช้เวลาดำเนินการและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด แนวคิดวิธีการเชิงระบบเป็นอีก

แนวทางหนึ่งที่จะมีบทบาทในการสร้างสรรค์งานและแก้ปัญหาในองค์กรได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีระบบ (System Theory) ประกอบด้วย 4 ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน คือ (วิทยา ด้านธารงกุล, 2546) 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการแปรสภาพในการจัดการ (Transformation Process) 3) ผลผลิต (Product) และ 4) การป้อนกลับ (Feedback)

2.6 ประสิทธิภาพของโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) เสนอว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผล เป็นโรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการจัดการศึกษา ได้บรรลุตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กำหนดไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการจัดการกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

ศิริวรรณ หวลกระสินธุ์ (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ครูที่ปฏิบัติการสอน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล ผลจากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันโดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากและภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับประสิทธิผล โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ผลจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กจะดำเนินการได้ดีถ้าได้ดำเนินการตามขั้นตอน 8 ขั้นตอน คือ

- 1) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2) โรงเรียนได้มีโอกาสในการสรรหาครูด้วยตนเอง
- 3) เน้นหลักสูตรเกี่ยวกับการเตรียมตัวครูและเตรียมการเรียนการสอน
- 4) เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาที่หลากหลาย
- 5) จัดตารางการเรียนแบบยืดหยุ่นตามกิจกรรมการสอน
- 6) ครูจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงเป้าหมายของโรงเรียน
- 7) ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียน
- 8) การวัดและประเมินผลดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับตัวนักเรียน

Caldwell and Spinks (1990, อ้างใน ดำรงค์ศักดิ์ สุดแสนห์, 2551) ได้สรุปให้ทราบว่า ลักษณะโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ประกอบไปด้วย 4 เรื่องใหญ่คือ

1. เน้นเรื่องการเรียนการสอน โดยผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำทางการศึกษา

2. ความสามารถได้รับการตรวจสอบได้ทั้งจากท้องถิ่น จากรัฐหรือจากส่วนกลางทั้งนี้นอกจากโรงเรียนจะต้องบริหารภายใต้กรอบของท้องถิ่น ของรัฐ หรือของส่วนกลาง หรืออาจอยู่ในรูปของกฎระเบียบ นโยบาย หรือการจัดลำดับความสำคัญ

3. การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

4. การมีแผนงานที่พัฒนาในวิชาชีพเนื่องจากการบริหารแบบกระจายอำนาจต้องการให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียน การกำหนดนโยบาย การจัดลำดับความสำคัญ การจัดสรรทรัพยากร กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลที่เหมาะสม

Mott (1972, quoted in Hoy and Miskel, 2001) ได้สร้างตัวแบบเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลขององค์กร โดยการรวมเอาผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) ปริมาณของผลผลิต 2) คุณภาพของผลผลิต 3) ประสิทธิภาพ 4) ความสามารถในการปรับตัว และ 5) ความยืดหยุ่น ซึ่ง Mott ได้ให้เหตุผลว่าเกณฑ์ทั้ง 5 เหล่านี้เป็นตัวกำหนดความสามารถขององค์กรในการระดมพลังสำหรับปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและการปรับเปลี่ยนโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้นก่อให้เกิด เจตคติในทางบวกของนักเรียนที่มากกว่า ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่า และสามารถแก้ปัญหาภายในได้ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้ยึดรูปแบบที่เน้นเป้าหมายและระบบทรัพยากร

Cheng (1996) ได้เสนอตัวแบบประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งปรับปรุงจากตัวแบบของ Cameron (1984) จำนวน 8 ตัวแบบ ดังนี้

1. ตัวแบบเป้าหมาย ซึ่งได้นิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนที่สามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกข้อ เงื่อนไขของการประเมินอยู่ที่โรงเรียนต้องมีเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ซึ่งในทางปฏิบัติจริงอาจเกิดความยุ่งยากหากกำหนดเป้าหมายไม่ชัดเจน เพราะโรงเรียนหรือผู้ปกครองอาจกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนไม่ตรงกัน เช่น โรงเรียนเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในขณะที่ผู้ปกครองอาจต้องการให้นับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น ดังนั้น โรงเรียนจึงควรให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับและเป็นที่ยอมรับกันของทุกฝ่าย สำหรับตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินตามตัวแบบนี้ คือ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด

2. ตัวแบบทรัพยากรปัจจัยป้อน นิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนที่สามารถจัดหาทรัพยากรหรือมีปัจจัยป้อน เช่น นักเรียนที่มีคุณภาพ เงื่อนไขของการประเมินอยู่ที่ต้องแน่ใจว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรในการดำเนินงานกับผลผลิต และโรงเรียนอยู่ในสภาพที่ขาดแคลนทรัพยากร หากโรงเรียนสามารถจัดหาทรัพยากรได้ตามที่ต้องการก็แสดงว่าโรงเรียนประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินคือ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จัดหาได้ แต่จุดอ่อนของตัวแบบนี้ คือ การเน้นทรัพยากรและปัจจัยป้อนมากเกินไปจนไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินงาน

3. ตัวแบบกระบวนการ นิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนที่มีกระบวนการดำเนินงานภายในราบรื่น ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งตัวแบบนี้จะได้ตีถ้ามั่นใจว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรในการดำเนินงานกับผลผลิตจริง ตัวบ่งชี้ที่

ใช้ในการประเมิน คือ ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร วิธีการติดต่อสื่อสารในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการทำงานของทุกฝ่าย

4. ตัวแบบความพึงพอใจ นิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนที่สามารถดำเนินการให้ได้ผลเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะฝ่ายที่รับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน แต่หากผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการที่แตกต่างกันตัวแบบนี้อาจไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้เพราะเป็นการยากสำหรับโรงเรียนที่จะดำเนินงานให้สนองความต้องการหรือเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย ซึ่งตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินคือ ความพึงพอใจของโรงเรียน หรือคณะกรรมการหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. ตัวแบบการดำเนินงานถูกต้องตามหลักการ นิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนที่สามารถแข่งขันในการดำเนินงานในทุกวิถีทางที่จะทำให้โรงเรียนอยู่รอดได้โดยไม่ผิดหลักการเงื่อนไขในการใช้ยู่ที่สภาพความเปลี่ยนแปลงภายนอกที่กดดันให้โรงเรียนต้องดำเนินงานให้ยู่ได้ โดยเฉพาะการแสวงหาทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน ตัวแบบนี้จึงยอมให้โรงเรียนมีการใช้กลไกการตลาดในการบริหารจัดการให้สามารถยู่ได้โดยไม่ต้องยุบเลิกกิจการ และจะใช้ก็ต่อเมื่อมีการประเมินเพื่อนำผลไปใช้ในการตัดสินใจอนาคตของโรงเรียนว่าควรปรับขยาย ดำเนินการต่อ หรือยกเลิก หากดำเนินการไม่ได้ผล ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน คือ ภาพลักษณ์ของโรงเรียน และชื่อเสียงกิตติศัพท์

6. ตัวแบบเน้นการดำเนินงานที่ยังไม่บรรลุผลนิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนที่สามารถดำเนินงานให้ปลอดจากคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์และบอกได้ว่าลักษณะอะไรบ้างที่ไม่ควรปรากฏอยู่ในโรงเรียน เช่น การติดสิ่งเสพติด ของนักเรียนถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ หากโรงเรียนสามารถแสดงผลการดำเนินงาน ไดว่านักเรียนในโรงเรียนปลอดสิ่งเสพติดจริง แสดงว่าโรงเรียนดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน คือสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นปัญหาและจุดอ่อนในสถานศึกษา เป็นต้น

7. ตัวแบบการเรียนรู้ขององค์กรนิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียน ที่สามารถพัฒนาองค์กรให้เกิดการเรียนรู้ได้ สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกกดดันให้โรงเรียนต้องปรับตัว ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน คือ ความตระหนักถึงความต้องการจำเป็นภายนอก การกำกับติดตามการทำงาน การวางแผนพัฒนา และประเมินการทำงาน ต่าง ๆ

8. ตัวแบบการบริหารคุณภาพโดยรวม ได้นิยามประสิทธิผลของโรงเรียนว่าเป็นโรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการโดยรวมซึ่งตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด เงื่อนไขยู่ที่ว่าต้องมีความสอดคล้องของเป้าหมาย หรือความต้องการจำเป็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน คือ ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การบริหารจัดการ กระบวนการทำงาน และผลงาน

Barnhart (2001, อ้างถึงใน ไชยา บัวไชยสิทธิ์, 2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้การจัดการศึกษาล้มเหลวเมื่อจำแนกโรงเรียนเป็น 3 ประเภท คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่อยู่ในชนบท และโรงเรียนที่มีความพร้อมทางทรัพยากรการบริหารโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาจากกรณีตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า

1. การรับทราบสภาพปัญหาด้านการเงินของโรงเรียนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแตกต่างกัน บางกลุ่มรับทราบข้อมูลละเอียด บางกลุ่มรับทราบทั่วไป และบางกลุ่มรับทราบอยู่ในวงจำกัด
  2. ผู้มีส่วนได้เสียของโรงเรียนจะมอบภาระเรื่องงบประมาณว่าเป็นเรื่องของรัฐที่จะต้องรับภาระ
  3. ผู้มีส่วนได้เสียของโรงเรียนจะดำเนินการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนบ้างเฉพาะโรงเรียนของตนเองเท่านั้น
  4. ผู้มีส่วนได้เสียของโรงเรียนรับทราบและตระหนักดีว่าการที่โรงเรียนมีขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะมีความเสี่ยงเรื่องภาระค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า
  5. ผู้มีส่วนได้เสียของโรงเรียน รู้ดีว่าคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กมักจะไม่ดีในเรื่องของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะประสิทธิผลของโรงเรียนผู้วิจัยขอนำแนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนี้
- จากตัวแบบความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับสภาพเงื่อนไขของโรงเรียนว่า ควรใช้ตัวแบบใดในการประเมินโรงเรียนมีอิสระในการกำหนดรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานของตนเอง ขึ้นอยู่กับนโยบายหรือสภาพบริบทของโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวแบบประสิทธิผลของโรงเรียนในทัศนะของ Cheng

ตัวแบบ	มโนทัศน์เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน	เงื่อนไขการใช้ตัวแบบ	ตัวบ่งชี้/สาระหลักการประเมิน
ตัวแบบที่ 1 ตัวแบบเป้าหมาย (Goal Model)	การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด	มีเป้าหมายที่กำหนดชัดเจน เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายสามารถวัดได้ มีทรัพยากร ในการดำเนินงานเพียงพอ	วัตถุประสงค์ของโรงเรียนทั้งหมดที่ระบุไว้
ตัวแบบที่ 2 ตัวแบบทรัพยากร ปัจจัยป้อน (Resource - Input Model)	การได้ทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ ตามที่โรงเรียนต้องการ	มีการระบุชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรและปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานกับผลผลิตภายใต้ข้อ จำกัดด้านทรัพยากร	ทรัพยากรที่โรงเรียนได้รับ คุณลักษณะของนักเรียนที่คัดเลือกไว้ได้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
ตัวแบบที่ 3 ตัวแบบกระบวนการ (Process Model)	กระบวนการภายในราบรื่นและสมบูรณ์	มีการระบุชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกับผลผลิต	ความเป็นผู้นำการติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วม ความร่วมมือกับปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแบบ	มโนทัศน์เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน	เงื่อนไขการใช้ตัวแบบ	ตัวบ่งชี้/สาระหลักการประเมิน
ตัวแบบที่ 4 ตัวแบบความพึงพอใจ (Satisfaction Model)	ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรงกันและจะละเลยไม่ให้ความสำคัญไม่ได้มีการประเมินความอยู่รอดของโรงเรียนต่าง ๆ	ความพึงพอใจของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ประชาสัมพันธ์โรงเรียน การตลาด ภาพลักษณ์ โรงเรียน ชื่อเสียง กิตติศัพท์ การแสดงความรับผิดชอบของโรงเรียนในการดำเนินงานต่อสังคม
ตัวแบบที่ 5 ตัวแบบการดำเนินงานถูกต้องตามหลักการ (Legitimacy Model)	การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านการตลาด เป็นไปอย่างถูกต้องเพื่อให้โรงเรียนอยู่รอดได้		
ตัวแบบที่ 6 ตัวแบบเน้นการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมาย (Ineffectiveness Model)	การที่โรงเรียนปลอดภัย คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์	ยังไม่สามารถระบุตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการดำเนินงานของโรงเรียนได้ชัดเจน แต่มียุทธวิธีในการพัฒนาโรงเรียน	สภาพความขัดแย้งที่เป็นอยู่ข้อบกพร่อง ปัญหาต่าง ๆ จุดอ่อนของโรงเรียน
ตัวแบบที่ 7 ตัวแบบการเรียนรู้ขององค์กร (Organizational Learning Model)	ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ และอุปสรรค	โรงเรียนกำลังมีการปรับเปลี่ยนและจะละเลยต่อสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไม่ได้	การตระหนักถึงความต้องการจำเป็นภายนอกและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นการกำกับติดตามการทำงานภายใน
ตัวแบบที่ 8 ตัวแบบการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management Model)	การบริหารบุคคลภายในและกระบวนการที่จะสนองความต้องการของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	ความต้องการจำเป็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตรงกัน และมีทรัพยากรเทคโนโลยีพร้อมสำหรับการบริหารจัดการทั้งหมด	ความเป็นผู้นำการจัดการ บุคลากร การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารจัดการ การทำงาน ผลงานที่มีคุณภาพ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผลกระทบต่อสังคม

นอกจากนี้ Hoy and Miskel (2001) ได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนตามระบบสังคมแบบเปิด (Open Social - systems) ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพแวดล้อม มนุษย์และทรัพยากรที่สำคัญ ภารกิจและเป้าหมาย วัสดุวิธีการ และเครื่องมือด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเรียนการสอน โครงสร้างโรงเรียน บุคลากร วัฒนธรรมและบรรยากาศ และนโยบายทางการเมือง ส่วนในด้านผลผลิตซึ่งเป็นเป้าหมายขององค์กร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจในงานการขาดงาน การออกกลางคันของนักเรียน และคุณภาพโดยรวม ซึ่งทั้งหมดอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอก และยังสามารถเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการ จัดองค์กรที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนไว้ว่า ต้องพิจารณาจากหลายส่วนโดยได้จำแนกแนวคิดเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพขององค์กรออกเป็น 3 ทัศนะ ดังนี้

1. แนวคิดรูปแบบเน้นการบรรลุเป้าหมาย (Goal Model) แนวคิดเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพขององค์กรแบบดั้งเดิมนั้นมักจะถูกนิยามในลักษณะของระดับของการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายและความสำเร็จตามเป้าหมายเป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดประสิทธิผลขององค์กร โรงเรียนจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อผลลัพธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนสามารถสนองและบรรลุตามเป้าหมาย แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กรตามรูปแบบที่เน้นการบรรลุเป้าหมายประกอบด้วย

1.1 เป้าหมายระดับองค์กรเป็นเป้าหมายที่มีรูปแบบแน่นอนชัดเจนที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับพันธกิจและภารกิจของโรงเรียน

1.2 เป้าหมายระดับปฏิบัติการ เป็นเป้าหมายที่กำหนดภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ได้สะท้อนไปถึงความคาดหวังขององค์กรในอนาคตและการตั้งเป้าหมายขององค์กรนั้นยังมีข้อตกลงเบื้องต้นในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิผล 4 ประการ คือ

- 1) การตั้งเป้าหมายต้องเป็นเป้าหมายที่ได้มาจากผู้มีอำนาจ ในการตัดสินใจขององค์กร
- 2) เป้าหมายที่ตั้งไว้จะต้องครอบคลุมภารกิจในการบริหารองค์กรทั้งหมด
- 3) เป้าหมายจะต้องชัดเจน และมีความเข้าใจตรงกันกับผู้ที่มีส่วนร่วมและที่เกี่ยวข้อง
- 4) เป้าหมายจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (Campbell, 1977; Scott, 1992)

2. แนวคิดรูปแบบที่เน้นทรัพยากรเชิงระบบ (System - resource Model) จากข้อวิจารณ์ของรูปแบบที่เน้นการบรรลุเป้าหมายทำให้มองเห็นว่ารูปแบบประสิทธิผลขององค์กรที่เน้นเป้าหมายยังไม่เพียงพอ รูปแบบที่เน้นทรัพยากรเชิงระบบจึงถูกเสนอเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งเกี่ยวกับแนวคิดประสิทธิผลขององค์กรโดยให้นิยามประสิทธิผลว่าเป็นศักยภาพขององค์กรในการรักษาความได้เปรียบในการถือครองทรัพยากรที่มีค่าในภาวะที่ขาดแคลน และให้ความสนใจต่อศักยภาพขององค์กรในการให้ได้มาซึ่งทรัพยากร นอกจากนี้ยังถือว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นจะเน้นความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ความยั่งยืน และความสามารถในการแสวงหาความได้เปรียบด้านทรัพยากรให้มากที่สุด ดังนั้น เกณฑ์สำหรับการวัดประสิทธิผล คือ ศักยภาพขององค์กรในการถือครองทรัพยากร โดยรูปแบบนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นและหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ (Goodman & Penning, 1977)

- 1) องค์กรเป็นระบบเปิดจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอก
- 2) การพัฒนาปรับปรุงองค์กรทุกระบบมีความสอดคล้องกัน
- 3) องค์กรจะมีการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด
- 4) ความต้องการในการใช้ทรัพยากรขององค์กรทุกขนาดต่างมีความต้องการในการใช้ทรัพยากรที่แตกต่างกัน

ในขณะที่เดียวกันก็มีข้อวิจารณ์เช่นกันว่าการเน้นที่การจัดการทรัพยากรมากเกินไปอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลลัพธ์ ที่คาดหวังหรือการให้ความสำคัญกับปัจจัยป้อนเข้ามาเกินไปจะทำให้ความสำคัญของปัจจัยป้อนออกลดน้อยลง เป็นต้น ขณะเดียวกันต่างก็มีความเห็นพ้องกันว่าแท้ที่จริงแล้วที่ชนะทรัพยากรเชิงระบบนั้น ก็คือที่ชนะเกี่ยวกับการนำเป้าหมายองค์กรไปสู่ระดับปฏิบัติการ (Operative Goals) ในที่ชนะแรกนั่นเอง เป็นที่ชนะที่ต้องมีการจัดการทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงานเช่นกัน ดังนั้นทั้งสองที่ชนะจึงส่งเสริมและขยายความซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งกันและนำบูรณาการเข้าเป็นที่ชนะที่สามได้ (Cameron, 1978, Scott, 1977, Guoted in Hoy & Miskel, 2005)

3. แนวคิดรูปแบบการบูรณาการระบบที่เน้นเป้าหมายและทรัพยากรเชิงระบบ (Integrate Goal and System-resource Model of Effectiveness) Steers (1977) เป็นนักทฤษฎีที่พยายามรวมเอาวิธีการทั้งสองเข้าด้วยกัน เป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมโดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรเป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติแต่แนวคิดที่เน้นระบบทรัพยากรนั้นเห็นว่าเป้าหมายจะเป็นสิ่งที่หลากหลายเปลี่ยนแปลงไม่คงที่และจะเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาอันสั้น ยิ่งกว่านั้นการบรรลุเป้าหมายระยะสั้น บางเป้าหมายแสดงถึงพื้นฐานใหม่เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายอื่นที่ตามมา

จากที่ชนะดังกล่าว (Hoy and Miskel, 2005) ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นมาชุดหนึ่ง โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1. หลักการเรื่องเวลา ซึ่งเห็นว่าควรให้มีการประเมินความมีประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
2. หลักการเรื่องความหลากหลายขององค์ประกอบในการประเมิน โดยให้ประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและ
3. หลักการเรื่องความหลากหลายของเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความเป็นระบบ กล่าวคือ จะต้องประเมินจากเกณฑ์ที่แสดงถึงประสิทธิภาพขององค์กร 3 ด้าน ที่มีความสัมพันธ์กันได้แก่
  - 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทรัพยากรด้านการเงิน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพ ความพร้อมของนักเรียน ศักยภาพของครู ทรัพยากร ด้านเทคโนโลยี การสนับสนุนของผู้ปกครอง นโยบายและมาตรฐาน
  - 2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วมและปรองดองบรรยากาศระดับการจูงใจ โรงเรียนและห้องเรียน การจัดองค์กร คุณภาพหลักสูตร คุณภาพการเรียนการสอน เวลาเรียน คุณภาพของภาวะผู้นำ

3) ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความพึงพอใจในงาน ระดับการขาดงานของครูและบุคลากร อัตราการออกกลางคัน และคุณภาพของการปฏิบัติงาน ดังภาพที่ 6

ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	กระบวนการ (Procedure)	ผลลัพธ์ (Outcomes)
เกณฑ์ประสิทธิผล 1. ทรัพยากรด้านการเงิน 2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพ 3. ความพร้อมของนักเรียน 4. ศักยภาพของครู 5. ทรัพยากรด้าน เทคโนโลยี 6. การสนับสนุนของผู้ปกครอง 7. นโยบายและมาตรฐาน มุมมองเพิ่มเติม เวลา องค์ประกอบ	เกณฑ์ประสิทธิผล 1. ความกลมกลืนและวิสัยทัศน์ 2. คุณภาพการเรียนการสอน 3. ระดับการจูงใจ 4. โรงเรียนและห้องเรียน 5. การจัดองค์กร 6. คุณภาพของหลักสูตร 7. เวลาเรียน 8. คุณภาพของภาวะผู้นำ มุมมองเพิ่มเติม เวลา องค์ประกอบ	เกณฑ์ประสิทธิผล 1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 2. คุณภาพของการปฏิบัติงาน 3. ระดับของการขาดงาน 4. อัตราการออกกลางคัน 5. ความพึงพอใจในงาน มุมมองเพิ่มเติม เวลา องค์ประกอบ

ภาพที่ 6 ตัวแบบบูรณาการความมีประสิทธิภาพโรงเรียน (Hoy and Miskel, 2001)

การประเมินประสิทธิผลโรงเรียน

Hoy and Miskel (2001) ได้กล่าวถึงการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนใน 3 องค์ประกอบ คือ

1.1 การประเมินประสิทธิผลในแง่เป้าหมาย เป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีประสิทธิผลหรือไม่ โดยใช้เป้าหมายองค์กรเป็นเกณฑ์ โดยใช้หลักเกณฑ์อันใดอันหนึ่งในการประเมิน เช่น วัดความสำเร็จจากความสามารถในด้านการผลิต วัดความสำเร็จจากผลกำไร เป็นต้น

1.2 การประเมินประสิทธิผลในแง่ของระบบ - ทรัพยากร เป็นการประเมินประสิทธิผลขององค์กรโดยอาศัยแนวคิดที่ว่าองค์กรเป็นระบบเปิด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการแลกเปลี่ยนและแข่งขันกัน จึงประเมินโดยพิจารณาความสามารถขององค์กรในการแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องการ อันจะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรซึ่งเป็นการเน้นที่ปัจจัยป้อนเข้ามากกว่าผลผลิต

1.3 การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายเกณฑ์ เป็นการวัดประสิทธิผลขององค์กรโดยใช้เกณฑ์หลายอย่างในการวัดประเมินผล ซึ่งพิจารณาตัวแปรหลักที่อาจมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร

และพยายามแสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ผู้ให้แนวคิดในการประเมินประสิทธิผลองค์กรโดยวิธีนี้ได้แก่

1.3.1 Parson (1964, Quoted in Hoy and Miskel, 2001) เสนอแนวคิดในการวัดประสิทธิผลขององค์กรไว้ดังนี้ คือ

- 1) การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
- 2) การบรรลุเป้าหมาย
- 3) การบูรณาการ
- 4) การคงไว้ซึ่งระบบค่านิยม

1.3.2 Mott (1972, Quoted in Hoy and Miskel, 2001) ได้กล่าวถึงประสิทธิผลของโรงเรียนในแง่ของความสามารถ 4 ประการดังนี้ คือ

- 1) ปริมาณและคุณภาพของผลผลิต
- 2) ประสิทธิภาพ
- 3) ความสามารถในการปรับตัว
- 4) ความสามารถในการยืดหยุ่น

1.3.3 Hoy and Miskel (2001) เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิผลขององค์กรโดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ คือ

- 1) ความสามารถในการปรับเปลี่ยน
- 2) การบรรลุเป้าหมาย
- 3) ความพึงพอใจในการทำงาน
- 4) ความสนใจในชีวิต

1.3.4 Sergiovanni (2001) เสนอแนวคิดโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีลักษณะดังนี้

- 1) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) มีแผนงานทางวิชาการที่ดี
- 3) จัดการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
- 4) มีบรรยากาศโรงเรียนในทางบวก
- 5) ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกับแบบเป็นกลุ่ม
- 6) มีการพัฒนาบุคลากร
- 7) ใช้ภาวะผู้นำแบบ มีส่วนร่วม
- 8) ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
- 9) ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

สำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดในเรื่องของเครือข่ายโรงเรียน คือ โรงเรียนที่มีเป้าหมายร่วมกันอุดมการณ์ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้การที่จะทำให้บุคคลในองค์กรมีการทำงานร่วมกันได้จะต้องอาศัยโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ การประสานงาน การแบ่งงาน การติดต่อสื่อสาร การปรับตัวให้เข้ากับระบบภายนอกและภายในแต่ละระบบจะมีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ระบบโครงสร้างทางสังคม และโครงสร้างทางวัฒนธรรมในองค์กร เมื่อระหว่างโรงเรียนสามารถสร้างระบบค่านิยมและการรักษาวัฒนธรรมในเครือข่ายโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

ดี โดยมีบุคลากรทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบตนเองได้แล้ว ย่อมแสดงถึงประสิทธิผลของเครือข่ายโรงเรียนที่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา 4.0

เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนแปลงตามนโยบาย "ประเทศไทย 4.0" หรือ "Thailand 4.0" ก็คงเปรียบได้กับเข็มทิศขนาดใหญ่ที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจาก 3 ก้นดักที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งก้นดักรายได้ปานกลาง ก้นดักความเหลื่อมล้ำ และก้นดักความไม่สมดุลในการพัฒนาเพราะถ้าผ่านทั้งสามก้นดักนี้ไปได้ จากที่เคยเป็น "ประเทศกำลังพัฒนา" ประเทศไทยก็จะเปลี่ยนสถานะกลายเป็น "ประเทศพัฒนาแล้ว" เทียบเท่าประเทศอื่น ๆ ในแผนที่โลกได้อย่างสมภาคภูมิเข็มทิศขนาดใหญ่นี้จะนำพาประเทศไทยไปในทิศทางไหน ประเทศไทย 4.0 ไม่ใช่เรื่องของรัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียวเพราะคนสำคัญที่จะนำพาประเทศไทยให้เดินไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนมากกว่าก็คือ "คนไทย" ทุก ๆ คน ดังนั้นการพัฒนา "คนไทยทุกคน" จึงเป็นเรื่องสำคัญเรื่องแรก ๆ ของนโยบายประเทศไทย 4.0 เปรียบเหมือนขั้นตอนการเตรียมเมล็ดพันธุ์ชุดใหม่ให้พร้อมก่อนนำลงดินและเลี้ยงดูให้เติบโตเป็นไม้ใหญ่ที่แข็งแรงสมบูรณ์เป้าหมายการพัฒนาประเทศไทย 4.0 คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยทุกกลุ่มให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มคนที่ยังต้องการเติมเต็มศักยภาพ ผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่กำลังประสบกับปัญหาความยากจนอย่างมาก ดังนั้นภารกิจสำคัญคือจะต้องทำให้คนในกลุ่มนี้มี "โอกาสทางสังคม" (Social Mobility) โดยเน้นการป้องกันความเสี่ยงให้พวกเขาหลุดพ้นกับดักความยากจน ด้วยการสร้างแต้มต่อและสร้างโอกาส พร้อม ๆ กับการเสริมสร้างศักยภาพไปที่ตัวบุคคล ครอบครัว และชุมชน (สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2560) การเสริมสร้างศักยภาพตัวบุคคลนั้น การศึกษามีบทบาทสำคัญสูง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พล. อ.ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงแนวทางขับเคลื่อนการศึกษาไทยสำหรับ Thailand 4.0 ในการบรรยายพิเศษ เรื่อง "ประเทศไทยกับการก้าวไกลทางการศึกษา" ในการประชุมวิชาการเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลาง เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมศึกษา ประจำปี 2559 เมื่อวันศุกร์ที่ 19 สิงหาคม 2559 ห้องประชุมมงกุฎเกล้าเวช ในโอกาสครบรอบ 53 ปี การก่อตั้งวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สรุปว่า "การขับเคลื่อนบริบทคนไทยไปสู่ยุค Thailand 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลว่า หากย้อนมองไปในอดีต ยุค 1.0 คือการเกษตรกรรม, 2.0 คืออุตสาหกรรมเบา, 3.0 คืออุตสาหกรรมหนัก, 4.0 คือ นวัตกรรม ดังนั้นการขับเคลื่อนบริบทของภาครัฐเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ทุกกระทรวงจำเป็นต้องรู้ตัวเองว่าทำไมต้องเปลี่ยนแปลง (Change) และปรับตัว ภาคการศึกษาที่เช่นเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการต้องมีแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อรองรับการเป็น Thailand 4.0 ที่ชัดเจน โดยเริ่มจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ต้องสร้าง School 4.0 ตั้งแต่อนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ต้องสร้าง University 4.0 ตั้งแต่ปริญญาตรี - ปริญญาเอก สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ต้องสร้าง Vocation 4.0 ในระดับ ปวช. - ปวส. การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ก็ต้องช่วยพัฒนานวัตกรรมและทักษะอาชีพให้เกิดขึ้นแก่

นักเรียน กศน. ด้วย จากเจตนารมณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งให้เห็นว่าภาคการศึกษาทุกระดับทั้งในระบบและนอกระบบ ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยต้องปฏิรูปตนเองเพื่อรองรับการเป็น Thailand 4.0 แต่สิ่งที่ทุกฝ่ายควรจะทำคือความเข้าใจและช่วยกันดำเนินการคือในแต่ละระดับควรกำหนดรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาของตนเองอย่างไรเพื่อให้ตรงกับเป้าหมายที่แท้จริงของประเทศไทย 4.0 ซึ่งตัวอย่างกิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาของไทย 2 แห่งที่เป็นรูปธรรม คือ Chula Engineering Education 4.0 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ "วไลยอลงกรณ์ โมเดล" จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดย คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างนิสัยให้เป็นนวัตกรรมเพื่อไปสร้างนวัตกรรม ในขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ ได้เริ่มประกาศตนเองโดยใช้ "วไลยอลงกรณ์โมเดล" เป็นแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษา 4.0 (ไพฑูริย์ สีนลาร์รัตน์ และคณะ, 2562)

พรชัย เจตมาจน และคณะ (2560) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไทย 4.0 คือ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตัวเองโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสืบค้นองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลายและกว้างขวางมีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นนวัตกรรม สร้างนวัตกรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคม

ไพฑูริย์ สีนลาร์รัตน์ และคณะ (2562) ได้ให้ความหมายของการศึกษา 4.0 ไว้ว่า การศึกษา 4.0 หมายถึงการศึกษาที่สามารถหรือพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถสร้างผลผลิตให้ขึ้นมาใหม่ให้ได้ และเป็นผลผลิตที่สะท้อนความคิดใหม่ ระบบใหม่ การกระทำใหม่ ปรากฏชัดเจนอย่างที่เรียกว่านวัตกรรม (Innovation) นั่นเอง

นอกจากนี้การศึกษายุค 4.0 เป็นการเรียน การสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุก หนแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนา นวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงห่างไกลในหลาย ๆ มิติ เช่น ไม่เคยสอนให้ผู้เรียนได้คิดเองทำเอง ส่วนใหญ่ยังคง สอนให้ทำโจทย์แบบเดิม ๆ อีกอย่างคือผู้เรียนเริ่มไม่รู้จัก สังคมส่วนใหญ่ใช้เวลาในโลกออนไลน์ไปกับเกมส์ การช้อปปิ้ง การแชท เฟสบุ๊ก ไลน์และอินสตาแกรม ส่วนใหญ่เป็นสังคมมายา ซึ่งเทคโนโลยีไม่ได้ผิดแต่เหรียญ มีสองด้าน เทคโนโลยีก็เช่นกัน จะนำไปใช้ในด้านใดให้เกิด ประโยชน์ เป็นความยากและท้าทายของผู้ที่ต้องทำหน้าที่ สอนในยุคนี้เพราะการเรียนการสอนในยุค 4.0 ต้องปล่อย ให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปล่อยให้กล้าคิดและกล้าที่จะผิด แต่ทั้งหมดก็ยังคงต้องอยู่ใน กรอบที่สังคมต้องการหรือยอมรับได้ ไม่ใช่ว่าเก่งจริงคิด อะไรใหม่ ๆ ได้เสมอและมีความคิดสร้างสรรค์แต่ไม่เป็นที่ ยอมรับของสังคมซึ่งปัจจัยหลักของการใช้เทคโนโลยีที่เกิด ความคุ้มค่า ได้แก่ 1) การใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) เครื่องมือสำคัญสำหรับการค้นหาความรู้เป็นแหล่งข้อมูลที่ สำคัญ 2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นพรสวรรค์ หลักสูตรการเรียนการสอนควรที่จะเปิด โอกาสให้ผู้เรียนกล้าที่จะคิดนอกกรอบหรือต่อยอดจากตำรา เรียนและ 3) การปฏิสัมพันธ์กับสังคม (Society Interaction) เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการ ของสังคมและทำงานร่วมกันในสังคมได้ควรมีกิจกรรมที่ สนับสนุนการทำงานแบบเป็นกลุ่มหรือทีม แหล่งเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนครู คือผู้สนับสนุน และเป็นแหล่งเรียนรู้ ของผู้เรียนด้วยพร้อมกันไป ไม่ใช่เพียงแค่

ลอกเลียนคนอื่นมาเท่านั้น ในขณะที่รู้จักคิดสร้างสรรค์ สำหรับการคิดนวัตกรรม (Innovation Thinking) เป็นการคิดที่สร้างผลผลิตที่มีความใหม่ ไม่ซ้ำแบบใครและมีความเป็นเชิงบวก และการคิดรับผิดชอบ (Responsible Thinking) ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำในทุกขั้นตอน ตลอดจนรับผิดชอบต่อผลผลิตที่สร้างขึ้นโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วย

สรุปว่า การศึกษาไทย 4.0 คือ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตัวเองโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสืบค้นองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลายและกว้างขวาง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นนวัตกรรม สร้างนวัตกรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคม

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า 1) รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักและ 33 องค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1 คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของเครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วย แกนนำ/ผู้นำเครือข่าย สมาชิกเครือข่าย บทบาทหน้าที่/ภาระหน้าที่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน องค์ประกอบหลักที่ 2 คือ ขอบข่ายและภารกิจงานด้านวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การจัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา องค์ประกอบหลักที่ 3 คือ กระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่าย ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัญหา การระบุจุดหมายหรือเป้าหมายการจัดทำแผนกลยุทธ์ การประเมินผล และการรายงานผล องค์ประกอบหลักที่ 4 คือ คุณลักษณะที่ดีของแกนนำ ประกอบด้วย มีบุคลิกภาพกระตือรือร้นในการทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความรับผิดชอบ และมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ องค์ประกอบหลักที่ 5 คือ เทคนิควิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปรายการระดมสมองการสัมมนา 2) ผลการประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก และ 33 องค์ประกอบย่อย ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์จริงอยู่ในระดับมากที่สุด มีประโยชน์มากในการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา และมีความเหมาะสมมากในการนำไปปฏิบัติ

ชนบพร วัฒนสุขชัย (2550) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม พบว่า ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการสร้างความร่วมมือตามโอกาส ความร่วมมือส่วนมาก คือ การจัดสัมมนาทางวิชาการ และการจัดอบรมให้กับบุคลากร ความร่วมมือส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ส่วนรูปแบบและกลไกความร่วมมือ คือ

รูปแบบความร่วมมือในการจัดกลุ่มวิชาการและวิชาชีพด้านศิลปศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบของความร่วมมือในระดับสถาบันหรือองค์กรที่เน้นความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีกลุ่มบุคคลทำหน้าที่บริหารองค์กร โดยมีวิธีดำเนินการ คือ 1) การระดมสมองและระดมทุนเพื่อพัฒนางานวิชาการ 2) เผยแพร่ ชี้นำ สร้างความรู้ความเข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้ด้านศิลปศึกษาในการประกอบอาชีพ 3) พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 4) ประสานงานเครือข่ายและขยายเครือข่ายไปยังหน่วยงานอื่นที่ให้การสนับสนุน

พรชัย ทองเจือ (2550) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะ 4 ร. ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ด้าน รู้ นำ ท้น โลก เรียน รู้ ชำนาญ เชี่ยวชาญ ปฏิบัติ รวมถึงสร้างสรรคสังคัม และรักษาความเป็นไทยใฝ่สันติ 2) ศึกษาความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียน การสอนในโรงเรียน 3) พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน 4) ทดลองใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน

ศิริพร ตันตียมาศ (2550) ศึกษาารูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมี ส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับตามน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ (1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน (2) การใช้เทคโนโลยี (3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ (4) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม (5) การติดต่อสื่อสาร (6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (7) องค์กร (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม (8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม 2) ระดับของประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก 3) รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้องเป็นไปได้ และสามารถนำไปเป็นประโยชน์สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขึ้นประสานหน่วยงานองค์กรเครือข่าย 3) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิผลการดำเนินการกิจของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจ การบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิควิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล

มัลลวีร์ รอชโฟล (2554) ศึกษาการพัฒนาโรงเรียนตีประจำตำบลผ่านกระบวนการภาคีเครือข่ายในประเทศไทย พบว่า 1) กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับภาคีเครือข่ายในโรงเรียน

ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ (1) โรงเรียน ต้องรู้จักตนเองและร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนา (2) โรงเรียนจัดทำแผน (3) โรงเรียนสืบเสาะหาภาคีเครือข่ายและวิเคราะห์ (4) โรงเรียนประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย (5) โรงเรียนจัดการประชุมเพื่อจัดทำแผนร่วมกับภาคีเครือข่าย (6) โรงเรียนดำเนินการ และ (7) โรงเรียนรายงานผลกลับสู่ภาคีเครือข่าย 2) แนวทางการพัฒนาภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน นำเสนอใน 3 รูปแบบ ประกอบด้วย (1) รูปแบบเชิงรุก (2) รูปแบบเชิงรับ และ (3) รูปแบบทั้งเชิงรุกและเชิงรับจะรวมถึงองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน แผนกกลยุทธ์ วิสัยทัศน์และพันธกิจ และระบบบริหารจัดการ 3) คู่มือของรูปแบบการพัฒนากระบวนการภาคีเครือข่ายในโรงเรียนตีประจำตำบล เกิดจากความเหมาะสมถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

วิภา ทองหง่า (2554) ศึกษาการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ (1) การประกันคุณภาพการศึกษา (2) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน (3) การนิเทศการศึกษา (4) การแนะแนวการศึกษา (5) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ (6) สื่อการเรียนการสอน 2) ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยที่การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสื่อการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการประกันคุณภาพการศึกษา และมีความสัมพันธ์โดยอ้อมกับการประกันคุณภาพการศึกษาโดยส่งผ่านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และใช้ประโยชน์ได้จริง สอดคล้องกับทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

วรลักษณ์ จันทรผา (2555) ศึกษาการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาที่มีคณะกรรมการสถานศึกษา 9 และ 15 คนมีองค์ประกอบอย่างละ 8 องค์ประกอบ โดยมีองค์ประกอบที่เหมือนกัน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) คุณลักษณะของกรรมการสถานศึกษา (2) คุณลักษณะของผู้บริหาร (3) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม (4) การดำเนินงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา (5) คุณลักษณะครู (6) การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด และองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ได้แก่ (1) การจัดกระบวนการมีส่วนร่วม (2) สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา (3) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชน (4) ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาและผลงานของสถานศึกษา 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน 3) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และถูกต้องครบถ้วน

สมคิด บุญยะโพธิ์ (2555) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นเลิศ พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นเลิศ 6 องค์ประกอบ คือ (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู (3) การวางแผนกลยุทธ์ (4) การบริหารทรัพยากรบุคคล (5) กระบวนการบริหารจัดการ และ (6) ความคาดหวังต่อความสำเร็จของนักเรียน 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นเลิศ เป็นพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน โดยองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านความคาดหวังต่อความสำเร็จของนักเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อองค์ประกอบด้านการวางแผนกลยุทธ์ และองค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารจัดการ 3) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นเลิศ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นเลิศมีความถูกต้อง ครบคลุม เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์

สุนัย วงศ์สุวคันธ (2555) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบความร่วมมือ ได้แก่ ปัญหาการบริหารงานวิชาการและความต้องการร่วมมือในการบริหารงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยโรงเรียนและสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) รูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) หลักการความร่วมมือ 8 ข้อ (2) วัตถุประสงค์ 5 ข้อ (3) โครงสร้างความร่วมมือ 6 ข้อ (4) กิจกรรมความร่วมมือ (5) การติดตามผลความร่วมมือ 5 ข้อ (6) การประเมินผลความร่วมมือ 5 ข้อ และ (7) ตัวชี้วัดความสำเร็จ 6 ข้อ 3) การทดลองใช้รูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการ พบว่าผลความสำเร็จในการดำเนินการความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยระดับของความสำเร็จในการดำเนินการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 4) รูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ไสว อุทุมประเสริฐ (2555) ได้ศึกษา เรื่อง การดำเนินงานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า 1) การดำเนินงานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของประธานศูนย์พัฒนาวิชาการ พบว่า กิจกรรมที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการแข่งขันทักษะความสามารถทางวิชาการของนักเรียน รองลงมา คือ การประชุมวางแผนการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้และ กิจกรรมมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การนิเทศติดตามการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาวิชาการมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติมากที่สุด

คือ การจัดกิจกรรมการแข่งขันทักษะความสามารถทางวิชาการของนักเรียน รองลงมา คือ การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ และที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการวางแผนการดำเนินงานและกำหนดเป้าหมายโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานศึกษานั้น 2) สภาพการดำเนินงานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า โดยรวมมีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยด้านกิจกรรมของเครือข่ายมีการปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความพร้อม ของเครือข่าย และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ตามลำดับ 3) ผลการ วิเคราะห์ข้อมูลจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับความคิดเห็นของประธานศูนย์พัฒนาวิชาการในแต่ละด้าน ที่มีค่าความถี่มากที่สุด คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดงบประมาณให้แก่ศูนย์พัฒนาวิชาการ ด้านกิจกรรมของเครือข่าย คือ การจัดนิทรรศการผลงานด้านวิชาการของศูนย์พัฒนาวิชาการ และ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย คือ ควรมีการตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และนิเทศศูนย์พัฒนา วิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 4) ผลจากการสัมภาษณ์ประธานศูนย์พัฒนาวิชาการและ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาวิชาการเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการปรับปรุงพัฒนา พบว่า ปัญหา ในการดำเนินงาน คือ การขาดแคลนบุคลากรขาดแผนการปฏิบัติการ ขาดการติดต่อสื่อสารและ ประสานงาน และขาดงบประมาณสนับสนุนแนวทางในการปรับปรุงคือควรจัดอัตรากำลังครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้แก่ศูนย์พัฒนาวิชาการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน ควรมีแผนการ ปฏิบัติการที่ชัดเจน ควรมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาวิชาการเพื่ออำนวยความสะดวกในการ ติดต่อสื่อสารและประสานงานกับศูนย์พัฒนาวิชาการ และโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้แก่ศูนย์พัฒนาวิชาการควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน ควรจัดให้มีการ แข่งขันกีฬาร่วมกันและควรจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาวิชาการให้กับ คณะกรรมการ

จรัสศักดิ์ สร้อยคำ (2561) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทาง วิชาการ ของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน พบว่า รูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย 117 ตัวแปร คือ 1) ด้านปัจจัยเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มี 5 องค์ประกอบย่อย 22 ตัวแปร 2) ด้าน กระบวนการขอบเขตและขั้นตอนวิธีการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการมี 6 องค์ประกอบ ย่อย 72 ตัวแปร และ 3) ด้านผลลัพธ์ มี 5 องค์ประกอบย่อย 23 ตัวแปร การพัฒนารูปแบบการ จัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย แบบปรับปรุง 3 รอบ พบว่า รอบที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทาง วิชาการผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยตามเกณฑ์ร้อยละ 80 รอบที่ 2 การพัฒนารูปแบบและรอบที่ 3 การ ตรวจสอบรูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้อง เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโดยรูปแบบการจัดการเครือข่ายความ ร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

ส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม โดยรวมในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปัจจัยเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ด้านผลลัพธ์ และด้านกระบวนการขอบเขตและขั้นตอนวิธีการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ตามลำดับ

2.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Purkey & Smith (1983) พบว่า เพอร์ก็ และสมิธ ได้จัดปัจจัยที่แสดงถึงควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง และกลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย (1) มีการบริหารและภาวะผู้นำ แบบกระจายอำนาจ (2) มีความมั่นคงในการปฏิบัติงานของครู (3) มีหลักสูตรที่ชัดเจนและจัดเป็นระบบ (4) มีการพัฒนาคณะครู (5) มีส่วนร่วมและสนับสนุนจากผู้ปกครอง (6) มีการยอมรับจากนักเรียนอย่างกว้างขวาง 7) มีเวลาเพื่อการเรียนรู้สูงสุด (8) มีการสนับสนุนจากท้องถิ่น 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย (1) มีการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (2) มีความสัมพันธ์แบบสถานศึกษา (3) มีสำนักชุมชน (4) มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน (5) มีระเบียบและวินัย (6) มีความคาดหวังร่วมกันสูง

Mei (1990) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ในปี ค.ศ. 1980-1990 พบว่าการจัดแผนการเรียนเป็นกลุ่มบรรลุเป้าหมาย และความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเป็นไปอย่างน่าพอใจ โดยมีข้อเสนอแนะว่า แนวทางการจัดแผนการเรียนควรมีความชัดเจนควรกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในด้านการจัดองค์กรกลุ่มและระบบสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ของแผนการเรียนให้นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ทำการศึกษาล่วงหน้า

Useem (1994) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนที่มีการปรับใหม่รายงาน การริเริ่มในการจัดเป็นกลุ่มในฟิลาเดนเฟีย ระหว่างโรงเรียนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ต้องการให้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเกิดการประสานร่วมมือกัน และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น 2) พัฒนาร่วมมือกันของครูผู้สอน ในกลุ่ม และ 3) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ใน 4 โรงเรียน ประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ 2 โรงเรียน ในด้านความร่วมมือกันของครูผู้สอนในกลุ่มอยู่ในระดับน่าพอใจ 3 โรงเรียน

Genge (2000) ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับภูมิหลังของผู้บริหารโรงเรียนทางด้านการเลือกอาชีพ การแข่งขันระหว่างที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย การจำแนกโรงเรียน อุปสรรคในการทำงาน แรงกดดันจากครอบครัว ขอบเขตภาวะผู้นำ ภาพรวมของการได้รับการสนับสนุน การส่งเสริมโอกาสเพื่อพัฒนาทักษะ และความมั่นใจความสามารถของตนเอง ลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สรุปลงได้จากวิสัยทัศน์ของตนเอง การส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบการแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนกับเป้าหมายของการบริหารการศึกษา ควมมีอารมณ์ขัน และความมุ่งมั่นที่จะบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ หลักการของการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนไม่ได้ยึดทฤษฎีใดตายตัวต้องยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่โรงเรียนประสบอยู่ และระดมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

วิสสัน (Wilson, 2001) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Alberta: Perceptions of Public School Leaders, 1994-1997) พบว่า ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดจากผู้นำในโรงเรียนมีบทบาทในการตัดสินใจ เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาการสื่อสาร ผู้นำใช้ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน หรืออำนวยความสะดวก ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนรู้สึกพอใจกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

โดยสรุป จากการศึกษา หลักการ แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่า การบริหารจัดการในสถานศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเพิ่มระบบ ปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ที่ส่งเสริม และสนับสนุนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตรในยุคการศึกษา 4.0 ที่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบการศึกษา ความสำเร็จของการบริหารจัดการในสถานศึกษา ดังนั้นการสร้างแนวร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาโดยตรงในการร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรักษาประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล รูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 จะสามารถส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาโดยองค์รวม โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารวิชาการประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ 3) สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) การวัดผลประเมินผล 5) การนิเทศการศึกษา และสรุปกระบวนการและแนวทางการบริหารเครือข่ายได้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นติดต่อกับผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์และพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ 5) ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และ 6) ชั้นติดตามและประเมินผล ในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มีวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

2.1 สังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร

2.2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.1 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการจัดสนทนากลุ่ม

3.2 ศึกษาความคิดเห็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสอบถาม

ขั้นตอนมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 57 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 570 คน

3.1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 226 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามภูมิภาคของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ข้อมูลจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา

ตำแหน่ง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้อำนวยการโรงเรียน และ รองผู้อำนวยการโรงเรียน	114	45
หัวหน้ากลุ่มสาระ	456	181
รวม	570	226

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

5 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาและกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0

2) สร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าตรงเชิงเนื้อหาของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังภาคผนวก) โดยใช้สูตรคำนวณค่า IOC (Index of item objective Congruence) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

นำผลคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ +0.5 ขึ้นไป พบว่าประเด็นการบันทึกทุกประเด็นใช้ได้ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกประเด็น (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2554)

4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbrach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า เท่ากับ 0.99

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยจัดทำบันทึกเสนอบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามในการวิจัย

2) ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแนบซองเปล่าและติดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย คือ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อย

1.0 – 1.50 หมายถึง มีสภาพ/ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.2.1 สังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร โดยดำเนินการ ดังนี้

3.2.1.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดเป็นกระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกองค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร

การสร้างและหาคุณภาพของแบบบันทึกข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบบันทึกตามกรอบการกำหนดองค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกข้อมูลที่ได้สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์

4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบบันทึกองค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังแสดงในภาคผนวก ก) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นบันทึก กับนิยามศัพท์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) และพิจารณาเลือกประเด็นบันทึก ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า ประเด็นบันทึก ใช้ได้ทุกประเด็น โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกระดับ

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสังเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดเป็นองค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แนวคิดของ Miles และ Huberman (1984) โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การทบทวนข้อมูล (Data reduction) 2) จัดระเบียบข้อมูล (Data display) และ 3) หาข้อสรุปและการตีความ (Conclusion and interpretation) ที่มุ่งสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.2.2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา จากหน่วยงานการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ จำนวน 9 คน ได้แก่ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้มาจากการใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

2. มีประสบการณ์ด้านการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา

1. สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีบัณฑิตในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งที่มีโรงเรียนเครือข่ายอยู่ในสังกัด

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา

1. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทบัณฑิตในสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเครือข่าย

3.2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยใช้คำถาม แบบปลายเปิด และประเด็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย การสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์

4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานวิชาการ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังแสดงในภาคผนวก ก) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างประเด็นสัมภาษณ์ กับนิยามศัพท์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) และพิจารณาเลือกประเด็นบันทึก ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า ประเด็น สัมภาษณ์ ใช้ได้ทุกประเด็น โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกระดับ

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์และ นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ในการ สัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือ พร้อมประเด็นการสัมภาษณ์ ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน และติดต่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความ สะดวกในการให้การสัมภาษณ์

3) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Dependent Interview) เกี่ยวกับ

กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แนวคิดของ Miles และ Huberman (1984) ที่มุ่งสังเคราะห์กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนย่อย

3.3.1 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.3.1.1 วิเคราะห์แนวคิดที่เกิดจากการสังเคราะห์กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2

3.3.1.2 ยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.3.1.3 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

3.3.1.4 ผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อความสมบูรณ์ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เพื่อใช้ประกอบการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม

3.3.1.5 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน ได้มาจากการใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียดดังนี้

- 1.1) ผู้บริหารการศึกษาที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการสำนัก
- 1.2) นักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
- 1.3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 1.4) ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.5) ผู้อำนวยการโรงเรียน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึก ประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การศึกษาไทย 4.0

การสร้างและหาคุณภาพของแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การศึกษาไทย 4.0 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มตามกรอบการกำหนดรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การศึกษาไทย 4.0

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์

4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มตามกรอบการกำหนดรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การศึกษาไทย 4.0 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังแสดงในภาคผนวก ก) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นสัมภาษณ์ กับนิยามศัพท์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) และพิจารณาเลือกประเด็นบันทึก ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า ประเด็นบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม ใช้ได้ทุกประเด็น โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกระดับ

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิ ในการเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

3.2) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือพร้อมเอกสารประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน

3.3) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม

3.4) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แนวคิดของ Miles และ Huberman (1984) ที่มุ่งสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.3.2 ศึกษาความคิดเห็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

การศึกษาความคิดเห็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ ดังนี้

3.3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 57 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 57 คน

3.3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีการกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

5	หมายถึง	รูปแบบมีความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ความถูกต้อง	และความเหมาะสม	มากที่สุด
4	หมายถึง	รูปแบบมีความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ความถูกต้อง	และความเหมาะสม	มาก
3	หมายถึง	รูปแบบมีความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ความถูกต้อง	และความเหมาะสม	ปานกลาง
2	หมายถึง	รูปแบบมีความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ความถูกต้อง	และความเหมาะสม	น้อย
1	หมายถึง	รูปแบบมีความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ความถูกต้อง	และความเหมาะสม	น้อยที่สุด

การสร้างและพัฒนาแบบสอบถามดังนี้

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาและกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการความคิดเห็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

2) สร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าตรงเชิงเนื้อหาของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังภาคผนวก) โดยใช้สูตรคำนวณค่า IOC (Index of item Objective Congruence) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1	เมื่อแน่ใจว่า	ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
2	เมื่อไม่แน่ใจว่า	ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
-1	เมื่อแน่ใจว่า	ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ +0.5 ขึ้นไป พบว่า ประเด็นการบันทึกทุกประเด็นใช้ได้ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกประเด็น (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2554)

4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbrach's Alpha Coefficient)

3.3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยจัดทำบันทึกเสนอบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ข้อมูล

2) ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแนบซองเปล่าและติดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

3.3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย คือ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00	หมายถึง รูปแบบมีความความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

GRAD VRU

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ตารางที่ 4 สรุปแสดงขั้นตอนการวิจัย

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	ผลผลิต
1	เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0	สำรวจสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0	สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0
2	เพื่อทววิเคราะห์ห้องค์ประกอบกระบวนการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0	2.1 สังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0 2.2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0	2.1 องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0 2.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนในเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0
3	เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0	3.1 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0 3.2 ศึกษาความคิดเห็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความสะดวก และ ความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0	รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษไทย 4.0

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีผลการศึกษาตามขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

2.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร

2.2 ผลการสังเคราะห์กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร

2.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3.1 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสอบถาม

4.1 ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ผลการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยใช้แบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

3938524951

VRU :Thesis 60574650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน	45	19.91
หัวหน้ากลุ่มสาระ	181	80.09
รวม	226	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 19.91 และหัวหน้ากลุ่มสาระ จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 80.09

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้าน (n = 226)

ด้าน	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	2.03	.30	น้อย	4.13	.32	มาก
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	2.20	.53	น้อย	4.15	.26	มาก
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	2.16	.39	น้อย	4.04	.28	มาก
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	2.05	.30	น้อย	4.13	.32	มาก
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	2.15	.40	น้อย	4.09	.32	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้าน	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
6.การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา	2.10	.31	น้อย	4.11	.31	มาก
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	2.08	.30	น้อย	4.13	.28	มาก
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	2.04	.27	น้อย	4.17	.23	มาก
9. การนิเทศการศึกษา	2.05	.32	น้อย	4.19	.23	มาก
10. การแนะแนว	1.99	.23	น้อย	4.19	.20	มาก
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	2.03	.23	น้อย	4.18	.21	มาก
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	2.02	.25	น้อย	4.18	.20	มาก
13.การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	2.03	.23	น้อย	4.17	.22	มาก
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	2.04	.21	น้อย	4.16	.25	มาก
15.การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	2.02	.18	น้อย	4.17	.24	มาก
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	2.05	.18	น้อย	4.15	.24	มาก
17. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	2.06	.19	น้อย	4.20	.22	มาก
รวม	2.06	.08	น้อย	4.15	.11	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแนะแนว

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการ

นิเทศการศึกษา และ ด้านการแนะแนว และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้	2.00	.38	น้อย	4.10	.41	มาก
2. การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาหรือกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ให้ความสำคัญ	1.99	.40	น้อย	4.21	.52	มาก
3. การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น	2.02	.62	น้อย	4.13	.48	มาก
4. การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน	2.11	.52	น้อย	4.08	.48	มาก
รวม	2.03	.30	น้อย	4.13	.32	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ในภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.03, SD = .30$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน ($M = 2.11, SD = .52$) การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ($M = 2.02, SD = .62$) และการวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้ ($M = 2.00, SD = .38$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.13, SD = .32$)

โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาหรือกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ให้ความสำคัญ ($M = 4.21, SD = .52$) การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ($M = 4.13, SD = .48$) และการวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้ ($M = 4.10, SD = .41$)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การวางแผนงานด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	2.07	.51	น้อย	4.03	.51	มาก
2. การวางแผน การกำหนดรูปแบบ การดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านการรวบรวมข้อมูล การกำกับดูแลและการนิเทศ	2.04	.56	น้อย	4.17	.52	มาก
3. การวางแผนงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.30	.95	น้อย	4.14	.46	มาก
4. การวางแผนงานด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	2.24	.88	น้อย	4.21	.53	มาก
5. การวางแผนงานด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	2.29	.86	น้อย	4.21	.47	มาก
6. การวางแผนงานด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	2.27	.74	น้อย	4.15	.45	มาก
7. การวางแผนงานด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	2.21	.65	น้อย	4.13	.45	มาก
รวม	2.20	.53	น้อย	4.15	.26	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ในภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.20, SD = .53$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวางแผนงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($M = 2.30, SD = .95$)

การวางแผนงานด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($M = 2.29, SD = .86$) และการวางแผนงานด้านการพัฒนาและใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($M = 2.27, SD = .74$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.15, SD = .26$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวางแผนงานด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($M = 4.21, SD = .47$) การวางแผนงานด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ($M = 4.21, SD = .53$) และการวางแผน การกำหนดรูปแบบ การดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านการรวบรวมข้อมูล การกำกับดูแลและการนิเทศ ($M = 4.17, SD = .52$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ภาพรวมในและรายชื่อ ($n = 226$)

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดเน้นและบริบทของสถานศึกษา	2.26	.81	น้อย	4.02	.42	มาก
2. การจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้นตามแนวปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ	2.30	.86	น้อย	4.04	.45	มาก
3. การบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.08	.63	น้อย	4.13	.48	มาก
4. การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการร่วมกัน	2.11	.53	น้อย	4.00	.55	มาก
5. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของครู	2.11	.65	น้อย	4.00	.60	มาก
6. การส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียน และช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือมีความสามารถพิเศษ	2.09	.68	น้อย	4.01	.58	มาก
7. การส่งเสริมการวิจัยการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.18	.59	น้อย	4.06	.62	มาก
รวม	2.16	.39	น้อย	4.04	.28	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.16, SD = .39$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3

ลำดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้นตามแนวปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ($M = 2.30, SD = .86$) การจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดเน้นและบริบทของสถานศึกษา ($M = 2.26, SD = .81$) และการส่งเสริมการวิจัยการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($M = 2.18, SD = .59$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.04, SD = .28$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($M = 4.13, SD = .48$) การส่งเสริมการวิจัยการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($M = 4.06, SD = .62$) และการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้นตามแนวปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ($M = 4.04, SD = .45$)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายข้อ ($n = 226$)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมสามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นได้	2.08	.51	น้อย	4.13	.51	มาก
2. การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนา นักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	2.08	.55	น้อย	4.19	.55	มาก
3. การจัดให้มีรายวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ	2.01	.56	น้อย	4.18	.54	มาก
4. การจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายเฉพาะด้าน	2.09	.52	น้อย	4.07	.49	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
5. การเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม สถานการณ์โลกปัจจุบันและอนาคต	2.00	.67	น้อย	4.08	.49	มาก
6. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	2.01	.60	น้อย	4.15	.55	มาก
รวม	2.05	.30	น้อย	4.13	.32	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.05$, $SD = .30$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ตามกลุ่มเป้าหมายเฉพาะด้าน ($M = 2.09$, $SD = .52$) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมสามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นได้ ($M = 2.08$, $SD = .51$) และการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($M = 2.08$, $SD = .55$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.13$, $SD = .32$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($M = 4.19$, $SD = .55$) การจัดให้มีรายวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ($M = 4.18$, $SD = .54$) และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ($M = 4.15$, $SD = .55$)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	2.10	.60	น้อย	4.02	.49	มาก
2. การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ของนักเรียน ตามจุดเน้นของการเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21	2.13	.63	น้อย	4.12	.54	มาก
3. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)	2.14	.59	น้อย	4.19	.53	มาก
4. การจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุก ๆ รายวิชา	2.19	.62	น้อย	4.04	.45	มาก
5. การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	2.14	.64	น้อย	4.08	.48	มาก
6. การประสานความร่วมมือ ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ	2.16	.64	น้อย	4.07	.48	มาก
รวม	2.15	.40	น้อย	4.09	.32	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับน้อย ($M = 2.15$, $SD = .40$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุก ๆ รายวิชา ($M = 2.19$, $SD = .62$) การประสานความร่วมมือ ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา

นักเรียนตามศักยภาพ ($M = 2.16, SD = .64$) และการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ($M = 2.14, SD = .59$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.09, SD = .32$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ($M = 4.19, SD = .53$) การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ของนักเรียน ตามจุดเน้นของการเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21 ($M = 4.12, SD = .54$) และการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ($M = 4.08, SD = .48$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนนบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226)

ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนนบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ	2.04	.62	น้อย	4.18	.52	มาก
2. การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา	2.13	.63	น้อย	4.20	.58	มาก
3. การดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามกฎกระทรวง	2.08	.58	น้อย	4.12	.51	มาก
4. การอนุมัติผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของสถานศึกษา	2.10	.60	น้อย	4.04	.46	มาก
5. การจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน	2.13	.60	น้อย	4.10	.55	มาก
6. การจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมิน ผลการเรียน	2.12	.61	น้อย	4.07	.54	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการ เทียบโอนผลการเรียนบทบาทและหน้าที่ของ สถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
7. การจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล สามารถตรวจสอบและนำไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ได้	2.07	.58	น้อย	4.05	.51	มาก
รวม	2.10	.31	น้อย	4.11	.31	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับน้อย ($M = 2.10$, $SD = .31$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ($M = 2.13$, $SD = .60$) การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา ($M = 2.13$, $SD = .63$) และการจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียน ($M = 2.12$, $SD = .61$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.11$, $SD = .31$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา ($M = 4.20$, $SD = .58$) การกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ($M = 4.18$, $SD = .52$) และการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามกฎกระทรวง ($M = 4.12$, $SD = .51$)

GRAD VRU

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226)

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การกำหนดนโยบายและแนวทางในการวิจัย เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และ กระบวนการดำเนินงาน สำหรับนักเรียน ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา	2.10	.63	น้อย	4.10	.47	มาก
2. การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการกระบวนการวิจัยตามศาสตร์ แต่ละสาขาวิชาตามที่ตนสนใจ	2.06	.57	น้อย	4.12	.48	มาก
3. การสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ เพื่อ พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา	2.09	.60	น้อย	4.12	.49	มาก
4. การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการ แลกเปลี่ยน เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	2.15	.66	น้อย	4.14	.52	มาก
5. การดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาและการ แก้ไขปัญหานักเรียน ครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องในภาพองค์กรวมของสถานศึกษา	2.07	.53	น้อย	4.14	.53	มาก
6. การนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดการ ดำเนินงาน จนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ต่อ ชุมชนและสังคม	2.03	.54	น้อย	4.18	.50	มาก
รวม	2.08	.30	น้อย	4.13	.28	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษาในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับน้อย ($M = 2.08, SD = .30$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และพัฒนา คุณภาพการศึกษา ($M = 2.15, SD = .66$) การกำหนดนโยบายและแนวทางในการวิจัยเพื่อเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการดำเนินงาน สำหรับนักเรียน ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องกับการ ศึกษา ($M = 2.10, SD = .63$) และการสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($M = 2.09, SD = .60$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.13, SD = .28$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน จนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชนและสังคม ($M = 4.18, SD = .50$) การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ($M = 4.14, SD = .52$) และการดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา นักเรียน ครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องในภาพองค์กรวมของสถานศึกษา ($M = 4.14, SD = 0.53$)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวม และรายชื่อ ($n = 226$)

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่เพียงพอแก่นักเรียนในสถานศึกษา	2.04	.62	น้อย	4.14	.43	มาก
2. การสนับสนุนครูและนักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น	2.05	.46	น้อย	4.15	.44	มาก
3. การจัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ	2.04	.56	น้อย	4.18	.48	มาก
4. การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกระบวนการเรียนรู้	2.00	.54	น้อย	4.14	.44	มาก
5. การเปิดโอกาสให้ชุมชน บุคคลภายนอกได้เข้ามาศึกษาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา	1.99	.55	น้อย	4.20	.46	มาก
6. การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน	2.08	.61	น้อย	4.22	.46	มาก
รวม	2.04	.27	น้อย	4.17	.23	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวม และรายชื่อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.04, SD = .27$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ($M = 2.08, SD = .61$) การสนับสนุนครูและนักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ($M = 2.05, SD = .46$) และการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่เพียงพอแก่นักเรียนในสถานศึกษา ($M = 2.04, SD = .62$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.17, SD = 0.23$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ($M = 4.22, SD = .46$) การเปิดโอกาสให้ชุมชน บุคคลภายนอกได้เข้ามาศึกษาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ($M = 4.20, SD = .46$) และการจัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ($M = 4.18, SD = .48$)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการนิเทศการศึกษา ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการนิเทศการศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การจัดระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยฝ่ายบริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองในรูปแบบที่หลากหลาย	2.04	.60	น้อย	4.22	.45	มาก
2. การสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน	2.05	.62	น้อย	4.19	.41	มาก
3. การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบในทุกภาคเรียน	2.05	.61	น้อย	4.20	.45	มาก
4. การจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาได้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2.04	.56	น้อย	4.19	.43	มาก
5. การนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.06	.54	น้อย	4.16	.38	มาก
รวม	2.05	.32	น้อย	4.19	.23	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการนิเทศการศึกษา ในภาพรวม และ

รายชื่อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.05$, $SD = .32$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($M = 2.06$, $SD = .54$) การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบในทุกภาคเรียน ($M = 2.05$, $SD = .61$) และ การสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน ($M = 2.05$, $SD = .62$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการนิเทศการศึกษา ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.19$, $SD = .23$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยฝ่ายบริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองในรูปแบบที่หลากหลาย ($M = 4.22$, $SD = .45$) การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบในทุกภาคเรียนการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบในทุกภาคเรียน ($M = 4.20$, $SD = .45$) และการสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน ($M = 4.19$, $SD = .41$)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการแนะแนว ในภาพรวม และรายชื่อ ($n = 226$)

ด้านการแนะแนว	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.03	.54	น้อย	4.19	.41	มาก
2. การจัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน	1.98	.40	น้อย	4.20	.43	มาก
3. การสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.99	.51	น้อย	4.19	.45	มาก
4. การส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมด้านการแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.93	.46	น้อย	4.19	.41	มาก

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ด้านการแนะแนว	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
5. การแลกเปลี่ยนความรู้การแนะแนวการศึกษา ร่วมกับสถาบันอื่น ๆ หรือภาคีเครือข่ายจาก หน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก	1.96	.56	น้อย	4.18	.40	มาก
6. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านการแนะแนว อย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการสรุปรวบรวมข้อมูล การดำเนินงานทุก ๆ ปีการศึกษา	2.07	.48	น้อย	4.18	.42	มาก
รวม	1.99	.23	น้อย	4.19	.20	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการแนะแนว ในภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 1.99$, $SD = .23$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศด้านการแนะแนวอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการสรุปรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน ทุก ๆ ปีการศึกษา ($M = 2.07$, $SD = .48$) การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็น องค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($M = 2.03$, $SD = .54$) และการสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็น คุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($M = 1.99$, $SD = .51$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการแนะแนว ในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.19$, $SD = .20$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดระบบงานและ โครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ($M = 4.20$, $SD = .43$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็น องค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมด้านการแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($M = 4.19$, $SD = .41$) และการสร้างความตระหนักให้ครูทุกคน เห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($M = 4.19$, $SD = .45$)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226)

ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของ สถานศึกษาได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ ความต้องการของชุมชน	2.01	.53	น้อย	4.15	.43	มาก
2. การจัดทำแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์ / แผนยุทธศาสตร์)	1.98	.52	น้อย	4.15	.43	มาก
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โครงการ/กิจกรรม โดยสร้างระบบการทำงานที่ เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ตามระบบการ พัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle)	2.06	.50	น้อย	4.18	.41	มาก
4. การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์ สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้ อย่างสะดวก รวดเร็ว และปรับปรุงเป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ	2.02	.52	น้อย	4.22	.43	มาก
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วม จากครู ผู้ปกครอง และชุมชน	2.02	.51	น้อย	4.19	.43	มาก
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับ การประเมินคุณภาพภายนอก	2.04	.55	น้อย	4.18	.42	มาก
7. การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปีต่อหน่วยงาน ต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน	2.05	.53	น้อย	4.22	.43	มาก
รวม	2.03	.23	น้อย	4.18	.21	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

และมาตรฐานการศึกษา ในภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.03, SD = .23$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โครงการ /กิจกรรม โดยสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ตามระบบการพัฒนาคุณภาพของ เดมมิ่ง (Deming Cycle) ($M = 2.06, SD = .50$) การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน ($M = 2.05, SD = 0.53$) และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการ ประเมินคุณภาพภายนอก ($M = 2.04, SD = .55$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา ในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.18, SD = .21$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 ลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน สองลำดับแรก คือ การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์ สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปรับปรุงเป็นปัจจุบันอยู่ เสมอ และ การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปีต่อ หน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน ($M = 4.22, SD = .43$) และ การตรวจสอบและ ทบทวนคุณภาพการศึกษา อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน ($M = 4.19, SD = .43$)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ บริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการ	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ	2.04	.54	น้อย	4.19	.39	มาก
2. การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการ จัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน	1.98	.51	น้อย	4.18	.42	มาก
3. การส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของ สถานศึกษา	2.01	.45	น้อย	4.21	.44	มาก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการ	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมใน ปัจจุบัน	1.99	.55	น้อย	4.15	.39	มาก
5. การร่วมหาแนวทางการส่งเสริมให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา	2.02	.52	น้อย	4.16	.43	มาก
6. ส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่บุคคลในชุมชน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้างภูมิคุ้มกันได้ อย่างเหมาะสม	2.08	.54	น้อย	4.19	.43	มาก
รวม	2.02	.25	น้อย	4.18	.20	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง
วิชาการ ในภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.02, SD = .25$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3
ลำดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่บุคคลในชุมชน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้าง
ภูมิคุ้มกันได้อย่างเหมาะสม ($M = 2.08, SD = .54$) การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล
ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ($M = 2.04, SD = .54$) และการร่วมหาแนวทางการส่งเสริมให้มี
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ($M = 2.02,$
 $SD = .52$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
ในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.18, SD = .20$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3
ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร
และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา
($M = 4.21, SD = .44$) การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ
($M = 4.19, SD = .39$) และ ส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่บุคคลในชุมชน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ
สร้างภูมิคุ้มกันได้อย่างเหมาะสม ($M = 4.19, SD = .43$)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับศักยภาพของนักเรียนรอบด้าน	2.03	.42	น้อย	4.20	.41	มาก
2. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น	1.99	.53	น้อย	4.19	.45	มาก
3. การให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในท้องถิ่น ใด ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	2.05	.55	น้อย	4.14	.42	มาก
4. การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ	2.07	.49	น้อย	4.15	.44	มาก
5. การร่วมจัดทำ MOU เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	1.99	.41	น้อย	4.13	.43	มาก
6. การจัดโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงาน และการเรียนรู้ของนักเรียน ครูและบุคลากร ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและองค์กรอื่น	2.02	.39	น้อย	4.19	.45	มาก
รวม	2.03	.23	น้อย	4.17	.22	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ในภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.03$, $SD = .23$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ($M = 2.07$, $SD = .49$) การให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในท้องถิ่น ใด ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ($M = 2.05$, $SD = 0.55$) และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับศักยภาพของนักเรียนรอบด้าน ($M = 2.03$, $SD = .42$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ

สถานศึกษาและองค์กรอื่น ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.17, SD = .22$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากร ภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับศักยภาพของนักเรียนรอบด้าน ($M = 4.20, SD = .41$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมี ส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และ การจัดโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงาน และการเรียนรู้ ของนักเรียน ครูและบุคลากร ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและองค์กรอื่น ($M = 4.19, SD = .45$) และ การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การ ประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ($M = 4.15, SD = .44$)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ ($n = 226$)

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ
1. การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในเรื่องที่ เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.99	.42	น้อย	4.18	.44	มาก
2. การสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานที่ดี ร่วมกัน	2.03	.49	น้อย	4.17	.42	มาก
3. จัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน	2.04	.44	น้อย	4.19	.46	มาก
4. การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ร่วมกัน	2.01	.36	น้อย	4.16	.43	มาก
5. การส่งเสริมสนับสนุนได้รับความช่วยเหลือ ทางด้าน วิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น	2.08	.56	น้อย	4.14	.50	มาก
6. การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้าน คุณภาพ และปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง มีประสิทธิภาพ	2.09	.52	น้อย	4.12	.52	มาก
รวม	2.04	.21	น้อย	4.16	.25	มาก

จากตารางที่ 20 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม

และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.04, SD = .21$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ($M = 2.09, SD = .52$) การส่งเสริมสนับสนุนได้รับความช่วยเหลือ ทางด้านวิชาการ ตามความเหมาะสมและจำเป็น ($M = 2.08, SD = .56$) และจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ($M = 2.04, SD = .44$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.16, SD = .25$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ จัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ($M = 4.19, SD = .46$) การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($M = 4.18, SD = .44$) และการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานที่ดีร่วมกัน ($M = 4.17, SD = .42$)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน	2.01	.42	น้อย	4.20	.47	มาก
2. การจัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน	1.99	.46	น้อย	4.18	.48	มาก
3. การตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง	2.00	.37	น้อย	4.11	.47	มาก

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
4. การนำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ	2.06	.45	น้อย	4.15	.46	มาก
5. การตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม	2.04	.44	น้อย	4.18	.42	มาก
6. การแลกเปลี่ยนนำเสนอระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ	2.04	.39	น้อย	4.17	.40	มาก
รวม	2.02	.18	น้อย	4.17	.24	มาก

จากตารางที่ 21 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.02$, $SD = .18$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การนำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ($M = 2.06$, $SD = .45$) การแลกเปลี่ยนนำเสนอระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ ($M = 2.04$, $SD = .39$) และ การตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม ($M = 2.04$, $SD = .44$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.17$, $SD = .24$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ($M = 4.20$, $SD = .47$) การตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม ($M = 4.18$, $SD = .42$) และ การจัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ($M = 4.18$, $SD = .48$)

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ (n = 226)

ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ใน สถานศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การศึกษาวิเคราะห์การคัดเลือกหนังสือเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมี คุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	2.04	.52	น้อย	4.14	.43	มาก
2. การจัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริม ประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน หรือใบความรู้ เพื่อใช้ ประกอบการเรียนการสอน	2.03	.42	น้อย	4.15	.46	มาก
3. การตรวจพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน เพื่อ ใช้ประกอบ การเรียนการสอน	2.04	.47	น้อย	4.15	.44	มาก
4. บริหารจัดการเงินงบประมาณค่าหนังสือ เรียนที่ได้รับอุดหนุนจากภาครัฐได้อย่าง เหมาะสม	2.04	.43	น้อย	4.13	.40	มาก
5. การประเมินคุณภาพของหนังสือเรียน ทุก ๆ ปีการศึกษา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.05	.43	น้อย	4.15	.41	มาก
6. การสอบถามถึงความต้องการหนังสือ แบบเรียน จากผู้ปกครอง และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการพิจารณาคัดเลือก	2.07	.35	น้อย	4.20	.47	มาก
รวม	2.05	.18	น้อย	4.15	.24	มาก

จากตารางที่ 22 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ใน สถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.05$, $SD = .18$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสอบถามถึงความต้องการหนังสือ แบบเรียน จากผู้ปกครอง และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการพิจารณาคัดเลือก ($M = 2.07$, $SD = .35$) การประเมินคุณภาพของ หนังสือเรียน ทุก ๆ ปีการศึกษา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($M = 2.05$, $SD = .43$) และ บริหารจัดการ เงินงบประมาณค่าหนังสือเรียนที่ได้รับอุดหนุนจากภาครัฐได้อย่างเหมาะสม ($M = 2.04$, $SD = .43$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.15$, $SD = 0.24$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3

ลำดับแรก ได้แก่ การสอบถามถึงความต้องการหนังสือ แบบเรียน จากผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนดำเนินการพิจารณาคัดเลือก ($M = 4.20, SD = 0.47$) การประเมินคุณภาพของหนังสือเรียนทุก ๆ ปีการศึกษา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($M = 4.15, SD = 0.41$) และ การตรวจพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน เพื่อใช้ประกอบ การเรียนการสอน ($M = 4.15, SD = 0.44$)

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในภาพรวม และรายข้อ (n = 226)

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	สภาพ			ปัญหา		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
1. การวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้	2.07	.35	น้อย	4.20	.44	มาก
2. การร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนด้านการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา	2.12	.61	น้อย	4.21	.45	มาก
3. การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	2.05	.50	น้อย	4.19	.41	มาก
4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการจัดการ ผลิต และการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	2.07	.33	น้อย	4.22	.46	มาก
5. การประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี กับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ	2.05	.49	น้อย	4.16	.44	มาก
6. การประกวดและประเมินคุณภาพการใช้สื่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.03	.30	น้อย	4.19	.43	มาก
รวม	2.06	.19	น้อย	4.20	.22	มาก

จากตารางที่ 23 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.06, SD = .19$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนด้านการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ($M = 2.12, SD = .61$) การนิเทศ ติดตาม

และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการจัดการ ผลิต และการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($M = 2.07, SD = .33$) และการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ ($M = 2.07, SD = .35$)

สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.20, SD = .22$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการจัดการ ผลิต และการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($M = 4.22, SD = .46$) การร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผน ด้านการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ($M = 4.21, SD = .45$) และการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.20, SD = .44$)

4.2 ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 สรุปได้ดังนี้

4.2.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสารสรุปได้ดังนี้

จากผลการสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ตามแนวคิดของนักวิชาการ พบว่ามีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ส่วนที่ 2 สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

และจากผลการสังเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ตามแนวคิดของนักวิชาการ พบว่ามีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- 1) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย
- 2) ขั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย
- 3) ขั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และ พันธกิจสู่เป้าหมายร่วมกัน
- 4) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ
- 5) ขั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม
- 6) ขั้นติดตามและประเมินผล

4.2.2 ผลศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 สรุปได้ ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

กระบวนการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
1. ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุ ปัญหาและตระหนักถึง ความจำเป็นในการสร้าง เครือข่าย	1.1 ตั้งคณะกรรมการพิจารณาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทาง วิชาการของโรงเรียน 1.2 คณะกรรมการระบุถึงปัญหา และความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 1.3 คณะกรรมการพิจารณาเครือข่ายที่เหมาะสมในการเข้าร่วม เครือข่าย
2. ชั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสีย และองค์กรที่จะเป็น เครือข่าย	2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับองค์กรภายในของโรงเรียนเพื่อทำ ความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมหรือสร้าง เครือข่าย เพื่อขอความเห็นชอบ 2.2 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับโรงเรียนประธานเครือข่ายเป้าหมายที่ ต้องการเข้าร่วม 2.3 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมหารือกับโรงเรียนประธานเครือข่าย เพื่อพิจารณาแนวทาง วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย 2.4 สถานศึกษาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
3. ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และ พันธกิจสู่เป้าหมายร่วมกัน	3.1 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำข้อบันทึกความเข้าใจ (MOU) 3.2 โรงเรียนเครือข่ายร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3.3 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำแผนพัฒนาด้านวิชาการของกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย (ระยะ 3 – 5 ปี) 3.4 โรงเรียนเครือข่ายจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย
4. ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และความร่วมมือ	4.1 จัดประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย 4.2 จัดทำคู่มือการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน 4.3 จัดทำปฏิทินงานให้ชัดเจน 4.4 ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

ตารางที่ 24 (ต่อ)

กระบวนการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
5. ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม	5.1 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรหรือ คณะกรรมการบริหารงานต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินการ เช่น คณะกรรมการกิจการนักเรียนของเครือข่าย กรรมการสถานศึกษา สมาคมต่าง ๆ ของโรงเรียนสนับสนุนด้านทรัพยากรและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน 5.2 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น สถาบันอาชีวศึกษา อุดมศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ และ เทคโนโลยีในการดำเนินการ
6. ชั้นติดตามและประเมินผล	6.1 ร่วมประชุมติดตามและประเมินผล 6.2 กำหนดวิธีการ เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของกิจกรรม และโครงการ 6.3 ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตามปฏิทินงาน 6.4 ประเมินผลการปฏิบัติงาน และ นำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียด รอบคอบ

4.3 ชั้นตอนที่ 3 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

4.3.1 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยสังเคราะห์สารสนเทศที่ได้จากชั้นตอนที่ 1 และชั้นตอนที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้วยการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

1.1 หลักการ

การศึกษาในยุค “Thailand 4.0” มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ กล่าวคือ นอกจากให้ความรู้แล้ว ต้องทำให้เขาเป็นคนที่รักที่จะเรียนรู้พร้อมกับการมีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือการสร้างคนให้มีทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นการฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก แต่ในการศึกษายุค Thailand 4.0 เน้นการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยมีรายได้มากขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ และต้องสามารถติดต่อกับนานาชาติประเทศได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) ความสำคัญของการศึกษา 4.0 (Education 4.0) ในส่วนของการจัดการศึกษานั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) พบว่า แผนการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศจะมีการพัฒนาในระดับเขตพื้นที่ และตระหนักถึงความสำคัญ ในการพัฒนาการศึกษาชาติโดยใช้ “เครือข่ายการศึกษา” อย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้ปกครอง ประชาชน ชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์ “ร่วมพลัง” การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 คือ “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกันไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คน ในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมพินความสมานฉันท์ และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมโดยการศึกษา 4.0 เป็นการศึกษายุคผลิตภาพเพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา เต็มที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อประเทศชาติได้นั้น จะต้องอาศัยองค์กรที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรงให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ทั้งด้านหลักสูตร การเงิน การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อันประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนครูตัวแทนผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกันบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) และองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการบริหารสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญเป็นอันดับแรกที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอนและการพัฒนานักเรียน ผู้บริหารจึงต้องตระหนักและให้เวลาแก่การบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมายอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา (จิตติมา วรณศรี, 2557)

ปัจจุบันปรากฏว่าการสร้างเครือข่ายการศึกษาในส่วนของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจึงมีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากสถานศึกษาขาดความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายก็ยากที่จะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การจัดการเครือข่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การทำงานของเครือข่ายการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สมศักดิ์ เอี่ยมดี, 2556) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นถึงปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น และเห็นประโยชน์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จึงให้สนับสนุนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเครือข่ายความร่วมมือ และประสานงานในการพัฒนางานการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจและความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การบูรณาการภารกิจในการทำงาน การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การบริหารจัดการร่วมกัน เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงนั้นเป็นโรงเรียน ขนาดกลาง และขนาดเล็กขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดสื่อวัสดุเทคโนโลยีทางการศึกษา ขาดกำลังในการเสริมสร้าง ขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนานักเรียน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมาย ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดกลุ่มโรงเรียนเป็นกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ที่จะบริหารการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ประกอบด้วย 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวน 18 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์ จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 10 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบดินทรเดชา (สิงห์ สิงเสนี) จำนวน 6 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา จำนวน 4 โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง จำนวน 3 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 57 โรงเรียน

จากความสำคัญที่กล่าวมากลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเครือข่าย และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.2.2 เพื่อใช้เป็นข้อเสนอต่อต้นสังกัดในการบริหารงานวิชาการในรูปแบบของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ

แนวคิดของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มีแนวคิดสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายร่วมของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

1.1 การสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

ร่วมกันสร้างอัตลักษณ์เฉพาะที่เหมือนกันของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนแต่ละเครือข่าย สามารถบอกความแตกต่างและสร้างความจดจำได้ซึ่งเห็นผลจากการยอมรับและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนผ่านกระบวนการปฏิบัติอันสัมพันธ์กับทางสังคม ซึ่งอาจเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน

1.2 การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

เป็นการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน คุณภาพของการทำงาน ทำให้โรงเรียนในเครือข่ายสามารถบริหารงาน จัดการ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล โดยผู้มีส่วนได้เสีย หรือสังคมทั่วไปเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และมีความพึงพอใจ

1.3 การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

เป็นความร่วมมือกันของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยั่งยืน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา มีความเป็นไปได้ และมีความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับการนำไปใช้ตามบริบทของโรงเรียนในเครือข่าย

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) มุ่งเน้นการร่วมแรง (Participation) ร่วมใจ (Collaboration) และการเสริมพลัง (Empowerment) โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ผูกพัน และตกลงใจ ร่วมกันในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้เกิดประโยชน์ โดยมีแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

2.1 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ใช้การระดมความคิดร่วมกันเพื่อทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงบุคคลคนเดียว ด้วยการให้ข้อเสนอแนะ (Suggestion System)

2.2 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายใช้การมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อสร้างการยอมรับมากขึ้น เป็นการลดการต่อต้าน

2.3 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.4 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสามารถตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ และทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับทุกฝ่าย ด้วยการปรึกษาหารือ (Consulting Management)

3. แนวคิดเชิงระบบ

กลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จตามความต้องการขององค์กร ประกอบด้วย

3.1 ตัวป้อน (Input) หมายถึง ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับระบบซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบใดระบบหนึ่งจะมีจำนวนและความสำคัญมากน้อยเพียงใดแตกต่างกัน โดยการบริหารกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาด้านบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย

3.2 กระบวนการ (Process) หมายถึง การจัดการขอข่ายการบริหารงานวิชาการและกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมาย แต่อาจมีลักษณะของการจัดความสัมพันธ์แตกต่างกันไปตามบริบทของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

3.3 ผลลัพธ์ (Product) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษา เมื่อระบบนั้นมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารคุณภาพ

การบริหารคุณภาพ ตามวงจร PDCA เป็นกระบวนการบริหารตามลำดับ 4 ขั้นตอน โดยมีแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

4.1 การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดกรอบรายละเอียดของการดำเนินการพัฒนา ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สำหรับการวางแผน โดยพัฒนาวิธีการด้วยการคัดเลือกแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4.2 การปฏิบัติ (Do) เป็นการนำแนวทางที่ผ่านการวางแผนนำไปสู่การปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางเพื่อสร้างความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เน้นการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนา โดยที่ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมด และทราบเหตุผลที่ต้องกระทำนั้น ๆ พร้อมทั้งพัฒนาคนให้มีความสามารถหลาย ๆ ด้าน และพัฒนาจิตใจรักการร่วมมือกัน

4.3 การตรวจสอบ (Check) เป็นการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์ แผลผล และเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ และเงื่อนไขของความสำเร็จ จากการดำเนินการว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

4.4 การปรับปรุงและพัฒนา (Action) เป็นการนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และตัดสินใจในการพิจารณาแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างกระบวนการสนับสนุนความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.1 ปัจจัยนำเข้า

เครือข่ายความร่วมมือระดับโรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นแกนนำโรงเรียนเครือข่าย ประกอบด้วยบทบาทของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน บทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของนักเรียน โดยสมาชิกโรงเรียนเครือข่าย มีบทบาทดังนี้

1. บทบาทของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.1 กำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.2 พิจารณาจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อเสริมศักยภาพของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.3 ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานแก่คณะกรรมการต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.4 ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.5 ร่วมเตรียมความพร้อมด้านคณะกรรมการเพื่อการขับเคลื่อนกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.6 กำกับ และติดตามการส่งเสริมนักเรียน และการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นพัฒนาการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.7 ประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในรอบปี
2. บทบาทของผู้บริหาร
  - 2.1 ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 2.2 เตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะครูและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับหลักสูตร (หลักสูตรสถานศึกษา และอัตลักษณ์ที่กำหนด) ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
  - 2.3 ส่งเสริมสนับสนุนครูที่ปรึกษา / ครูผู้สอน และเครือข่ายผู้ปกครองในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 2.4 จัดทำแผนงาน/โครงการกิจกรรมรองรับการพัฒนานักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายให้เกิดการพัฒนาเต็มศักยภาพ
  - 2.5 กำกับติดตาม และประเมินความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูที่ปรึกษา / ครูผู้สอน และนักเรียนและการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
  - 2.6 นำการเปลี่ยนแปลงสู่โรงเรียน เพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล
3. บทบาทของครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน
  - 3.1 เตรียมความพร้อมด้านนักเรียน เรื่องระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนเครือข่าย
  - 3.2 ส่งเสริมอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 3.3 นำแนวทางวัฒนธรรมคุณภาพสู่นักเรียน

3.4 กำกับติดตามความก้าวหน้าเรื่องการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.5 สร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

3.6 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4. บทบาทของผู้ปกครอง

4.1 เตรียมปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 ร่วมมือในกิจกรรมการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

4.3 พัฒนานักเรียนให้เกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ หรือมีความเป็นเลิศตามความถนัดและความสนใจรวมถึงการส่งเสริมในสมรรถนะที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

4.4 ร่วมมือในการดำเนินงานของเครือข่ายผู้ปกครองและโรงเรียน

4.5 ใช้แนวทางวัฒนธรรมคุณภาพในการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเป็นเลิศ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. บทบาทของนักเรียน

5.1 ให้ความร่วมมือในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

5.2 ร่วมกิจกรรมสำหรับนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

5.3 สร้างเครือข่ายพี่ช่วยน้องของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.2 กระบวนการ

2.2.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

การดำเนินงานตามภาระงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำนวน 17 ภาระงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชน 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
1. ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย	1.1 ตั้งคณะกรรมการพิจารณาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน 1.2 คณะกรรมการระบุถึงปัญหา และความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 1.3 คณะกรรมการพิจารณาเครือข่ายที่เหมาะสมในการเข้าร่วมเครือข่าย
2. ชั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย	2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับองค์กรภายในของโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมหรือสร้างเครือข่าย เพื่อขอความเห็นชอบ 2.2 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับโรงเรียนประธานเครือข่ายเป้าหมายที่ต้องการเข้าร่วม 2.3 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมหารือกับโรงเรียนประธานเครือข่ายเพื่อพิจารณาแนวทาง วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย 2.4 สถานศึกษาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
3. ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจสู่เป้าหมายร่วมกัน	3.1 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำข้อบันทึกความเข้าใจ (MOU) 3.2 โรงเรียนเครือข่ายร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3.3 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำแผนพัฒนาด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย (ระยะ 3 – 5 ปี) 3.4 โรงเรียนเครือข่ายจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
4. ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ	4.1 จัดประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 4.2 จัดทำคู่มือการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน 4.3 จัดทำปฏิทินงานให้ชัดเจน 4.4 ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
5. ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและ	5.1 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่ม

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
ขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม	<p>โรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรหรือ คณะกรรมการบริหารงานต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินการ เช่น คณะกรรมการกิจการนักเรียนของเครือข่าย กรรมการสถานศึกษา สมาคมต่าง ๆ ของโรงเรียนสนับสนุนด้านทรัพยากรและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน</p> <p>5.2 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น สถาบันอาชีวศึกษา อุดมศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ และ เทคโนโลยีในการดำเนินการ</p>
6. ขึ้นติดตามและประเมินผล	<p>คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายดำเนินการดังนี้</p> <p>6.1 ร่วมประชุมติดตามและประเมินผล</p> <p>6.2 กำหนดวิธีการ เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของกิจกรรม และโครงการ</p> <p>6.3 ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตามปฏิทินงาน</p> <p>6.4 ประเมินผลการปฏิบัติงาน และ นำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียด รอบคอบ</p>

2.3 ผลลัพธ์

คุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษา

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

3.1 ขั้นการวางแผน P: Planning เป็นขั้นการกำหนดกรอบ รายละเอียดของการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สำหรับการวางแผนทางเพื่อพัฒนาด้วยการพิจารณาคัดเลือกแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่สุดในการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพโดยจะช่วยเหลือส่งเสริมให้การคาดการณ์

3.2 ขั้นดำเนินการ D: Doing เป็นขั้นการนำแนวทางที่ผ่านการวางแผนไว้อย่างชัดเจน มาสู่การปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางดังกล่าว เพื่อสร้างความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ทั้งการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน C: Checking เป็นขั้นการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพสำหรับนำมา วิเคราะห์ แผลผล และเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเงื่อนไขของความสำเร็จ จากการดำเนินการว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

3.4 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา A: Action เป็นขั้นการนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และตัดสินใจในการพิจารณาแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างกระบวนการสนับสนุนความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ และสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษา และสร้างนวัตกรรมการบริหารการศึกษาตามแนวทางการศึกษาไทย 4.0

4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครู เน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะนักเรียน ผ่านการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร

การระดมทรัพยากรด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ สื่อ และเทคโนโลยีให้มีความพร้อมในการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียด ดังตารางที่ 25 - 27 ดังนี้

GRAD VRU

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงาน วิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม (n = 9)

ด้าน	μ	σ	ระดับ
1. ความเป็นไปได้	4.77	.13	มากที่สุด
2. ความเป็นประโยชน์	4.76	.14	มากที่สุด
3. ความถูกต้อง	4.78	.09	มากที่สุด
4. ความเหมาะสม	4.68	.16	มากที่สุด
รวม	4.75	.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = .09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 3 ความถูกต้อง ($\mu = 4.78$, $\sigma = .09$) รองลงมา ด้านที่ 1 ความเป็นไปได้ ($\mu = 4.77$, $\sigma = .13$) ด้านที่ 2 ความเป็น ประโยชน์ ($\mu = 4.76$, $\sigma = .14$) และด้านที่ 4 ความเหมาะสม ($\mu = 4.68$, $\sigma = .16$) ตามลำดับ

GRAD VRU

จากตารางที่ 26 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.77, \sigma = .13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ($\mu = 4.81, \sigma = .34$) รองลงมา คือ ส่วนที่ 2 สารระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ($\mu = 4.79, \sigma = .23$) ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ($\mu = 4.78, \sigma = .26$) และส่วนที่ 1 ส่วนนำ ($\mu = 4.72, \sigma = .20$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.76, \sigma = .14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ($\mu = 4.83, \sigma = .18$) รองลงมา คือ ส่วนที่ 2 สารระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ($\mu = 4.80, \sigma = .20$) ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ($\mu = 4.74, \sigma = .36$) และส่วนที่ 1 ส่วนนำ ($\mu = 4.71, \sigma = .15$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.78, \sigma = .09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ($\mu = 4.81, \sigma = .22$) ส่วนที่ 2 สารระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ($\mu = 4.81, \sigma = .24$) ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ($\mu = 4.81, \sigma = .27$) และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ($\mu = 4.63, \sigma = .35$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.68, \sigma = .16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ($\mu = 4.78, \sigma = .26$) รองลงมา คือ ส่วนที่ 2 สารระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ($\mu = 4.71, \sigma = .18$) ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ($\mu = 4.66, \sigma = .27$) และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ($\mu = 4.59, \sigma = .22$) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้บรรณาธิกรณกิจรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 สรุปรายละเอียดดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ผลการบรรณาธิการจากรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

รายการบรรณาธิการกิจ	ผลการพิจารณา		รายละเอียดการแก้ไขปรับปรุง
	ผ่าน	ปรับปรุง	
1. ส่วนนำ			
1.1 หลักการของรูปแบบ	✓		
1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ		✓	การบรรณาธิการกิจในส่วนนำ ในด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมรายละเอียด ดังนี้ วัตถุประสงค์ปรับข้อ 1.2.2 จากเพื่อ ใช้ เป็นข้อเสนอต่อต้นสังกัดเป็น เพื่อใช้เป็นข้อเสนอต่อ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ	✓		ไม่มี
2. ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย			
2.1 ปัจจัยนำเข้า	✓		ไม่มี
2.2 กระบวนการ		✓	การบรรณาธิการกิจในส่วนเนื้อหา : กระบวนการพัฒนาทุกข้อรายการมี ความครอบคลุมสามารถ นำไปสู่ กระบวนการพัฒนาและ เพื่อให้มี ความชัดเจน มีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ได้พิจารณาเพิ่มเติม โดยนำแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ มาเชื่อมโยงกับขั้นตอนในการสร้าง เครือข่าย
2.3 ผลลัพธ์		✓	การบรรณาธิการกิจในส่วนผลลัพธ์ : ได้พิจารณาเพิ่มเติม โดยระบุ เชื่อมโยงถึงคุณภาพนักเรียนของ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายทั้งหมดมี คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้			
3.1 ขั้นตอนการวางแผน	✓		ไม่มี
3.2 ขั้นตอนดำเนินการ	✓		ไม่มี

ตารางที่ 27 (ต่อ)

รายการบรรณาธิการกิจ	ผลการพิจารณา		รายละเอียดการแก้ไขปรับปรุง
	ผ่าน	ปรับปรุง	
3.3 ขึ้นติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมิน	✓		ไม่มี
3.4 ขึ้นการปรับปรุงและพัฒนา	✓		ไม่มี
ส่วนที่ 4 เจ็อนไขความสำเร้ง			
4.1 ป้งจ้ยดำนผู้บรหการ	✓		ไม่มี
4.2 ป้งจ้ยดำนครผู้สอน	✓		ไม่มี
4.3 ป้งจ้ยดำนทรพยากร	✓		ไม่มี

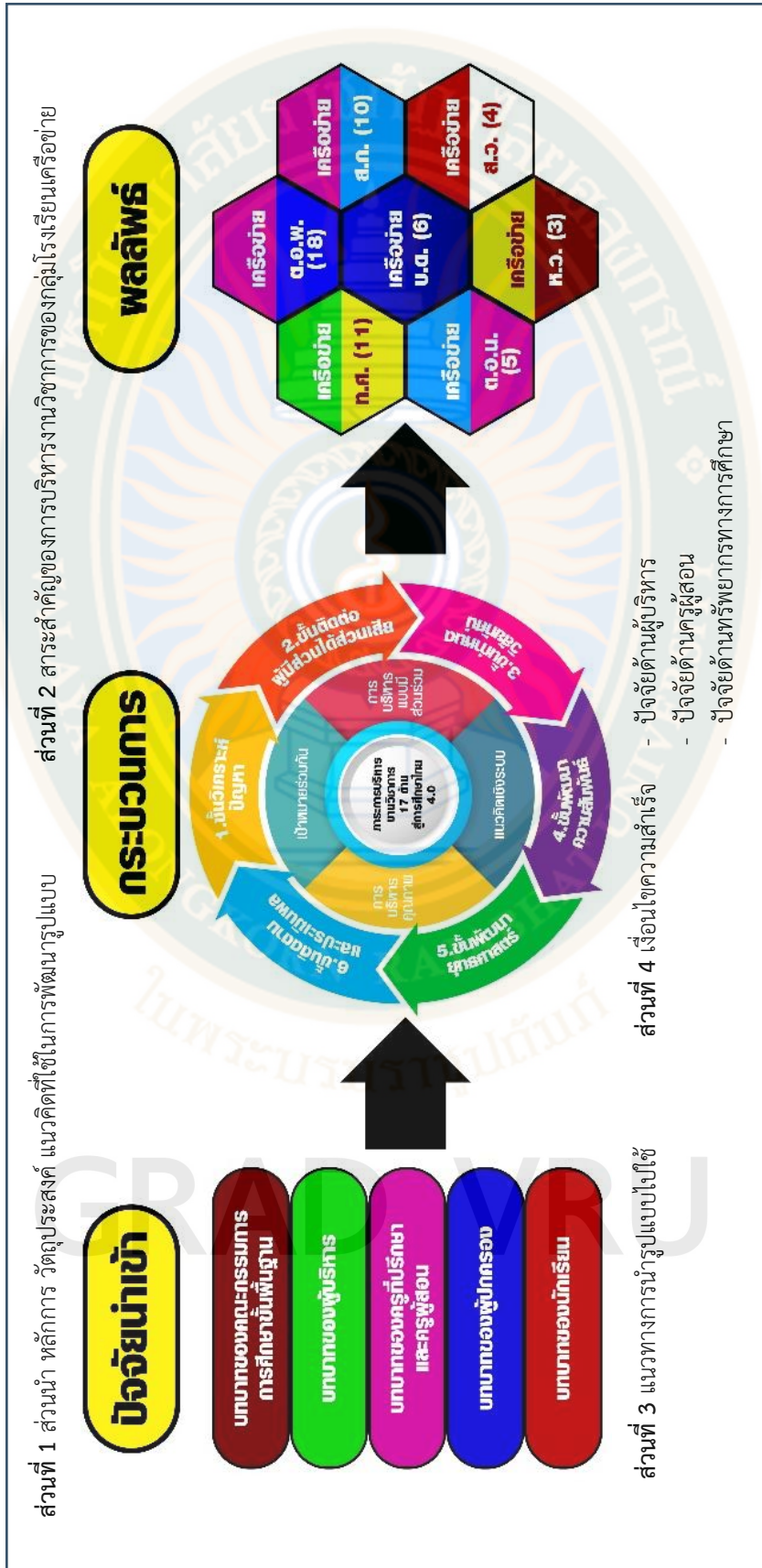
จากการบรรณาธิการกิจได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 สรุปรายละเอียดดังนี้

**รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0**

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เป็นรูปแบบเชิงระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นจากกรอบ แนวคิดทางทฤษฎีเป็นพื้นฐาน แสดงถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของสิ่งที่ศึกษา จากการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ ระบบการ ของกลุ่มโรงเรียน มีองค์ประกอบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ 2) สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของ กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และ 4) เจ็อนไขความสำเร้ง โดยมี รายละเอียดของแต่ละส่วนดังนี้

GRAD VRU

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษขั้นพื้นฐานศึกษาไทย 4.0

ภาพที่ 8 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษขั้นพื้นฐานศึกษาไทย 4.0

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

1.1 หลักการ

การศึกษาในยุค “Thailand 4.0” มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ กล่าวคือ นอกจากให้ความรู้แล้ว ต้องทำให้เขาเป็นคนที่รักที่จะเรียนรู้พร้อมกับการมีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือการสร้างคนให้มีทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นการฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก แต่ในการศึกษายุค Thailand 4.0 เน้นการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยมีรายได้มากขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ และต้องสามารถติดต่อกับนานาชาติประเทศได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) ความสำคัญของการศึกษา 4.0 (Education 4.0) ในส่วนของการจัดการศึกษานั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) พบว่า แผนการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศจะมีการพัฒนาในระดับเขตพื้นที่ และตระหนักถึงความสำคัญ ในการพัฒนาการศึกษาชาติโดยใช้ “เครือข่ายการศึกษา” อย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินการ ในการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์ “ร่วมพลัง” การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 คือ “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกันไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คน ในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ สังคมพัฒนาความสมานฉันท์ และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมโดยการศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาคุณภาพเพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา เต็มที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อประเทศชาติได้ นั้น จะต้องอาศัยองค์กรที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการ กระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรงให้สถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ทั้งด้านหลักสูตร การเงิน การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอันประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนครูตัวแทนผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกันบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) และองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการบริหารสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญเป็นอันดับแรกที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอนและการพัฒนานักเรียน ผู้บริหารจึงต้องตระหนักและใช้เวลาแก่การบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมายอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา (จิตติมา วรณศรี, 2557)

ปัจจุบันปรากฏว่าการสร้างเครือข่ายการศึกษาในส่วนของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจึงมีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากสถานศึกษาขาดความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายก็ยากที่จะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การจัดการเครือข่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การทำงานของเครือข่ายการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สมศักดิ์ เอี่ยมดี, 2556) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นถึงปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น และเห็นประโยชน์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จึงให้สนับสนุนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเครือข่ายความร่วมมือ และประสานงานในการพัฒนางานการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจและความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การบูรณาการภารกิจในการทำงาน การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การบริหารจัดการร่วมกัน เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงนั้นเป็นโรงเรียน ขนาดกลาง และขนาดเล็กขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดสื่อวัสดุเทคโนโลยีทางการศึกษา ขาดกำลังในการเสริมสร้าง ขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนานักเรียน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมาย ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดกลุ่มโรงเรียนเป็นกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ที่จะบริหารการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ประกอบด้วย 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวน 18 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์ จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 10 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบดินทรเดชา (สิงห์ สิงเสนี) จำนวน 6 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา จำนวน 4 โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง จำนวน 3 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 57 โรงเรียน

จากความสำคัญที่กล่าวมากลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเครือข่าย และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.2.2 เพื่อใช้เป็นข้อเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการในรูปแบบของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ

แนวคิดของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มีแนวคิดสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายร่วมของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

1.1 การสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

ร่วมกันสร้างอัตลักษณ์เฉพาะที่เหมือนกันของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนแต่ละเครือข่าย สามารถบอกความแตกต่างและสร้างความจดจำได้ซึ่งเห็นผลจากการยอมรับและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนผ่านกระบวนการปฏิบัติอันสัมพันธ์กับทางสังคม ซึ่งอาจเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน

1.2 การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

เป็นการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน คุณภาพของการทำงาน ทำให้โรงเรียนในเครือข่ายสามารถบริหารงาน จัดการ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล โดยผู้มีส่วนได้เสีย หรือสังคมทั่วไปเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และมีความพึงพอใจ

1.3 การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

เป็นความร่วมมือกันของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยั่งยืน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา มีความเป็นไปได้ และมีความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับการนำไปใช้ตามบริบทของโรงเรียนในเครือข่าย

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) มุ่งเน้นการร่วมแรง (Participation) ร่วมใจ (Collaboration) และการเสริมพลัง (Empowerment) โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ผูกพัน และตกลงใจ ร่วมกันในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้เกิดประโยชน์ โดยมีแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

2.1 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ใช้การระดมความคิดร่วมกันเพื่อทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงบุคคลคนเดียว ด้วยการให้ข้อเสนอแนะ (Suggestion System)

2.2 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายใช้การมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อสร้างการยอมรับมากขึ้น เป็นการลดการต่อต้าน

2.3 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.4 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสามารถตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ และทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับทุกฝ่าย ด้วยการปรึกษาหารือ (Consulting Management)

3. แนวคิดเชิงระบบ

กลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มี ความสัมพันธ์ระหว่างกันและมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จตามความต้องการขององค์กร ประกอบด้วย

3.1 ตัวป้อน (Input) หมายถึง ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับระบบ ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบใดระบบหนึ่งจะมีจำนวนและความสำคัญมากน้อยเพียงใดแตกต่างกัน โดยการบริหารกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาด้านบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย

3.2 กระบวนการ (Process) หมายถึง การจัดการขอข่ายการบริหารงานวิชาการ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมาย แต่อาจมีลักษณะของการจัดความสัมพันธ์แตกต่างกันไป ตามบริบทของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

3.3 ผลลัพธ์ (Product) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน ที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษา เมื่อระบบนั้นมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารคุณภาพ

การบริหารคุณภาพ ตามวงจร PDCA เป็นกระบวนการบริหารตามลำดับ 4 ขั้นตอน โดยมีแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

4.1 การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดกรอบรายละเอียดของการดำเนินการพัฒนา ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สำหรับการวางแผน โดยพัฒนาวิธีการด้วยการคัดเลือกแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4.2 การปฏิบัติ (Do) เป็นการนำแนวทางที่ผ่านการวางแผนนำไปสู่การปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางเพื่อสร้างความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เน้นการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนา โดยที่ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมด และทราบเหตุผลที่ต้องกระทำนั้น ๆ พร้อมทั้งพัฒนาคนมีความสามารถหลาย ๆ ด้าน และพัฒนาจิตใจรักการร่วมมือกัน

4.3 การตรวจสอบ (Check) เป็นการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์ แผลผล และเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ และเงื่อนไขของความสำเร็จ จากการดำเนินการว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

4.4 การปรับปรุงและพัฒนา (Action) เป็นการนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และตัดสินใจในการพิจารณาแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างกระบวนการสนับสนุนความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.1 ปัจจัยนำเข้า

เครือข่ายความร่วมมือระดับโรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นแกนนำโรงเรียนเครือข่าย ประกอบด้วยบทบาทของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน บทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของนักเรียน โดยสมาชิกโรงเรียนเครือข่าย มีบทบาทดังนี้

1. บทบาทของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.1 กำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.2 พิจารณาจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อเสริมศักยภาพของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.3 ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานแก่คณะกรรมการต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.4 ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.5 ร่วมเตรียมความพร้อมด้านคณะกรรมการเพื่อการขับเคลื่อนกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.6 กำกับ และติดตามการส่งเสริมนักเรียน และการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นพัฒนาการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 1.7 ประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในรอบปี
2. บทบาทของผู้บริหาร
  - 2.1 ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 2.2 เตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะครูและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับหลักสูตร (หลักสูตรสถานศึกษา และอัตลักษณ์ที่กำหนด) ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
  - 2.3 ส่งเสริมสนับสนุนครูที่ปรึกษา / ครูผู้สอน และเครือข่ายผู้ปกครองในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 2.4 จัดทำแผนงาน/โครงการกิจกรรมรองรับการพัฒนานักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายให้เกิดการพัฒนาเต็มศักยภาพ
  - 2.5 กำกับติดตาม และประเมินความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูที่ปรึกษา / ครูผู้สอน และนักเรียนและการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
  - 2.6 นำการเปลี่ยนแปลงสู่โรงเรียน เพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล
3. บทบาทของครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน
  - 3.1 เตรียมความพร้อมด้านนักเรียน เรื่องระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนเครือข่าย
  - 3.2 ส่งเสริมอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 3.3 นำแนวทางวัฒนธรรมคุณภาพสู่นักเรียน
  - 3.4 กำกับติดตามความก้าวหน้าเรื่องการเรียน การพัฒนาทักษะหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.5 สร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
  - 3.6 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4. บทบาทของผู้ปกครอง

4.1 เตรียมปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 ร่วมมือในกิจกรรมการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

4.3 พัฒนานักเรียนให้เกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ หรือมีความเป็นเลิศตามความถนัดและความสนใจรวมถึงการซ่อมเสริมในสมรรถนะที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

4.4 ร่วมมือในการดำเนินงานของเครือข่ายผู้ปกครองและโรงเรียน

4.5 ใช้แนวทางวัฒนธรรมคุณภาพในการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเป็นเลิศ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. บทบาทของนักเรียน

5.1 ให้ความร่วมมือในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

5.2 ร่วมกิจกรรมสำหรับนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

5.3 สร้างเครือข่ายที่ช่วยน้องของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.2 กระบวนการ

2.2.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

การดำเนินงานตามภาระงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำนวน 17 ภาระงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชน 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ และ 17) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
1. ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย	1.1 ตั้งคณะกรรมการพิจารณาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน 1.2 คณะกรรมการระบุถึงปัญหา และความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 1.3 คณะกรรมการพิจารณาเครือข่ายที่เหมาะสมในการเข้าร่วมเครือข่าย
2. ชั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย	2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับองค์กรภายในของโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมหรือสร้างเครือข่าย เพื่อขอความเห็นชอบ 2.2 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับโรงเรียนประธานเครือข่ายเป้าหมายที่ต้องการเข้าร่วม 2.3 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมหารือกับโรงเรียนประธานเครือข่ายเพื่อพิจารณาแนวทาง วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย 2.4 สถานศึกษาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
3. ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และ พันธกิจสู่เป้าหมายร่วมกัน	3.1 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำข้อบันทึกความเข้าใจ (MOU) 3.2 โรงเรียนเครือข่ายร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3.3 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำแผนพัฒนาด้านวิชาการ-ว'กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย (ระยะ 3 – 5 ปี) 3.4 โรงเรียนเครือข่ายจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
4. ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ	4.1 จัดประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 4.2 จัดทำคู่มือการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน 4.3 จัดทำปฏิทินงานให้ชัดเจน 4.4 ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
5. ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม	5.1 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจาก

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
	<p>องค์กรหรือ คณะกรรมการบริหารงานต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินการ เช่น คณะกรรมการกิจการนักเรียนของเครือข่าย กรรมการสถานศึกษา สมาคมต่าง ๆ ของโรงเรียนสนับสนุนด้านทรัพยากรและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน</p> <p>5.2 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น สถาบันอาชีวศึกษา อุดมศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ และ เทคโนโลยีในการดำเนินการ</p>
6. ^๕ ขั้นติดตามและประเมินผล	<p>คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายดำเนินการดังนี้</p> <p>6.1 ร่วมประชุมติดตามและประเมินผล</p> <p>6.2 กำหนดวิธีการ เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของกิจกรรม และโครงการ</p> <p>6.3 ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตามปฏิทินงาน</p> <p>6.4 ประเมินผลการปฏิบัติงาน และ นำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียด รอบคอบ</p>

2.3 ผลลัพธ์

คุณภาพนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายทั้งหมดมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

3.1 ^๕ขั้นการวางแผน P: Planning เป็นขั้นการกำหนดกรอบ รายละเอียดของการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สำหรับการวางแผน เพื่อพัฒนาด้วยการพิจารณาคัดเลือกแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่สุุดในการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพโดยจะช่วยส่งเสริมให้การคาดการณ์

3.2 ^๕ขั้นดำเนินการ D: Doing เป็นขั้นการนำแนวทางที่ผ่านการวางแผนไว้อย่างชัดเจน มาสู่การปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางดังกล่าว เพื่อสร้างความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ทั้งการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 ^๕ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน C: Checking เป็นขั้นการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และ

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

พัฒนาคุณภาพสำหรับนำมา วิเคราะห์ แผลผล และเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเงื่อนไขของความสำเร็จ จากการดำเนินการว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

3.4 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา A: Action เป็นขั้นการนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และตัดสินใจในการพิจารณาแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างกระบวนการสนับสนุนความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ และสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษา และสร้างนวัตกรรมการบริหารการศึกษาตามแนวทางการศึกษาไทย 4.0

4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครู เน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะนักเรียน ผ่านการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร

การระดมทรัพยากรด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ สื่อ และเทคโนโลยีให้มีความพร้อมในการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4.3.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ผู้วิจัยศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยใช้แบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 28 จำนวน และร้อยละของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้อำนวยการโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	18	31.58
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์	11	19.30
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย	10	17.54
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	6	10.53
กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	5	8.77
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา	4	7.02
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง	3	5.26
รวม	57	100.00

จากตารางที่ 28 พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 57 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า โดยรายการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนตอบมากที่สุด คือ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 31.58 และ รายการที่มีผู้อำนวยการโรงเรียนตอบน้อยที่สุด คือ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารงาน วิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม ($n = 57$)

ด้าน	μ	σ	ระดับ
1. ความเป็นไปได้	4.64	0.25	มากที่สุด
2. ความเป็นประโยชน์	4.72	0.21	มากที่สุด
3. ความถูกต้อง	4.73	0.23	มากที่สุด
4. ความเหมาะสม	4.78	0.20	มากที่สุด
รวม	4.72	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 29 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการบริหารงาน วิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = .19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 4 ความเหมาะสม ($\mu = 4.78$, $\sigma = .20$) รองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านที่ 3 ความถูกต้อง ($\mu = 4.73$, $\sigma = .23$) ด้านที่ 4 ความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.72$, $\sigma = .21$) และด้านที่ 1 ความเป็นไปได้ ($\mu = 4.64$, $\sigma = .25$) ตามลำดับ

GRAD VRU

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)

ด้านความเป็นไปได้	μ	σ	ระดับ
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ	4.62	.30	มากที่สุด
1.1 หลักการ	4.47	.50	มากที่สุด
1.2 วัตถุประสงค์	4.64	.44	มากที่สุด
1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ	4.75	.29	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.65	.28	มากที่สุด
2.1 ปัจจัยนำเข้า	4.71	.32	มากที่สุด
2.2 กระบวนการ	4.58	.35	มากที่สุด
2.2.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.49	.50	มากที่สุด
2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ	4.68	.33	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	4.67	.33	มากที่สุด
3.1 ขั้นการวางแผน	4.60	.49	มากที่สุด
3.2 ขั้นดำเนินการ	4.65	.52	มากที่สุด
3.3 ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน	4.68	.47	มากที่สุด
3.4 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา	4.75	.43	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.72	.38	มากที่สุด
4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร	4.68	.51	มากที่สุด
4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน	4.77	.46	มากที่สุด
4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร	4.70	.50	มากที่สุด
รวม	4.64	.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 30 พบว่า ความคิดเห็นของประชากรเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = .25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.62$, $\sigma = .30$) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ($\mu = 4.75$, $\sigma = .29$)

รองลงมา คือ ด้านที่ 1.2 วัตถุประสงค์ ($\mu = 4.64, \sigma = .44$) และด้านที่ 1.1 หลักการ ($\mu = 4.47, \sigma = .50$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.65, \sigma = .28$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2.1 ปัจจัยนำเข้า ($\mu = 4.71, \sigma = .32$) รองลงมา 2.2 กระบวนการ ($\mu = 4.58, \sigma = .35$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.67, \sigma = .33$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 3.4 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา ($\mu = 4.75, \sigma = .43$) รองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านที่ 3.3 ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน ($\mu = 4.68, \sigma = .47$) ด้านที่ 3.2 ขั้นดำเนินการ ($\mu = 4.65, \sigma = .52$) และด้านที่ 3.1 ขั้นการวางแผน ($\mu = 4.60, \sigma = .49$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.72, \sigma = .38$) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ($\mu = 4.77, \sigma = .46$) รองลงมา คือ ด้านที่ 4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร ($\mu = 4.70, \sigma = .50$) และด้านที่ 4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($\mu = 4.68, \sigma = .51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)

ด้านความเป็นประโยชน์	μ	σ	ระดับ
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ	4.74	.25	มากที่สุด
1.1 หลักการ	4.70	.46	มากที่สุด
1.2 วัตถุประสงค์	4.80	.28	มากที่สุด
1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ	4.75	.27	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.73	.25	มากที่สุด
2.1 ปัจจัยนำเข้า	4.73	.26	มากที่สุด
2.2 กระบวนการ	4.74	.30	มากที่สุด
2.2.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.80	.44	มากที่สุด
2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ	4.66	.30	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	4.71	.32	มากที่สุด
3.1 ขั้นการวางแผน	4.75	.43	มากที่สุด

ตารางที่ 31 (ต่อ)

ด้านความเป็นประโยชน์	μ	σ	ระดับ
3.2 ขั้นตอนการ	4.68	.51	มากที่สุด
3.3 ขั้นตอนติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน	4.72	.45	มากที่สุด
3.4 ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา	4.70	.46	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 เจื่อนไขความสำเร็จ	4.69	.33	มากที่สุด
4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร	4.75	.43	มากที่สุด
4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน	4.70	.50	มากที่สุด
4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร	4.61	.56	มากที่สุด
รวม	4.72	.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 31 พบว่า ความคิดเห็นของประชากรเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = .21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = .25$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการที่ 1.2 วัตถุประสงค์ ($\mu = 4.80$, $\sigma = .28$) รองลงมา คือ ด้านที่ 1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ($\mu = 4.75$, $\sigma = .27$) และด้านที่ 1.1 หลักการ ($\mu = 4.70$, $\sigma = .46$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = .25$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 2.2 กระบวนการ ($\mu = 4.74$, $\sigma = .30$) รองลงมาด้านที่ 2.1 ปัจจัยนำเข้า ($\mu = 4.73$, $\sigma = .26$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = .32$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 3.1 ขั้นการวางแผน ($\mu = 4.75$, $\sigma = .43$) รองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านที่ 3.3 ขั้นตอนติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน ($\mu = 4.72$, $\sigma = .45$) ด้านที่ 3.4 ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา ($\mu = 4.70$, $\sigma = .46$) ด้านที่ 3.2 ขั้นตอนการ ($\mu = 4.68$, $\sigma = .51$) และ ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 เจื่อนไขความสำเร็จ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$, $\sigma = .33$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการที่ 4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($\mu = 4.75$, $\sigma = .43$) รองลงมา คือด้านที่ 4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ($\mu = 4.70$, $\sigma = .50$) และ ด้านที่ 4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร ($\mu = 4.61$, $\sigma = .56$) ตามลำดับ

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)

ด้านความถูกต้อง	μ	σ	ระดับ
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ	4.72	.56	มากที่สุด
1.1 หลักการ	4.80	.40	มากที่สุด
1.2 วัตถุประสงค์	4.66	.39	มากที่สุด
1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ	4.71	.28	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.71	.27	มากที่สุด
2.1 ปัจจัยนำเข้า	4.66	.31	มากที่สุด
2.2 กระบวนการ	4.74	.30	มากที่สุด
2.2.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.75	.43	มากที่สุด
2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ	4.72	.29	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	4.74	.32	มากที่สุด
3.1 ขั้นการวางแผน	4.72	.45	มากที่สุด
3.2 ขั้นดำเนินการ	4.77	.42	มากที่สุด
3.3 ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน	4.75	.43	มากที่สุด
3.4 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา	4.70	.46	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.73	.30	มากที่สุด
4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร	4.82	.38	มากที่สุด
4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน	4.70	.46	มากที่สุด
4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร	4.67	.48	มากที่สุด
รวม	4.73	.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 32 พบว่า ความคิดเห็นของประชากรเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = .23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = .56$) โดยรด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1.1 หลักการ ($\mu = 4.80$, $\sigma = .40$) รองลงมา คือ ด้านที่ 1.3

แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ($\mu = 4.71$, $\sigma = .28$) และ ด้านที่ 1.2 วัตถุประสงค์ ($\mu = 4.66$, $\sigma = .39$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = .27$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 2.2 กระบวนการ ($\mu = 4.74$, $\sigma = .30$) รองลงมาด้านที่ 2.1 ปัจจัยนำเข้า ($\mu = 4.66$, $\sigma = .31$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = .32$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการที่ 3.2 ขั้นตอนการ ($\mu = 4.77$, $\sigma = .42$) รองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านที่ 3.3 ขั้นตอนติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน ($\mu = 4.75$, $\sigma = .43$) ด้านที่ 3.1 ขั้นการวางแผน ($\mu = 4.72$, $\sigma = .45$) และด้านที่ 3.4 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา ($\mu = 4.70$, $\sigma = .46$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.73$, $\sigma = .30$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($\mu = 4.82$, $\sigma = .38$) รองลงมา คือ ด้านที่ 4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ($\mu = 4.70$, $\sigma = .46$) และด้านที่ 4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร ($\mu = 4.67$, $\sigma = .48$) ตามลำดับ

ตารางที่ 33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวมและรายด้าน (n = 57)

ด้านความเหมาะสม	μ	σ	ระดับ
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ	4.83	.23	มากที่สุด
1.1 หลักการ	4.88	.33	มากที่สุด
1.2 วัตถุประสงค์	4.80	.32	มากที่สุด
1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ	4.80	.28	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.76	.26	มากที่สุด
2.1 ปัจจัยนำเข้า	4.80	.26	มากที่สุด
2.2 กระบวนการ	4.81	.29	มากที่สุด
2.2.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	4.80	.40	มากที่สุด
2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ	4.81	.26	มากที่สุด

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ด้านความเหมาะสม	μ	σ	ระดับ
ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	4.81	.27	มากที่สุด
3.1 ชั้นการวางแผน	4.82	.38	มากที่สุด
3.2 ชั้นดำเนินการ	4.81	.40	มากที่สุด
3.3 ชั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน	4.81	.40	มากที่สุด
3.4 ชั้นการปรับปรุงและพัฒนา	4.79	.41	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.84	.25	มากที่สุด
4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร	4.89	.31	มากที่สุด
4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน	4.79	.41	มากที่สุด
4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร	4.82	.38	มากที่สุด
รวม	4.78	.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 33 พบว่า ความคิดเห็นของประชากรเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78$, $\sigma = .20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = .23$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการที่ 1.1 หลักการ ($\mu = 4.88$, $\sigma = .33$) รองลงมา คือ ด้านที่ 1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ($\mu = 4.80$, $\sigma = .28$) และ ด้านที่ 1.2 วัตถุประสงค์ ($\mu = 4.80$, $\sigma = .32$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.76$, $\sigma = .26$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 2.2 กระบวนการ ($\mu = 4.81$, $\sigma = .29$) รองลงมาด้านที่ 2.1 ปัจจัยนำเข้า ($\mu = 4.80$, $\sigma = .26$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81$, $\sigma = .27$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการที่ 3.1 ชั้นการวางแผน ($\mu = 4.82$, $\sigma = .38$) รองลงมา 3 อันดับ คือ ด้านที่ 3.2 ชั้นดำเนินการ ($\mu = 4.81$, $\sigma = .40$) ด้านที่ 3.3 ชั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน ($\mu = 4.81$, $\sigma = .40$) และด้านที่ 3.4 ชั้นการปรับปรุงและพัฒนา ($\mu = 4.79$, $\sigma = .41$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.84$, $\sigma = .25$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการที่ 4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($\mu = 4.89$, $\sigma = .31$) รองลงมา

คือ ด้านที่ 4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร ($\mu = 4.82$, $\sigma = .38$) และด้านที่ 4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ($\mu = 4.79$, $\sigma = .41$) ตามลำดับ

GRAD VRU

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 2) วิเคราะห์กระบวนการและแนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 และ 3) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ขั้นตอนที่ 3 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแนะแนว สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการแนะแนว และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

5.1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1) องค์ประกอบรูปแบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ตามแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ส่วนที่ 2 สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ และจากผลการสังเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ตามแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และ พันธกิจสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ 5) ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และ 6) ชั้นติดตามและประเมินผล

2) แนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 พบว่า

2.1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย 1) ตั้งคณะกรรมการพิจารณาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน 2) คณะกรรมการระบุถึงปัญหา และความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย และ 3) คณะกรรมการพิจารณาเครือข่ายที่เหมาะสมในการเข้าร่วมเครือข่าย

2.2) ชั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับองค์กรภายในของโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมหรือสร้างเครือข่าย เพื่อขอความเห็นชอบ 2) ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับโรงเรียนประธานเครือข่ายเป้าหมายที่ต้องการเข้าร่วม 3) ผู้บริหารโรงเรียนประชุมหารือกับโรงเรียนประธานเครือข่ายเพื่อพิจารณาแนวทาง วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย และ 4) สถานศึกษาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.3) ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และ พันธกิจสู่เป้าหมายร่วมกัน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำข้อบันทึกความเข้าใจ (MOU) 2) โรงเรียนเครือข่ายร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3) โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำแผนพัฒนาด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย (ระยะ 3 – 5 ปี) และ 4) โรงเรียนเครือข่ายจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.4) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) จัดประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 2) จัดทำคู่มือการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ

ดำเนินงาน 3) จัดทำปฏิทินงานให้ชัดเจน และ4)ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.5) **ขั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม** ประกอบด้วย
 1) คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรหรือ คณะกรรมการบริหารงานต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินการ เช่น คณะกรรมการกิจการนักเรียนของเครือข่าย กรรมการสถานศึกษา สมาคมต่าง ๆ ของโรงเรียน สนับสนุนด้านทรัพยากรและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และ2) คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น สถาบันอาชีวศึกษา อุดมศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ และเทคโนโลยีในการดำเนินการ

2.6) **ร่วมประชุมติดตามและประเมินผล** ประกอบด้วย 1) ร่วมประชุมติดตามและประเมินผล 2) กำหนดวิธีการ เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของกิจกรรม และโครงการ 3) ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตามปฏิทินงาน และ 4) ประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียด รอบคอบ

5.1.3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1) **สร้างรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ส่วนนำ หลักการ วัตถุประสงค์ แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ด้วยการบริหารคุณภาพ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านทรัพยากร

2) **ตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า ทุกรายการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ รายการที่ 4 ความเหมาะสม รองลงมา 3 อันดับ คือ รายการที่ 3 ความถูกต้อง รายการที่ 4 ความเป็นประโยชน์ และรายการที่ 1 ความเป็นไปได้ ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.2.1 **ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1. จากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 พบว่า ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแนะแนว สำหรับปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการแนะแนว และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในการบริหารจัดการของโรงเรียนเครือข่ายบุคลากรทั้งผู้บริหาร และครูทุกคนต้องมีความเข้าใจ ตระหนักถึงประโยชน์ และให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอย่างจริงจัง ทั้งนี้สิ่งสำคัญคือการสร้างความต่อเนื่องในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ๆ ที่จะสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการแนะแนวเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาซึ่งแต่ละสถานศึกษาต้องอาศัยการสร้างกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของแต่ละโรงเรียนให้สำเร็จตามเป้าหมายโรงเรียน และสร้างความมั่นใจการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เกิดกับนักเรียนให้ได้ประโยชน์สูงสุดได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิเชษฐ์ บุญพยอม (2560) ได้ทำการศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เมื่อพิจารณาค่าร้อยละสูงสุดของแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 2) ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านนิเทศการศึกษา 4) ด้านวัดและประเมินผลและดาเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) ด้านพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และ 6) ด้านเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารยังคงต้องบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์ของสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการนำเทคโนโลยี โดยต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้ครู บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน การใช้สื่อ และหาช่องทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน และการรับมือในโลกอนาคต ซึ่งผู้บริหารต้องพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล และสร้างความมั่นใจในระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดความรู้แก่นักเรียนให้ได้ประโยชน์สูงสุดได้จริง โดยต้องผลักดันให้ครูทุกคนในสถานศึกษาต้องนำความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และเทคโนโลยี ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ไปสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน และการต้องส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ และบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทราธรรมวิทยา และนันทรัตน์ เจริญกุล (2558) พบว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียน ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุดในความคิดเห็นของผู้บริหาร

และครูอย่างมีนัยสำคัญ 2) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่าชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน และ กัมมา โตสกุล (2558) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องให้ครูได้รับความรู้อย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิเชษฐ์ บุญพยอม (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีสภาพการบริหารงานวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น คือ สถานศึกษาให้มีการกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และ พิมพิไล พุฒจัตรัส (2562) ได้เสนอในงานวิจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ไว้ว่าการบริหารงานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน ดังนั้นจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เพราะคุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก ผู้บริหารจะต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรของสถานศึกษา และคอยสนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครูให้มีประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

5.2.2 การศึกษาองค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

องค์ประกอบของรูปแบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ตามแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ และจากผลการสังเคราะห์กระบวนการ และแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริหารงานวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และ พันธกิจสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ 5) ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และ 6) ชั้นติดตามและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนของทุกกลุ่มเครือข่ายให้ความสำคัญและใช้แนวทางที่สนับสนุนการบริหารงานด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริหารงานวิชาการในการสร้างความสำเร็จในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการที่เป็นไปตามแนวทางการสร้างเครือข่าย ทั้ง 6 ขั้นตอน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางด้านบริหารการศึกษา พบว่า ให้ความเห็นว่ามีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นควรมี

3983524951

VRU-IThesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

การพัฒนาารูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เพื่อใช้เป็นแนวทางของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายต่อไป สอดคล้องกับ จิระศักดิ์ สร้อยคำ (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการด้านที่มีความเหมาะสมมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป้าหมายที่กำหนดทำให้เกิดผลในทางวิชาการร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเครือข่าย มีความชัดเจน และมีความเป็นไปได้ วิสัยทัศน์และเป้าหมายจะสร้างพลังให้กับองค์กรทำให้องค์กรมีการรวมพลังมุ่งไปในทิศทางเดียวกันโดยมีแนวทางดำเนินการเพื่อให้บรรลุความต้องการในอนาคตของการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2554) กล่าวว่า วิสัยทัศน์มีความสำคัญ 5 ประการ คือ 1) กำหนดทิศทางขององค์กร 2) สมาชิกทุกคนมีจุดหมายปลายทาง 3) กระตุ้นให้สมาชิกมีความรู้สึกน่าสนใจ 4) มีความผูกพัน มุ่งมั่น มีเป้าหมายเพื่อคุณภาพของผลงานที่ปฏิบัติ และ 5) กำหนดมาตรฐานขององค์กรให้มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศในทุกด้านในการพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) ปัจจัยด้านขอบข่ายกระบวนการ มี 6 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การนิเทศการศึกษา 4) การจัดการเรียนรู้ 5) การวัดผล ประเมินผล และ 6) สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทุกด้านมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้เสนอว่าหลักสูตรคือการจัดประมวลประสบการณ์ที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการอย่างยิ่ง เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับธีระพร อายุวัฒน์ (2552) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ต้องทำอย่างเป็นระบบ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนานักเรียนในทุก ๆ ด้านให้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์และจุดหมายของการจัดการศึกษา 3) ด้านผลลัพธ์ พบว่ามีความเหมาะสมกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะว่า คุณภาพการศึกษา มีคุณลักษณะตามที่กำหนดตามมาตรฐาน และได้การยอมรับจากชุมชนและสังคมสอดคล้องผลการศึกษาเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ในประเด็นที่ว่าผลของเครือข่ายทำให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกิดผลต่อการพัฒนางานเกิดความคิดริเริ่มหรือแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงาน

5.2.3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

รูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 พบว่า มีองค์ประกอบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ 2) สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็น ด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็น ด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม

อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายให้ความสำคัญกับเป้าหมายการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงต้องอาศัยรูปแบบที่สามารถสนับสนุนกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายต้องจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา โดยที่แต่ละแห่งจะมีวิธีการ กระบวนการ และเป้าหมายที่แตกต่างกันตามบริบทของโรงเรียน ซึ่งในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามรูปแบบให้เกิดประสิทธิภาพ โดยกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายแต่ละกลุ่มจะต้องสร้างนวัตกรรมการบริหารที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของแต่ละกลุ่มโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ การพัฒนานวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา การยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบูรณาการแนวคิดเชิงระบบกับการบริหารคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ทั้งนี้รูปแบบที่ผู้วิจัยนำเสนอมีความเป็นไปได้มีความเป็นประโยชน์ มีความถูกต้อง และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางปฏิบัติจริงของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ ทนินเดช ยงค์กมล (2562) ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายสาสน์ไปใช้โดยการประเมินจากผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ภาคตะวันออกทั้งสองโรงเรียน มีความคิดเห็นว่า การนำรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายสาสน์ไปใช้มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องกันในการนำรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายสาสน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับ ภาระวี สุขโรจน์ (2556) ที่ได้ทำการประเมินรูปแบบเครือข่ายการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศพบว่า รูปแบบเครือข่ายการบริหารสถานศึกษาเอกชนที่นำไปใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดย พชรินทร์ จันทพูน. (2557) ได้กล่าวว่า รูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเครือข่าย เนื่องจากเป็นแนวทางการทำงานอย่างมีรูปแบบ มีกระบวนการเป็นขั้นตอน ปฏิบัติได้ง่าย ทำให้ไม่เกิดการสับสน เกิดการยอมรับในหมู่สมาชิกของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการ สอดคล้องกับ ศิริพร ตันตติยามาศ (2551) การบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ 4) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม 5) การติดต่อ สื่อสาร 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 7) องค์กร (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม 8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม การทำงานมีส่วนร่วมกันของสมาชิกในเครือข่าย เป็นลักษณะส่งเสริมและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2552) กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานของนักพัฒนา เพื่อสร้างพัฒนาและสนับสนุนเครือข่าย คือ การปรับกระบวนการทัศนคติในการทำงานผ่านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาพร้อมกับทีมงาน ซึ่งทำให้กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายมีความเข้มแข็งเกิดการขยายเครือข่าย นอกจากเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายแล้ว ยังอาจเกิดการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายอีกด้วย จะทำให้การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายเกิดความเข้มแข็งทางวิชาการ สามารถจัดการศึกษา ตอบสนองการศึกษาไทย 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพสืบไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานศึกษาสามารถใช้รูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้รูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 สนับสนุนการบูรณาการเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ และคุณภาพของนักเรียนการจัดการเรียนการสอน

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถใช้รูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านการบริหารวิชาการที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (Global Disruptions)

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

2. การศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราชาญ์ และคณะ. (2548). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). เอกสารการประชุมผู้บริหารสถานศึกษา สปช. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ. ม.ป.พ.
- กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย. (2559). อบต. ในกระบวนการทัศน์ใหม่: พัฒนาสร้าง เครือข่ายและเสริมความเข้มแข็ง. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). การทำงานพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน: โดยถ้อยมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. สภาคณาธิการแห่งประเทศไทยเพิ่มการพัฒนา.
- กาญจนา ภาสุรพันธ์. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ธรพพรการพิมพ์.
- กาญจนา ภาสุรพันธ์. (2553). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความพร้อมของสถานศึกษาต่อนโยบายการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. ซัคเซส มีเดีย.
- เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา 6. ซัคเซส.
- เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545ก). การคิดเชิงสร้างสรรค์. ซัคเซสมีเดีย.
- เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545ข). การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. ส.เอเชียเพลส.
- เกสรี แจ่มสกุล. (2551). การนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเทศบาล สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชนบพร วัฒนสุขชัย. (2550). การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา กาญจนรังษินนท์. (2542). การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนากรมการพัฒนาชุมชน.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. บ็๊ค พอยท์.
- จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่าย เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร.

- ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติมา วรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). รัตนสุพรรณ.
- จิระศักดิ์ สร้อยคำ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ตรีโชค กางกัน. (2552). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พนันเดช ยงค์มกล (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียน ในเครือข่ายสารสนเทศ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซีปปา (CIPPA MODEL). พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด. ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนา ประมุขกุล. (2547). บทความปริทัศน์. ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6.
- นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2540). ทฤษฎีองค์การ : แนวการศึกษาเชิงบูรณาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542ก). นวัตกรรมการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542ข). นวัตกรรมการศึกษา. เอส อาร์พรีนติ้ง
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง หาญพานิช. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทุมพร โม้ทิม. (2552). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนในศูนย์ประสานงานทางการศึกษาหนองมะโมง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประยูร เจริญสุข. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์

- ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปาฐกถาพิเศษ บัวย อึ้งภากรณ์. หมอชาวบ้าน.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535ก). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535ข). *จิตวิทยาบริหารบุคคล. สหมิตรรอเซท.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535ค). *การบริหารงานวิชาการ. ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พัลลิกเชัน.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา. ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ. ศูนย์สื่อเสริมสุขภาพ.*
- ปองสิน วิเศษศิริ. (2555). *การบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา. เอกสารประกอบการสอนวิชา 2747732 In. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. (2546). *สื่อสารกับสังคมเครือข่าย. สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.*
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- พรชัย ทองเจือ. (2550). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียน ในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.*
- พัชรินทร์ จันทาพูน. (2557). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. วารสารครุศาสตร์, 42(1).*
- พิมพ์อร สดเอี่ยม. (2547). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการบริหารงานวิชาการสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันราชภัฏ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). *การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยนเรศวร].*
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์ และคณะ. (2562) *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ภัทรวรรณ นิลแก้วบวรวิษุ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา*

- ขั้นพื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยบูรพา.
 มัลลวีร์ รอซโพล. (2554). การพัฒนาโรงเรียนตีประจำตำบลผ่านกระบวนการภาคีเครือข่าย
 ในประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นและราชการ. บุคพอยท์.
 เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2551). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
 รัตนะ บัวสนธิ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. คำสมัย.
 รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
 รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). รูปแบบเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการ
 ของโรงเรียนในฝันเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=
 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์) 2. (2564). หลอมแผนสัมพันธ์สมานฉันท์ 6 บดินทร. ครั้งที่ 19.
 10 กุมภาพันธ์ 2564. เอกสารประการประชุมเครือข่าย
 วรณดี นาคสุขปาน. (2557). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎ
 บัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
 วรลักษณ์ จันทร์ผา. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์]
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 วันชัย มีชาติ. (2550). การบริหารองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 วันทนีย์ แสนภักดี, พรทิพย์ วีระสวัสดิ์ และธิดา พาหอม. (2553). การจัดการพัสดุและสำนักงาน. เอ็กช
 เปรอร์เน็ท.
 วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2523). หลักและระบบการบริหารการศึกษา. อมรินทร์การพิมพ์.
 วิภา ทองหง่า. (2554). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
 ครุศาสตรคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
 ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548ก). ทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548ข). ทฤษฎีการประเมิน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ศิริพร ตันตียมาศ. (2550). รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล
 สังกัดกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2545). ทฤษฎีองค์การ. ธรรมสาร.
 ศิริวรรณ หวลกระสินธุ์. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียนที่
 เข้า ร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต

2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ศุทธิณี สุวรรณศร. (2554). การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 36. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- ศุภลักษณ์ ชัยอาวุธ และเพ็ญแข ภูผายาง. (2564). การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 (The 1st
National Conference in Education, 2021) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
[สุดใส คัมภีร์พ्योंันต์](#). (2552). การจัดการเครือข่ายสุขภาพจิตชุมชน : ศึกษากรณีชุมชนวัดรวกบางระ
โหลงและชุมชนวัดรวกบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันสวนกุหลาบ. (2559). บทสรุปการวิจัย เรื่อง การประเมินการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาทั้ง
ระบบตามหลักสูตรสวนกุหลาบศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2558. กลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายสวนกุหลาบ. สมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สนธยา พลศรี (2550). เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. โอเดียนสโตร์.
- สมเกียรติ ทานอก. (2539). การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด บุญยะโพธิ์. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสุพรรณบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- สมบูรณ์ ศิริสรธรวิชัย. (2547). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมยศ นาวิการ. (2545). การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. ผู้จัดการ.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. บัค พอยท์.
- สำลี ทองธิว. (2545). การเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับผู้บริหารและครูยุคปฏิรูปการศึกษา.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำลี ทองธิว. (2545). หลักการแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กรณีวิชาวิทยาศาสตร์
ระดับประถมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักโฆษณา สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). วารสารไทยคู่ฟ้า, 33.
www.thaigove.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาและการ
ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). 15 รูปแบบการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา
ต้นแบบรุ่น 1 ปี 2544. 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). รายงานการประชุมรับฟังความคิดเห็น เรื่อง การมีส่วนร่วม
จัดการ ศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และการศึกษา
ทางเลือก. วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัยและพัฒนา เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการ

- สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. (2544). *โครงการร่วมมือบริหารจัดการร่วมกันระหว่างโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. ม.ป.พ.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2529). *จิตวิทยาการจัดการพฤติกรรมมนุษย์*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2546). *การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. บัณฑิตวิทยาลัย.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสถียรนาารี กรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนัย วงศ์สุวรรณ. (2555). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร*. เดอะโนว์เลจเซ็นเตอร์.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2549). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง*. โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ฐานคิด: จากแผนแม่บทสู่วิสัยทัศน์ชุมชน*. พลังปัญญา.
- ไสว อุทุมประเสริฐ. (2555). *การดำเนินงานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อรณนพ พงษ์วาท. (2544). [จิตทัศน์ใหม่ : เจ็อนไขแห่งความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา](#). นันทพันธ์.
- อัมพร พงษ์กัสนานันท์. (2550). *การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาดูดชีวิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทัย ธรรมเตโช. (2531). *หลักบริหารการศึกษา*. โอเดียนสโตร.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. เอสดีเพรส.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *โมเดลคืออะไร*. *วารสารวิชาการ*. 1(3), 22-25.
- Brown & Moberg. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York: John Wiley & Sons.
- Campbell, J. P. (1977). *On the Nature of Organizational Effectiveness*. In P.S. Goodman and J.M. Pennings (Eds.), *New Perspectives on Organizational Effectiveness* (pp. 13-55). San Francisco: Jossey-Bass.
- Campbell, R. F., Corbally, J. E. & Nystrand, R. O. (1983). *Introduction to educational administration* (6th ed). Allyn & Bacon.

- Cheng, Y. (1996). *School Effectiveness and School - Based Management: A Mechanism for Development*. The Farmer Press
- David, E. (1965). *A Framework for Political Analysis*. Prentice-Hall.
- Eisner, E. (1976). Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*. 10(2), 135-150.
- Genge, M. C. (2000). *The Development of Transformational Leadership: The Journeys of Female and Male Secondary School Principals, Alike or Different*. Retrieved from <http://www.lib.umi.com>.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed). McGraw-Hill.
- Graham, J., & Wright, J. A. (1999). What does interprofessional collaboration mean to Professionals working with pupils physical disabilities? *British Journal of Special Education*. 22(1), 1.
- Green, J. A. (1970). *Introduction to Measurement and Evaluation*. Dodd Mesd.
- Greenberg, J. & Baron, R. A. (1995). *Behavior in organization-understanding and managing the human side of work*. (5thed). U.S.A.: Prentice-Hall international.
- Griffiths, D. E. (1959). *Administrative theory*. Appleton-Century Crofts.
- Groulund, N. E. & Linn, R. L. (1990). *Measurement and Evaluation in Teaching* (6th ed). Macmillan.
- Guilford, J. P. (1954). *Psychometric Methods*. John Wiley and Sons, Inc.
- Hausser, R. (1980). *Computational Linguistics and Talking Robots; Processing Content in Database Semantics*. Springer.
- Herbert, H. G. (1972). *The Management of Organization: A Systems and Human Resources Approach* (12nd ed). Appleton-Century-Crofts.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2001). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice* (6thed). McGraw-Hill.
- Husen, T. & Postlethwaite, T. N. (Ed). (1994). *The International Encyclopedia of Education* (2nd ed.). Great Britain: Pergamon Press
- Ivancevich, J. H. et al. (1989). *Management: Principles and Functions* (4th ed.). Richard D. Irwin.
- Keeves, P. J. (1988). Model and Model Building. *Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook*. Pergamon Press.
- Kimbrough, R. B. and Nunnery, M. Y. (1988). *Educational Administration: An Introduction*. (3rd ed). Macmillan Publishing Company.
- Kindred, A. R. (1980). *Data System and Management: Introduction to Systems Analysis and Design*. (2nd ed). Prentice Hall.
- Kinsella-Meier, M. A. and Gala, N. M. (2016). *Collaboration: Definitions and explorations*

- of an essential partnership*. *New Directions in Deaf Education* 17: 4-9.
- Lucus, J. R. (1998). *Balance of Power*. AMMACOM.
- Martin, E. (1999). *Changing Academic Work: Development the Learning University*.
Buckingham: The Society for Research into Higher Education & Open University.
- Mei, D. M. (1990). *High School Cluster*. <http://ercdb/ED322636.htm>.
- Penning, J. M. and Paul, S. G. (1977). "Toward a Workable Framework" in *New Perspectives on Organizational Effectiveness*. Paul S. (ed). San Francisco: Jossey Bass.
- Plymouth State University. (2003). *Area of Concern/Targets for Growth Indicators*.
http://www.plymouth.edu/educate/growth_indicators.pdf
- Purkey, S. C., & Smith, M. S. (1983). Effective schools: A review. *The Elementary School Journal*. 83(4), 427-452.
- Smith, E. W., Krouse, S. W., Atkinson, M. M. (1966). *The educator's encyclopedia Englewood Cluff*. Prentice-Hall.
- Smith, R. H., et al. (1980). *Measurement: Making Organization Perform*. Macmillan.
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development*. IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development).
- Steers, M. R. (1977a). *Antecedents and Outcome of Organizational Commitment*. *Administrative Science quarterly*.
- Stoner, A. F., & Wankel, C. (1986). *Management*. (3rd ed). Prentice-Hill.
- Useem, E. L. (1984). *Renewing School: A report on the Cluserlnitative in Philadelphia*.
<http://ericdb/ED-378251Htm>.
- Weltch, M. & Tulbert, B. (2000). Practitioner's Perspective of Collaboration: A Social Validation and Factor Analysis. *Journal of Educational and psychological consultant*. 11(3-4), 357-378.
- Willer, D. (1986). *Scientific Sociology: Theory and Method*. Prentice-Hall.
- Wilson, R. J. (2001). School-Based Management in Alberta: Perceptions of Public School Leader 1994-1997. *Dissertation abstracts international*. 62-03 A.337.

ภาคผนวก

GRAD VRU

3933524951

VRU iThesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

GRAD VRU

3933524951

VRU iThesis 60B74650105 thesiss / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
 เรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1. ดร.ขจรศักดิ์	ศิริมัย	อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลรัตนโกสินทร์
2. ดร.ภูริวรรษ	คำอ้ายกาวิน	ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานความเป็นเลิศ ด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ดร.ขจิตพันธ์	สุวรรณสิริกักดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา
4. ดร.สมพร	สังวาระ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
5. ดร.สมร	ปาโท	ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ปทุมธานี

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

GRAD VRU

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม

GRAD VRU

3933524951

VRU iThesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม
เรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1. ผู้บริหารสถานศึกษาตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการสำนัก
    - 1.1 ดร.ธีร์ ภวังคนันท์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
    - 1.2 ดร.สมใจ วิเศษทักษิณ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
  2. นักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
    - 2.1 ดร.สมชาย เทพแสง อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
    - 2.2 ดร.ประพนธ์ หลีสิน อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
  3. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
    - 3.1 ดร.อนันต์ศักดิ์ ภูพลผัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2
  4. ศึกษานิเทศน์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
    - 4.1 ดร.มาเรียม ซอหมัด ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2
  5. ผู้อำนวยการโรงเรียน
    - 5.1 ดร.จิณณภัทร พิบูลวิทิตอารัง ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
    - 5.2 ดร.จินตนา ศรีสารคาม ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
    - 5.3 นายวิธาน พรหมสินธุ์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์
- Moderator
- ดร.จินตนา ศรีสารคาม ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

GRAD VRU

3933524951

VRU iThesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
 เรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1. คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย

- 1.1 รศ.ดร.ขจรศักดิ์ ศิริมัย อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
 1.2 ดร.จตุรงค์ อินทรรุ่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

2. ผู้บริหารการศึกษา

- 2.1 ดร.นิวัตร นาคะเวช อธิการบดีวิทยาลัยการศึกษาศาสตร์
 2.2 ดร.สุชน วิเชียรสรรค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 เชียงใหม่
 2.3 ดร.นิยม ไผ่โสภณ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 กรุงเทพมหานคร เขต 1
 2.4 ดร.นรินทร์ณธ์ ช่างล้ำ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 ปทุมธานี

3. ผู้บริหารสถานศึกษา

- 3.1 นายศุภกฤต ดิษฐสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
 สุวรรณภูมิ
 3.2 นายอารีย์ วีระเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2
 3.3 นางบุสบง พรหมจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า

GRAD VRU

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

GRAD VRU

3933524951

VRU iThesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม

เรื่อง

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

GRAD VRU

โดย

นายประสงค์ สุพรรณพงษ์

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม

ชื่อนักศึกษา	นายประสงค์ สุพรรณพงษ์
รหัสประจำตัว	60B74650105
ปริญญา	ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์
ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การศึกษาไทย 4.0

GRAD VRU

3938524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

คำนำ

เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการดำเนินการทำดัชนีพันธของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิใช้ประกอบการวิพากษ์ และสนทนากลุ่ม เนื้อหาในเอกสารชุดนี้ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูล โดยผ่านการพิจารณาของท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ และอาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

หากเอกสารฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

(นายประสงค์ สุบรรณพงษ์)
ผู้วิจัย

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
สารบัญ	4
กำหนดการสนทนากลุ่ม	5
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม	6
เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม	7
วัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม	7
คำชี้แจงขั้นตอนการสนทนากลุ่ม	7
เค้าโครงวิทยานิพนธ์	8
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	8
คำถามการวิจัย	12
วัตถุประสงค์การวิจัย	13
กรอบแนวคิดในการวิจัย	13
วิธีดำเนินการวิจัย	14
(ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	15
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0	
ประเด็นและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group)	25
ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0	
แบบประเมินร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	28
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0	

GRAD VRU

กำหนดการสนทนากลุ่ม

เรื่อง ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0

วันที่ 15 มิถุนายน เวลา 09.00 - 12.00 น.

สถานที่ ห้องประชุมคุณหญิงสุชาดา ธีระวัฒน์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ

เวลา 09.00 - 09.15 น.

ลงทะเบียน

เวลา 09.15 - 09.20 น.

ผู้ดำเนินการสนทนาของกลุ่มกล่าววัตถุประสงค์การ

สนทนากลุ่ม

เวลา 09.20 - 09.25 น.

ผู้ดำเนินการสนทนาของกลุ่มแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ

เวลา 09.25 - 09.35 น.

ผู้วิจัยนำเสนอร่างรูปแบบ

เวลา 09.35 - 10.30 น.

สนทนากลุ่มรอบที่ 1

เวลา 10.30 - 10.45 น.

พักอาหารว่าง

เวลา 10.45 - 11.45 น.

สนทนากลุ่มรอบที่ 2

เวลา 11.45 - 12.00 น.

ผู้ดำเนินการสนทนาของกลุ่มสรุปประเด็นที่ได้รับจากการ

สนทนากลุ่ม

3933524951

VRU :Thesiss 60B74650105 thesiss / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

GRAD VRU

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม
เรื่อง ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1. ผู้บริหารการศึกษา
  - 1.1 ดร.ธีร์ ภาวักนันท์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.2 ดร.ภูริวรรษ คำอ้ายกาวิิน ผู้อำนวยการสำนักงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
2. อาจารย์ระดับอุดมศึกษา
  - 2.1 ดร.สมบูรณ์ บุริศิริรักษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
  - 2.2 ดร.ประพนธ์ หลีสิน อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
3. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
  - 3.1 ดร.อนันต์ศักดิ์ ภูพลผัน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2
- 4.ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
  - 4.1 ดร.มาเรียม ซอหมัด ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2
5. ผู้อำนวยการโรงเรียน
  - 5.1 ดร.ฉินฉนภัทร พิบูลวิทิตอารัง ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1
  - 5.2 ดร.สมพร สัจวาระ ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2
  - 5.3 นายวิธาน พรหมสินธุ์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1
- ผู้ดำเนินรายการ**

ดร.จินตนา ศรีสารคาม ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2

เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

วัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม

เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

คำชี้แจงขั้นตอนการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มมีขั้นตอนดังนี้

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มแนะนำตนเอง

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยนำเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 จากการทบทวนเอกสาร

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มเริ่มถามคำถามที่ได้จัดเตรียมไว้

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันวิพากษ์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มสรุปประเด็นจากการวิพากษ์

3938524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

GRAD VRU

เค้าโครงวิทยานิพนธ์

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในยุค “Thailand 4.0” มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กล่าวคือ นอกจากให้ความรู้แล้ว ต้องทำให้เขาเป็นคนที่รักที่จะเรียนรู้พร้อมกับการมีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือการสร้างคนให้มีทักษะ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นการฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ เป็นหลัก แต่ในการศึกษายุค Thailand 4.0 เน้นการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยมีรายได้มากขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ และต้องสามารถติดต่อค้าขายกับนานาประเทศ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) พบว่า แผนการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศมีการพัฒนาในระดับเขตพื้นที่ และตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาชาติโดยใช้ “เครือข่ายการศึกษา” อย่างเป็นระบบเพื่อดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์ “ร่วมพลัง” การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 คือ “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมพินความสมานฉันท์ และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมโดยการศึกษา 4.0 ซึ่งเป็นการศึกษายุคผลิตภาพ เป็นยุคที่ต้องการผลผลิตหรือ Products เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ โดยให้ผู้เรียนได้แสวงหาโอกาส นำไปสู่การออกแบบ คิดวิเคราะห์ และนำสู่การสร้างผลผลิตออกมาใช้ประโยชน์ ครูต้องให้เสรีภาพผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด โดยส่งเสริมเติมเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำมุ่งพัฒนาคนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมเรียนรู้ผ่าน Internet สร้าง Smart Farmer & Smart Startup และแรงงานเฉพาะทางได้โดยใช้การศึกษาเป็นฐาน ทักษะ ที่ควรเน้นคือการศึกษาพัฒนาคนไปสร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างเด็กและเยาวชนยุคใหม่ให้มีลักษณะเป็นชนพื้นเมืองดิจิทัล Digital native ซึ่งนับว่าเป็นการศึกษายุค Next Generation Education ต้องเน้นแสวงหา เรียนรู้ได้เอง อย่างท้าทาย สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้เหมาะกับตนเอง สังคมตามสถานการณ์ (กัลยา ดิงศภักดิ์, 2557; ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2558 และ สุพจน์ ทารหนองบัว, 2559)

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงต่อเนื่อง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (พิสิฐ เทพไกรวัล, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว โดยมีกลยุทธ์คือการเร่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการ จัดการศึกษา รวมทั้ง

3983524951

VRU - IThesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและขยายผลให้สถานศึกษาระดับพื้นฐานที่มีความพร้อมพัฒนาเป็นสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับ โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในประเด็นส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การศึกษาจะเป็นกระบวนการที่มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551) และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดังปรากฏใน มาตรา 39 ที่เน้นการบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังหน่วยปฏิบัติ คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องปฏิรูปตนเองเพื่อให้อยู่รอดเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น องค์กรที่มีความสมบูรณ์สามารถเรียนรู้และปรับตัวเองเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วเท่านั้นที่จะดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบขององค์กรในศตวรรษที่ 21 จะต้องพัฒนาและมองว่าอนาคตจะมุ่งไปที่ใดจะสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายอย่างไรองค์กรแต่ละองค์กรนั้นจะมีบุคลิกภาพของตนเองที่ส่งผลต่อองค์กร ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร อันหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่จะมีอิทธิพลต่อผลผลิตและการบริหารงาน ขององค์กรอันหมายรวมถึงบริบททางวัฒนธรรมได้ เช่นเดียวกัน (Kotter,1992) โดย Easton (1965) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีระบบ (System Theory) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม (Environment) ส่วนของปัจจัยนำเข้า (Input) ส่วนของการดำเนินการ (Process) ส่วนของผลลัพธ์ที่ออกมาจากการทำงานของระบบ (Output) และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) กรอบความคิดเชิงระบบ เป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาคำตอบว่า องค์กรจะดำรงอยู่ เกิดขึ้นได้อย่างไร และจะดำเนินต่อไปอย่างไร รวมทั้งช่วยให้สามารถวิเคราะห์ถึงหน้าที่เฉพาะขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถชี้ให้เห็นถึงสมรรถนะของระบบส่วนต่าง ๆ ต่อการตอบสนองอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมว่ามีมากน้อยเพียงใด ภายใต้เงื่อนไขเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีระบบเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่เป็นอยู่ เพื่อใช้อธิบายเสถียรภาพขององค์กรที่ดีควรเป็นอย่างไรใช้เป็นการทำนาย (Predict) ปรากฏการณ์ที่อาจเกิดขึ้นสืบเนื่องต่อไปได้ด้วย

สำหรับผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552-2559 (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579: ง-จ) พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่าผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเทียบกับนานาชาติประเทศทั่วโลก และในอาเซียนตามโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for international Student Assessment : PISA) เป็นการประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ จากการเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตหรือสถานการณ์จริง พบว่า ในพ.ศ.2558 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ยทั้งวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่ในลำดับที่ 26 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถ การคิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้ โดยเฉพาะด้านที่กำหนดเป็นสาระการเรียนรู้หลัก ในการประเมินระดับนานาชาติ ได้แก่ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้การประเมินผลการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในช่วงที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพการศึกษาในภาพรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่พึงพอใจ เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น โรงเรียนมีทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มจำนวนนักเรียนลดลง ซึ่งปัญหาเกิดจากการขาดคุณภาพของการศึกษา สาเหตุมาจาก ขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสารด้วยระบบเทคโนโลยีไม่สะดวก ขาดสื่ออุปกรณ์และงบประมาณในการศึกษาไม่เพียงพอ เนื่องจาก รัฐจัดสรรให้ตามจำนวนนักเรียนเป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์ในระดับความพึงพอใจ จากการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสี่ปี พ.ศ 2559 - 2562 พบว่า มีโรงเรียนที่เข้ารับการประเมิน ไม่ผ่านการประเมิน คิดเป็นร้อยละ 39.20 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 500 คนลงมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ยิ่งไปกว่านั้นผลการประเมินทางการศึกษาของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา (O - NET) ปีการศึกษา 2562 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.86 สังคมศึกษามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.03 ภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.28 คณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.52 วิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.00 จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ คือ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ สร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาเยาวชน และบุคลากรในชุมชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคมด้วยการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการรวมทั้งวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาจากเดิมที่โรงเรียน จัดการศึกษาแต่เพียงลำพังเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาส่งผลให้โครงสร้างการจัดองค์กรของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีสายบังคับบัญชาไปสู่การจัดองค์กรแบบเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) และผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) พบว่า ยังมีความแตกต่างกันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงสมควร จัดกลุ่มสถานศึกษาในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว สมบูรณ์เรียบร้อยมีคุณภาพ

ประสิทธิภาพ ดังเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาและความมุ่งหวังของชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ

เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างโรงเรียน เน้นกระบวนการบริหารส่งเสริมและช่วยเหลือด้านวิชาการในลักษณะการรวมกลุ่มโรงเรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2543) ตามเนื้อหาในแง่สังคมวิทยาเครือข่ายถูกกำหนดให้เป็นกลุ่ม บุคคล หรือองค์กร เช่น โรงเรียนที่สามารถเชื่อมต่อกันด้วยชุดของความสัมพันธ์ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นทางการไม่มากนักน้อย (Borgatti & Foster, 2003) และจากข้อมูลของ Hargreaves (2004) กล่าวว่า เครือข่ายที่เชื่อมโยงโรงเรียนสามารถสนับสนุนกลยุทธ์ที่สร้างนักสร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างรวดเร็วและอาจเป็นผู้นำไปสู่นวัตกรรมที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและท้าทายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553” ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการจัดองค์กรและเครือข่ายโรงเรียนในแต่ละเครือข่ายโรงเรียนจะประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ในเขตเดียวกัน ประมาณ 4-8 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ควบคู่กัน เพื่อสนับสนุนให้เกิดพลังแห่งการช่วยเหลือกันได้ในแต่ละเครือข่ายโรงเรียนภายใต้การบริหารเครือข่ายด้วยการใช้ความร่วมมือก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหาร แต่ในทางปฏิบัติบางเครือข่ายยังไม่สามารถพัฒนาได้ตามเป้าหมาย อันเนื่องจากประสบปัญหาในการบริหารเครือข่ายโรงเรียนหลาย ๆ ด้าน เช่น ขอบข่ายและภารกิจงานเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการไม่มีความชัดเจน บุคลากรขาดภาวะผู้นำของแกนนำเครือข่ายหรือผู้ประสานงานเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายขาดความร่วมมือ ปัญหาด้านวัฒนธรรมองค์กรของแต่ละโรงเรียนมีการแข่งขันทางด้านวิชาการ ทำให้เกิดการช่วยเหลือทางด้านวิชาการน้อย เป็นต้น ซึ่งการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายการศึกษามีความชัดเจนขึ้นเมื่อมีการระบุไว้ในกฎหมายการศึกษา สอดคล้องกับสุนัย วงศ์สุวคันธ (2555) ในปัจจุบันปรากฏว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจึงมีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากสถานศึกษาขาดความร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ก็ยากที่จะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การจัดการเครือข่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การทำงานของเครือข่ายการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สมศักดิ์ เอี่ยมดี, 2556) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นถึงปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น และเห็นประโยชน์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จึงให้สนับสนุนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเครือข่ายความร่วมมือ และประสานงานในการพัฒนางานการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจและความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การบูรณาการภารกิจในการทำงาน การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การบริหารจัดการร่วมกัน เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงนั้นเป็นโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดสื่อวัสดุเทคโนโลยีทางการศึกษา ขาดกำลังในการเสริมสร้าง ขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมาย ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรจัดกลุ่มโรงเรียน เป็นกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่จะบริหารการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกัน ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีกลุ่มโรงเรียนในเครือข่าย 7 กลุ่มได้แก่ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวน 18 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์ จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 10 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบดินทรเดชา (สิงห์ สิงเสนี) จำนวน 6 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา จำนวน 4 โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง จำนวน 3 โรงเรียน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้กำกับติดตาม และควบคุมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดได้เริ่มมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และแนวโน้มที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีการเพิ่มกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และเพิ่มจำนวนโรงเรียนในกลุ่มให้มากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การสร้างกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเป็นประโยชน์ ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการศึกษาโดยการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกันได้แพร่หลายมากขึ้นและแม้ว่าจะมีการศึกษาอย่างกว้างขวางมากขึ้นในองค์กรทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ แน่นนอนในภาคเอกชนการเคลื่อนไหวนี้เกิดขึ้นก่อนหน้าแล้วในด้านการศึกษามองว่าองค์กรเครือข่ายมีความก้าวหน้าในการทำความเข้าใจการเรียนรู้ขององค์กรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ข้อดีของการทำงานร่วมกันเกิดการเรียนรู้ และมีนวัตกรรมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งที่สำคัญเครือข่ายสามารถลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนขององค์กรได้ (Borgatti & Foster, 2003; Cohen & Levinthal, 1990) สอดคล้องกับ Galaskiewicz (1985) ที่กำหนดเป้าหมาย 4 ประการของความร่วมมือเครือข่ายประกอบด้วย การได้มาซึ่งทรัพยากร ลดความไม่แน่นอน เพิ่มความชอบธรรม และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานั้น โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญในระดับปฏิบัติการที่ต้องคำนึงถึงการทำหน้าที่สร้าง และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสนองต่อความคาดหวังของสังคมในยุคประเทศไทย 4.0 จึงจำเป็นต้องแสวงหารูปแบบและวิธีการบริหารจัดการการศึกษาในรูปแบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 อยู่ในระดับใด

1.2.2 องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

1.2.3 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับใด

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.3.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบ กระบวนการและแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.3.3 เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินงานตามภาระงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำนวน 17 ภาระงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชน 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวชน องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ และ 17) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.4.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553); จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์ (2553); ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543); เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545); สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549); พรชัย ทองเจือ (2550); พิสิฐ เทพไกรวัล (2554); วรณดี นาคสุขปาน (2557) สามารถสรุปกระบวนการและแนวทางการบริหารเครือข่ายได้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นติดต่อกับผู้มีส่วนได้เสียและองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ชั้นกำหนด

วิสัยทัศน์และพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) **ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ** 5) **ขั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม** และ6) **ขั้นติดตามและประเมินผล**

1.4.3 แนวคิดการพัฒนารูปแบบ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ญัฐญา พลเสน (2562), ปัญญา ทองนิล (2553), รัตนะ บัวสนธ์ (2552), ญัฐศักดิ์ จันทร์ผล (2552), มาลี สืบกระแสด (2552), รุจิร ภู่อสาร (2551), ทิศนา แชนมณี (2545) , อุทัย บุญประเสริฐ (2546), เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549) Good (1973) Smith, et al., (1980) Bardo & Hartman (1982) Tosi & Carroll (1982) Stoner & Wankel (1986) Longman (1987) Husen and Postlethwaite (1994) Raj (1996) และ Daft (1998) โดยมีองค์ประกอบรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ 2) สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ

1.4.4 การตรวจสอบรูปแบบ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ศิริชัย กาญจนวาสี (2554); สตฟเฟิลบีม (Stuffebeam, 2001) โดยพิจารณา 4 ด้าน คือ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 มีวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาไทย4.0

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ กระบวนการและแนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

2.1 สังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 โดยการสังเคราะห์เอกสาร

2.2 ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนย่อย

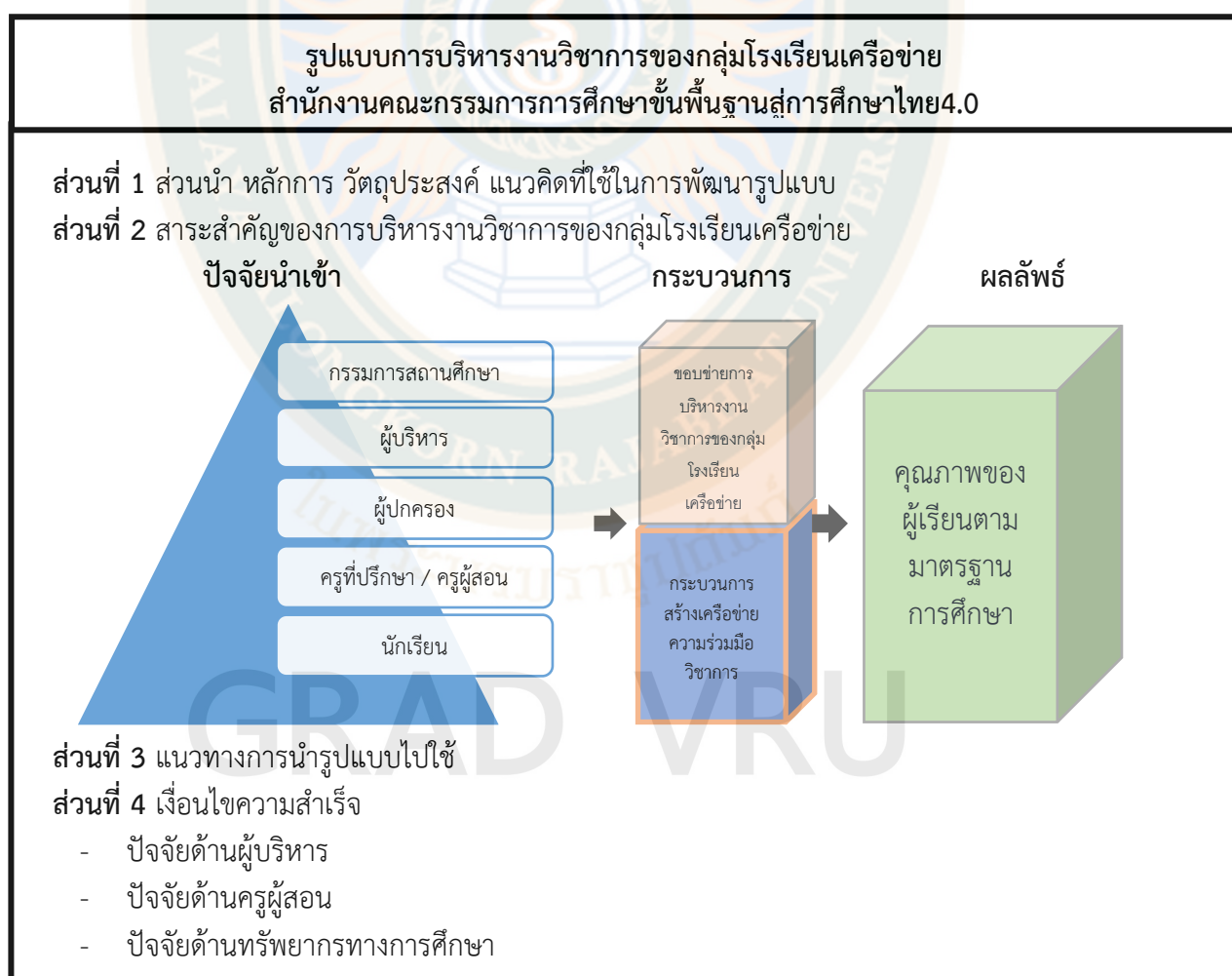
3.1 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.2 ศึกษาความคิดเห็นของรูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 โดยการสอบถาม

(ร่าง)

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 เป็นรูปแบบเชิงทฤษฎี ซึ่งเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทางทฤษฎีเป็นพื้นฐาน แสดงถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของสิ่งที่ศึกษา จากการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ ระบบการของกลุ่มโรงเรียน มีองค์ประกอบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ 2) สารสำคัญของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดของแต่ละส่วนดังนี้

รูปที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 (ฉบับร่าง)

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

1.2 หลักการ

การศึกษาในยุค “Thailand 4.0” มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ กล่าวคือ นอกจากให้ความรู้แล้ว ต้องทำให้เขาเป็นคนที่รักที่จะเรียนรู้พร้อมกับการมีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือการสร้างคนให้มีทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นการฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก แต่ในการศึกษายุค Thailand 4.0 เน้นการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยมีรายได้มากขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ และต้องสามารถติดต่อค้าขายกับนานาประเทศได้ ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2559) ความสำคัญของการศึกษา 4.0 (Education 4.0) ในส่วนของการจัดการศึกษานั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) พบว่าแผนการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศจะมีการพัฒนาในระดับเขตพื้นที่ และตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาชาติโดยใช้ “เครือข่ายการศึกษา” อย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์ “ร่วมพลัง” การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 คือ “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกันไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คน ในสังคมเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมพินความสมานฉันท์ และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมโดยการศึกษา 4.0 เป็นการศึกษายุคผลิตภาพ เพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา เต็มโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อประเทศชาติได้นั้น จะต้องอาศัยองค์การที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการ กระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรงให้สถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ทั้งด้านหลักสูตร การเงิน การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอันประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนครูตัวแทนผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกันบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) และองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการบริหารสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญเป็นอันดับแรกที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารจึงต้องตระหนักและให้เวลาแก่การบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมายอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา (จิตติมา วรณศรี, 2557)

ปัจจุบันปรากฏว่าการสร้างเครือข่ายการศึกษาในส่วนของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจึงมีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากสถานศึกษาขาดความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายก็ยากที่จะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การจัดการเครือข่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การทำงานของเครือข่ายการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สมศักดิ์ เอี่ยมดี (2556) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นถึงปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น และเห็นประโยชน์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จึงให้สนับสนุนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงจัดตั้งเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเครือข่ายความร่วมมือ และประสานงานในการพัฒนางานการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจและความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การบูรณาการภารกิจในการทำงาน การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การบริหารจัดการร่วมกัน เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงนั้นเป็นโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดสื่อวัสดุเทคโนโลยีทางการศึกษา ขาดกำลังในการเสริมสร้าง ขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมาย ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดกลุ่มโรงเรียน เป็นกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ที่จะบริหารการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ประกอบด้วย 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวน 18 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเทพศิรินทร์ จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 10 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จำนวน 6 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสตรีวิทยา จำนวน 4 โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายหอวัง จำนวน 3 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 57 โรงเรียน

จากความสำคัญที่กล่าวมากลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเครือข่าย และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0

1.2.2 เพื่อใช้เป็นข้อเสนอต่อต้นสังกัดในการบริหารงานวิชาการในรูปแบบของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

1.3 แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ

แนวคิดของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย4.0 มีแนวคิดสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายร่วมของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

1.1 การสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

ร่วมกันสร้างอัตลักษณ์เฉพาะที่เหมือนกันของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนแต่ละเครือข่าย สามารถบอกความแตกต่างและสร้างความจดจำได้ซึ่งเห็นผลจากการยอมรับและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนผ่านกระบวนการปฏิบัติอันสัมพันธ์กับทางสังคม ซึ่งอาจเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน

1.2 การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

เป็นการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของการทำงาน ทำให้โรงเรียนในเครือข่ายสามารถบริหารงาน จัดการ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล โดยผู้มีส่วนได้เสีย หรือสังคมทั่วไปเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และมีความพึงพอใจ

1.3 การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน

เป็นความร่วมมือกันของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยั่งยืน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา มีความเป็นไปได้ และมีความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับการนำไปใช้ตามบริบทของโรงเรียนในเครือข่าย

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) มุ่งเน้นการร่วมแรง (Participation) ร่วมใจ (Collaboration) และการเสริมพลัง (Empowerment) โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ผูกพัน และตกลงใจ ร่วมกันในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้เกิดประโยชน์ โดยมีแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

2.1 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ใช้การระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงบุคคลคนเดียว ด้วยการให้ข้อเสนอแนะ (Suggestion System)

2.2 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายใช้การมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อสร้างการยอมรับมากขึ้น เป็นการลดการต่อต้าน

2.3 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.4 ผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสามารถตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ และทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับทุกฝ่าย ด้วยการปรึกษาหารือ (Consulting Management)

3. แนวคิดเชิงระบบ

กลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มี ความสัมพันธ์ระหว่างกันและมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จตามความต้องการขององค์กร ประกอบด้วย

3.1 ตัวป้อน (Input) หมายถึง ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับระบบ ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ของระบบใดระบบหนึ่งจะมีจำนวนและความสำคัญมากน้อยเพียงใดแตกต่างกัน โดยการบริหารกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาด้านบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย

3.2 กระบวนการ (Process) หมายถึง การจัดการขอข่ายการบริหารงานวิชาการ และกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมาย แต่อาจมีลักษณะของการจัดความสัมพันธ์แตกต่างกันไป ตามบริบทของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

3.3 ผลลัพธ์ (Product) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน ที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา เมื่อระบบนั้นมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารคุณภาพ

การบริหารคุณภาพ ตามวงจร PDCA เป็นกระบวนการบริหารตามลำดับ 4 ขั้นตอน โดยมีแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

4.1 การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดกรอบรายละเอียดของการดำเนินการพัฒนา ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สำหรับการวางแผน โดยพัฒนาวิธีการด้วยการคัดเลือกแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4.2 การปฏิบัติ (Do) เป็นการนำแนวทางที่ผ่านการวางแผนนำไปสู่การปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางเพื่อสร้างความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เน้นการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนา โดยที่ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมด และทราบเหตุผลที่ต้องกระทำนั้น ๆ พร้อมทั้งพัฒนาคนมีความสามารถหลาย ๆ ด้าน และพัฒนาจิตใจรักการร่วมมือกัน

4.3 การตรวจสอบ (Check) เป็นการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์ แผลผล และเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ และเงื่อนไขของความสำเร็จ จากการดำเนินการว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

4.4 การปรับปรุงและพัฒนา (Action) เป็นการนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และตัดสินใจในการพิจารณาแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างกระบวนการสนับสนุนความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ

2.1 ปัจจัยนำเข้า

เครือข่ายความร่วมมือระดับโรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นแกนนำโรงเรียนเครือข่าย ประกอบด้วยบทบาทของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน บทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของนักเรียน โดยสมาชิกโรงเรียนเครือข่าย มีบทบาทดังนี้

3. บทบาทของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1.8 กำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 1.9 พิจารณาจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อเสริมศักยภาพของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 1.10 ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานแก่คณะกรรมการต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 1.11 ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 1.12 ร่วมเตรียมความพร้อมด้านคณะกรรมการเพื่อการขับเคลื่อนกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 1.13 กำกับ และติดตามการส่งเสริมผู้เรียน และการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นพัฒนาการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 1.14 ประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในรอบปี

2. บทบาทของผู้บริหาร

- 2.1 ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 2.2 เตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะครูและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับหลักสูตร (หลักสูตรสถานศึกษา และอัตลักษณ์ที่กำหนด) ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
- 2.3 ส่งเสริมสนับสนุนครูที่ปรึกษา / ครูผู้สอน และเครือข่ายผู้ปกครองในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 2.4 จัดทำแผนงาน/โครงการกิจกรรมรองรับการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายให้เกิดการพัฒนาเต็มศักยภาพ
- 2.5 กำกับติดตาม และประเมินความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูที่ปรึกษา / ครูผู้สอน และผู้เรียนและการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง
- 2.6 นำการเปลี่ยนแปลงสู่โรงเรียน เพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล

3. บทบาทของครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน

- 3.1 เตรียมความพร้อมด้านผู้เรียน เรื่องระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนเครือข่าย
- 3.2 ส่งเสริมอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 3.3 นำแนวทางวัฒนธรรมคุณภาพสู่ผู้เรียน
- 3.4 กำกับติดตามความก้าวหน้าเรื่องการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3.5 สร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 3.6 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4. บทบาทของผู้ปกครอง

- ผู้เรียน
- 4.1 เตรียมปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของ
- 4.2 ร่วมมือในกิจกรรมการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอย่าง
- ต่อเนื่อง
- 4.3 พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ หรือมีความเป็นเลิศตามความ
- ถนัดและความสนใจรวมถึงการซ่อมเสริมในสมรรถนะที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
- 4.4 ร่วมมือในการดำเนินงานของเครือข่ายผู้ปกครองและโรงเรียน
- 4.5 ใช้แนวทางวัฒนธรรมคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเป็นเลิศ และ
- สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. บทบาทของนักเรียน

- 5.1 ให้ความร่วมมือในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 5.2 ร่วมกิจกรรมสำหรับนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
- 5.3 สร้างเครือข่ายที่ช่วยน้องของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

2.2 กระบวนการ

2.2.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

การดำเนินงานตามภาระงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำนวน 17 ภาระงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชน 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ และ 17) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	แนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย
1. ชั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและ ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้าง เครือข่าย	1.1 ตั้งคณะกรรมการพิจารณาในการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน 1.2 คณะกรรมการระบุถึงปัญหา และความจำเป็นใน การสร้างเครือข่าย 1.3 คณะกรรมการพิจารณาเครือข่ายที่เหมาะสมในการเข้า ร่วมเครือข่าย
2. ชั้นติดต่อผู้มีส่วนได้เสียและองค์การที่จะ เป็นเครือข่าย	2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับองค์กรภายในของ โรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจถึงเหตุผลและความ จำเป็นในการเข้าร่วมหรือสร้างเครือข่าย เพื่อขอ ความเห็นชอบ 2.2 ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับโรงเรียนประธาน เครือข่ายเป้าหมายที่ต้องการเข้าร่วม 2.3 ผู้บริหารโรงเรียนประชุมหารือกับโรงเรียน ประธานเครือข่ายเพื่อพิจารณาแนวทาง วิธีการเข้า ร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย 2.4 สถานศึกษาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย
3. ชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และ พันธกิจสู่ เป้าหมายร่วมกัน	3.1 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำข้อบันทึกความ เข้าใจ (MOU) 3.2 โรงเรียนเครือข่ายร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธ กิจ เป้าหมาย ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 3.3 โรงเรียนเครือข่ายร่วมจัดทำแผนพัฒนาด้าน วิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย (ระยะ 3 – 5 ปี) 3.4 โรงเรียนเครือข่ายจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
4. ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือ	4.1 จัดประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของ กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 4.2 จัดทำคู่มือการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางใน การดำเนินงาน 4.3 จัดทำปฏิทินงานให้ชัดเจน 4.4 ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย
5. ชั้นพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือและ ขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม	5.1 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่ม โรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจาก

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	แนวทางการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย
	<p>องค์กรหรือ คณะกรรมการบริหารงานต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินการ เช่น คณะกรรมการกิจการนักเรียนของเครือข่าย กรรมการสถานศึกษา สมาคมต่าง ๆ ของโรงเรียนสนับสนุนด้านทรัพยากรและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน</p> <p>5.2 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพิจารณาหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น สถาบันอาชีวศึกษา อุดมศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ และ เทคโนโลยีในการดำเนินการ</p>
6. ^๕ ติดตามและประเมินผล	<p>คณะกรรมการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายดำเนินการดังนี้</p> <p>6.1 ร่วมประชุมติดตามและประเมินผล</p> <p>6.2 กำหนดวิธีการ เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของกิจกรรม และโครงการ</p> <p>6.3 ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตามปฏิทินงาน</p> <p>6.4 ประเมินผลการปฏิบัติงาน และ นำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียด รอบคอบ</p>

2.3 ผลลัพธ์

คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

3.1 ขั้นการวางแผน P: Planning เป็นขั้นการกำหนดกรอบ รายละเอียดของการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สำหรับการวางแผน เพื่อพัฒนาด้วยการพิจารณาคัดเลือกแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่สุดในการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพโดยจะส่งเสริมให้การคาดการณ์

3.2 ขั้นดำเนินการ D: Doing เป็นขั้นการนำแนวทางที่ผ่านการวางแผนไว้อย่างชัดเจน มาสู่การปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางดังกล่าว เพื่อสร้างความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ทั้งการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน C: Checking เป็นขั้นการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และ

พัฒนาคุณภาพสำหรับนำมา วิเคราะห์ แผลผล และเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเงื่อนไขของความสำเร็จ จากการดำเนินการว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

3.4 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา A: Action เป็นขั้นการนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และตัดสินใจในการพิจารณาแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างกระบวนการสนับสนุนความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ และสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษา และสร้างนวัตกรรมการบริหารการศึกษาตามแนวทางการศึกษาไทย 4.0

4.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครู เน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนผ่านการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากร

การระดมทรัพยากรด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ สื่อ และเทคโนโลยีให้มีความพร้อมในการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

GRAD VRU

ประเด็นและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group)
 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

.....

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยมีประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ประเด็นที่ 2 ความเป็นประโยชน์ ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ประเด็นที่ 3 ความถูกต้อง ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ประเด็นที่ 4 ความเหมาะสม ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

3938524951

แบบประเมิน

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินความคิดเห็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0
2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับมาก
3 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับน้อย
1 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 1	ส่วนนำ	ระดับความคิดเห็น															เชิงเอาผล					
		ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์					ความถูกต้อง						ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1
1.1	หลักการ																					
1.2	วัตถุประสงค์																					
1.2.1	เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0																					
1.2.2	เพื่อใช้เป็นข้อเสนอต่อต้านสังกัดในการบริหารงานวิชาการในรูปแบบของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย																					
1.3	แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ																					
1.3.1	เป้าหมายร่วมของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย																					
1.3.2	การบริหารแบบมีส่วนร่วม																					
1.3.3	แนวคิดเชิงระบบ																					
1.3.4	การบริหารคุณภาพ																					
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมส่วนนำ																						

ส่วนที่ 2	องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับความคิดเห็น															ดี พอ ใช้					
		ความเป็นไปได้					ความเป็น ประโยชน์					ความถูกต้อง						ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1
2.1 ปัจจัยนำเข้า																						
1. บทบาทของกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน																						
2. บทบาทของผู้บริหาร																						
3. บทบาทของครูที่ปรึกษา และครูผู้สอน																						
4. บทบาทของผู้ปกครอง																						
5. บทบาทของนักเรียน																						
2.2 กระบวนการ																						
2.2.1 ขอบข่ายการ บริหารงานวิชาการของ กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย																						
2.2.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการ																						
1) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาและตระหนัก ถึงความจำเป็นในการ สร้างเครือข่าย																						
2) ขั้นติดต่อกับผู้มีส่วนได้ เสียและองค์กรที่จะเป็น เครือข่าย																						
3) ขั้นกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธสัญญาสู่ เป้าหมายร่วมกัน																						
4) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และความร่วมมือ																						
5) ขั้นพัฒนายุทธศาสตร์ ความร่วมมือและขยาย กิจกรรมหรือขยายกลุ่ม																						
6) ขั้นติดตามและ ประเมินผล																						
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมองค์ประกอบของรูปแบบ																						
_____																						
_____																						
_____																						

ส่วนที่ 3	แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	ระดับความคิดเห็น																				ดีเยี่ยม
		ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์					ความถูกต้อง					ความเหมาะสม					
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
3.1	ขั้นการวางแผน																					
3.2	ขั้นดำเนินการ																					
3.3	ขั้นติดตามตรวจสอบ และประเมิน																					
3.4	ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา																					
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแนวทางการนำรูปแบบไปใช้																						
_____																						
_____																						
_____																						

ส่วนที่ 4	เงื่อนไขความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น																				ดีเยี่ยม
		ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์					ความถูกต้อง					ความเหมาะสม					
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
4.1	ปัจจัยด้านผู้บริหาร																					
4.2	ปัจจัยด้านครูผู้สอน																					
4.3	ปัจจัยด้านทรัพยากร																					
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเงื่อนไขความสำเร็จ																						
_____																						
_____																						
_____																						

**แบบสอบถามสภาพและปัญหา
การบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

2. แบบสอบถาม มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้ในครั้งนี้

นายประสงค์ สุบรรณพงษ์

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

GRAD VRU

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ลงใน หน้าข้อความ และกรอกข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงของสถานศึกษาของท่านมากที่สุด

1. ชื่อโรงเรียน ..... เครือข่ายของโรงเรียน .....

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา .....

2. ภูมิภาค

ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร

3. ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระ

4. ประสบการณ์ ..... ปี ..... เดือน

5. ลักษณะการเรียนการสอนที่มีความร่วมมือกับเครือข่าย

- ทุกชั้น (ม.1 - 6) ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- ทุกชั้น (ม.1 - 6) บางกลุ่มสาระการเรียนรู้
- บางชั้น แต่ชั้นที่สอนใช้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- บางชั้น และบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนไม่ถนัด
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับสภาพสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 ตามระดับความคิดเห็น ของท่าน โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/ปัญหาอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/ปัญหาอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/ปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3933524951

VRU 1Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น											
1	การวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้										
2	การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาหรือกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาให้ความสำคัญ										
3	การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น										
4	การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา เพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน										
ด้านที่ 2 การวางแผนงานด้านวิชาการ											
1	การวางแผนงานด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา										
2	การวางแผน การกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านการรวบรวมข้อมูล การกำกับดูแลและการนิเทศ										
3	การวางแผนงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้										
4	การวางแผนงานด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน										
5	การวางแผนงานด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6	การวางแผนงานด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา										
7	การวางแผนงานด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ										
ด้านที่ 3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา											
1	การจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดเน้นและบริบทของสถานศึกษา										
2	การจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้นตามแนวปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ										
3	การบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้										
4	การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการร่วมกัน										
5	การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของครู										
6	การส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของผู้เรียน และช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือมีความสามารถพิเศษ										
7	การส่งเสริมการวิจัยการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้										
ด้านที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา											
1	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นได้										
2	การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3	การจัดให้มีรายวิชาต่าง ๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ										
4	การจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมายเฉพาะด้าน										
5	การเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม สถานการณ์โลกปัจจุบันและอนาคต										
6	การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา										
ด้านที่ 5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้											
1	การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล										
2	การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ของผู้เรียน ตามจุดเน้นของการเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21										
3	การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)										
4	การจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้าน ต่าง ๆ ได้อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ในทุก ๆ รายวิชา										
5	การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6	การประสานความร่วมมือ ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกัน พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ										
ด้านที่ 6 การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา											
1	การกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ										
2	การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา										
3	การดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามกฎหมายกระทรวง										
4	การอนุมัติผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของสถานศึกษา										
5	การจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน										
6	การจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียน										
7	การจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล สามารถตรวจสอบและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้										
ด้านที่ 7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา											
1	การกำหนดนโยบายและแนวทางในการวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการดำเนินงาน สำหรับนักเรียน ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2	การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในกระบวนการวิจัยตามศาสตร์แต่ละสาขาวิชาตามที่ตนสนใจ										
3	การสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา										
4	การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา										
5	การดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาผู้เรียน ครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องในภาพองค์กรวมของสถานศึกษา										
6	การนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน จนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชนและสังคม										
ด้านที่ 8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้											
1	การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่เพียงพอกับผู้เรียนในสถานศึกษา										
2	การสนับสนุนครูและนักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่จัดขึ้น										
3	การจัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ										
4	การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกระบวนการเรียนรู้										
5	การเปิดโอกาสให้ชุมชน บุคคลภายนอกได้เข้ามาศึกษาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา										
6	การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน										

3933524951

VRU_eThesis_60B74650105_thesis / recv: 03022567_11:42:23 / seq: 27

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านที่ 9 การนิเทศการศึกษา											
1	การจัดระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยฝ่ายบริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองในรูปแบบที่หลากหลาย										
2	การสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน										
3	การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบในทุกภาคเรียน										
4	การจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาได้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน										
5	การนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ										
ด้านที่ 10 การแนะแนว											
1	การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน										
2	การจัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน										
3	การสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน										
4	การส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมด้านการแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน										

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5	การแลกเปลี่ยนความรู้การแนะแนวการศึกษา ร่วมกับสถาบันอื่น ๆ หรือภาคีเครือข่ายจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก										
6	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านการแนะแนวอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการสรุปรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานทุก ๆ ปีการศึกษา										
ด้านที่ 11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา											
1	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาได้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน										
2	การจัดทำแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์ / แผนยุทธศาสตร์)										
3	การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โครงการ/กิจกรรม โดยสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ตามระบบการพัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle)										
4	การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์ สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปรับปรุงเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ										
5	การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน										
6	การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก										

3983524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7	การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน										
ด้านที่ 12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ											
1	การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ										
2	การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน										
3	การส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา										
4	ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน										
5	การร่วมหาแนวทางการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา										
6	ส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่บุคคลในชุมชน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้างภูมิคุ้มกันได้อย่างเหมาะสม										
ด้านที่ 13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น											
1	การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาดูงานวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับศักยภาพของผู้เรียนรอบด้าน										
2	การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3	การให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ										
4	การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ										
5	การร่วมจัดทำ MOU เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น										
6	การจัดโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานและการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูและบุคลากร ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและองค์กรอื่น										
ด้านที่ 14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา											
1	การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน										
2	การสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานที่ดีร่วมกัน										
3	จัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน										
4	การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน										
5	การส่งเสริมสนับสนุนได้รับความช่วยเหลือ ทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น										
6	การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านที่ 15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา											
1	การศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน										
2	การจัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน										
3	การตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง										
4	การนำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ										
5	การตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม										
6	การแลกเปลี่ยนนำเสนอระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ										
ด้านที่ 16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา											
1	การศึกษาวิเคราะห์การคัดเลือกหนังสือเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา										
2	การจัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน หรือใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน										
3	การตรวจพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียนเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4	บริหารจัดการเงินงบประมาณค่าหนังสือเรียนที่ได้รับอุดหนุนจากภาครัฐได้อย่างเหมาะสม										
5	การประเมินคุณภาพของหนังสือเรียน ทุก ๆ ปีการศึกษา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้										
6	การสอบถามถึงความต้องการหนังสือแบบเรียน จากผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนดำเนินการพิจารณาคัดเลือก										
ด้านที่ 17 การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา											
1	การวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้										
2	การร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนด้านการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา										
3	การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา										
4	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการจัดการผลิต และ การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา										
5	การประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี กับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ										
6	การประกวดและประเมินคุณภาพการใช้สื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้										

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือ

3933524951

VRU :Thesis 60574650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

แบบสัมภาษณ์
แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือสำหรับศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0
2. แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อมูลแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0
3. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

GRAD VRU

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล.....

ตำแหน่ง.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

สถานที่ทำงาน.....

สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

( ) ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

( ) ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

( ) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

( ) คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย.....

สัมภาษณ์ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เริ่มเวลา.....น. เสร็จสิ้นเวลา.....น.

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
1. สภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	
2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0	
องค์ประกอบ 1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	
องค์ประกอบ 2 การวางแผนงานด้านวิชาการ	
องค์ประกอบ 3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	
องค์ประกอบ 4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
องค์ประกอบ 5	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
องค์ประกอบ 6	การวัดผลประเมินผลและ ดำเนินการเทียบโอนผลการ เรียนบทบาทและหน้าที่ของ สถานศึกษา
องค์ประกอบ 7	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา
องค์ประกอบ 8	การพัฒนาและส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้
องค์ประกอบ 9	การนิเทศการศึกษา
องค์ประกอบ 10	การแนะแนว
องค์ประกอบ 11	การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา
องค์ประกอบ 12	การส่งเสริมชุมชนให้มีความ เข้มแข็งทางวิชาการ
องค์ประกอบ 13	การประสานความร่วมมือใน การพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น
องค์ประกอบ 14	การส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการแก่บุคคล ครอบครั องค์กร หน่วยงาน สถาน ประกอบการและสถาบันอื่นที่ จัดการศึกษา
องค์ประกอบ 15	การจัดทำระเบียบและแนว ปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา
องค์ประกอบ 16	การคัดเลือกหนังสือแบบ เรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
องค์ประกอบ 17	การพัฒนาและใช้สื่อและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3933524951

VRU :Thesiss 60B74650105 :thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ประเด็นการสัมภาษณ์

3. ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ผลการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

.....

4. ประโยชน์ของการบริหารวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ผลการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือ

3938524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

GRAD VRU

ประเด็นและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group)
ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0 โดยมีประเด็นในการ
 พิจารณา ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
 เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ประเด็นที่ 2 ความเป็นประโยชน์ ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
 เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ประเด็นที่ 3 ความถูกต้อง ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

ประเด็นที่ 4 ความเหมาะสม ของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
 เครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

แบบประเมิน

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0

คำชี้แจง

3. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินความคิดเห็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0
4. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับมาก
3 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับน้อย
1 หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความนั้นระดับน้อยที่สุด

3933524951

VRU :Thesis 60B74650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

GRAD VRU

ส่วนที่ 1	ส่วนนำ	ระดับความคิดเห็น																				หมายเหตุ
		ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์					ความถูกต้อง					ความเหมาะสม					
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. หลักการ																						
2. วัตถุประสงค์																						
2.1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาไทย 4.0																						
2.2 เพื่อใช้เป็นข้อเสนอต่อต้นสังกัดในการบริหารงานวิชาการในรูปแบบของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย																						
3. แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ																						
3.1 การสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน																						
3.2 การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน																						
3.3 การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายร่วมกัน																						

ส่วนที่ 2	องค์ประกอบของ รูปแบบ	ระดับความคิดเห็น																				ข้อเสนอแนะ				
		ความเป็นไปได้					ความเป็น ประโยชน์					ความถูกต้อง					ความเหมาะสม									
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1					
2. ขึ้นติดต่อกับผู้มี ส่วนได้เสียและ องค์กรที่จะเป็น เครือข่าย																										
3. ขึ้นกำหนด วิสัยทัศน์และพันธ สัญญาสู่เป้าหมาย ร่วมกัน																										
4. ขึ้นพัฒนา ความสัมพันธ์และ ความร่วมมือ																										
5. ขึ้นพัฒนา ยุทธศาสตร์ความ ร่วมมือและขยาย กิจกรรมหรือขยาย กลุ่ม																										
6. ขึ้นติดตามและ ประเมินผล																										
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมองค์ประกอบของรูปแบบ																										
<hr/>																										
<hr/>																										
<hr/>																										
<hr/>																										

GRAD VRU

ส่วนที่ 3	แนวทางการนำ รูปแบบไปใช้	ระดับความคิดเห็น																				ข้อเสนอแนะ					
		ความเป็นไปได้					ความเป็น ประโยชน์					ความถูกต้อง					ความเหมาะสม										
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1						
3.1	ขั้นการวางแผน																										
3.2	ขั้นดำเนินการ																										
3.3	ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมิน																										
3.4	ขั้นการปรับปรุง และพัฒนา																										
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแนวทางการนำรูปแบบไปใช้																											
_____																											
_____																											
_____																											

ส่วนที่ 4	เงื่อนไขความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น																				ข้อเสนอแนะ					
		ความเป็นไปได้					ความเป็น ประโยชน์					ความถูกต้อง					ความเหมาะสม										
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1						
4.1	ปัจจัยด้าน ผู้บริหาร																										
4.2	ปัจจัยด้าน ครูผู้สอน																										
4.3	ปัจจัยด้าน ทรัพยากร																										
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเงื่อนไขความสำเร็จ																											
_____																											
_____																											
_____																											

3933524951

VRU :Thesis 60574650105 thesis / recv: 03022567 11:42:23 / seq: 27

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายประสงค์ สุพรรณพงษ์
วัน เดือน ปี เกิด	11 สิงหาคม พ.ศ. 2503
สถานที่เกิด	จังหวัดสิงห์บุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2527 การศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกเคมี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2545 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	88/4 หมู่บ้านไพรเวทเนอวาน่ารัฐ ซอยนวมินทร์ 88 ถนนนวมินทร์ แขวงรามอินทรา เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร